

Załącznik Nr 1 do uchwały nr LVII/666/2010
Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 7 września 2010 r.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA KOSZALINA**

TOM I – UWARUNKOWANIA ROZWOJU

KOSZALIN kwiecień/sierpień 2010

Spis treści

TOM I UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. INFORMACJE OGÓLNE.....	5
1.1. Wstęp.....	5
1.2. Podstawa prawna opracowania.....	5
1.3. Cel i zadania studium.....	6
1.4. Przedmiot i zakres opracowania.....	6
2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU.....	9
2.1. Uwarunkowania zewnętrzne.....	9
2.1.1. Ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego.....	9
2.1.2. Realizacja Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020.....	14
2.2. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne.....	15
2.2.1. Ogólna charakterystyka obszaru opracowania.....	15
2.2.2. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.....	17
2.2.3. Powierzchnia i struktura użytkowania gruntów.....	18
2.2.4. Stan prawny gruntów.....	20
2.2.5. Stan prawny w zakresie planowania przestrzennego.....	21
2.2.6. Główne problemy i zagrożenia ład przestrzennego.....	30
2.3. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego.....	30
2.3.1. Położenie	30
2.3.2. Charakterystyka warunków gruntowo-wodnych.....	31
2.3.3. Warunki hydrogeologiczne.....	32
2.3.4. Surowce mineralne	33
2.3.5. Wody powierzchniowe.....	34
2.3.6. Charakterystyka hydrologiczna.....	37
2.3.7. Klimat.....	37
2.3.8. Gleby.....	38
2.3.9. Szata roślinna.....	40
2.3.10. Fauna.....	46
2.3.11. Prawne formy ochrony przyrody.....	48
2.3.12. Ponadregionalne struktury ochrony przyrody.....	66
2.3.13. Zagospodarowanie turystyczne.....	67
2.3.14. Problemy antropizacji środowiska.....	68
2.3.15. Wytyczne do kształtowania i ochrony środowiska.....	76
2.4. Uwarunkowania środowiska kulturowego.....	79
2.4.1. Uwarunkowania historyczne.....	79
2.4.2. Krajobraz kulturowy.....	81
2.4.3. Historyczna sieć komunikacyjna.....	84
2.4.4. Uwarunkowania formalno-prawne.....	86
2.4.5. Ochrona środowiska kulturowego w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego.....	86
2.4.6. Obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków.....	87
2.4.7. Obszary i obiekty w ewidencji zabytków.....	89
2.4.8. Wartości niematerialne.....	113
2.4.9. Dobra kultury współczesnej.....	113
2.4.10. Ochrona zabytków archeologicznych.....	113
2.4.11. Strefy ochrony konserwatorskiej.....	127
2.4.12. Zagrożenia dla środowiska kulturowego.....	130
2.5. Uwarunkowania społeczne.....	130
2.5.1. Sytuacja demograficzna.....	130
2.5.2. Wybrane aspekty życia mieszkańców.....	136
2.5.3. Zasoby mieszkaniowe.....	137

2.5.4.	Kultura, turystyka, sport.....	137
2.5.5.	Pomoc społeczna.....	140
2.5.6.	Ochrona zdrowia.....	141
2.5.7.	Edukacja, oświata i szkolnictwo wyższe.....	142
2.5.8.	Administracja i instytucje publiczne.....	143
2.5.9.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	144
2.6.	Uwarunkowania systemów komunikacji.....	145
2.6.1.	Stan podsystemów komunikacji – ogólna charakterystyka.....	145
2.6.2.	Komunikacja zbiorowa.....	155
2.6.3.	Komunikacja indywidualna.....	156
2.7.	Uwarunkowania systemów infrastruktury technicznej.....	162
2.7.1.	Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków.....	162
2.7.2.	Zaopatrzenie w gaz.....	167
2.7.3.	Zaopatrzenie w ciepło.....	169
2.7.4.	Elektroenergetyka.....	171
2.7.5.	Wnioski.....	173
2.8.	Potrzeby i możliwości rozwoju miasta.....	175

CZĘŚĆ GRAFICZNA

Załącznik nr 2 – rysunek „Uwarunkowania rozwoju” w skali 1 : 10 000, arkusze 1 i 2

TOM II KIERUNKI ROZWOJU

DZIAŁ I - USTALENIA OGÓLNE

3.	KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	5
3.1.	Wprowadzenie.....	5
3.2.	Słowniczek pojęć i definicji.....	5
3.3.	Główne założenia rozwoju miasta.....	7
3.4.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej terenów.....	8
3.4.1.	Ogólna charakterystyka struktury funkcjonalno – przestrzennej.....	8
3.4.2.	Szczegółowe zasady kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej.....	11
3.5.	Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów.....	17
3.6.	Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrona przyrody.....	17
3.6.1.	Obszary chronione.....	17
3.6.2.	Obszary do objęcia ochroną.....	18
3.6.3.	Inne cenne obszary i obiekty przyrodnicze.....	20
3.6.4.	Kierunki kształtowania i ochrony środowiska.....	20
3.7.	Obszary oraz zasady ochrony krajobrazu kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	21
3.7.1.	Kierunki działań konserwatorskich.....	21
3.7.2.	Ochrona obszarowa.....	22
3.7.3.	Ochrona obiektów.....	25
3.7.4.	Ochrona zabytków niematerialnych.....	26
3.7.5.	Ochrona dóbr kultury współczesnej.....	26
3.8.	Kierunki rozwoju systemów komunikacji.....	27
3.8.1.	System transportu drogowego – kierunki rozwoju.....	27
3.8.2.	System transportu kolejowego – kierunki rozwoju.....	29
3.8.3.	System transportu lotniczego – kierunki rozwoju.....	29
3.9.	Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.....	29
3.9.1.	Zaopatrzenie w wodę.....	29
3.9.2.	Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków.....	30

3.9.3. Zaopatrzenie w gaz.....	32
3.9.4. Zaopatrzenie w ciepło.....	32
3.9.5. Elektroenergetyka i telekomunikacja.....	33
3.9.6. Gospodarka odpadami.....	34
3.9.7. Regulacja stosunków wodnych (obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi).....	34
3.10. Przestrzenie publiczne.....	36
3.11. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym.....	37
3.12. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.....	37
3.13. Obszary wymagające sporządzenia planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego...38	
3.13.1. Obszary, dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.....	38
3.13.2. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	39
3.14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji oraz rewitalizacji.....	40
3.14.1. Obszary wymagające przekształceń.....	40
3.14.2. Obszary wymagające rehabilitacji.....	41
3.14.3. Obszary wymagające rekultywacji.....	41
3.14.4. Obszary wymagające rewitalizacji.....	41
3.15. Tereny zamknięte.....	42
3.16. Uzasadnienie oraz synteza rozwiązań przyjętych w studium.....	42

DZIAŁ II - USTALENIA SZCZEGÓŁOWE

1. JEDNOSTKA STRUKTURALNA POŁUDNIE (S).....	46
2. JEDNOSTKA STRUKTURALNA ZACHÓD (W).....	63
3. JEDNOSTKA STRUKTURALNA PÓŁNOC (N).....	74
4. JEDNOSTKA STRUKTURALNA WSCHÓD (E).....	106
5. JEDNOSTKA STRUKTURALNA CENTRUM (C).....	125
6. UKŁAD KOMUNIKACYJNY (K).....	134

CZĘŚĆ GRAFICZNA

1. Załącznik nr 3 – rysunek „Kierunki rozwoju” w skali 1 : 10 000, arkusze 1 i 2
2. Załącznik nr 4 – rysunek „Inżynieria - kierunki rozwoju sieci sanitarnych” w skali 1 : 10 000, arkusze 1 i 2
3. Załącznik nr 5 – rysunek „Inżynieria - kierunki rozwoju sieci energetycznych” w skali 1 : 10 000, arkusze 1 i 2

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. INFORMACJE OGÓLNE

1.1. Wstęp

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego stanowi podstawowy dokument określający politykę gminy na całym jej obszarze i podstawowy element strategii rozwoju miasta w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego. Studium, nie będąc aktem prawa miejscowego, nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji administracyjnych. Ustalenia studium działają poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, dla których są wiążące.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Koszalina zostało uchwalone przez Radę Miejską we wrześniu 1997 r. W r. 2005 dokonano zmiany studium polegającej na uzupełnieniu ustaleń o zakres określony w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określając w szczególności:

- 1) kierunki zmian w przeznaczeniu terenów,
- 2) obszary i zasady ochrony przyrody oraz krajobrazu kulturowego,
- 3) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- 4) kierunki zmian w rozwoju systemu komunikacji,
- 5) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m²,
- 6) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
- 7) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

1.2. Podstawa prawna opracowania

Podstawę prawną opracowania niniejszej zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Koszalina”, zwanego dalej „studium”, stanowi art. 3, 32, 33 oraz art. 9, 10, 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z 2003 r. z późniejszymi zmianami) oraz uchwały:

- 1) nr XXV/274/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 26 czerwca 2008 r., w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Koszalina,
- 2) nr XL/449/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 września 2009 r., w sprawie zmiany uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Koszalina.

1.3. Cel i zadania studium

Cele niniejszego studium to:

- weryfikacja polityki przestrzennej gminy w zakresie:
  - wymogów ładu przestrzennego w stosunku do współczesnych potrzeb wynikających z prawa, ekonomii, wymogów funkcjonalnych, ochrony środowiska, estetyki, uwarunkowań społecznych,
  - rozwiązań układów komunikacji, zwłaszcza przebiegu tras szybkiego ruchu Nr 6 i Nr 11,
  - lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego,
  - zwiększenia terenów pod usługi administracji oraz rozwój bazy naukowo-dydaktycznej,
  - rewitalizacji terenów przemysłowych i mieszkalno-usługowych,
  - kierunków rozwoju infrastruktury technicznej, w tym uwzględnienia przebiegu sieci o znaczeniu ponadregionalnym,
  - rozwoju bazy turystycznej i ruchu turystycznego w oparciu o istniejące walory przyrodniczo-krajobrazowe, położenie w pobliżu Bałtyku oraz przyłączone tereny obszarów ewidencyjnych Jamna i Łabusza,
- korekty przeznaczenia terenów uwzględniające zapisy uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- weryfikacja granic terenów zamkniętych, zastrzeżonych ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określonych odrębnymi przepisami,
- zmiana przeznaczenia terenów wykorzystywanych rolniczo na cele nierolnicze, jako uzupełnienie istniejących struktur funkcjonalnych oraz w kontekście wprowadzenia nowych funkcji (tereny Jamna i Łabusza).

1.4. Przedmiot i zakres opracowania

Przedmiotem opracowania studium jest obszar miasta Koszalina, będącego jednocześnie gminą miejską na prawach powiatu, w granicach administracyjnych, uwzględniających zmianę polegającą na włączeniu z dniem 1 stycznia 2010 r. do dotychczasowego obszaru miasta obrębów ewidencyjnych Jamno i Łabusz z gminy Będzino.¹

Zakres analiz i studiów planistycznych poszerzony został o obszar zewnętrznych powiązań strukturalno-przestrzennych i funkcjonalnych, ze szczególnym uwzględnieniem przebiegu projektowanych tras szybkiego ruchu, powiązań przyrodniczo-krajobrazowych, środowiskowych, infrastrukturalnych oraz występowania terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Problematyka studium uwzględnia i obejmuje zagadnienia strategii rozwoju miasta, w tym m.in. hierarchię celów oraz preferencje kierunków rozwoju, jak również główne aspekty poprawy struktury ekonomicznej przestrzeni, prowadzące do aktywizacji procesów społeczno-gospodarczych.

Zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium uwzględniono zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju (M.P. z 2001 r. Nr 26, poz.432).

Obejmują one następujące zagadnienia:

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2009 r. w sprawie utworzenia, ustalenia granic i nazw gmin oraz siedzib ich władz, ustalenia granic niektórych miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz.U. Nr 120, poz. 1000 z 2009 r.)

- uwarunkowania przyrodnicze, ochronę systemu ekologicznego oraz zasobów wodnych,
- ochronę wartości krajobrazu kulturowego,
- elementy rozwoju regionalnego układu komunikacyjnego oraz infrastruktury technicznej,
- warunki dostosowania wymogów gospodarki przestrzennej do standardów ekologicznych i prawnych.

Przy konstrukcji studium wykorzystano informacje, dane i ustalenia zawarte w „Planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego”, dokumentu przyjętego przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr XXXII/334/02 z dnia 26 czerwca 2002 r., w którym określone zostały zasady organizacji struktury przestrzennej województwa, a zwłaszcza:

- podstawowe elementy sieci osadniczej,
- rozmieszczenie infrastruktury społecznej,
- rozmieszczenie infrastruktury technicznej i elementów komunikacji,
- wymagania ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dóbr kultury i zabytków, z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie,
- zapisy ustaleń do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Wykorzystano zapisy i ustalenia dokumentów kształtujących politykę przestrzennego zagospodarowania w odniesieniu do przedmiotowego obszaru, jak również uwzględniono zapisy dokumentów wpływających na jego stan zagospodarowania wg poniższego zestawienia:

- 1) Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 przyjęta uchwałą Nr XXVI/303/05 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 grudnia 2005 r.;
- 2) Program wspierania przedsiębiorczości, wzrostu innowacyjności gospodarki i kierunku przeciwdziałania bezrobociu w województwie zachodniopomorskim, przyjęty Uchwałą Nr XXII/209/01 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 maja 2001 r.;
- 3) Sektorowa strategia w zakresie ochrony zdrowia przyjęta Uchwałą Nr XXIV/226/01 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 września 2001 r.;
- 4) Strategia rozwoju sektora transportu województwa zachodniopomorskiego do roku 2015, Uchwała Nr XXXV/355/02 z 7 października 2002 r. (zmieniona uchwałą Nr XIX/220/05 z dnia 7 lutego 2005 r. na program wojewódzki);
- 5) Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011, przyjęty uchwałą Nr XVIII/175/08 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 31 marca 2008 r.;
- 6) Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Zachodniopomorskiego przyjęty uchwałą Nr XXXI/347/06 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 czerwca 2009 r.;
- 7) Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015, przyjęta uchwałą nr XXX/346/06 z dnia 19 czerwca 2006 r.;
- 8) Strategia Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie polityki społecznej do roku 2015”, przyjęta uchwałą Nr XXI/230/05 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 31 marca 2005 r.;
- 9) Kierunki działania Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie kultury i ochrony jej dóbr do roku 2006, przyjęte uchwałą Nr XII/236/05 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 kwietnia 2005 r.;
- 10) Zadania Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia do realizacji na lata 2005-2015, uchwała Nr 416/05 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 14 czerwca 2005 r.;
- 11) Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim, przyjęta

uchwałą Nr XIX/218/05 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 7 lutego 2005r.;

12) Program rozwoju bazy sportowej województwa zachodniopomorskiego w latach 2006-2009, przyjęty uchwałą Nr XXX/347/06 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 czerwca 2006 r.;

13) Studium ochrony dóbr kultury i zabytkowego krajobrazu kulturowego województwa zachodniopomorskiego – ODZ Szczecin 2002 r.;

14) Projekt ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego (materiał do zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego) – BDZ Szczecin 2009r.;

15) Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2002-2003. Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ Szczecin 2004 r.;

16) Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 uwzględniono wnioski składane w związku z przystąpieniem gminy do sporządzania studium, jak również wykorzystano wyniki i wnioski analiz z opracowań specjalistycznych i postulaty z opracowań branżowych:

1) Strategia Rozwoju Koszalina uchwalona uchwałą Nr XXII/400/2001 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 29 marca 2001 r., zawierająca program rozwoju miasta do r. 2015;

2) Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Koszalina na lata 2008-2010, przyjęty uchwałą Nr XX/188/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 7 lutego 2008 r.;

3) Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta na lata 2009-2012, przyjęty uchwałą Nr XXXVII/415/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 czerwca 2009 r.;

4) Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich dla Miasta Koszalina na lata 2006-2013, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Nr XXXVIII/596/2006 z dnia 26 października 2006 r.;

5) Zintegrowany Plan Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006-2013, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Nr X/77/2007 z dnia 26 kwietnia 2007 r.;

6) Program Ochrony Środowiska dla Miasta Koszalina na lata 2008-2011, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Nr XXI/207/2008 z dnia 20 marca 2008 r.;

7) Strategia mieszkaniowa dla miasta Koszalina na lata 2008-2015;

8) Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Koszalina, przyjęta uchwałą Rady Miejskiej Nr XXV/373/2005 z dnia 28 kwietnia 2005 r.;

9) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Będzino, zmienione uchwałą Rady Gminy w Będzinie Nr XVII/144./2008 z dnia 18 kwietnia 2008 r.;

10) Studium historyczno–urbanistyczne Koszalina, Pracownie Konserwacji Zabytków „Arkona” sp. z o.o. Kraków 2004 r.;

11) Studium wartości kulturowych – gmina Będzino, woj. zachodniopomorskie, Biuro Studiów i Dokumentacji Konserwatorskiej Sp.c. Szczecin 1999 r.;

12) Studium bezpośredniego zagrożenia powodziowego na obszarze RZGW Szczecin 2009r.;

13) Podstawowe opracowanie ekofizjograficzne do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Koszalina, Usługi Projektowe Ekofizjografia i Ochrona Środowiska M. Horniatko Szczecin 2009 r.

2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

2.1. Uwarunkowania zewnętrzne

2.1.1. Ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

Obecnie obowiązuje plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego z czerwca 2002 r., opracowany i uchwalony w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa ustala lokalizacje dla ważnych inwestycji związanych z zadaniami rządowymi realizowanymi na obszarze województwa oraz inwestycji służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

W planie dotychczas obowiązującym miasto Koszalin wraz z sąsiadującymi gminami: Sianów, Biesiekierz, Manowo, Świeszyno stanowi **koszaliński obszar węzłowy**, znajdujący się w **Strefie Nr VI - intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju i urbanizacji**, a sam Koszalin – krajowy ośrodek rozwoju oraz ośrodek usług regionalnych i obsługi dla podregionu koszalińskiego.

Funkcjami podstawowymi dla obszaru węzłowego są turystyka oraz przemysł wysoko zaawansowanych technologii, a dla miasta – funkcje naukowe i akademickie. Funkcjami uzupełniającymi dla obszaru węzłowego są funkcje – przemysłowe, rozwoju leśnictwa i rolnictwa oraz ochrony środowiska przyrodniczego.

Plan zakłada rozwój Koszalina jako ośrodka administracji, nauki i wyższych uczelni, centrum innowacyjności i wdrożeń przemysłowych oraz przemysłów wysokich technik (w tym elektroniki i elektrotechniki), a jednocześnie centrum turystyki o randze krajowej, przy czym rozwój funkcji turystycznej (głównie turystyki kwalifikowanej) warunkuje się zapewnieniem dostępności komunikacyjnej rejonu.

Obszar węzłowy charakteryzuje intensywny rozwój strefy podmiejskiej.

Zawarte w planie zamierzenia inwestycyjne przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. **Zamierzenia inwestycyjne ujęte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego**

<p>Drogowe i kolejowe</p> <ul style="list-style-type: none"> - przebudowa i modernizacja drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej wraz z budową obwodnicy m. Koszalin i m. Sianów, - modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk , - modernizacja połączenia kolejowego Mielno – Koszalin, - modernizacja i przebudowa drogi nr 11 jako ekspresowej z alternatywnym dowiązaniem do węzła Mścice-Mielno, - budowa obwodnicy śródmiejskiej łączącej drogi krajowe nr 6 i nr 11
<p>Gospodarka wodna</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości (zahamowanie degradacji zasobów wodnych, uporządkowanie gospodarki ściekowej w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych), - modernizacja i rozbudowa (dla obszaru węzłowego) oczyszczalni ścieków w Jamnie, - modernizacja wysypiska (dla obszaru węzłowego) śmieci w Sianowie, - modernizacja stacji uzdatniania wody (dla obszaru węzłowego) w Mostowie

Gazownictwo
- gazociąg w.c. Bobolice – Bonin ze stacją red. pom. I° w Manowie - gazociąg w.c. Sianów - Jeżyczki – Darłowo - gazociąg w.c. Gorzysław – Pszczółki [kier. Gdańsk] – gazociąg kierunkowy
Inne
- budowa Szpitala Wojewódzkiego w Koszalinie ² - modernizacja lotniska w Zegrzu Pomorskim i reaktywowanie jego działalności, - budowa ponadlokalnej infrastruktury turystycznej nad jeziorem Jamno

Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w dniu 27 marca 2006 r. podjął uchwałę nr XXVIII/332/06 o przystąpieniu do sporządzenia zmiany planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego w tym sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego.

Zawarte w projekcie planu zamierzenia inwestycyjne przedstawiono w tabeli nr 2.

Tabela 2. Zamierzenia inwestycyjne ujęte w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

Lp	Ustalenia	Lokalizacja/obszar działania
1.	Przekształcanie terenów przemysłowych w strefy wielofunkcyjne z możliwością zachowania działalności gospodarczej.	Całe województwo
2.	Rozwój centrów kompetencyjnych, które w jednym miejscu skupiają niezbędnych specjalistów z danej dziedziny (IT, finanse).	Koszalin
3.	Zagospodarowanie turystyczne jeziora Jamno – budowa połączenia z Bałtykiem, dostępnego dla jachtów, łodzi i turystyki kajakowej.	Gminy: Koszalin, Mielno
4.	Przebudowa drogi krajowej nr 6, dostosowanie do parametrów drogi ekspresowej od węzła Rzęsnica do granicy województwa (od węzła Rzęsnica do węzła Goleniów o wspólnym przebiegu z drogą nr 3), w tym: · budowa odcinka Płoty – Koszalin o całkowicie nowym przebiegu, · budowa odcinka Kołobrzeg – Koszalin o przebiegu wspólnym z projektowaną drogą S11, · budowa obwodnic miejscowości położonych na pozostałym przebiegu drogi.	Gminy na przebiegu drogi krajowej nr 6: Będzino, Biesiekierz, Brojce, Dygowo, Goleniów, Kołobrzeg (miasto i gmina), Koszalin (miasto i gmina), Malechowo, Nowogard, Płoty, Rymań, Sianów, Siemyśl, Sławno (miasto i gmina), Ustronie Morskie
5.	Przebudowa drogi krajowej nr 11, dostosowanie do parametrów drogi ekspresowej (poza odcinkiem Kołobrzeg Port – węzeł Kołobrzeg Wschód, dla którego zakłada się parametry drogi klasy GP lub G), budowa obwodnic miejscowości położonych na przebiegu w klasie S.	Gminy na przebiegu drogi krajowej nr 11 (G lub GP i S): Będzino, Biesiekierz, Bobolice, Dygowo, Kołobrzeg (miasto i gmina), Koszalin, Manowo, Szczecinek (miasto i gmina), Świeszyno, Ustronie Morskie
6.	Modernizacja linii kolejowej 202 Stargard Szczeciński - Gdańsk Główny.	Gminy: Białogard (miasto i gmina), Biesiekierz, Chociwel, Darłowo (gmina), Koszalin, Łobez, Malechowo, Rąbino, Sianów, Sławno

² Zadanie inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim

		(miasto i gmina), Stara Dąbrowa, Stargard Szczeciński (miasto i gmina), Świdwin (miasto i gmina), Świeszyno, Węgorzyno
7.	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci dystrybucyjnej wysokiego (110 kV) i średniego napięcia celem poprawy warunków zasilania odbiorców: · linia Mielno – Sianów, · stacja elektroenergetyczna 110/15 kV z liniami zasilającymi: Koszalin Strefa.	Gmina Koszalin
8.	Budowa i rozbudowa sieci przesyłowych gazu oraz obiektów systemowych związanych z dywersyfikacją kierunków dostaw gazu do kraju: · gazociąg Płoty – Karlino – Koszalin – Słupsk.	Koszalin oraz gminy na przebiegu gazociągu
9.	Dalszy rozwój energetyki geotermalnej do celów ciepłowniczych przy wykorzystaniu dotychczasowych doświadczeń.	Koszalin, Szczecin, Świnoujście oraz gminy w powiatach: choszczeńskim, drawskim, goleniowskim, gryfińskim, kamieńskim, koszalińskim, polickim, pyrzyckim, stargardzkim, szczecineckim, wałeckim
10.	Wykorzystanie wód geotermalnych do celów leczniczych, rekreacyjnych (akwaparki), w produkcji rolniczej (szklarnie) i innych.	Koszalin, Szczecin, Świnoujście oraz gminy w powiatach: choszczeńskim, drawskim, goleniowskim, gryfińskim, kamieńskim, koszalińskim, polickim, pyrzyckim, stargardzkim, szczecineckim, wałeckim.
11.	Budowa nowej oraz rozszerzenie wykorzystania istniejącej infrastruktury sieci informatycznych szerokopasmowych, z udziałem technologii światłowodowych i bezprzewodowych, przy zachowaniu komplementarności z istniejącą infrastrukturą, tworzenie bezpiecznych sieci i systemów informatycznych.	Całe województwo
12.	Upowszechnianie dostępu do Internetu, uruchamianie publicznych punktów dostępowych do Internetu.	Całe województwo
13.	Realizacja projektów rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego: · Inteligentny Koszalin.	Koszalin
14.	Realizacja projektów z zakresu rozwoju systemów informacyjnych i e-usług: · Portal edukacyjny województwa zachodniopomorskiego Koszalin.	Koszalin
15.	Realizacja do roku 2015 strategicznych zadań Zachodniopomorskiego Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Szczecinie obejmujących ograniczenie zagrożenia powodziowego: · jezioro Jamno – 16,7 km wałów.	jezioro Jamno

16.	Budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów komunalnych.	Koszalińsko-kołobrzeski obszar funkcjonalny
Lp	Zalecenia	Lokalizacja/obszar działania
1.	Rozwój jakościowy uczelni, poprawa bazy dydaktycznej i naukowej.	Koszalin
2.	Wykształcenie akademickich zespołów urbanistycznych (kampusów).	Koszalin
3.	Wzmocnienie bazy leczenia onkologicznego.	Koszalin
4.	Lokalizacja infrastruktury i suprastruktury logistycznej w obszarach węzłowych: · Szczecin – Stargard Szczeciński – Police – Goleniów, · Świnoujście, · Koszalin – Kołobrzeg – Białogard, · Szczecinek.	Białogard, Goleniów, Kołobrzeg, Koszalin, Police, Stargard Szczeciński, Szczecin, Świnoujście
5.	Budowa sieci dystrybucyjnej wysokiego ciśnienia na obszarach deficytowych: · gazociąg Szczecinek – Bobolice – Manowo.	Koszalin oraz gminy na przebiegu gazociągu
6.	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci energetycznych umożliwiające przyłączenia powstających zespołów elektrowni wiatrowych.	Całe województwo
7.	Wdrażanie programów termomodernizacyjnych budynków mieszkalnych, usługowych, użyteczności publicznej.	Całe województwo
8.	Rozwój lokalnych centrów innowacyjności i inkubatorów przedsiębiorczości, stref aktywności gospodarczej.	Gmina Koszalin

Zawarte w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, stanowiące zadania rządowe, przedstawiono w tabeli nr 3, a inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, stanowiące zadania wojewódzkie - w tabeli nr 4.

Tabela 3. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zadania rządowe

Lp	Tytuł inwestycji	Lokalizacja	Instytucja odpowiedzialna za realizację
1.	Budowa gazociągu Szczecin-Gdańsk.	Gminy leżące na przebiegu gazociągu	Gaz-System S.A.
2.	Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski.	Cały kraj	GDOŚ
3.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Koszalinie. Etap I.	Koszalin	Miasto Koszalin
4.	Rozbudowa campusu Politechniki Koszalińskiej w Koszalinie przy ul. Śniadeckich.	Koszalin	Politechnika Koszalińska
5.	Przebudowa z rozbudową szpitalnego oddziału ratunkowego	Koszalin Szpital	Szpital Wojewódzki im. Mikołaja Kopernika

	wraz z zakupem wyrobów medycznych.		w Koszalinie
6.	Modernizacja linii 202 Gdynia Główna – Słupsk – Koszalin – Stargard Szczeciński z dobudową drugiego toru na odcinku Wejherowo – Runowo Pomorskie.	Gminy: Sławno, Malechowo, Sianów, Koszalin, Świeszyno, Białogard, Rąbino, Świdwin, Łobez, Węgorzyno, Chociwel, Marianowo, Stargard Szczeciński	PKP PLK

Tabela 4. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zadania wojewódzkie

Lp	Tytuł inwestycji	Lokalizacja	Instytucja odpowiedzialna za realizację
1.	Budowa hali widowiskowo-sportowej w Koszalinie.	Koszalin	Politechnika Koszalińska
2.	Modernizacja Szpitala Wojewódzkiego im. Mikołaja Kopernika w Koszalinie.	Koszalin	Szpital Wojewódzki im. M. Kopernika w Koszalinie na wniosek Województwa Zachodniopomorskiego, w ramach Listy Projektów Kluczowych RPO
3.	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 167 na odcinku Koszalin – droga wojewódzka nr 168.	Gmina Koszalin	ZZDW/Województwo Zachodniopomorskie
4.	Modernizacja budynków Zespołu Kolegiów Nauczycielskich w Koszalinie przy ul. Leśnej 1.	Koszalin	Zespół Kolegiów Nauczycielskich w Koszalinie, nadzór Województwa Zachodniopomorskiego
5.	Rozbudowa i modernizacja budynku Biblioteki Pedagogicznej w Koszalinie przy ul. Piłsudskiego 62.	Koszalin	Szkoła Policealna Pracowników Służb Społecznych w Szczecinie – Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych w Szczecinie, nadzór Województwa Zachodniopomorskiego
6.	Modernizacja Szpitala Wojewódzkiego im. Mikołaja Kopernika w Koszalinie.	Koszalin	Szpital Wojewódzki w Koszalinie
7.	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe zlewni jeziora Jamno.	Gminy; Koszalin, Mielno	ZZMiUW
8.	Budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów komunalnych w Koszalinie.	Koszalin	Miasto Koszalin

2.1.2. Realizacja Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020

Jednym z najważniejszych obszarów działalności utworzonych, z dniem 1 stycznia 1999r., województw samorządowych jest prowadzenie polityki rozwoju województwa. Realizacja tej polityki odbywa się na mocy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, poprzez opracowanie strategii rozwoju województwa oraz programów wojewódzkich.

Strategia jest zatem podstawowym dokumentem strategicznym, w oparciu o który prowadzi się politykę rozwoju województwa. Strategia określa kierunki tej polityki i wytycza cele, które mają być osiągnięte w założonym horyzoncie czasowym.

Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego pokazuje i syntetycznie opisuje strategiczne cele rozwoju i przypisane im cele kierunkowe. W Strategii sformułowano sześć celów strategicznych rozwoju województwa, z tego dwa odnoszące się do sfery gospodarczej, dwa do sfery przestrzennej i środowiska oraz dwa do sfery społecznej:

- 1) wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania,
- 2) wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego,
- 3) zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu,
- 4) zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami,
- 5) budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności,
- 6) wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Dla realizacji każdego z celów strategicznych sformułowano mające je wspierać cele kierunkowe. I tak:

- realizacja celu numer 1 **„Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania”** wspierana przez cele kierunkowe:
  - 1.1. Wzrost innowacyjności gospodarki,
  - 1.2. Rozwój i promocja produktów turystycznych regionu,
  - 1.3. Wspieranie współpracy i rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości,
  - 1.4. Wspieranie wzrostu eksportu,
  - 1.5. Zrównoważony rozwój gospodarki morskiej,
  - 1.6. Restrukturyzacja i wspieranie prorynkowych form produkcji rolnej i rybołówstwa.
- realizacja celu numer 2 **„Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego”** wspierana przez cele kierunkowe:
  - 2.1. Podnoszenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego,
  - 2.2. Popieranie rozwoju lokalnych produktów i usług,
  - 2.3. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu,
  - 2.4. Wspieranie rozwoju instytucjonalnego, finansowego i usługowego otoczenia biznesu.
- realizacja celu numer 3 **„Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu”** wspierana przez cele kierunkowe:
  - 3.1. Wzmocnienie roli Szczecina – stolicy regionu oraz Koszalina – krajowego ośrodka równoważenia rozwoju,
  - 3.2. Wspieranie rozwoju struktur funkcjonalno-przestrzennych,
  - 3.3. Aktywizacja regionalnych ośrodków rozwoju liczących od 20 do 100 tys. mieszkańców,
  - 3.4. Rozwój małych miast (do 20 tys.ludzi), rewitalizacja i rozwój obszarów wiejskich,
  - 3.5. Stworzenie efektywnego, dostępnego i zintegrowanego systemu transportowego,
  - 3.6. Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego i rynku mieszkaniowego.
- realizacja celu numer 4 **„Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami”** wspierana przez cele kierunkowe:
  - 4.1. Usuwanie skutków i przeciwdziałanie degradacji środowiska,
  - 4.2. Zachowanie, ochrona i odtwarzanie walorów i zasobów środowiska naturalnego,

4.3. Racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi regionu, efektywne wykorzystanie zasobów i odnawialnych źródeł energii,

4.4. Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych.

- realizacja celu numer 5 „**Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności**” wspierana przez cele kierunkowe:

5.1. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich,

5.2. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych,

5.3. Budowanie społeczeństwa uczącego się,

5.4. Wzmacnianie środowiskowej roli systemu edukacyjnego i europejskiej współpracy w edukacji,

5.5. Budowanie społeczeństwa informacyjnego,

5.6. Poprawa przestrzennej i zawodowej struktury rynku pracy, wzrost mobilności zawodowej ludności,

5.7. Podnoszenie jakości kształcenia oraz dostępności i jakości programów edukacyjnych,

5.8. Współpraca międzynarodowa, transgraniczna i regionalna.

- realizacja celu numer 6 „**Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu**” wspierana przez cele kierunkowe:

6.1. Wzmacnianie tożsamości społeczności lokalnych,

6.2. Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego,

6.3. Wzmacnianie więzi i warunków funkcjonowania rodziny,

6.4. Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego – zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludności,

6.5. Opieka i wspieranie aktywności osób w wieku poprodukcyjnym,

6.6. Rozwój sportu i rekreacji, promocja zdrowego stylu życia,

6.7. Stworzenie spójnego systemu realizacji zadań ochrony zdrowia i bezpieczeństwa zdrowotnego,

6.8. Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy,

6.9. Przeciwdziałanie procesom marginalizacji społecznej,

6.10. Stworzenie systemu realizacji zadań polityki socjalnej.

Z celów tych zostaną wyprowadzone programy operacyjne, określające poszczególne działania (zadania, projekty i przedsięwzięcia) ze wskazaniem podmiotów, organizacji i osób odpowiedzialnych za ich realizację, a także zakładane efekty, niezbędne nakłady rzeczowe i finansowe, źródła finansowania i harmonogram realizacji.

Wiodąca rola we wdrażaniu strategii, realizacji programów i podejmowaniu inicjatyw w sferze społeczno-gospodarczej przypada w udziale aglomeracji szczecińskiej i koszalińskiego obszaru węzłowego oraz ośrodkom regionalnym: Świnoujście, Kołobrzeg, Wałcz i Szczecinek. Klimat inwestycyjny, społeczny i gospodarczy kształtować będą Szczecin i Koszalin, których współpraca powinna służyć zmniejszaniu dysproporcji rozwojowych w ramach podregionów oraz promocji regionu.

2.2. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne

2.2.1. Ogólna charakterystyka obszaru opracowania

Na podstawie rejonizacji fizjogeograficznej (J. Kondracki 2001) miasto Koszalin położone jest na Niziu Środkowoeuropejskim, Pobrzeże Południowobałtyckie w makroregionie Pobrzeże Koszalińskie, mezoregion Pobrzeże Słowińskie (313.41) i graniczy od południowego zachodu i zachodu z Równiną Białogardzką, a od wschodu z równiną Słupską. Centrum miasta znajduje się ok. 11 km od brzegu Morza Bałtyckiego.

Historycznie miasto położone na Pomorzu Zachodnim. W latach 1815 – 1945 siedziba rejencji koszalińskiej. W okresie 1946 – 1950 wchodziło w skład województwa szczecińskiego. Od 1950 do 1998 roku siedziba województwa koszalińskiego.

Obecnie Koszalin leży w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, w skład którego został włączony z dniem 1 stycznia 1999 r., mocą ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. z 1998 r., Nr 96, poz. 603 ze zmianami). Miasto stanowi drugi pod względem liczby ludności ośrodek miejski w województwie i zajmuje 37 miejsce na liście krajowej.

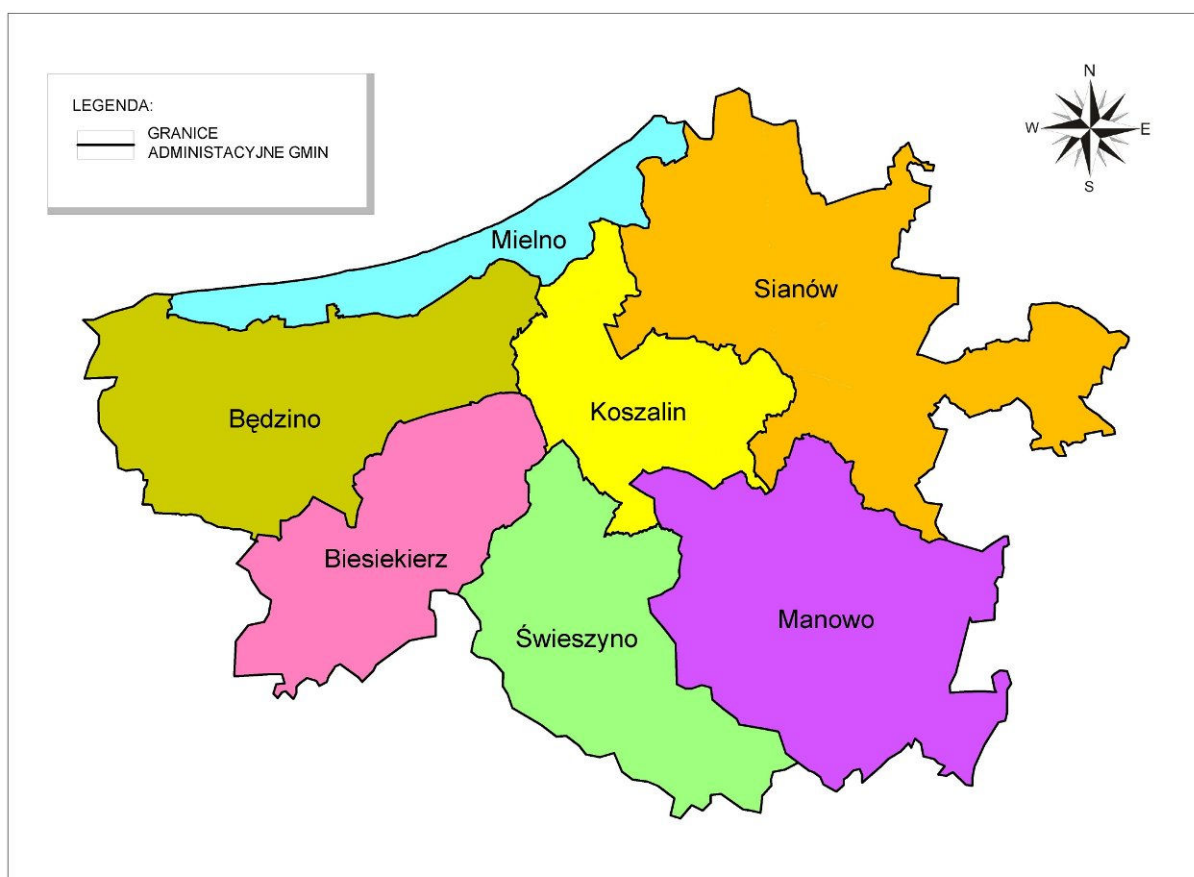
Gmina miejska Koszalin stanowi samodzielną jednostkę administracyjną.

Miasto Koszalin graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminą Mielno;
- od północnego-zachodu poprzez rz. Dzierżęcinkę i Bukowy Las z gminą Będzino;
- od wschodu z gminą Sianów;
- od południa z gminami Manowo i Świeszyno;
- od południowego-zachodu z gminą Biesiekierz.

Wszystkie wymienione gminy wchodziły w skład koszalińskiego powiatu ziemskiego.

Położenie Koszalina na tle gmin sąsiadujących obrazuje ryc. 1.

Ryc.1. Gmina miejska Koszalin i gminy sąsiadujące

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2009 r. w sprawie utworzenia, ustalenia granic i nazw gmin (Dz. U. 2009, Nr 120, poz. 1000) z dniem 1 stycznia 2010 r. nastąpiła zmiana granic w województwie zachodniopomorskim pomiędzy miastem na prawach powiatu Koszalin, a powiatem koszalińskim poprzez przyłączenie do miasta obszaru obrębów ewidencyjnych Jamno i Łabusz o łącznej powierzchni 1500,56 ha z gminy Będzino w powiecie koszalińskim. Według danych Urzędu Miejskiego w Koszalinie, po

zmianie granic administracyjnych, miasto zamieszkiwało 109 538 mieszkańców, a rok wcześniej 107 146 mieszkańców.³

2.2.2. Struktura funkcjonalno - przestrzenna

Koszalin jest miastem o układzie zasadniczo koncentrycznym, którego rozwój przestrzenny wokół jądra, jakie stanowi układ miasta średniowiecznego w granicach murów obronnych, trwa od średniowiecza – początkowo w kierunkach: zachodnim (za Bramą Nową), północnym (za Bramą Młyńską) i południowym (za Bramą Wysoką), a od lat 20-tych XIX w., po rozbiórce murów miejskich, najpierw głównie w kierunku wschodnim, a następnie we wszystkich pozostałych.

Od lat 60-tych XX w. w następstwie uzyskania przez Koszalin statusu miasta wojewódzkiego nastąpiła ekspansja układu miejskiego na północ wzdłuż osi ul. Władysława IV-go, gdzie powstał zespół osiedli blokowych, a następnie na wschód i południe.

W r. 1989 wskutek przyłączenia obszarów okolicznych wsi w granicach miasta znalazły się obszary niezurbanizowane; wokół dawnych wsi powstaje zabudowa jednorodzinna, w dużej mierze rozproszona.

Pod względem funkcjonalno – przestrzennym na obszarze miasta wyróżnić można:

- obszar centrum (śródmieścia) wydzielony pierścieniem obwodnicy, o koncentracji funkcji usługowych o znaczeniu ogólnomiejskim i regionalnym oraz funkcji mieszkaniowej;
- dzielnicę przemysłową w zachodniej części miasta, oddzieloną od śródmieścia linią kolejową, o dominacji funkcji przemysłowej, magazynowej, usług produkcyjnych oraz udziale mieszkalnictwa (osiedla: Morskie i Księżnej Anny);
- dzielnice mieszkaniowe położone w północnej i wschodniej części Koszalina, z osiedlami wielo- i jednorodzinnymi oraz związanymi z nimi usługami;
- część położoną na południe od śródmieścia, charakteryzującą się przemieszaniem funkcji – mieszkalnictwa jedno- i wielorodzinnego (osiedle Lechitów) oraz funkcji produkcyjnej, składowo-magazynowej i terenów infrastruktury;
- obrzeża (obszary dawnych wsi) stanowiące tereny rozwojowe budownictwa jednorodzinnego,
- przyłączone od dnia 1.01.2010 r. tereny wsi Jamna i Łabusza o skromnej infrastrukturze turystycznej, stanowiące potencjalne tereny rekreacji i turystyki oraz budownictwa mieszkaniowego, głównie w zabudowie jednorodzinnej.

Usługi o znaczeniu ogólnomiejskim lub regionalnym zlokalizowane są w części północnej i wschodniej (szpitale, obiekty wyższych uczelni) oraz na północ i południowy wschód od centrum.

Obszary o funkcji rekreacyjnej to Góra Chełmska z lasem komunalnym, tereny podożynkowe u podnóża Góry Chełmskiej, okolice Jeziora Lubiatowo (rezerwat Lubiatowo), tereny parków śródmiejskich, dolina rzeki Dzierżęcinki na odcinku od ul. 4-go Marca do ul. Monte Cassino oraz kompleksy ogrodów działkowych rozmieszczone w różnych punktach miasta, największe w części północnej oraz w rejonie ulicy Działkowej.

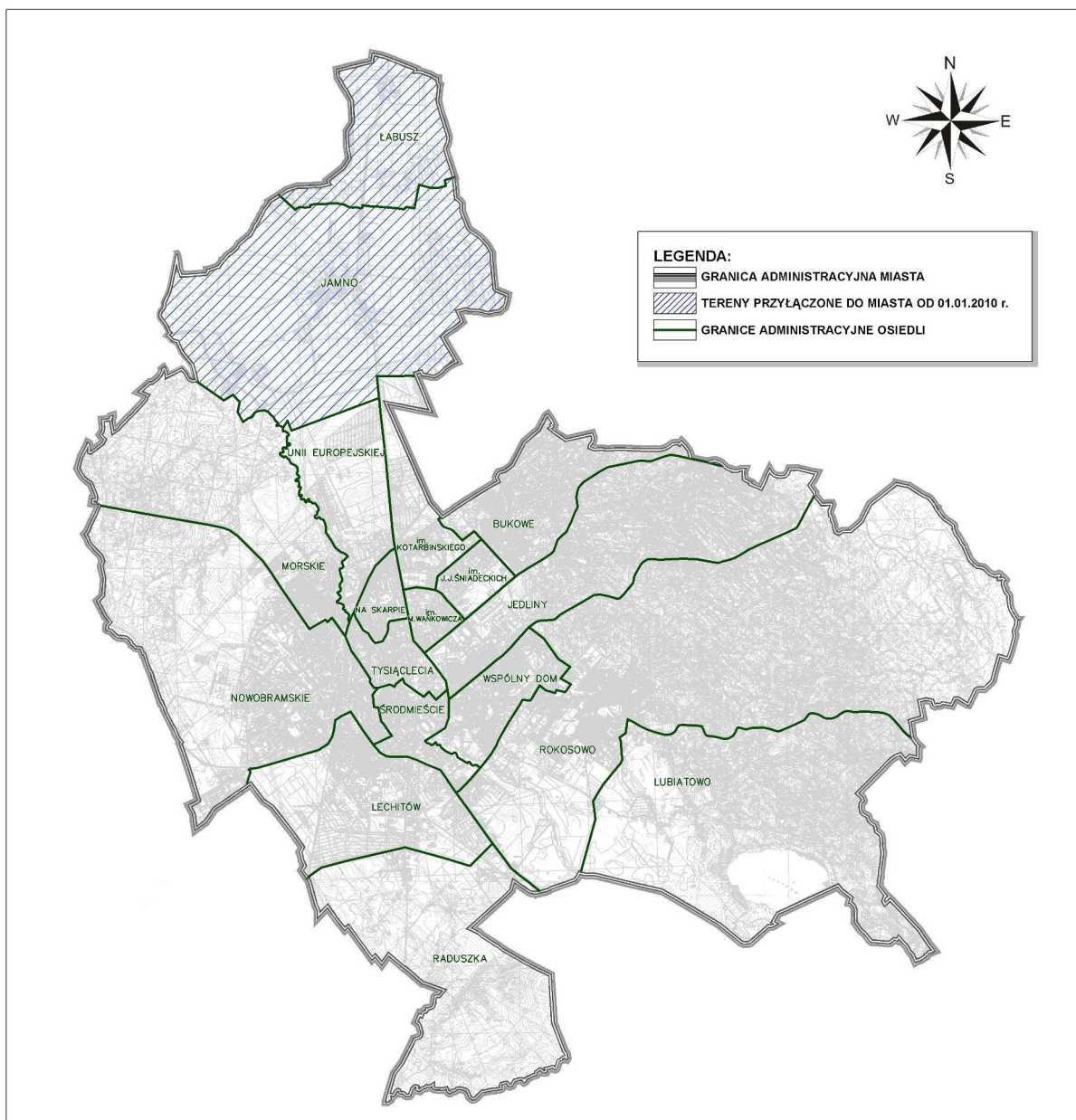
Jednostkami podziału administracyjnego miasta są osiedla.⁴ Obszar miasta w granicach administracyjnych sprzed 1.01.2010 r. podzielono na 16 jednostek: Bukowe, Jedliny, im. T. Kotarbińskiego, Lechitów, Lubiatowo, Morskie, Na Skarpie, Nowobramskie, Raduszka, Rokosowo, im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich, Śródmieście, Tysiąclecia, Unii Europejskiej, im. M. Wańkowicza, Wspólny Dom. Największą liczbę ludności ma osiedle Wspólny Dom (ponad 15 000) oraz osiedla Lechitów, Wańkowicza, Śniadeckich, Na Skarpie i Śródmieście (od 8 000 do 10 000 mieszkańców).

³ Źródło: Urząd Miasta Koszalina, stan wg faktycznego miejsca zamieszkania.

⁴ Status osiedla nadano na mocy Uchwały Nr XXIV/267/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 10 czerwca 2008r. (Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z 2008 r., Nr 56, poz. 1285).

Podział administracyjny Koszalina na osiedla przedstawia ryc. 2.

Ryc.2. Koszalin - podział na osiedla

2.2.3. Powierzchnia i struktura użytkowania gruntów

Ogólna powierzchnia ewidencyjna miasta Koszalin wynosi 9 831,9 ha. W strukturze użytkowania dominują lasy, które zajmują 37,4 % powierzchni ogólnej miasta (3 678,8 ha). Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 23,4% (2304,8 ha), użytki rolne – 26,5% (2605,8 ha).

Strukturę gruntów przedstawia tabela nr 2.

Tabela 2. **Struktura użytkowania gruntów**

Lp.	FUNKCJE TERENÓW	GRANICE DO DNIA 31.12.2009		GRANICE OD DNIA 01.01.2010	
		powierzchnia [ha]	udział procentowy	powierzchnia [ha]	udział procentowy
1.	Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zbiorowej	309,8	3,7 %	310,1	3,2 %
2.	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej	623,3	7,5 %	701,8	7,1 %
3.	Tereny usług	362,0	4,3 %	365,4	3,7 %
4.	Tereny usług sportu i rekreacji o dużym nasyceniu zielenią	41,2	0,5 %	43,3	0,4 %
5.	Tereny przemysłu, usług produkcyjnych i składów	458,8	5,5 %	458,8	4,7 %
6.	Tereny inne	138,3	1,7 %	138,3	1,4 %
7.	Tereny upraw rolniczych i ogrodniczych	940,7	11,3 %	1 688,7	17,2 %
8.	Tereny trwałych użytków zielonych (łąki, pastwiska)	496,0	6,0 %	917,1	9,4 %
9.	Tereny wód śródlądowych	130,8	1,6 %	131,7	1,3 %
10.	Tereny zieleni leśnej	3 481,2	41,8%	3 678,8	37,4 %
11.	Tereny zieleni cmentarnej	28,1	0,3 %	28,8	0,3 %
12.	Tereny zieleni urządzonej	50,6	0,6 %	50,6	0,5 %
13.	Tereny zieleni nieurządzonej	753,0	9,0 %	765,7	7,8 %
14.	Tereny ogrodów działkowych	275,4	3,3 %	276,7	2,8 %
15.	Tereny nieużytków	68,0	0,8 %	68,4	0,7 %
16.	Tereny infrastruktury technicznej	16,4	0,2 %	31,4	0,3 %
17.	Tereny komunikacji (podstawowy układ drogowy, urządzenia komunikacji, kolej)	157,7	1,9 %	176,3	1,8 %
RAZEM		8 331,3	100%	9 831,9	100 %

2.2.4. Stan prawny gruntów

Wg stanu na I półrocze 2009 r. władanie gruntami na terenie miasta Koszalina przedstawia się następująco – tabela nr 3:

Tabela 3. Stan prawny gruntów

OPIS GRUPY REJESTROWEJ	NR GRUPY REJESTROWEJ	POWIERZCHNIA [ha]	UDZIAŁ PROCENTOWY
grunty Skarbu Państwa	grupa nr 1	5517,10	56,15 %
grunty Skarbu Państwa w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	grupa nr 2	508,46	5,17 %
grunty jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	grupa nr 3	10,38	0,11 %
grunty gminy i związków międzygminnych	grupa nr 4	1576,52	16,05 %
grunty gminy w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	grupa nr 5	231,38	2,35 %
grunty jednoosobowych spółek jednostek samorządu terytorialnego i innych osób prawnych	grupa nr 6	0	0 %
grunty osób fizycznych	grupa nr 7	1 173,63	11,95 %
grunty spółdzielni	grupa nr 8	6,83	0,07 %
grunty kościołów i związków wyznaniowych	grupa nr 9	21,54	0,22 %
grunty wspólnot gruntowych	grupa nr 10	0	0 %
grunty powiatów i związków powiatów	grupa nr 11	347,94	3,54 %
grunty powiatów i związków powiatów w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	grupa nr 12	24,41	0,25 %
grunty województw	grupa nr 13	17,6	0,18 %
grunty województw w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	grupa nr 14	0,65	0,01 %
grunty spółek prawa handlowego i inne	grupa nr 15	395,46	4,02 %
RAZEM	-	9831,90	100 %

Sektor publiczny (grunty Skarbu Państwa, gmin i związków międzygminnych, powiatów i województw) włada 76% powierzchni ogólnej miasta; sektor prywatny (grunty osób fizycznych, spółdzielni i spółek prawa handlowego) – 23,8%, pozostałe 0,2% - to grunty kościołów i związków wyznaniowych.

2.2.5. Stan prawny w zakresie planowania przestrzennego

Kierunki polityki przestrzennej na terenie Koszalina kształtują zapisy obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zatwierdzonego uchwałą Rady Miejskiej w Koszalinie Nr XXXV/357/97 z dnia 5 września 1997 r., zmienionego uchwałą Nr XXV/373/2005 z dnia 28 kwietnia 2005 r.

Przeznaczenie i zasady zagospodarowania poszczególnych terenów, kształtowania przestrzeni, w tym warunków zabudowy, ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego oraz sposób wykonywania prawa własności określają plany miejscowe.

Obecnie w granicach administracyjnych miasta obowiązuje 28 planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego.⁵ W trakcie opracowania znajduje się 11 planów miejscowych, a dla 18 terenów podjęto uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu.

Tabela 4. Wykaz uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego - stan na 29 marca 2010 r.

Lp.	Nazwa planu	Pow.	Numer i data uchwały Rady Miasta	Nazwa i nr Dziennika Urzędowego, data publikacji	Data wejścia w życie
1.	Koszalin ul. Bosmańska (zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego)	0,50 ha	Uchwała Nr XXIX/273/96 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 20 grudnia 1996 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Koszalińskiego z 1997 r. Nr 6, poz. 24	brak danych
2.	Koszalin ul. Orla (zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego)	12,98 ha	Uchwała Nr XXXII/320/97 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 kwietnia 1997 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Koszalińskiego z 1997 r. Nr 18, poz. 73	brak danych
3.	Miejscowy Plan zagospodarowania Przestrzennego Gdańska - Piłsudskiego	128,62 ha* (ob. 59,15 ha)	Uchwała Nr XXXV/358/97 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 5 września 1997 r. * Część obszaru planu została zmieniona uchwałą Nr XXX/489/2005 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 listopada 2005 r., uchwałą Nr XXIII/257/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 29 maja 2008 r. w oraz uchwałą Nr XXXI/359/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 19 lutego 2009 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Koszalińskiego z 1997 r. Nr 30, poz. 129	brak danych

⁵ według stanu na 29 marca 2010 r.

Lp.	Nazwa planu	Pow.	Numer i data uchwały Rady Miasta	Nazwa i nr Dziennika Urzędowego, data publikacji	Data wejścia w życie
4.	Osiedle Północ II w Koszalinie w obszarze położonym za torami kolejowymi w rejonie ul. Władysława IV (zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego)	123,80 ha	Uchwała Nr XXXVIII/395/97 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 19 grudnia 1997 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Koszalińskiego z 1998 r. Nr 2, poz. 11	brak danych
5.	Miejscowy plan szczegółowego zagospodarowania przestrzennego osiedla „Kawi Łęg” w Koszalinie, przy ul. Franciszkańskiej na terenie zajmującym część działek nr 13 i 17 w obrębie 11	1,70 ha	Uchwała Nr IV/48/99 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 19 lutego 1999 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 31 sierpnia 1999 r. Nr 33, poz. 574	15/09/1999
6.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Koszalinie między ul. Władysława IV a ul. Batalionów Chłopskich	149,88 ha	Uchwała Nr XXIV/431/2001 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 maja 2001 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 11 lipca 2001 r. Nr 23, poz. 490	26/07/2001
7.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Koszalinie między ul. Władysława IV a ul. Batalionów Chłopskich	0,52 ha	Uchwała Nr XXXI/531/2001 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 28 grudnia 2001 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 8 marca 2002 r. Nr 8, poz. 146	23/03/2002
8.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Rokosowo Północ w Koszalinie	117,78 ha	Uchwała Nr XXI/321/04 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 29 grudnia 2004 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 20 stycznia 2005 r. Nr 3, poz. 57	20/02/2005

Lp.	Nazwa planu	Pow.	Numer i data uchwały Rady Miasta	Nazwa i nr Dziennika Urzędowego, data publikacji	Data wejścia w życie
9.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru zawartego między ulicami Gnieźnieńską, 4-go Marca, terenami wojskowymi, rzeką Dzierżęcinką, terenem Rokosowo Południe – Dzierżęcin i terenem linii kolejowej w Koszalinie	123,37 ha	Uchwała Nr XXVI/397/2005 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 9 czerwca 2005 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2005 r. Nr 52, poz. 1205	26/07/2005
10.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Władysława IV, Akademickiej, Staszica i Jana Pawła II w Koszalinie	15,97 ha	Uchwała Nr XXX/487/2005 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 listopada 2005 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 grudnia 2005 r. Nr 100, poz. 2030	15/01/2006
11.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obszarze zawartym między ulicami: Zwycięstwa, Marszałka Józefa Piłsudskiego, lasem i osiedlem Rokosowo Północ w Koszalinie	120,26 ha	Uchwała Nr XXX/488/2005 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 listopada 2005 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 grudnia 2005 r. Nr 100, poz. 2031	15/01/2006
12.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący nieruchomości położone w rejonie ulic Marszałka Józefa Piłsudskiego i Tadeusza Kościuszki w Koszalinie	0,27 ha	Uchwała Nr XXX/489/2005 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 listopada 2005 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 grudnia 2005 r. Nr 100, poz. 2032	15/01/2006
13.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Władysława IV – Gdańska w Koszalinie	253,32 ha	Uchwała Nr XXXI/500/2005 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 29 grudnia 2005 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 lutego 2006 r. Nr 27, poz. 465	27/03/2006

Lp.	Nazwa planu	Pow.	Numer i data uchwały Rady Miasta	Nazwa i nr Dziennika Urzędowego, data publikacji	Data wejścia w życie
14.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Lubiatowa	387,68 ha	Uchwała Nr X/80/2007 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 26 kwietnia 2007 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 czerwca 2007 r. Nr 74, poz. 1189	23/07/2007
15.	Miejscowy plan przestrzennego terenu zawartego między ulicami Syrenki, Szczecińską, działką nr 135 w obrębie 9 położoną równoległe do linii kolejowej Koszalin – Kołobrzeg i działką nr 134 w obrębie 9	5,29 ha	Uchwała Nr XI/99/2007 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 14 czerwca 2007 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 2 lipca 2007 r. Nr 80, poz. 1278	02/08/2007
16.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w Koszalinie pomiędzy ulicami: Powstańców Wielkopolskich, Krakusa i Wandy, Gnieźnińską, Sarzyńską, Działkową oraz terenem linii kolejowej relacji Koszalin – Białogard	337,80 ha	Uchwała Nr XV/152/2007 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 października 2007 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 listopada 2007 r. Nr 116, poz. 2047	27/12/2007
17.	zagospodarowania przestrzennego terenu zawartego między ulicami Powstańców Wielkopolskich, Zwycięstwa, Krakusa i Wandy oraz terenem Szkoły Podstawowej nr 9 w Koszalinie	4,43 ha	Uchwała Nr XVIII/183/2007 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 20 grudnia 2007 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 lutego 2008 r. Nr 18, poz. 339	18/03/2008
18.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Koszalinie między ulicą Gdańską, granicą lasu komunalnego, ul. Słupską, ścianą lasu Góry Chełmskie	99,29 ha	Uchwała Nr XXI/230/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 20 marca 2008 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 5 maja 2008 r. Nr 46, poz. 995	05/06/2008

Lp.	Nazwa planu	Pow.	Numer i data uchwały Rady Miasta	Nazwa i nr Dziennika Urzędowego, data publikacji	Data wejścia w życie
19.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic Rolnej i Gdańskiej w Koszalinie	13,91 ha	Uchwała Nr XXIII/257/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 29 maja 2008 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 4 lipca 2008 r. Nr 60, poz. 1353	04/08/2008
20.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Strefy Zorganizowanej Działalności Inwestycyjnej w Koszalinie	349,14 ha	Uchwała Nr XXVII/291/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 września 2008 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 października 2008 r. Nr 89, poz. 1887	29/11/2008
21.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Gdańskiej, Rolnej, Marszałka Józefa Piłsudskiego, Orłąt Lwowskich w Koszalinie	55,29 ha	Uchwała Nr XXXI/359/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 19 lutego 2009 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 maja 2009 r. Nr 17, poz. 690	19/06/2009
22.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zespołu mieszkalamo-usługowego Podgórna – Batalionów Chłopskich	13,44 ha	Uchwała Nr XXXIV/410/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 28 maja 2009 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Koszalińskiego z dnia 30 lipca 2009 r. Nr 56, poz. 1435	30/08/2009
23.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu osiedla mieszkaniowego Raduszka	367,22 ha	Uchwała Nr XXXVII/429/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2009 r. 2009 r. Nr 54, poz. 1405	27/08/2009
24.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Śródmieścia Koszalina	191,19 ha	Uchwała Nr XXXVII/430/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2009 r. Nr 54, poz. 1406	27/08/2009
25.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu "Władysława IV - Gdańska" w Koszalinie	0,35 ha	Uchwała Nr XLV/539/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 17 grudnia 2009 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 18 lutego 2010 r. Nr 14, poz. 301	18/03/2010

Lp.	Nazwa planu	Pow.	Numer i data uchwały Rady Miasta	Nazwa i nr Dziennika Urzędowego, data publikacji	Data wejścia w życie
26.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Będzino w obrębie ewidencyjnym Jamno	15,00 ha	Uchwała Nr X/83/2007 Rady Gminy w Będzinie z dnia 5 września 2007 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 października 2007 r. Nr 106, poz. 1831	26/11/2009
27.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Słowiańskiej w Koszalinie	3,48 ha	Uchwała Nr XLVIII/561/2010 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 lutego 2010 r.	<i>oczekuje na publikację w Dzienniku Urzędowym Woj. Zachodniopomorskiego</i>	-
28.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obszarze obejmującym część doliny rzeki Dzierżęcinki, zawartym między ulicą 4-go Marca, terenami wojskowymi wzdłuż rzeki Dzierżęcinki, ulicą Ignacego Jana Paderewskiego i ulicą Sybiraków w Koszalinie	9,85 ha	Uchwała Nr XLIX/583/2010 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 marca 2010 r.	<i>oczekuje na publikację w Dzienniku Urzędowym Woj. Zachodniopomorskiego</i>	-

Tabela 5. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trakcie opracowania - stan na 29 marca 2010 r.

Lp.	Nazwa planu	Pow.	Numer i data uchwały Rady Miasta o przystąpieniu do sporządzania planu
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Rokosowo Południe – Dzierżęcina w Koszalinie	497,29 ha	Uchwała Nr XIX/292/04 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 28 października 2004 r.
2.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Al. Monte Cassino, Franciszkańska, Dąbrowskiego w Koszalinie	18,75 ha	Nr XXVIII/306/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 października 2008 r.
3.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Henryka Jagoszewskiego w Koszalinie	2,09 ha	Uchwała Nr XXVIII/305/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 października 2008 r.
4.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie nieruchomości położonych przy ul. Gnieźnieńskiej 52 i 54 w Koszalinie	0,57 ha	Uchwała Nr XXXIII/400/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 kwietnia 2009 r.

Lp.	Nazwa planu	Pow.	Numer i data uchwały Rady Miasta o przystąpieniu do sporządzania planu
5.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar dla potrzeb lokalizacji gazociągu wysokiego ciśnienia DN 700 w Koszalinie	139,57 ha	Uchwała Nr XXXVII/425/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 czerwca 2009 r.
6.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic Hipolita Cegielskiego, Mieszka I i Strefowej	6,76 ha	Uchwała Nr XL/448/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 września 2009 r.
7.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zawartego między ulicami Powstańców Wielkopolskich, Zwycięstwa, Krakusa i Wandy oraz terenem Szkoły Podstawowej nr 9 w Koszalinie	4,43 ha	Uchwała Nr XXXI/355/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 19 lutego 2009 r.
8.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Koszalinie między ulicami: Janka Stawisińskiego, Gnieźnieńską, 4-go Marca a rzeką Dzierżęcinką	35,06 ha	Uchwała Nr XII/119/2007 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 29 czerwca 2007 r.
9.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Koszalinie w rejonie ulic: Lechickiej, Szczecińskiej oraz Bohaterów Warszawy	175,40 ha	Uchwała Nr XXVIII/307/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 października 2008 r.
10.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Strefy Zorganizowanej Działalności Inwestycyjnej dla terenu "7P"	17,04 ha	Uchwała Nr XLIXI/581/2010 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 marca 2010 r.
11.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obszarze położonym w Koszalinie między ul. Słowiańską a ogrodami działkowymi	5,72 ha	Uchwała Nr XLIXI/589/2010 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 marca 2010 r.

Tabela 6. **Wykaz uchwał o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - stan na 29 marca 2010 r.**

Lp.	Nazwa planu	Numer i data uchwały Rady Miasta o przystąpieniu do sporządzania planu
<i>Uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podjęte na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym</i>		
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu „Morska – BoWiD – Szczecińska” obejmującego część dzielnicy przemysłowej w Koszalinie	Uchwała Nr IV/44/99 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 19 lutego 1999 r.
2.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Koszalina (dot. przebiegu projektowanej drogi krajowej nr 6 pomiędzy ulicami Władysława IV i Mieszka I)	Uchwała Nr XXIII/416/2001 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 27 kwietnia 2001 r.

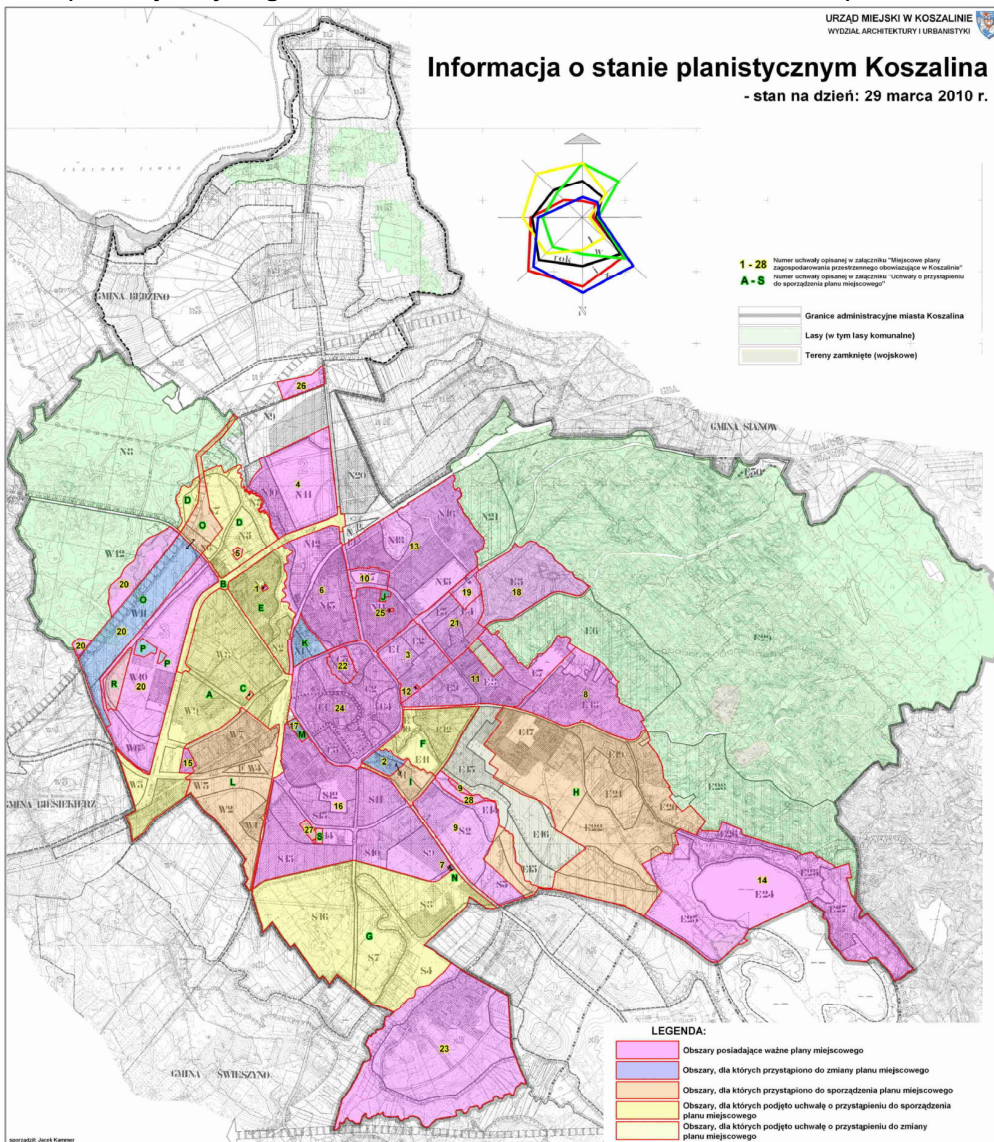
Lp.	Nazwa planu	Numer i data uchwały Rady Miasta o przystąpieniu do sporządzania planu
3.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obszarze obejmującym nieruchomości położone w rejonie ulic Szarych Szeregów i Bohaterów Warszawy w Koszalinie	Uchwała Nr XLII/658/2002 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 19 września 2002 r.
4.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obszarze zawartym między planowaną trasą drogi krajowej nr 6, ulicą Morską, lasem i rzeką Dzierżęcinką	Uchwała Nr IV/34/2002 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 30 grudnia 2002 r.
5.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obszarze zawartym między ulicą Morską, planowaną trasą drogi krajowej nr 6, rzeką Dzierżęcinką i linią kolejową Koszalin – Słupsk	Uchwała Nr IV/35/2002 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 30 grudnia 2002 r.
6.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obszarze zawartym między ulicami Zwycięstwa, 4 Marca, rzeką Dzierżęcinką i planowaną obwodnicą śródmiejską	Uchwała Nr IV/37/2002 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 30 grudnia 2002 r.
7.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obszarze zawartym między osiedlem mieszkaniowym „Raduszka” oraz ulicami Działkową, Sarzyńską i Gnieźnieńską	Uchwała Nr IV/41/2002 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 30 grudnia 2002 r.
<i>Uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podjęte na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym</i>		
8.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Rokosowo Południe – Dzierżęciny w Koszalinie	Uchwała Nr XIX/292/2004 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 28 października 2004 r.
9.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Koszalinie między ulicami: Janka Stawisińskiego, Gnieźnieńską, 4-go Marca a rzeką Dzierżęcinką	Uchwała Nr XII/119/2007 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 29 czerwca 2007 r.
10.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Henryka Jagoszewskiego w Koszalinie	Uchwała Nr XXVIII/305/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 października 2008 r.
11.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obszarze zawartym między ulicami: Batalionów Chłopskich, Al. Monte Cassino, Armii Krajowej oraz torami kolejowymi w Koszalinie	Uchwała Nr XXVIII/306/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 października 2008 r.
12.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Koszalinie w rejonie ulic: Lechickiej, Szczecińskiej oraz Bohaterów Warszawy	Uchwała Nr XXVIII/307/2008 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 października 2008 r.
13.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zawartego między ulicami Powstańców Wielkopolskich, Zwycięstwa, Krakusa i Wandy oraz terenem Szkoły Podstawowej nr 9 w Koszalinie	Uchwała Nr XXXI/355/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 19 lutego 2009 r.
14.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie nieruchomości położonych przy ul. Gnieźnieńskiej 52 i 54 w Koszalinie	Uchwała Nr XXXIII/400/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 kwietnia 2009 r.

Lp.	Nazwa planu	Numer i data uchwały Rady Miasta o przystąpieniu do sporządzania planu
15.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar dla potrzeb lokalizacji gazociągu wysokiego ciśnienia DN 700 w Koszalinie	Uchwała Nr XXXVII/425/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 czerwca 2009 r.
16.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic Hipolita Cegielskiego, Mieszka I i Strefowej	Uchwała Nr XL/448/2009 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 września 2009 r.
17.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Strefy Zorganizowanej Działalności Inwestycyjnej dla terenu "7P"	Uchwała Nr XLIX/581/2010 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 marca 2010 r.
18.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obszarze położonym w Koszalinie między ul. Słowiąską a ogrodami działkowymi	Uchwała Nr XLIX/589/2010 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 marca 2010 r.

Stan planistyczny w granicach miasta na dzień 29 marca 2010 r. przedstawia ryc. 3.

Ryc.3. Koszalin - stan planistyczny

2.2.6. Główne problemy i zagrożenia ładu przestrzennego

Ład przestrzenny w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym to ukształtowanie przestrzeni tworzące harmonijną całość, uwzględniające uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Stan ładu przestrzennego i jakości przestrzeni jest efektem dotychczasowych procesów rozwojowych miasta.

Do najpoważniejszych problemów i zagrożeń dla ładu przestrzennego miasta należą:

- zły stan techniczny i użytkowy części zasobów mieszkaniowych sprzed 1945 r., będący skutkiem niedostatecznej dbałości o obiekty,
- zniekształcenia architektury obiektów zabytkowych przez dysharmonijne przebudowy i rozbudowy oraz remonty przebiegające z likwidacją elementów historycznego wystroju elewacji,
- wkraczanie w zespoły zabudowy zabytkowej z obiektami współczesnymi całkowicie niedostosowanymi do historycznego sąsiedztwa, wprowadzającymi trwałą dysharmonię,
- niska jakość przestrzeni starego miasta w granicach murów miejskich pod względem funkcjonalno-użytkowym, kompozycyjnym i estetycznym, będąca efektem realizacji koncepcji odbudowy starówki w postaci zabudowy blokowej,
- niski standard współczesnej zabudowy handlowo-usługowej (w tym ośrodków handlowo-usługowych typu podstawowego) oraz produkcyjno-magazynowej, z dużym udziałem zabudowy pawilonowej oraz tymczasowej, utrwalanej przez politykę własnościową (wydzielanie i sprzedaż działek pod te obiekty),
- chaotyczny układ własnościowy znacznych obszarów miasta, stanowiący skuteczną barierę dla przekształceń, zwłaszcza prawidłowej obsługi układem komunikacyjnym,
- przypadkowe realizacje budynków, zwłaszcza jednorodzinnych, na terenach dotychczas niezabudowanych, stanowiące niekorzystną ingerencję w krajobraz otwarty i stwarzające znaczne utrudnienie w planowym i racjonalnym zagospodarowaniu terenów,
- brak dostatecznego zorganizowanego zaplecza parkingowego, zwłaszcza w rejonie śródmieścia, powodujący nieracjonalne wykorzystywanie do celu parkowania samochodów przestrzeni miejskich (wewnątrzblokowych, zieleni niskiej, placów i ciągów ruchu pieszego) i w efekcie ich degradację.

Niektóre niekorzystne skutki działań inwestycyjnych, np. zabudowa obiektami tymczasowymi, są stosunkowo łatwe do odwrócenia, inne stanowią utrwalony efekt niekorzystnych przemian.

2.3. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego

2.3.1. Położenie

Według podziału Polski na jednostki fizyczno-geograficzne (J.Kondracki 2001) miasto Koszalin położone jest w obrębie prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, której częścią składową jest podprowincja Pobrzeże Południowo-Bałtyckie. Koszalin leży na styku mezoregionów: Równiny Białogardzkiej (313.42), Wybrzeża Słowińskiego (313.41 i Równiny Słupskiej (313.43), mezoregionów wchodzących w skład makroregionu Pobrzeże Koszalińskie (313.4).

Koszalin prawie w całości położony jest na Równinie Białogardzkiej w jej brzeżnej części północno-wschodniej. Równina Białogardzka rozpościera się na południe od Wybrzeża Słowińskiego po wysoki wał morenowy Góry Chełmskiej na wschodzie, oddzielającej ją od równiny Słupskiej. Powierzchnia Równiny Białogardzkiej urozmaicona jest morenami czołowymi. Od Koszalina ciągnie się w kierunku Białogardu dawna pradolina, którą

częściowo wykorzystuje rzeka Parsęta. Region, w którym położone jest miasto Koszalin ma charakter rolniczy o małym zalesieniu.

Niewielka część północna Koszalina znajduje się w obrębie Wybrzeża Słowińskiego, która w tej części wznosi się od 0,2 m n.p.m. przy brzegu Jeziora Jamno do 13,7 m n.p.m. w Jamnie. Teren objęty zmianą studium leży na wysokości 2,7 do 3,6 m n.p.m.

Generalnie całość terenu jest pochylona ku północy ku morzu. W rzeźbie analizowanego obszaru wyróżnia się: brzegi nadmorskiego Jeziora Jamno, płaskie nisko położone równiny (wys. 0,2 – 1,5 m) zajęte przez użytki zielone i wysoczyzny o rzeźbie lekko falistej wzniesione od 2,0 – 13,7 m n.p.m.

Na styku od strony wschodniej Koszalina przylega do Równiny Słupskiej, która stanowi przedłużenie Równiny Białogardzkiej, od której jest oddzielona wałem Góry Chełmskiej (136,21 m). Mezoregion ten o powierzchni 1523 km² przecinają rzeki: Grabowa, Wieprza i Słupia, wykorzystujące system małych pradolin. Pod względem zagospodarowania jest to kraina rolnicza o przewadze produkcji żyta i ziemniaków.

2.3.2. Charakterystyka warunków gruntowo-wodnych

Warunki gruntowo-wodne (geologiczno-inżynierskie) obszaru miasta są kształtowane przez obraz budowy geologicznej osadów przypowierzchniowych.

W zdecydowanej przewadze występują tu grunty lodowcowe (gliny i piaski gliniaste), lecz także piaszczyste osady wodnolodowcowe, piaszczysto-ilaste grunty zastoiskowe oraz piaszczysto-mułkowe osady rzeczne oraz osady organiczno-bagiennie (namuły i torfy) i nasypy.

Prowadząc delimitację warunków gruntowo-wodnych dla potrzeb wykonawstwa i eksploatacji obiektów inżynierskich wydzielono trzy rejony o różnej kwalifikacji przydatności pod zabudowę:

1) rejon o warunkach korzystnych

W jego obrębie występują grunty lodowcowe spoiste i słabospoiste reprezentowane przez gliny lodowcowe piaszczyste i piaski gliniaste oraz grunty niespoiste (sympkie) – piaski ze żwirami wodnolodowcowe. Grunty spoiste należą do gruntów plastycznych i twaroplastycznych, a nawet zwartych, natomiast grunty sympkie są to grunty zagęszczone, suche, ze zwierciadłem wód gruntowych na głębokości ponad 3 m p.p.t. W rejonie tym wskazana jest zabudowa różnego typu. Utrudnieniem jest częste występowanie gruntów nasypowych (obszary zabudowane), jak również zróżnicowany obraz litologii gruntów moreny dennej (soczewy zawadnionych gruntów piaszczystych) wymagający szczegółowego rozpoznania parametrów fizyczno-mechanicznych gruntów w poziomach fundamentowania.

W rejonie o warunkach korzystnych deniwelacje terenu wynoszą 2 – 5 m, a spadki terenu nie przekraczają 8% i nie stwierdza się występowania zagrożeń na skutek osuwisk i zsuwów zboczowych oraz podtopień.

2) rejon o warunkach średnikorzystnych

W obrębie tego rejonu występują zarówno nośne, jak i słabonośne grunty spoiste oraz słabozagęszczone grunty sympkie. Są one reprezentowane przez piaszczyste i pylaste gliny oraz piaski gliniaste. Zwierciadło wód gruntowych występuje na głębokości 1 – 3 m p.p.t. Często są to wody zawieszane w piaszczystych przewarstwieniach.

Wahania zwierciadła wód gruntowych wynoszą około 1 m. Do rejonu tego zaklasyfikowano również strefy występowania gruntów mineralno-organicznych z piaszczystym podłożem występujących w rejonie Jamna i Łabusza, jak i kotliny jezior Lubiatowskich.

W tym rejonie wskazana jest zabudowa niska, rozproszona. Podłoże budowlane wymaga drenażu i stosowania podsypki fundamentowych.

Do tego rejonu zaliczono również strefy, gdzie deniwelacje terenu przekraczają wartość 5m, a spadki terenu układają się w wartościach 8 – 12%, a także występują tendencje do tworzenia się podtopień przy wysokich stanach wód powierzchniowych.

W tym rejonie wymagane jest szczegółowe rozpoznanie warunków geologiczno-inżynierskich.

3) rejon o warunkach niekorzystnych

Jest to rejon, gdzie występują grunty słabonośne, najczęściej grunty organiczne (torfy i namuły) oraz silnie zawodnione, luźne grunty sypkie dolin rzecznych, tarasów rzecznych i jeziornych. W obrębie tego rejonu zwierciadło wód gruntowych występuje na głębokości 0,5 m p.p.t., często są to tereny zalewowe, a wody gruntowe wykazują agresywność w stosunku do betonów i stali.

Rejon ten należy praktycznie wykluczyć spod przeznaczenia pod zabudowę zarówno obiektów kubaturowych, jak i liniowych.

Posadowienie obiektów inżynierskich w tym rejonie wymagać będzie kosztochłonnych zabiegów posadawiania pośredniego (palowania, odwodnienia), trwałego drenażu oraz częstej wymiany gruntów.

Do rejonu o niekorzystnych warunkach zaliczono niemal cały obszar wzniesień morenowych Chełmskiej Góry. Wynika to zarówno ze znacznych deniwelacji oraz spadków terenu przekraczających 12%. Nachylenie zboczy oraz zróżnicowanie budowy geologicznej i obrazu litologicznego gruntów powoduje bardzo znaczne utrudnienia w pracach fundamentowych i zagraża uruchomieniem procesów osuwiskowych.

Przeprowadzona delimitacja warunków gruntowo-wodnych na obszarze miasta Koszalin wskazuje iż mamy tu do czynienia z obszarową przewagą terenów o warunkach korzystnych i średnikorzystnych pod zabudowę. Strefy o warunkach niekorzystnych nakładają się z kolei na obszary wartościowe przyrodniczo (lasy, użytki zielone, doliny cieków) i wprowadzanie w ich obręb obiektów inżynierskich prowadziłyby do degradacji ich walorów i zasobów przyrody ożywionej.

2.3.3. Warunki hydrogeologiczne

Obszar miasta Koszalin znajduje się według podziału jednostek hydrogeologicznych w Polsce w obrębie rejonu Koszalina (IV3a) wchodzącego w skład rejonu słupsko-chojnickiego (IV).

Hydrogeologicznie rejon miasta Koszalin należy do rejonów niskozasobowych.

Główny poziom użytkowy wód podziemnych tworzą warstwy piaszczysto-żwirowe międzymorenowych osadów czwartorzędowych.

Głębokość zalegania poziomu użytkowego wynosi od 10 do 40 m, lokalnie od 40 – 80 m (kopalna rymna na zachód od miasta). Miąższość warstw wodonośnych poziomu użytkowego zmienia się w granicach od 10 do 30 m.

Wydajność eksploatacyjna czwartorzędowego poziomu użytkowego jest mocno zróżnicowana i zmienia się od 30 do 100 m³/godz. Lokalnie, w strefach kontaktu z niżejleżącym poziomem wodonośnym w osadach neogenu, może przekraczać wartość 120 m³/godz.

W obrębie tego poziomu wody występują pod ciśnieniem subartezyjskim rzędu 500 kPa. Na obszarze Wzgórz Chełmskich brak jest czwartorzędowego wodonośnego poziomu użytkowego. Wody infiltracyjne (opadowe) są drenowane przez sieć lokalnych źródeł i cieków i tylko niewielka ich ilość (5 – 10%) przenika w obręb głębszych warstw wodonośnych. Dlatego też obszar ten wskazano jako obszar pośredniego zasolenia wód podziemnych.

Głębszym poziomem użytkowym wód podziemnych na terenie miasta Koszalin jest poziom użytkowy w utworach neogeńskich (piaski miocenu) występujący na głębokości 20 – 60 m, lokalnie do 120 m p.p.t.

Miąszość tego poziomu sięga 20 m, a wydajności 20 – 70 m³/godz.

Na całym obszarze miasta użytkowy poziom wodonośny posiada dobrą izolację podpowierzchniową.

Nie występują tu strefy alimentacji bezpośredniej, a strefy pośredniej alimentacji obejmują wał morenowy Wzgórz Chełmskich rejonu Raduszki, gdzie zaleca się szczególną ostrożność w lokalizacji obiektów mogących wpływać niekorzystnie na stan jakościowy wód gruntowych i podziemnych.

Według danych zamieszczonych na arkuszu Koszalin, Mapy hydrogeologicznej Polski w skali 1: 50 000 (PIG, 2000) rejon Koszalina, poza obszarem zwartej zabudowy, cechuje niski stopień zagrożenia z ognisk zanieczyszczeń. Poziom użytkowy posiada izolację odpowierzchniową, a ujmowane wody posiadają jakość średnią i wymagają prostych metod uzdatniania.

Miasto dla celów komunalnych przede wszystkim korzysta z zasobów wodnych ujęcia Mostowo. Zasoby eksploatacyjne dla ujęcia Mostowo zatwierdzono w ilości 2550 m³/godz dla rejonu Mostowo I oraz 2550 m³/godz dla rejonu Mostowo II. Zasoby ujęcia Mostowo dodatkowo wzbogacane są poborem z ujęcia przy ul. Wodnej-Rzecznej zlokalizowanym w południowej części miasta. Ujęcie to posiada zatwierdzone zasoby eksploatacyjne w ilości 800 m³/godz. przy depresji 17,0 m.

Ujęcie przy ul. Wodnej-Rzecznej składa się z 14 studni eksploatacyjnych oraz otworów monitorujących pracę ujęcia. Posiada teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 16,9 ha oraz teren ochrony pośredniej o powierzchni 224,9 ha.

Na terenie miasta znajduje się jeszcze kilka wysokowydajnych ujęć wód podziemnych, do których należą:

- ujęcie dla Royal Grenland Seafood o wydajności 100 m³/godz.;
- ujęcie dla browaru (firma VAN PUR S.A. w Warszawie) o wydajności 104 m³/godz.;
- ujęcie dla szpitala wojewódzkiego przy ul. Leśnej o wydajności 120 m³/godz.;
- ujęcie dla zespołu PODziałkowych „Jamno” o wydajności 120 m³/godz.;

Obecnie na terenie miasta znajduje się 37 czynnych ujęć wód podziemnych, w tym trzy ujęcia na terenie Jamna i Łabusza. Łączny pobór wód z ujęć na terenie miasta według istniejących pozwoleń wodno-prawnych wynosi 1770,6 m³/godz., przy czym pobór na ujęciu komunalnym (Rzeczna-Wodna) stanowi 45% poboru całkowitego i zaopatruje 1/3 mieszkańców miasta w wodę. Jest to ujęcie bardzo ważne dla gospodarki komunalnej miasta. Strefę ochronną dla ujęcia przy ul. Wodnej-Rzecznej w Koszalinie ustanowiono na wniosek MWiK sp. z o.o. w Koszalinie decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 28 września 2001 r., znak: K-OSR-Ś/6814/2-4/01. Decyzją tą wprowadzono zakazy, nakazy i ograniczenia obowiązujące na terenie strefy ochronnej.

2.3.4. Surowce mineralne

Na terenie miasta nie występują eksploatowane złoża kopalin, choć taka eksploatacja odbywała się w przeszłości (Skwierzynka, Raduszka, Wzgórz Chełmskie, Jamno).

Jedynym udokumentowanym złożem kopalin na terenie miasta jest złożo kredy jeziornej „Dzierżęcino” o zasobach 150 tys. ton. Złożo zajmuje powierzchnię 4,2 ha i położone jest w obrębie rezerwatu Jeziora Lubiatowskie co wyklucza jego eksploatację.

Na wschód od Jamna znajduje się duże torfowisko, którego zasoby zostały określone na powierzchni blisko 300 ha i wynoszą 4 mln m³. Złożo to było częściowo eksploatowane. Obecnie są to tereny chronione przyrodniczo (użytek ekologiczny) i eksploatacja torfu ze względu na cenne walory przyrodnicze nie jest dopuszczalna.

W rejonie Raduszki i Dzierżęcina była prowadzona eksploatacja kruszywa naturalnego dla potrzeb lokalnych (budownictwo i drogownictwo). Śladem eksploatacji są stare wyrobiska, które uległy procesom denaturalizacji. Ślady starych wyrobisk stwierdza się także w obrębie wału morenowego Wzgórz Chełmskich, gdzie eksploatowano kwarcowe piaski mioceńskie.

Płytkie zaleganie podłoża mezozoicznego w rejonie Koszalina stwarza możliwość rozpoznania możliwości ujęcia wód geotermalnych. Wymaga to specjalistycznych prac geologicznych. Wstępnych pozytywnych rezultatów dostarczyły wyniki wierceń rozpoznanych w rejonie Koszalina (Jamno).

2.3.5. Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe na terenie miasta reprezentowane są przez rzeki, mniejsze ciekі, jeziora, oczka polodowcowe i sztuczne zbiorniki wodne.

Zdecydowana większość obszaru miasta Koszalina jest odwadniana przez ciekі uchodzące do jeziora Jamno, z którego woda odpływa poprzez Nurt Jamieński do Bałtyku.

Ciekami tymi są: przede wszystkim największy dopływ – Dzierżęcinka, która przepływa przez Koszalin, częściowo Kanał Łabusz oraz rowy melioracyjne uchodzące do rzeki Unieść. Niewielka, południowa część obszaru należy do zlewni dopływu z Jeziora Tatowskiego, który uchodzi do Czarnej, a ta z kolei do Parsęty uchodzącej do morza.

W strefie przyjeziornej Jamna zlokalizowane są poldery. Z obszaru obwałowanego, leżącego przy jeziorze, wody przy wysokich stanach są do niego przepompowywane. W przypadku niskich stanów wód w jeziorze możliwy jest przepływ grawitacyjny poprzez przepusty w wałach. W strefie przybrzeżnej Jamna zlokalizowanych jest pięć polderów, z których dwa znajdują się w granicach miasta. Są to: Jamno 30 ha i Łabusz (część) 620 ha. Wydajności pompowni odwadniających są rzędu od 0,1 do 1.0 m³s⁻¹.

Na analizowanym obszarze występują tereny podmokłe o znacznych powierzchniach. Zaliczyć do nich można Bukowy Las między Koszalinem a Mścicami, Unieskie Moczary (część), obszar przyległy do brzegów jeziora Lubiatowo Północne, kompleks leśny na południe od Sianowa i inne mniejsze.

Obszar miasta charakteryzuje stosunkowo niewielki odsetek wód powierzchniowych. Największym zbiornikiem wodnym w obrębie miasta jest jezioro Lubiatowo Płn. 56,0 ha (część jeziora) a w bezpośrednim sąsiedztwie jezioro Jamno. Ponadto obszar w granicach miasta jest wyjątkowo ubogi w oczka śródpolne i śródleśne, których jest zaledwie kilkanaście.

Rzeka Dzierżęcinka

Prawie cały obszar w granicach miasta położony jest w bezpośredniej zlewni rzeki Dzierżęcinki (Podział hydrograficzny Polski, 1980). Dzierżęcinka posiada długość 29,0 km i zbiera wody z obszaru 130 km². Źródłisko jej stanowi kilka oczek wodnych położonych w lasach na północny-wschód od leśniczówki Zacisze w gminie Manowo.

W granicach miasta rzeka Dzierżęcinka wpada do Jeziora Lubiatowo Północne (Lubiatowo). Długość rzeki od Jeziora Lubiatowo Płn. do ujścia w jeziorze Jamno wynosi 19 km. Ujściowy odcinek Dzierżęcinki o długości ok. 4 km jest uregulowany i obwałowany. Ujściowy odcinek rzeki przepływającej przez torfiastą równinę połączony jest systemem rowów melioracyjnych, które poprzez urządzenia melioracyjne (pompy i zastawki) regulują stosunki wodne na polderach wykorzystywanych do niedawna jako użytki zielone (łąki kośne, w części pastwiska).

Dzierżęcinka płynie przez centrum miasta lokalnie dość szeroką 400 m doliną i stanowi swoistą oś hydrologiczną. Przez centrum miasta rzeka przepływa na kierunku południowy-wschód na północny-zachód. Płynąc z kierunku SE na NW przepływa pod ulicami: Al. Monte Cassino, ul. Młyńską, ul. Zwycięstwa i ul. Janka Stawisińskiego. Rzeka płynie korytem, które na całym odcinku zostało całkowicie uregulowane. Regulacja rzeki miała już miejsce w 1838r. Dawne strumienie – dopływy Dzierżęcinki na zabudowanym obszarze opracowania ujęte zostały w kryte kolektory. Jeden z nich przebiega przez Centrum Sportowo-Rekreacyjne (ośrodek w budowie) w pobliżu ul. Dąbrowskiego. W granicach centralnej części miasta na całej długości Dzierżęcinka płynie przez założenia

parkowe, które powstały w jej dolinie. Przepływa przez park im. Książąt Pomorskich, który dzieli się na dwie części „A” i „B” oraz płynie przez park nad rzeką Dzierżęcinką (Park Dendrologiczny) i częściowo przez park przy amfiteatrze. Oprócz interesującej roślinności parkowej atrakcją doliny jest duży staw, który w 1838 r. objęty był przebudową, a rzeka regulacją przebiegu. Z kolei w latach 1933-34 staw odnowiono i założono na nim wyspę dla łabędzi. Drugi sztuczny zbiornik wodny (staw) znajduje się w obrębie Stadionu KS Bałtyk.

Z wstępnej analizy hydrologicznej Dzierżęcinki wynika, że zagrożenie powodzią na terenie opracowania występuje w granicach określonych na mapie uwarunkowań oraz na załączniku graficznym nr 1 – Kierunki rozwoju.

Odwodnienie obszaru opracowania odbywa się głównie poprzez odpływ podziemny w kierunku doliny Dzierżęcinki. Brak tu także obszarów bezodpływowych powierzchniowo. Typ lokalnego obiegu wody generalnie określić można jako infiltracyjno-spływową.

Jeziro Lubiатовo Północne (Lubiатовo)

W południowo - wschodniej części miasta znajduje się zespół jezior Lubiатовo: Północne, Południowe i Wschodnie, które zostały włączone w system rzeki Dzierżęcinki. Grupa omawianych jezior położona jest w rozległym, zatorfionym obniżeniu. W otoczeniu jezior znajdują się obszary trwale podmokłe, których powstanie warunkowane jest układem mis, litologii oraz zahamowaniem odpływu. W latach 1961-1973 funkcjonował w tej strefie jeden duży zbiornik, który powstał na skutek spiętrzenia wód Dzierżęcinki przez jaz znajdujący się przy jej wypływie z jeziora. W 1973 roku w wyniku likwidacji jazu, przywrócono pierwotny układ hydrograficzny obejmujący trzy akweny. W granicach miasta znajduje się część jeziora Lubiатовo Północnego, przez które przepływa Dzierżęcinka. Jezioro Lubiатовo Płn. znajduje się w obszarze dwóch gmin: gminy miejskiej Koszalin i gminy Manowo. Leży na Równinie Białogardzkiej w odległości około 6 km od centrum Koszalina. Od strony północnej i wschodniej otoczone jest wzgórzami morenowymi.

Jeziro jest płytkim zbiornikiem polodowcowym o powierzchni 296,0 ha (według Instytutu Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie); 177,5 ha (wg Katalogu jezior Polski A. Chońskiego cz. I. 1991), a z planimetrowania powierzchnia jego wynosi 55,97 ha. Maksymalna głębokość jeziora jest 2,4 m. Głębokość średnia wynosi zaledwie 0,7m. Szacowana objętość wody wynosi 2028,3 tys. m³. Długość linii brzegowej wynosi 13100 m, ale w wielu miejscach brak jest wyraźnego przejścia litoralu jeziorowego w strefę lądową.

Prawie całe jezioro pokryte jest mułem o znacznej miąższości. Roślinność wynurzona okala całe jezioro oraz dzieli je jak wspomniano powyżej na trzy zbiorniki wodne: Lubiатовo Północne (176,0ha), Lubiатовo Południowe (62,6ha) i Lubiатовo Wschodnie (26,5 ha). W granicach miasta znajduje się tylko część północna jeziora. Bezpośrednie otoczenie jeziora stanowią tereny podmokłe, w znacznej części zmeliorowane i są to pola uprawne i bagniste łąki.

Jeziro Lubiатовo Płn. jest największym jeziorem w granicach miasta Koszalin. Z uwagi na bardzo niewielką średnią głębokość, tj. 0,7 metra, jest wyjątkowo bardzo podatne na procesy związane z zanikiem. Objawia się to intensywnym wkraczaniem roślinności na wszelkie wypłycaenia. W ciągu około 30 lat nastąpił ubytek powierzchni około 40%. Tym samym jezioro to przy takim tempie zaniku będzie egzystowało jedynie przez kilkadziesiąt lat.

Jeziro Lubiатовo Płn. wraz z pasem przylegających szuwarów i oczeretów stanowi rezerwat faunistyczny (ornitologiczny) objęty ochroną prawną o powierzchni 375,8 ha pod nazwą „Jeziro Lubiатовskie im. profesora Wojciech Górskiego”. Jest to ostoją ptactwa wodnego i błotnego, miejsce lęgowe łabędzia niemego.

Jeziro Jamno

Od strony północnej miasto Koszalin przylega do południowych brzegów jeziora Jamno. Jamno jest jeziorem przybrzeżnym, o wodach okresowo zasilanych. Charakterystyczne cechy tego typu zbiorników to: dno znacznie zamulone, płaskie i podmokłe brzegi. Jamno jest jeziorem polimiktycznym (polimiksja oznacza częste mieszanie wód). Kształt misy

jeziornej jest nieregularny, zawężony od zachodu i stopniowo rozszerzający się ku wschodowi.

Główne dopływy jeziora Jamno to: Dzierżęcinka, Unieść i Strzeżenica. Odpływ wód z jeziora do morza następuje kanałem o nazwie Jamieński Nurt. W warunkach sztormowych poprzez ten kanał do jeziora następuje dopływ wód morskich.

Powierzchnia jeziora Jamno wynosi 2239,6 ha, głębokość maksymalna 3,9 m, głębokość średnia 1,4 m. Powierzchnia zlewni całkowitej wynosi 502,8 km². W granicach tego obszaru położonych jest wiele miejscowości, w tym dwa miasta: Koszalin (ok. 110 tys. mieszkańców) i Sianów (ok. 7 tys.).

Zagospodarowanie zlewni bezpośredniej, o powierzchni 7,4 km², przedstawia się następująco: lasy – 15,5%; zabudowania – 16,4%; łąki – 29,3%; grunty orne – 38,8%. Znaczny udział obszarów zabudowanych to tereny należące do miejscowości położonych na mierzei. Są to: Mielno (2,5 tys. stałych mieszkańców), Unieść (1,0 tys.) oraz Łazy (0,1 tys.). W miejscowościach tych zlokalizowane są liczne ośrodki wczasowo-rekreacyjne (łącznie 33,5 tys. miejsc noclegowych, w tym w m. Łazy – 5 tys.) a także pola namiotowe. Jamno jest akwenem intensywnego uprawiania sportów wodnych. Nad jeziorem zlokalizowano liczne przystanie żeglarskie. Po jeziorze, w trakcie sezonu, pływa statek turystyczny.

Pod względem rybackim jezioro zaliczane jest do typu sandaczowego. Wydajność połowowa jest wysoka: 30-40 kg/ha. W strukturze połowów zdecydowanie przeważa leszcz; udział tego gatunku wynosi około 82%. Odławiane są również: węgorze, sandacze, okonie, szczupaki oraz płocie.

Jezioro jest bezpośrednim i pośrednim odbiornikiem ścieków. Bezpośrednio do jeziora odprowadzane są ścieki z oczyszczalni w Unieściu, która przyjmuje ścieki z Mielna, Unieścia oraz Łaz. Również bezpośrednio do jeziora odprowadzane są wody deszczowe z wymienionych miejscowości nadmorskich, a także wody pochłonicze z gorzelni w miejscowości Osieki. Pośrednim odbiornikiem ścieków z oczyszczalni komunalnej Koszalina, wód opadowych z Koszalina oraz ścieków z oczyszczalni wiejskiej Boninie jest rzeka Dzierżęcinka. Natomiast oczyszczone ścieki z miasta Sianów odprowadzane są poprzez rzekę Unieść. Zagrożeniem dla jeziora są również spływy obszarowe z gruntów ornych.

Klasa czystości wód jeziora Jamno wg programu SOJJ obowiązującego do roku 2006 była III. Wody jeziora do roku 1996 były zaliczane do pozaklasowych. Aktualnie postępuje poprawa jakości wód jeziora Jamno.

Inne wody powierzchniowe

W południowej części miasta znajdują się niewielkie odcinki całkowicie uregulowanej rzeki Raduszki, która jest dopływem rzeki Czarnej, znajdującej się w dorzeczu Radwi (dopływ Parsęty).

Od strony północnej na terenie miasta płynie ciek bez nazwy wpadający do rzeki Unieść przechodzący przez rozległy kompleks ogródków działkowych przy ulicy Władysława IV. Dopływ ten jest również całkowicie uregulowany.

Dawne strumienie – prawobrzeżne dopływy Dzierżęcinki, spływające ze skłonu Góry Krzyżanki (Chelmskiej) są uregulowane i na obszarach zabudowanych miasta ujęte w kolektory. Zachował się jedynie dopływ biegnący przez miejscowość Dzierżęcino.

W północnej części miasta znajduje się jeszcze niewielki lewobrzeżny dopływ Dzierżęcinki o nazwie Glinianka.

Znaczne zasoby wodne zmagazynowane są również w torfowiskach oraz licznych, o zróżnicowanej wielkości zagłębieniach wytopiskowych.

Zagrożenie powodzią na terenie miasta występuje: w przybrzeżnej części jeziora Jamno, lokalnie wzdłuż doliny rzeki Dzierżęcinki oraz w obrębie jeziora Lubiatowo.

2.3.6. Charakterystyka hydrologiczna

W rejonie Koszalina są dwa punkty obserwacyjne IMiGW, rejestrujące stany wód. Pierwszy zlokalizowany jest na Dzierżęcince w Koszalinie, drugi na jeziorze Jamno w Unieściu (poza obszarem objętym opracowaniem).

W oparciu o dane z posterunku pierwszego można wnioskować, że Dzierżęcinka w ciągu roku cechuje się niewielkimi wahaniami stanów średnich miesięcznych. Roztopowa kulminacja stanów przypada na styczeń (289 cm), po czym poziom wody konsekwentnie obniża się do maja (277 cm) aby w lipcu osiągnąć maksimum (281 cm), będące następstwem letnich, wysokich opadów. Przez kolejne dwa miesiące mimo wysokich opadów średnie stany miesięczne obniżają się, zaś od października do stycznia konsekwentnie rosną. Minimalny poziom 234 cm osiągnięty został od 2 do 4.IX.1976 roku, zaś maksymalny 380 cm 21.III.1947 roku. Zaobserwowana amplituda stanów skrajnych z wielolecia wynosi zatem 146 cm.

Podobny, aczkolwiek nieznacznie przesunięty przebieg w czasie, cechuje zmienność poziomów wód jeziora Jamno. Średni miesięczny stan maksymalny notowany jest w grudniu (533 cm), po czym konsekwentnie średnie stany miesięczne maleją osiągając minimum w maju (509 cm), po czym sukcesywnie rosną do grudnia. Ekstremalne stany wody, które zanotowano w całym okresie obserwacji wynosiły: NNW – 462 cm – V.1918 i 465 – 25.III.1972 oraz WWW – 604 cm – 26.XI.2001 i 640 cm – I.1914. Amplituda stanów skrajnych wynosi aż 178 cm i w odniesieniu do jezior polskich jest to jedna z najwyższych wartości. Jest to m.in. następstwem okresowej niedrożności Nurtu Jamieńskiego wskutek dyspozycji rumowiska morskiego w strefie jego ujścia. W takim przypadku przy długim braku odpływu z jeziora i przy równoczesnym znacznym jego zasilaniu poziom wody może szybko wzrosnąć. Sytuację taką może poprawić wykopanie przekopu w zasypanym ujściowym odcinku Nurtu Jamieńskiego. Inną przyczyną wzrostu poziomu jeziora mogą być sztormowe piętrzenia Bałtyku, których następstwem są wlewy wód morskich do jeziora. Maksymalne wlewy mogą przekraczać nawet $50 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$. Z uwagi na wyższy średni poziom jeziora Jamno o około 10 cm od Bałtyku przez większą część roku ma miejsce odpływ z jeziora do morza. W zależności od nadbiegu fal, strumień wody Nurtu Jamieńskiego może być wykrywalny nawet do kilku kilometrów od ujścia, zarówno wzdłuż brzegu, jak i w wodach otwartego morza. Z uwagi na brak posterunków pomiarowych przepływu wody, w celu oszacowania objętości przepływów wykonano w lutym 2007 roku pomiary.

Przepływ chwilowy w profilu rzeki Dzierżęcinki w Koszalinie w dniu 26.02.2007 r. wynosił $2,26 \text{ m}^3/\text{s}$.

Wielkość wskaźnika denudacji odpływowej z analizowanego obszaru jest średniego rzędu i wynosi poniżej 5 tkm^{-2} . Średnia roczna temperatura wód powierzchniowych Jamna wynosi $8,5^\circ\text{C}$ i jest jedną z najniższych wartości notowanych wśród jezior polskich. Jest to następstwem położenia na wysokiej szerokości geograficznej.

2.3.7. Klimat

Warunki klimatyczne miasta kształtowane są przez jego położenie w sąsiedztwie Morza Bałtyckiego, jezior: Jamno i Lubiatowo, rozległych terenów stale bądź okresowo podmokłych oraz przez położenie na terenach doliny rzeki Dzierżęcinki, u podnóża wzgórz moreny czołowej.

Znaczący wpływ na kształtowanie się warunków topoklimatycznych miasta ma układ zabudowy, zieleń wysoka oraz zróżnicowanie w użytkowaniu poszczególnych jego fragmentów.

Na terenie w granicach miasta wyróżniają się typy topoklimatu zwartej zabudowy miasta położonej w dolinie Dzierżęcinki i poza dnem doliny rzeki, topoklimat leśnej części miasta, terenów niezabudowanych o wysokim i niskim poziomie wód gruntowych oraz terenów bezpośrednio przyległych do Jeziora Lubiatowo i Jeziora Jamno.

Generalnie stwierdza się, że warunki klimatyczne obszaru miasta należą do korzystnych dla długookresowego pobytu i zamieszkania ludzi, a lokalnie o mało korzystnych warunkach występujących w dolinie rzeki Dzierżęcinki i w obrębie jezior: Jamno i Lubiato, które nie wpływają znacząco na pozostałe tereny miasta.

2.3.8. Gleby

2.3.8.1. Ogólna charakterystyka gleb

Gleby w granicach miasta Koszalina są typowe dla tego obszaru. Zgodnie z podziałem na jednostki systematyczne (wg H. Uggle) są to gleby należące do klas brunatnych, bielcowych, gleb bagiennych i pobagiennych.

Skałami macierzystymi dla wszystkich powyższych rodzajów gleb są osady polodowcowe w postaci glin zwałowych, piasków gliniastych, pasków i żwirów fluwioglacjalnych oraz osady pochodzenia wodnego, np. piaski pyły osadzające się w obniżeniach wytopiskowych.

Teren miasta Koszalina podzielono na 3 części:

- 1) Obszar niezalesiony, z wyłączeniem terenów zabudowanych;
- 2) Obszar zalesiony na Górze Chełmskiej;
- 3) Obszar zalesiony na terenie Lasu Bukowego w północno-zachodniej części miasta.

Szacunkowy udział gleb na obszarach niezalesionych Koszalina z wyłączeniem terenów zabudowanych przedstawia się następująco: gleby brunatne, kwaśne i wylugowane – 66,6%; bielcowe i pseudobielcowe – 9,8%; glejowe - 5,9%; brunatne właściwe - 3,9%; czarne ziemie właściwe - 3,9%; torfowe i murszowo-torfowe – 3,9%; czarne ziemie zdegradowane i szare – 2,0%, mułowo-torfowe – 2,0%; mineralno-murszowe i murszowate – 1,5% i rdzawe – 0,5%.

Gleby typów: brunatne i bielcowe występują na całym obszarze niezalesionym, natomiast gleby typów: torfowe, mułowe i murszowe oraz czarne ziemie – głównie w południowej i południowo-wschodniej i północnej części miasta, gdzie jest więcej obniżeń i podmokłości. Gleby glejowe najczęściej występują na północnym obrzeżu miasta.

Szacunkowy udział gleb na terenach zalesionych na Górze Chełmskiej: glejowo-bielcowe – 26,9%; bielice – 20,6%; rdzawo-bielcowe – 20,0%; brunatno-kwaśne – 15,0%; torfowo-murszowe – 10,0%; brunatne właściwe – 2,5%; glejowo-torfowe – 2,5%; torfowe – 1,9% i bagienne 0,6%.

Gleby z grupy torfowych i bagiennych występują na Górze Chełmskiej w obniżeniach i w sąsiedztwie wsięków wód podziemnych na stokach. W obrębie lasu na Górze Chełmskiej usytuowany jest rezerwat przyrody nieożywionej „Bielica”, chroniący typowo wykształconą glebę bielcową.

Szacunkowy udział gleb w Lesie Bukowym to: czarne ziemie zdegradowane – 34%; brunatne kwaśne – 31%; glejowe i opadowo-glejowe – 29%; murszowe – 4% i czarne ziemie właściwe – 2%.

Gleby z grupy glejowych i murszowych w Lesie Bukowym występują w obniżeniach i w sąsiedztwie podmokłości.

Obszar centralny miasta, tzw. Śródmieście prawie w całości stanowi teren zainwestowany (zabudowany). W strukturze użytkowania gruntów Śródmieścia nie występują użytki rolne w tym: grunty orne, sady, łąki czy też pastwiska. Jedynie w kilku miejscach występują w niewielkich kompleksach grunty z bonitacyjną klasyfikacją. Pokrywa glebowa wierzchołki wysoczyzny morenowej na dawnych terenach nie zainwestowanych obszaru opracowania reprezentowana była głównie przez gleby brunatne wylugowane i kwaśne, rzadziej przez gleby brunatne właściwe i bielcowe, wykształcone na glinach i piaskach gliniastych. Gleby te były typowe i charakterystyczne dla obszarów młodoglacjalnych.

W dolinie Dzierżęcinki, w granicach Śródmieścia występują gleby typów: torfowych, mułowych i murszowych oraz czarne ziemie. Gleby z grupy torfowych i bagiennych występują też w kilku lokalnych obniżeniach i w sąsiedztwie podmokłości.

W okresie wykonywania opracowania całkowicie odłogiem były pozostawione grunty orne i lokalnie użytki zielone posiadające klasyfikację bonitacyjną. Bonitacja gleb sprzed lat budzi duże wątpliwości. Być może nie odpowiada sytuacji rzeczywistej. Są to grunty rolne porośnięte przez roślinność zielną z dużym udziałem roślinności drzewiasto-krzewiastej. Aktualnie nie mają one większej wartości rolniczej.

Na terenach zabudowanych na przekształconym podłożu gleby mają charakter typowo antropogeniczny. W obrębie ogrodów przydomowych występują gleby kulturoziemne typu hortisoli pobrunatnych (gleby ogrodowe, próchniczne, wykształcone w wyniku zabiegów agrotechnicznych na pierwotnych glebach brunatnych). Występują też gleby typu rigosoli (gleby wykształcone na obcym materiale strukturotwórczym) i industroziemne, czyli zdeformowane przez procesy budowlane, oddziaływanie infrastruktury itp.

Na terenach niezabudowanych miasta zauważa się dominację gleb brunatnych kwaśnych i wylugowanych, które zajmują aż 66,6% ogólnej powierzchni gruntów rolnych. Pozostałe gleby innych typów genetycznych zajmują 23,4% powierzchni, a pośród nich prawie 10% to gleby bielcowe i pseudobielcowe.

W klasyfikacji bonitacyjnej gleby na tym terenie należą w najlepszym przypadku do klasy IIIb – czyli średnio dobre, ale dominują gleby niższych klas, w tym klasy VI, czyli nieużytki rolnicze.

Gleby miasta niezależnie od rodzaju i skały macierzystej, na której powstały, są znacznie zakwaszone, najczęściej ubogie w próchnicę i mało zasobne w pierwiastki przyswajalne przez rośliny uprawne.

2.3.8.2. Główne kompleksy glebowo-rolnicze

Na terenie miasta użytki rolne zajmują ponad 20% ogólnej jego powierzchni, w tym ok. 70% to grunty orne, ponad 20% łąki i ok. 10% pastwiska.

Do celów uprawnych wyróżnia się:

- kompleks pszenno-dobry - głównie gleby brunatne, brunatne kwaśne - w zachodniej i północnej części miasta,
- kompleks pszenno-wadliwy - bielice kwaśne pod Górą Chełmską,
- kompleks żytnio-ziemniaczany bardzo dobry - w zachodniej południowej i północnej części miasta,
- kompleks żytnio-ziemniaczany dobry - dominuje w południowej części miasta,
- kompleks żytnio-ziemniaczany słaby - głównie gleby brunatne kwaśne pod Górą Chełmską,
- kompleks żytnio-łubinowy - głównie gleby brunatne kwaśne pod Górą Chełmską,
- użytki zielone średnie - na glebach torfowych i murszowo-torfowych – w północnej i południowej części miasta,
- użytki zielone słabe i bardzo słabe - na glebach mułowo-torfowych - w północnej i południowej części miasta.

W klasach bonitacyjnych przeważają gleby klasy IVa i IVb, z dość dużym udziałem klasy IIIb.

Kompleks pszenno-dobry tworzą głównie gleby brunatne właściwe, brunatne wylugowane i płowe wytworzone z glin lekkich. Cechują się one dobrze rozwiniętym poziomem próchnicznym, słabokwaśnym odczynem, dobrą strukturą i korzystnym uwilgotnieniem.

Gleby kompleksu żytniego bardzo dobrego tworzą większe powierzchnie głównie w rejonie Łabusza i Jamna i są o odczynie kwaśnym, a ponadto odznaczają się stosunkowo niską zasobnością w przyswajalne dla roślin uprawnych składniki pokarmowe. Do utrzymania dobrej sprawności tych gleb niezbędne jest nawożenie organiczne i wapnowanie.

Kompleks ten na opisywanym obszarze stanowią głównie gleby brunatne wylugowane i brunatne właściwe oraz gleby płowe, najczęściej wykształcone z piasków gliniastych mocnych na glinach.

Natomiast wśród użytków zielonych przeważa kompleks 2z (użytki zielone średnie). W wielu rejonach poprzez ich wieloletnie nieużytkowanie uległy one znacznej degradacji. Kompleks ten obejmuje głównie gleby mułowo-torfowe, mady, torfowe, murszowo-mineralne, czarne ziemie oraz gleby glejowe. Większość z nich miała uregulowane stosunki wodne. Do uzyskania wysokich plonów wymagają one nawożenia, właściwej pielęgnacji i konserwacji urządzeń melioracyjnych.

Zwraca się uwagę, że gleby w wielu rejonach są ciężkie w uprawie, w okresie wzmożonych opadów grząskie, a w okresie suszy twarde i spękane.

2.3.9. Szata roślinna

2.3.9.1. Kompleksy leśne – lasy

Grunty leśne zajmują prawie 41% ogólnej powierzchni miasta. Należą do Nadleśnictwa Karnieszewice i Nadleśnictwa Manowo. Jeden obwód stanowią lasy komunalne o powierzchni 99,57 ha i są własnością miasta Koszalin. Lasy prywatne z roślinnością leśną i zaroślową zajmują 8,6 ha.

W drzewostanie lasów na terenie miasta dominuje dąb i buk, sosna oraz świerk. Występujące lasy z udziałem świerka na tym terenie są dość trudne do jednoznacznego określenia. Stosunkowo niski udział w drzewostanie zajmują powierzchnie lasów olszowych o charakterze łągów. Lasy bukowe są charakterystyczne dla obszaru miasta. W zachodniej części oraz fragmentarycznie we wschodniej, dominuje kwaśna buczyna niżowa z udziałem sosny, nawiązująca na krawędziach do buczyn żyznych.

Zespoły leśno – siedliskowe w typie boru mieszanego wilgotnego z drzewostanem dębowo-bukowym zajmują tereny podmokłe w dolinie rzeki Unieść, a także w okolicach miejscowości Kłos.

Niewielkie powierzchnie w płytkich śródleśnych zagłębieniach na glebach piaszczystych zajmuje las brzoźowo-dębowy, natomiast na oglejonych glebach wodnogruntowych – dąbrowa trzęślicowa. Na stanowiskach świeżych bór mieszany przyjmuje postać ubogich lasów dębowo-bukowych z udziałem świerka.

Bory sosnowe o charakterze naturalnym występują w Nadleśnictwach Manowo i Karnieszewice. Zajmują one stosunkowo niewielką powierzchnię i występują w postaci siedliskowej świeżej oraz bagiennej. Runo lasu jest dość ubogie, ograniczone słabym dostępem światła.

Na terenie lasów karnieszewickich, w lokalnych obniżeniach z wysokim poziomem wód gruntowych, występują nasadzenia świerka nawiązujące do zbiorowisk borealnej świerczyny na torfie i jegieli.

Łęgi występują na terenach o wyższym poziomie wody gruntowej oraz w dolinach rzek Dzierżęcinki i Polnicy. Na terenach leśnych w niewielkich zagłębieniach oraz w dolinach cieków wolno płynących występuje w postaci małych płatów łąg jesionowo-olszowy, natomiast brzegi cieków o większym nurcie porasta łąg olszowy gwiazdnicowy, czasem z domieszką jesionu, słabą warstwą krzewów i bujnym runem ziołoroślowym. Natomiast w dnach rozległych zagłębień podmokłych oraz dolinach cieków występuje łąg wiązowo-jesionowy. Zespół ten swoim składem florystycznym i siedliskiem najsilniej nawiązuje do grądów lub w nie przechodzi.

Grąd środkowoeuropejski w swojej uboższej postaci występuje w północno - zachodniej części miasta na terenach leśnych Nadleśnictwa Karnieszewice. W dolinach cieków i na terasach nadzalewowych występuje grąd subatlantycki, a na stokach dolin – wielogatunkowy grąd zboczowy z domieszką klonu pospolitego.

Olsy: torfowcowy i porzeczkowy występują na dolnych tarasach dolin rzecznych, lokalnie przechodzą w łęg jesionowo - olszowy, a dalej w grąd – zgodnie z zasięgiem oraz ruchami wód gruntowych. W płaskich, lokalnych obniżeniach występuje specyficzna postać lasu dębowego z dominacją gatunków olsowych w runie, nawiązująca do zbiorowiska tzw. dębniak turzycowy. Otulinowe zbiorowiska zaroślowe w kręgu dynamicznym olsów tworzą łożowiska z udziałem wierzb szerokolistnych i kruszyny pospolitej). Łozowiska mogą stanowić również fazę degeneracyjną olsów.

Zespoły należące do dynamicznego kręgu olsów, występujące w lokalnych śródleśnych zagłębieniach to pło szalejowe oraz barwne zbiorowiska z kosaćcem żółtym. Rzadko na terenie gminy występuje szuwar mozgowy.

Duże znaczenie mają zbiorowiska turzyc krótkorozłogowych i kępowych o znaczeniu torfotwórczym, spotykane w okolicach Jeziora Lubiatowskiego.

Na skrajach lasów mieszanych, grądów i buczyn, jako okrajki często spotyka się zarośla kruszyny i jeżyn lub na ich południowych obrzeżach zarośla szakłaku i derenia świdwy. Na prześwietlonych zrębach i polanach leśnych o ubogim, acidofilnym charakterze występuje okrajek żarnowca miotlastego z wrzosem zwyczajnym. Zespół ten spotykany jest również na terenach wypasu na siedliskach kwaśnych i gliniasto-piaszczystych.

Na północ od Jeziora Lubiatowskiego, na stokach, zanotowano duże płaty żarnowca z kłosówką miękką w runie.

Na terenach zrębów zupełnych w procesach regeneracji lasu pojawiają się zespoły wierzby iwy i dzikiego bzu czarnego oraz zespół jeżyn. Spotykane są one często również w postaci synantropijnej, ruderalnej, na gruzowiskach i wysypiskach, w miejscach po wyburzeniu domów, czy opuszczonych gospodarstwach lub w formie zakrzewień śródpolnych. Zespół dzikiego bzu czarnego występuje także jako wybitnie synantropijne ruderalne zbiorowisko porastające zaniedbane tereny osiedlowe i parki.

Zbiorowiska roślinne trwałych użytków zielonych występują na terenach rozległych kompleksów łąk kośnych złożonych z wysokich bylin dwuliściennych. Zespół zdominowany jest przez wiązówkę błotną. Zbiorowiska dobrze nawożonych i koszonych eutroficznych łąk na siedliskach wilgotnych zajmuje zespół ostrożenia warzywnego. Często spotykany na płytkich, zmeliorowanych torfach niskich. Siedliska nieco uboższe troficznym zajmuje zespół wiechliny i groszka błotnego. Związane są one z dolinami rzek.

Lokalne obniżenia na łąkach, zasilane wodami wysiękowymi, lub wyniesienia na skraju szuwarów zajmuje zespół sitowia leśnego. Spotykane jest również jako fragment otuliny na granicy łęgów jesionowo-olszowych.

Grupy zbiorowisk trawiastych – użytkowane pastwiskowo lub wypasane zbiorowiska łąkowe przyjmują często postać zbiorowiska z sitem rozpierzchłym. Lokalnie zespół występuje również jako komponent zarośli śródpolnych na skraju lasów. Niewłaściwa gospodarka pastwiskowa i mineralna prowadzi często do utworzenia zespołu śmiałka darniowego.

W miejscach okresowo zalewanych lub podtapianych wykształcają się zbiorowiska rozłogowych traw i płożących się roślin dwuliściennych, tworzących niskie murawy. W kompleksach łąkowo - pastwiskowych na południowy wschód od Jeziora Lubiatowskiego wykształcił się zespół z jaskrem i wyczyńcem kolankowatym. Pospolicie na pastwiskach występują niskie zwarte murawy z panującym pięciornikiem gęsim.

Na terenie miasta występują także na piaszczystych glebach i wydmach śródłądowych, najczęściej będące formami wtórnej sukcesji pojedyncze zespoły muraw napiaskowych – murawy szcztlichowe. Tworzą je kępki szcztlichy siwej i licznie sporek polny i czerwiec trwałe.

Zbiorowiska segetalne (towarzyszące uprawom) cechują się zwykle kadłubowym składem. Mała ich różnorodność i bardzo ubogi skład florystyczny spowodowany jest stosowaniem środków ochrony roślin. Gatunki charakterystyczne dla zespołów segetalnych występują zwykle na obrzeżach pól, przydrożach i miedzach. W uprawach zbożowych i na

glebach niewapiennych wykształciły się zespoły z chłodkiem drobnym i czerwcem, wyką czteronasienną. Na uboższych glebach w uprawach okopowych i ogrodowych występuje zbiorowisko z chwastnicą jednostronną i włośnicą zieloną czy powojem polnym i perzem właściwym.

Roślinność ruderalna jest wykształcona typowo dla regionu. Wśród zespołów dywanowych i wydepczyk spotykane są zespoły z mietlicą i sitem chudym, a na terenach ubogich i piaszczystych – zespoły z udziałem goździka kropkowanego i zawciągu pospolitego występujące głównie jako murawy napiaskowe. Zespoły z udziałem łobody połyskującej, pokrzywy, ślazurem zaniedbanym, serdecznikiem i mierznicą czarną występują na terenach zabudowanych, gospodarstwach, zagrodach czy śmietnikach. Związane one są z siedliskami zasobnymi w materię organiczną i azot. Zespół pokrzywy i podagrycznika pospolitego może przyjmować również postać zespołu ruderalnego obecnego w zacienionych ogrodach czy parkach, na obrzeżach zacienionych ścieżek i jako warstwa zielna zarośli dzikiego bzu na gruzowiskach czy w zaniedbanych parkach i ogrodach.

2.3.9.2. Zieleń parkowa - parki

Zieleń parkowa zajmuje dość znaczną powierzchnię i ma bardzo istotne znaczenie w obrazie roślinności miasta.

W granicach administracyjnych miasta Koszalina znajduje się 8 parków miejskich. Są to:

- największy z parków na terenie miasta to **Park im. Książąt Pomorskich** podzielony w sposób „naturalny” na dwie części „A” i „B”. Park im. Książąt Pomorskich „A” znajduje się pomiędzy ulicami Zwycięstwa, Piastowską, Młyńską i Asnyka. W latach 1602-1816 istniał tu ogród zamkowy, który od 1817 zaczęto stopniowo przebudowywać. Najstarsza część parku, tzw. Stara Promenada, powstała w 1817 r. u podnóża murów obronnych. Do 1838 r. trwały prace związane z wytyczaniem alejek, budową fontanny, przebudową stawu i regulacją rzeki. W latach 1933-1934 staw odnowiono i założono wyspę dla łabędzi.

Park miejski im. Książąt Pomorskich (łącznie ok. 10,35 ha, w tym część „A” o powierzchni 6,70 ha i część „B” o powierzchni 3,65 ha), założono wzdłuż biegu rzeki Dzierżęcinki, na terenach dawnych fos i obwałowań, stanowiących wraz z murami obronnymi średniowieczny system obwarowań miasta Koszalina. W części północnej od XVII wieku istniał tutaj ogród zamkowy. W ciągu XIX wieku został przebudowany i rozbudowany na tzw. Starą i Nową oraz Małą Promenadę, gdzie utworzono piękne aleje spacerowe. Zagospodarowanie fos miejskich na promenady zakończono zasadniczo w 30 latach XX wieku, a roślinność parkowa wzbogacana jest aż do czasów obecnych.

Park ma charakter założenia krajobrazowego, swobodnego. Cały park, rozciągający się wokół dawnych murów miejskich ma interesujący układ drożny, który połączony jest z układem ulicznym Śródmieścia. Całość wzbogacają kameralne kompozycje parkowe jak np. rosarium, niewielkie polany widokowe, czy zieleńce wzbogacane formami przestrzennymi (niewielkie pomniki, fontanna, stawy parkowe).

Roślinność parkowa jest niezwykle bogata, starodrzew nasadzony jest w formie różnogatunkowych skupisk, alei, a całość wzbogacają pojedyncze egzemplarze ozdobnych drzew i krzewów. Obecnie w tzw. części „A” rośnie ponad 750 drzew należących do 75 gatunków i odmian. Tutaj też jest największe skupisko drzew pomnikowych (1 grupa i 14 drzew pojedynczych). Na szczególną uwagę zasługuje i należy do najcenniejszych okazów parku klon jawor liczący ponad 350 lat (tzw. Drzewo Czarownic). Z najcenniejszych gatunków drzew ozdobnych należy wymienić m.in. surmię o obwodzie pnia 105 cm, korkowiec amurski, gledicję trójcierniową, leszczyny tureckie, choiny, żywotniki (cyprysik błotny, cyprysiki groszkowe odm. nitkowata, odm. pierzasta i pierzasta złocista), miłorząb dwukłapowy, czy też jedyną w Koszalinie magnolię drzewiastą (zaostrzona), sosną limbę, świerk kaukaski i Engelmana. Bardzo bogaty zestaw różaneczników (18 gatunków) oraz azalii (30 gatunków) tworzy wspaniałą barwną kolekcję. Warto także przejść się aleją platanów klonolistnych.

Oprócz interesującej roślinności atrakcją tego parku jest duży staw, rzeka Dzierżęcinka oraz dobrze zachowane fragmenty murów obronnych z XIV wieku.

Park im. Książąt Pomorskich „A” (XIX w.) jest parkiem zabytkowym, wpisanym do rejestru zabytków pod nr 1173 dn.13.06.1983 r.

- druga część parku „B” jest o połowę mniejsza. **Park im. Książąt Pomorskich „B”** znajduje się pomiędzy ulicami Andersa, 1-go Maja i Targową. Powierzchnia tej części parku wynosi 3,65 ha. Wyróżnić w niej można 91 gatunków odmian drzew (w tym 1 grupa i 6 drzew pomnikowych) oraz krzewów. Park ma charakter założenia krajobrazowego, swobodnego.

- drugi co do wielkości park to **Park przy Amfiteatrze** z XIX wieku, zwany dawniej parkiem strzelców. Położony jest pomiędzy ulicami Głowackiego, Piastowską i Kościuszki. Powierzchnia jego wynosi 8,12 ha. Zagospodarowywanie tego terenu rozpoczęto w 1887 r.

Znaczna część parku położona jest na wzniesieniach morenowych, których zbocza porasta starodrzew. Dominują tu buki, klony, jesiony, lipy dęby i graby. Teren ten porasta 980 drzew należących do 41 gatunków oraz odmian. Znajdują się tu okazy pomnikowe m.in. buki, dęby, lipy i jesiony.

Prawie w centrum parku znajduje się Amfiteatr, budowla widowiskowa dla mieszkańców Koszalina z dużym asfaltowym parkingiem dla samochodów osobowych. Alejki parkowe skomunikowane są z układem ulicznym miasta.

- **Park im. Tadeusza Kościuszki (XIX w.)** znajduje się na miejscu starego cmentarza ewangelickiego zlikwidowanego w latach 70 – tych XX wieku.

Jest to park miejski pocmentarny w kształcie trójkąta o powierzchni 7,51 ha. Położony pomiędzy ulicami: Tadeusza Kościuszki, Młyńską i Aleją Monte Cassino. Od strony południowej poprzez ulicę Tadeusza Kościuszki łączy się z Parkiem przy Amfiteatrze.

Starodrzew miejscami silniej zwarty tworzą jesiony, lipy, klony, wiązy, dęby, graby i buki. Ozdobą zadrzewienia są liczne jesiony odmiany zwisającej. Na uwagę zasługują również dwie aleje lipowe, spełniające dawniej funkcje ciągów komunikacyjnych cmentarza. Łącznie w miejscu tym rośnie około 700 drzew, z których najstarsze liczą 180 lat, w tym kilka okazów pomnikowych.

W części parku południowo-zachodniej znajduje się Wojewódzka Biblioteka Publiczna Koszalina, obok której od strony zachodniej przylega Plac Polonii.

- **Park nad rzeką Dzierżęcinką** zwany **Parkiem Dendrologicznym** powstał na początku lat 60 – tych XX wieku. Znajduje się pomiędzy ulicami Batalionów Chłopskich i Kutrzeby. Powierzchnia jego wynosi 7,74 ha.

Jest to park-miejski o cechach założenia krajobrazowego. Stanowi on najbardziej na północ wysuniętą część zwartego ciągu zieleni przebiegającego przez miasto w dolinie rzeki Dzierżęcinki. Jedynym cennym obiektem na terenie parku jest młyn pochodzący z XIX wieku. W dendroflorze wyróżnia się 141 gatunków i odmian drzew oraz krzewów. Zadrzewienie określa się na 30-50 lat, jedynie nieliczne wierzby i topole liczą 70-100 lat.

- **Park Różany** jest to najmniejszy z parków. Powstał w 1920 r. Na powierzchni 0,4 ha naliczono 40 drzew. Wyróżniono tu zaledwie 11 gatunków i odmian drzew i krzewów. Wiek drzew określa się na 60 – 85 lat. Na uwagę zasługują cisy jako najstarsze okazy oraz różaneczniki katawbijskie odmiany wielokwiatowej. Stan zdrowotny leszczyn tureckich w czasie prac inwentaryzacyjnych uznano za bardzo zły, drzewa te masowo usychają. Alejki parkowe skomunikowane są z układem ulicznym miasta.

- **Park „Dostępny” („Przyjazny”) im. Wł. Turowskiego** znajduje się na skraju kompleksu leśnego Góry Chełmskiej na Osiedlu Bukowym. Zajmuje powierzchnię 1,4 ha. Aktualnie założenie parkowe jest w realizacji. Można przyjąć, że część parku od strony zaplecza zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolno stojącej przy ul. Turowskiego została prawie zrealizowana. Istotą projektu parku było stworzenie mini rezerwatu przyrody w mieście.

Teren parku jest o charakterze parku krajobrazowego z siedliskami flory i fauny, miejscami rekreacyjnymi, dostępny również dla osób niepełnosprawnych. Park obejmuje

przestrzeń otwartą ze strefą brzegową lasu. Na terenie parku wprowadzono zwarty pas nasadzeń krzewów, będących bazą pokarmową dla wielu gatunków ptaków. Bardzo bogaty jest zestaw zieleni ozdobnej. Są to głównie młode nasadzenia krzewów ozdobnych rododendrony (różanecznik), oleandry, ogniki, żywotniki, berberysy, ligustry i inne. Ciągi spacerowe wytyczono wokół kilku kolekcji roślinnych, w tym kolekcji roślin wodnych na zaadoptowanym zbiorniku astatycznym na obrzeżu lasu (obecnie jest rezerwuarem dla żab). Oprócz wprowadzonej i urządzonej zieleni atrakcją tego parku jest biotop z wodą (oczko wodne). W głębi parku przechodzącego już w kompleks leśny spotyka się liczne okazy drzew o pomnikowych rozmiarach (głównie dęby i buki).

- **Park w Rokosowie**, zajmuje obszar 2,8 ha. Powstał w oparciu o naturalny drzewostan leśny z licznymi nasadzeniami zarówno drzew, krzewów oraz bylin ozdobnych (m.in. rododendron fioletowy, irga płoząca, sosna górską, świerk srebrzysty, wawrzynek wilcze łyczo, barwinek pospolity). Starodrzew reprezentowany był przez buki zwyczajne, dęby szypułkowe i bezszypułkowe, świerki pospolite, jesiony wyniosłe, lipę drobnolistną, olszę czarną, brzozę brodawkowatą. Niestety z uwagi na zmianę stosunków wodnych na obszarze parku – oddany w latach 90-tych kolektor ścieków dla osiedla – większość starodrzewu usycha.

Poza zielenią parkową, ciąg zieleni wzdłuż ul. Zwycięstwa należy do najbardziej cennej i wartościowej zieleni w śródmieściu Koszalina. Ma istotne znaczenie w obrazie zieleni tej części miasta. Jest to śródmiejski zieleniec, skwer wpisany m.in. do rejestru zabytków (Nr rej. 1173z dn. 13.06.1983 r. - założenie przestrzenne zieleni obejmujące Park Księżąt Pomorskich łącznie z ciągiem zieleni przy ul. Zwycięstwa, park przy Amfiteatrze i park im. Tadeusza Kościuszki). Ciągnie się wąskim pasem od doliny Dzierżęcinki pomiędzy ul. Zwycięstwa a ul. Andersa po skrzyżowanie ul. Zwycięstwa z ul. Stawisińskiego i Gwardii Ludowej. Występuje tu wiele dorodnych, różnych gatunków, zwłaszcza starszych okazów drzew, zwłaszcza dębów, ale też buków, lip, klonów zwyczajnych. Trafia się świerk, kasztanowiec, grupa grabów, klon jesionolistny i jarząby. Rosną tu dwa okazałe pomnikowe dęby. Jest kilka drzew kwalifikujących się do objęcia ochroną pomnikową, m.in. buki, klon polny i dęby. Krzewy występują tylko na części powierzchni, w kilku skupieniach. Są to przede wszystkim okazałe, rosnące na klombach cisy (Plac Wolności i Plac Zwycięstwa) a także forsycje czy też żywotniki. Całość ciągu zieleni przy ul. Zwycięstwa wskazanej w opracowaniu, zasługuje na szczególną ochronę. Środkiem ciągu zieleni przebiega główna spacerowa aleja z bocznymi mniejszymi alejkami.

2.3.9.3. Zielen przykościelna, cmentarna, pocmentarna

Cmentarz komunalny położony jest w południowo - wschodniej części miasta. Został założony w 1897 roku. Widoczny jest układ alejowo – kwaterowy z zachowanym starodrzewem, alejami, żywopłotami i szpalerami. Bogaty pod względem formy i składu gatunkowego drzewostan pochodzi z dwóch okresów tworzenia cmentarza. Drzewostan starej części obiektu pochodzi z przełomu XIX i XX w. i występuje w postaci ciągów alejowych oraz szpalerowych wzdłuż dróg cmentarnych i granic cmentarza. Drzewostan nowej części charakteryzuje się rzadszym nasadzeniem drzew i krzewów ozdobnych oraz dużym udziałem żywopłotów ciętych. Wiek drzew określa się na około 90-100 i 30 lat. Stan zdrowotny drzew jest dobry, z wyjątkiem świerków usychających na skutek zachwiania poziomu wód gruntowych.

Spośród 96 gatunków i odmian występujących na terenie cmentarza dominują: świerk pospolity *Picea abies*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, żywotnik zachodni *Thuja occidentalis*, klon pospolity *Acer platanoides*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* oraz topola czarna *Populus nigra*. Na uwagę zasługują aleje: lipowa – starodrzew wzdłuż drogi żwirowej w obrębie kwater G4, G5, lipowa – starodrzew wzdłuż drogi żwirowej w obrębie kwater R12-R17 lipowa wzdłuż drogi asfaltowej oraz aleja dębów piramidalnych *Qerqus robur* L.

„Fastigiata”, będących odmianą stożkową dębu szypułkowego. Wiek drzew szacuje się na około 100 lat.

Na cmentarzu komunalnym rosną gatunki roślin chronionych: cis pospolity *Taxus baccata*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, pióropusznik strusi *Matteuccia struthiopteris*, barwinek pospolity *Vinca minor*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine* oraz kilka gatunków geofitów wczesnowiosennych: śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, śnieżyca wiosenna *Leucocjum vernum*.

W obecnych granicach miasta znajdują się ponadto pozostałości cmentarzy w Lubiatowie Dzierżęcinie i Chełmoniewie, w których Zakład Zieleni utworzył lapidaria.

Nieczynny cmentarz ewangelicki w Lubiatowie założony w II poł. XIXw. Zajmuje powierzchnię 0,15 ha, położony w płn.-wsch. części wsi, na skraju lasu. Otoczony jest żywopłotem głogowym. Drzewostan cmentarza został wycięty a jego pozostałością jest 1 egzemplarz dębu szypułkowego o średnicy pnia 50 cm, w dobrym stanie zdrowotnym. Na terenie cmentarza występują trzy gatunki chronione: barwinek pospolity *Vinca minor*, bluszcz pospolity *Hedera helix* i konwalia majowa *Convallaria majalis*.

Cmentarz ewangelicki z końca XIX w., położony ok. 800 m na wschód od pagórka morenowego. Od północnego wschodu przylega do cmentarza niewielkie bagno z roślinnością bagienną (m.in. czermień błotna *Calla palustris*). Na ochronę konserwatorską zasługuje bardzo dobrze zachowana aleja lipowa *Tilia platyphyllos* o dł. ok. 70m, pozostały starodrzew reprezentują: 1 dąb szypułkowy trzypięny w bardzo dobrym stanie oraz 1 świerk zwyczajny o obwodzie pnia 53 cm.

Cmentarz ewangelicki w Dzierżęcinie z II poł. XIXw. zajmuje powierzchnię 0,20 ha przy szosie z Koszalina do Lubiatowa. Roślinność reprezentuje szpaler drzew przy murze, w tym starodrzew w dobrym stanie zdrowotnym: lipa – 5 szt., jesion – 4 szt., klon – 4 szt., brzoza – 1 szt. oraz zakrzaczenia. Na terenie cmentarza bujnie rozrasta się bluszcz zwyczajny *Hedera helix* kwitnący i owocujący.

Cmentarz ewangelicki w Jamnie przy drodze do Łabusza. Cmentarz wiejski, założony na początku XX wieku, obecnie nieczynny; mało interesujący pod względem przyrodniczym. Rosną tam m.in.: lipa szerokolistna, dąb bezszypułkowy, czeremcha, bez czarny, bluszcz (niekwitnący) i barwinek. Z roślin zielnych na uwagę zasługuje jedynie storczyk – kruszczyk szerokolistny.

Cmentarz przykościelny, przy kościele w Jamnie. Teren zadbane, lecz sam cmentarz mało interesujący pod względem przyrodniczym. Dominuje lipa.

2.3.9.4. Ogrody działkowe

Południowo-zachodni skraj obszaru opracowania zajmują ogrody działkowe. Stanowią one duży kompleks Pracowniczych Ogródów Działkowych im. „Centralny”. Trzy mniejsze kompleksy występują przy ul. Powstańców Wielkopolskich, POD im. K. Świerczewskiego, PZD „Pegaz” przy ul. Połczyńskiej wzdłuż toru kolejowego i również wzdłuż toru kolejowego i na zapleczu Zakładu Gazowniczego a torem kartingowym POD „Aster”.

W części północnej, przy ul. Władysława IV-go zlokalizowane są dwa kompleksy ogrodów pod nazwą „Rodzinne” – im. Kwiatu Jabłoni oraz Jamno.

Roślinność ich jest typowa dla tej formy zieleni – na małych parcelach obecna jest uprawa zarówno warzyw, jak też kwiatów oraz drzew i krzewów owocowych, a także ozdobnych roślin drzewiastych, niekiedy trawniki i „iglaki”. Najczęściej centralne miejsce każdej działki zajmuje altana, niekiedy przystosowana już do, przynajmniej okresowego, zamieszkiwania.

Kompleksy ogrodów działkowych są ogrodzone. Generalnie dobrze urządzone i zadbane. Jednak sporadycznie znajdują się pojedyncze parcele, które zostały porzucone w wyniku losowych sytuacji właścicieli i zarastają roślinnością ruderalną oraz krzewami.

2.3.9.5. Gatunki chronione

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 września 2001 roku o ochronie gatunkowej roślin (Dz. U. z 29 września 2001) na podstawie przeprowadzonej w 2002 roku inwentaryzacji przyrodniczej na terenie miasta stwierdzono występowanie 48 gatunków podlegających ochronie całkowitej bądź częściowej.⁶ Odnalezione gatunki występują na stanowiskach naturalnych, m. in. w lasach Nadleśnictw Karnieszewice i Manowo. Część gatunków podlegająca ochronie całkowitej lub częściowej rośnie także na terenie parków, cmentarza komunalnego oraz posesji prywatnych.

2.3.10. Fauna

Tereny Koszalina to w dużej mierze obszary zurbanizowane. Jednak dzięki lasom otaczającym miasto od strony północno-zachodniej i wschodniej, rzecze Dzierżęcince płynącej z pobliskiego Jeziora Lubiatowo oraz Jeziora Jamno teren miasta stanowi atrakcyjne miejsce bytowania dla wielu gatunków zwierząt. Parki miejskie wraz z ogrodami działkowymi tworzą płaty roślinności zwiększające różnorodność biologiczną fauny zasiedlającej tereny zurbanizowane.

Fauna miasta jest typowa dla niżu środkowoeuropejskiego. Rozległe kompleksy leśne Nadleśnictw Karnieszewice i Manowo zapewniają swobodną migrację jeleniowatych, dzików i innych drobniejszych ssaków, nieskanalizowana Dzierżęcinka zapewnia migracje wielu zwierzętom bezkręgowym i płazom, zaś sama dolina Dzierżęcinki jest wykorzystywana jako szlak migracji dużych ptaków (np. łabędzi niemych, czapli, licznych gatunków mew) przemieszczających się między Jeziorem Lubiatowskim i Jeziorem Jamno oraz brzegiem Morza Bałtyckiego.

Świat zwierzęcy centrum miasta

Centrum miasta Koszalina to teren przede wszystkim zurbanizowany – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i usługowa. Jednak dzięki zieleni parkowej występującej w środkowej i północno-wschodniej części miasta i przepływającej prawie przez centrum miasta rzecze Dzierżęcince z niewielkimi dwoma stawami parkowymi stanowi dość atrakcyjne miejsce bytowania dla wielu gatunków zwierząt. Parki miejskie wraz z zielenią osiedlową i ogrodami przydomowymi tworzą płaty roślinności zwiększające różnorodność biologiczną fauny zasiedlającej tereny zurbanizowane.

Fauna bezkręgową Śródmieścia należy do ubogiej. Ma tu raczej charakter kosmopolityczny z przewagą gatunków pospolitych i synantropijnych o dużej plastyczności ekologicznej. Wpływa na to niewątpliwie miejski charakter terenu. Obszary cenne faunistycznie spychane są na obrzeża miejskie i poddawane są ludzkiej penetracji.

Z cennych bezkręgowców w granicach centralnej części miasta, jakie stwierdzono w tym rejonie należy wymienić świteziankę błyszczącą i świteziankę dziewicę. Spotykane są w rejonie stawu parkowego i w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Dzierżęcinki. W rejonie prawego stoku doliny Dzierżęcinki spotykany jest trzmieł ziemny. Z kręgowców w wodach Dzierżęcinki i stawu parkowego spotykany jest szczupak. W stawie parkowym i wzdłuż Dzierżęcinki żyje żaba trawna. Płaz ten objęty jest ochroną gatunkową. W centrum miasta nie natrafiono na występowanie gatunków gadów.

Grupą zwierząt, które wizualnie odgrywają największą rolę są ptaki. Występują tu stale takie gatunki jak wróbel domowy, jeszcze dość liczny, a często zanikający w intensywnie zurbanizowanych dzielnicach miast; rozpowszechniła się również sroka, gdzie stwierdzono

⁶ Na etapie sporządzania opracowania ekofizjograficznego do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Koszalina zaktualizowano stan prawnie chronionych gatunków roślin.

jej gniazdowania w obrębie zieleni parkowej, osiedlowej a także przyulicznej. Innymi stałymi i często uciążliwymi mieszkańcami są kawki, gawrony, częste są wrony.

Na skwerach w obrębie zieleni wysokiej w wielu ogrodach z drzewami często obecny jest gołąb grzywacz. Tego typu tereny zamieszkuje też kos, zięba i sikory. Te ostatnie oraz szereg innych ptaków śpiewających (pokrzewki, muchołówki) obecne są m.in. na terenach zieleni parkowej.

Zieleń parkowa (parki miejskie) zaliczane są do terenów o stosunkowo urozmaiconej faunie. Uboższy zestaw gatunków zwierząt występuje na skwerach, najuboższe są pod tym względem trawniki. Nieomal całkowicie pozbawione zwierząt są tereny utwardzone.

Należy pamiętać, że w okresie wiosennym i jesiennym licznie występują ptaki na przelotach. Na terenach ugorowanych i odłogowanych z roślinnością ruderalną oraz w ogrodach przydomowych występuje urozmaicona fauna drobnych ssaków, jak m.in. krety, nornice, myszy i jeże. W wielu miejscach spotyka się ślimaki, w tym winniczki.

Śródmieście, a w szczególności jego część środkowa i północno-wschodnia to rejon o urozmaiconej faunie owadów, np. prostoskrzydłe, jak pasikoniki, koniki polne, a także motyle. Z drugiej strony są tu liczne owady dokuczliwe dla człowieka jak m.in. komary, osy, szerszenie, licznie występujące w parkach, sadach i ogrodach przydomowych.

Dla pełnego obrazu trzeba jeszcze dodać, że w centrum miasta znaczącą rolę odgrywają też zwierzęta wprowadzone przez człowieka. Występuje dość duża ilość kotów, które buszują po piwnicach wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej. Znaczna jest także liczba psów. W kilku przypadkach na podwórkach hodowane były kury i kaczki.

Na szczególną uwagę zasługują na Rynku Staromiejskim stada gołębi, w bardzo dużym stopniu oswojonych, które na dobre wpisały się w krajobraz śródmieścia Koszalina.

Spośród ptaków z najcenniejszych gatunków należy wymienić zaobserwowaną w rejonie ul. Zwycięstwa pustułkę, która prawdopodobnie tu gniazduje. Z innych należy wymienić mewę srebrzystą i łabędzie pływające po stawie parkowym w Parku im. Książąt Pomorskich „A”.

Najbardziej powszechnym reprezentantem ssaków występującym w różnych miejscach opracowania jest kret, a w parkach wiewiórka.

Świat zwierzęcy mimo niezbyt korzystnych warunków dla egzystencji jest na tyle urozmaicony i interesujący, że dla zachowania najcenniejszych i wystarczająco licznych jego elementów w rozwijającej się dynamicznie dzielnicy, powinien być dokładniej poznany i zinwentaryzowany.

A tymczasem z Waloryzacji przyrodniczej m. Koszalina wynika, że cała powierzchnia objętego opracowania ekofizjograficznym obszaru miasta nie została uznana za cenną z faunistycznego punktu widzenia. Obszar ten nie znajduje się w granicach stref faunistycznych mających znaczenie dla istnienia przedstawicieli herpetofauny, awifauny i teriofauny m. Koszalina. Z najcenniejszych gatunków świata zwierzęcego stwierdzono jedynie powyżej wymienione.

Znaczna część powierzchni obszaru miasta znajduje się w granicach wyznaczonego w Waloryzacji przyrodniczej miasta Koszalin korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym obejmującego dolinę rzeki Dzierżęcinki.

2.3.11. Prawne formy ochrony przyrody

2.3.11.1. Istniejące prawne formy ochrony przyrody i krajobrazu oraz dziedzictwa kulturowego

W granicach administracyjnych miasta Koszalina występują następujące prawne formy ochrony przyrody i krajobrazu w rozumieniu Ustawy z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r., Nr 92, poz. 880):

1) Rezerваты przyrody

W granicach miasta Koszalina istnieją dwa prawnie ustanowione rezerваты przyrody. Są to:

Rezerwat przyrody nieożywionej „Bielica” – R1

Rezerwat przyrody „Bielica” został ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 10 grudnia 1971 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody.

Rezerwat znajduje się w kompleksie leśnym, przy drodze do Gorzebądzia w Nadleśnictwie Karniszewice, oddz. 301h i jest o powierzchni 1,30 ha.

Utworzony został w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych gleb bielicowych wykształconych z lekkich osadów żwirowato-piaszczystych bez wpływu wód gruntowych.

Rezerwat charakteryzuje się dużymi walorami przyrodniczymi. Stanowi część dużego kompleksu leśnego zwanego potocznie „Górą Chełmską” i leży na obszarze pomorskiej fazy zlodowacenia bałtyckiego. Charakteryzuje się dużą wartością naukowo-dydaktyczną ze względu na unikalność w tym regionie typowej gleby bielicowej żelazisto-próchnicznej z wyraźnym z wyraźnym wykształceniem poziomów genetycznych, Teren ten posiada zbiorowisko roślinne: Pineto-Vaccinietum z borówką czarną, śmialkiem pogiętym siódmaczkim leśnym, orlicą pospolitą, rokiem pospolitym, pszeńcem pospolitym oraz konwalią majową.

Ocena walorów – lokalne. Nie dotyczy Dyrektywy siedliskowej i ptasiej oraz Konwencji berneńskiej.

Pomimo statusu rezerwatu ścisłego, ogrodzenia i zakazu wstępu, rezerwat jest systematycznie zaśmiecany, a elementy ogrodzenia są niszczone.

W przypadku wskazań konserwatorskich i planistycznych, należy:

- zwracać uwagę, aby przy usuwaniu drzew posuszonych i osłabionych nie uszkadzać pozostałych drzew i nie niszczyć istniejących podszytów i runa;
- zwiększenie ilości miejsc lęgowych dla ptaków przez zakładanie budek lęgowych na terenie rezerwatu z uwagi na zwiększony rozwój szkodników wtórnych głównie kornika drukarza.

Poza tym na terenie rezerwatu zabrania się:

- wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych;
- zmiany stosunków wodnych naruszających w istotny sposób warunki ekologiczne rezerwatu;
- zbioru ziół leczniczych i innych roślin; oraz zbioru owoców i nasion drzew i krzewów z wyjątkiem nasion na potrzeby odnowienia lasu;
- pozyskiwania ściółki leśnej i wypasania zwierząt gospodarskich;
- niszczenia gleby i pozyskiwania kopalin;
- zanieczyszczenia terenu i wzniesienia ognia;
- niszczenia drzew i innych roślin;
- polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt;
- niszczenia gniazd, wybierania jaj i piskląt wszystkich gatunków ptaków;
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków z wyjątkiem tablic i znaków związanych z ochroną przyrody;

- wznoszenia budowli, oraz zakładania i budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych;
- przebywania poza miejscami ściśle wyznaczonymi.

Szczegółowy opis rezerwatu znajduje się w dokumencie pt.: Plan Urządzenia Gospodarstwa Rezerwatowego na okres od 01.01.1987 do 31.12.1996, Rezerwat Przyrody „Bielica”, OZLP Szczecinek Nadleśnictwo Karnieszewice, 1998.

Rezerwat znajduje się na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu (OCK) „Koszaliński Pas Nadmorski”.

Rezerwat faunistyczny „Jezioro Lubiatowskie im. profesora Wojciecha Górskiego” -R2

Rezerwat przyrody utworzono na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 10 lipca 1956 r. w celu zachowania naturalnego środowiska lęgowego ptactwa wodno-błotnego. Powierzchnia rezerwatu wynosi 375,8136 ha.

Rezerwat położony jest 1km na SE od Dzierżęcina, przy szosie Koszalin-Szczecinek. Stanowi go jezioro o dość urozmaiconej linii brzegowej, bardzo wypłycone i silnie zarastające. Ze względu na produkcję rybacką zaliczane jest do jezior eutroficznych, linowoszczupakowych. Jezioro charakteryzuje się bogatą szatą roślinną stanowiącą podstawę do wytworzenia wielu biotopów umożliwiających osiedlanie się w okresie lęgowym licznych gatunków ptaków. Największą rolę odgrywają zespoły należące do klas Potametea i Mollinio-Arrenatheretea, zajmują relatywnie duże powierzchnie i przyczyniają się do zarastania jeziora. Szata roślinna rezerwatu „Jezioro Lubiatowskie im. Profesora Wojciecha Górskiego” jest stosunkowo bogata i liczy według badań z 1979 roku 374 gatunki roślin naczyniowych należących do 73 rodzin (Śpiwakowski, Kępczyńska 1979). W trakcie inwentaryzacji przeprowadzonej w latach 1974-1975 stwierdzono występowanie 56 gatunków roślin naczyniowych rzadko spotykanych w kraju i na Pomorzu.

W latach 1957-1959 rezerwat stanowił jedną z ważniejszych ostoi lęgowych łabędzia niemeo. Obecnie ostoja straciła na swej wartości. W ostatnich 40 latach stwierdzono łącznie 40 gatunków ptaków gniazdujących nad jeziorem, z czego 15 to gatunki zagrożone w skali kraju lub kontynentu. W okresach wędrówek stwierdzono łącznie występowanie 84 gatunki ptaków związanych ze środowiskiem wodnym.

Ocena walorów – lokalne.

Dyrektywa siedliskowa:

- 3150 – starorzecza i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne Hydrocharitetum morsus-ranae, zb. Potamogeton natans, zb. Elodea canadensis;
- 6410 – zmiennowilgotne łąki trzęślicowe Junco-Molinietum
- 7140 – szuwały wielkoturzycowe Caricetum appropinquate
- 723P – mokre łąki użytkowane ekstensywnie Cirsio-Polygonetum.

Dyrektywa ptasia – bąk, błotniak stawowy i łąkowy, derkacz, żuraw, rybitwa czarna, zimorodek.

Konwencja berneńska - bąk, błotniak stawowy i łąkowy, derkacz, żuraw, rybitwa czarna, zimorodek.

Zagrożenia rezerwatu to:

- bliskość terenów uprawnych i miasta rozrastającego się w kierunku jeziora;
- spływy z pól przyspieszające procesy eutrofizacji i intensywnego zarastania, a czasem nawet zatruwania jeziora;
- system kanalizacji ogólnospławnej zabudowy podmiejskiej znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie jeziora;
- wykorzystywanie akwenu do celów rekreacyjnych;
- zanieczyszczenie wód, sukcesja roślinności, zmiana stosunków wodnych, wypalanie traw w rezerwacie i otulinie.

Wskazania konserwatorskie i planistyczne w rezerwacie powinny zmierzać do:

- zachowania naturalnych fitocenozy i zbiorowisk roślinnych stanowiących biotopy lęgowe i bazę pokarmową awifauny związanej ze środowiskiem wodnym;

- optymalizacji stosunków wodnych pod kątem utrzymania miejsc lęgowych i żerowisk ptaków wodnych i błotnych;
  - kreowanie nowych miejsc dogodnych do gniazdowania, zapewniających bezpieczeństwo ptakom i ich lęgom.
- Rezerwat znajduje się na terenie proponowanego „Koszalińskiego Parku Krajobrazowego”.

2) Obszar Chronionego Krajobrazu – „Koszaliński Pas Nadmorski” (OCK)

Obszar Chronionego Krajobrazu – „Koszaliński Pas Nadmorski” (OCK) został utworzony na podstawie Uchwały Nr X/46/75 WRN w Koszalinie z dnia 17 listopada 1975 r. w sprawie stref chronionego krajobrazu (Dz. U. WRN w Koszalinie z dnia 2.12.1975 r. nr 9, poz. 49-50). Zasady funkcjonowania OCK określa obowiązująca Uchwała Sejmiku Woj. Zachodniopomorskiego Nr XXXII/375/09 z dnia 15 września 2009 r. (Dz. Urzędowy Woj. Zachodniopomorskiego Nr 66, poz. 1804, z późniejszymi zmianami). Łączna powierzchnia OCK wynosi 36 229 ha. Na terenie miasta Koszalina obszar ten zajmuje dwa kompleksy leśne: pñ. Fragment Lasów Mścickich i lasy przy wschodniej granicy miasta oraz rejon Jamna i Łabusza.

OCK został powołany w celu ochrony walorów krajobrazowych i bioróżnorodności. Jest to obszar o niezwykłych walorach krajobrazowych, w którego skład wchodzi wydmy nadmorskie, łąki z roślinnością halofilną oraz tereny leśne. Flora i fauna miasta Koszalin, występująca na terenie OCK, związana jest ze zbiorowiskami leśnymi. Kompleksy leśne wraz z malowniczymi, głęboko powcinanymi jarami z ciekami wodnymi, oraz licznymi oczkami śródleśnymi. Dobrze wykształcone duże płaty żywej buczyny niżowej i kwaśnej buczyny niżowej. W zagłębieniach terenu i dolinach cieków łągi jesionowo-olszowy i wiązowo-jesionowy, las brzoźowo-sosnowy, olesy porzeczkowy i torfowcowy. Licznie występujące gatunki chronione: marzanka wonna, pierwiosnki wyniosła i lekarska, przylaszczka, bluszcz pospolity, wiciokrzew pomorski, porzeczką czarna, kruszyna pospolita, kalina koralowa, buławnik mieczolistny, czermień błotna, torfowce.

Teren obszaru chronionego krajobrazu jest niezwykle cenną ostoją zwierzyny płowej (dzik, jelen, sarna) drobnych gryzoni (baza żerowiskowa ptaków drapieżnych, oraz chronionych gatunków ssaków (nietoperze, jeź ryjówka, wydra) ptaków (żuraw, świerszczak, strumieniówka; obserwowano tu także jastrzębia i myszołowa), płazów (traszka zwyczajna, ropucha szara, żaby moczarowa, trawna, wodna i jeziorowa) i gadów (jaszczurki zwinka i żyworodna, padalec, zaskroniec i żmija zygzakowata). Dość duża grupa bezkręgowców z rzędu ważek i motyli oraz rodziny biegaczowatych.

Ocenia się walory jako ponadregionalne.

Dyrektywa siedliskowa:

- 9130 – żyzna buczyna niżowa Galio odorati Fagetum;
- 9110 – kwaśna buczyna niżowa Luzulo-pilosae-Fagetum;
- 91D0 – las brzoźowo-sosnowy Betula pubescens-Thelypetris palustris;
- 91E0 – łąg jesionowo-olszowy Fraxino Alnetum;
- 91F0 – łąg wiązowo-jesionowy Ficario- Ulmetumminoris;
- fauna - wydra, minogi rzeczny i strumieniowy.

Dyrektywa ptasia - żuraw.

Konwencja berneńska:

- żaba moczarowa, jaszczurka zwinka, jastrząb, myszołów zwyczajny, żuraw, świerszczak, strumieniówka, wydra, nietoperze, minogi rzeczny i strumieniowy.

Zagrożenia:

- ekspansja zabudowy miejskiej i brak kanalizacji zbiorczej;
- powstawanie nowych budynków na podcinanych i plantowanych stokach wzgórz, co może powodować osuwanie się gruntu nasiloną erozję, a spływy z kanalizacji mogą być źródłem skażenia wód podziemnych i wód jeziora;
- potencjalne zagrożenie pożarem.

Wskazania konserwatorskie i planistyczne – zachować w krajobrazie, nie zabudowywać kontrolować stanowiska gatunków chronionych.

Obszar ten wykracza poza granice miasta Koszalin, obejmując tereny w gminach Kołobrzeg, Ustronie Morskie, Będzino, Mielno i Sianów. Obszar OCK został zaproponowany do włączenia do sieci Natura 2000.

Teren OCK znajduje się na obszarze proponowanego Koszalińskiego Parku Krajobrazowego.

Na terenie OCK znajdują się istniejące i proponowane obiekty ochrony powierzchniowej i indywidualnej:

- rezerwat przyrody nieożywionej „Bielica” R-1;
- północna część Obszaru Natura 2000 „Bukowy Las Górki”;
- planowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Lasy Mścickie”, część północna ZPK-II;
- użytki ekologiczne leśne od UE-1 do UE-2;
- użytek ekologiczny „Mokradła pod Łabuszem”, UE-14 (6);
- użytek ekologiczny „Ujście Dzierżęcinki”, UE-15(7);
- oraz drzewa pomnikowe i aleje drzew.

3) Użytki ekologiczne

Zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody z późniejszymi zmianami (tekst jednolity: Dz. U. z dnia 30 kwietnia 2004 r. Nr 92, poz.880), użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzeczka, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Na terenie miasta Koszalin znajduje się 9 leśnych użytków ekologicznych. Zlokalizowane są one głównie na obszarach podmokłych i w dolinach rzecznych.

Użytki ekologiczne utworzone zostały na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Koszalinie Nr XXI/150/95 z dnia 1 grudnia 1995 r. Są to obiekty (tereny) znajdujące się w lasach Nadleśnictwa Karnieszewice o łącznej powierzchni 26,63 ha, a wśród nich:

- pastwisko o powierzchni 17,04 ha;
- łąki o łącznej powierzchni 6,43 ha;
- bagna o łącznej powierzchni 3,16 ha.

Wykaz istniejących użytków ekologicznych przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Symbol na mapie	Forma terenu	Nr oddz. leśnego	Powierzchnia w ha
1.	UE – 1	bagno	333f	0,48
2.	UE – 2	bagno	357d	0,44
3.	UE – 3	bagno	340j	0,69
4.	UE – 4	bagno	360g	0,46
5.	UE – 5	bagno	379g	0,41
6.	UE – 6	bagno	384b	0,68
7.	UE – 7	łąka	377b	2,75
8.	UE – 8	łąka	378c	3,68
9.	UE – 9	pastwisko	360a	17,04

Ekosystemy objęte ochroną w formie użytków ekologicznych są dobrze zachowane ze względu na trudny do nich dostęp, spowodowany między innymi wysokim poziomem wód gruntowych oraz położeniem na terenach leśnych. Pełnią one niezwykle ważną rolę w ochronie i zachowaniu różnorodności biologicznej gatunków fauny i flory na terenach leśnych miasta.

4) Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wąwozy Grabowe”

Zgodnie z art. 43 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z dnia 30 kwietnia 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późniejszymi zmianami), zespoły przyrodniczo-krajobrazowe wyznacza się w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujących na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

W północnej części miasta Koszalin pomiędzy terenami zwartej zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej na północny-wschód od osiedla Północ ustanowiono Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wąwozy Grabowe” na podstawie Rozporządzenia Wojewody Koszalińskiego Nr 4/95 z dnia 7 marca 1995 r. w sprawie uznania za zespół przyrodniczo-krajobrazowy obszaru pod nazwą „Wąwozy Grabowe” (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego Nr 7, poz. 33).

Celem ustanowienia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego jest zachowanie charakterystycznego ukształtowania terenu w postaci licznych wąwozów, wciętych w gliniaste podłoże.

Obiekt ten wyróżnia ukształtowanie terenu oraz drzewiasta i krzewiasta szata roślinna. Okazy drzew: dęb szypułkowy, buk zwyczajny i trześnia o malowniczych formach. W składzie flory gatunki chronione: kalina koralowa, kruszyna pospolita, bluszcz pospolity, kruszczyk szerokolistny, konwalia majowa, przylaszczka pospolita. Ponadto na uwagę i wyróżnienie zasługują:

- leszczynowa kępa – porastająca najdalej na południe wysuniętą część wąwozu głównego;
- grupa starych dębów w środkowej części wąwozu głównego;
- śmiałkowa polana położona w północnej części wąwozu;
- grabowy parów położony w południowo-wschodnim wąwozie dochodzącym do wąwozu głównego;
- czarcie chaszczce – początkowy odcinek grabowego parowu;
- zakole – początkowy odcinek dzikiego jaru;
- brzozowy las – położony pomiędzy wąwozem głównym a dzikim jarem;
- dębowy cypel – położony pomiędzy wąwozem głównym a dzikim jarem;

Niewątpliwym walorem wąwozów jest ich naturalne pochodzenie. Kształtowały się one bez ingerencji człowieka pod wpływem naturalnych procesów erozyjnych oraz naturalnych procesów sukcesji roślinnej.

Fauna:

- drobne gryzonie;
- żaby brunatne: moczarowa i trawna;
- zaskroniec zwyczajny;
- oraz ważki – żagnica okazała, pałątka pospolita i świtezianka błyszcząca).

Ocena walorów - lokalne

Dyrektywa siedliskowa i ptasia – brak.

Konwencja berneńska – żaba moczarowa.

Zagrożenia – dewastacja obiektu przez odwiedzających: niszczenie i uszkodzenie drzew, krzewów i innych roślin; palenie ognisk; składowanie, wysypywanie zakopywanie odpadów lub innych nieczystości zanieczyszczających glebę i wodę.

Wskazania konserwatorskie i planistyczne – zakaz: zmian stosunków wodnych; niszczenia gleby; składowania odpadów i nieczystości; palenia ognisk; niszczenia drzew, krzewów i innych roślin; zbierania wszystkich, w tym dziko rosnących roślin lub ich części oraz owoców; płoszenia, chwytania i zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor i lęgów zwierzęcych, gniazd ptasich, wybierania jaj; umieszczania na drzewach tablic, napisów, ogłoszeń i innych znaków nie związanych z ochroną; palenia tytoniu; zakłócania ciszy.

5) Pomniki przyrody

W granicach administracyjnych miasta Koszalin znajduje się zatwierdzonych 59 pomników przyrody, wśród których są to pojedyncze drzewa i skupienia drzew. Drzewa uznane za pomniki przyrody to przede wszystkim dęby, buki i jesiony, które przeważnie rosną w parkach miejskich.

2.3.11.2. Formy ochrony przyrody i krajobrazu postulowane (proponowane)

Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza miasta Koszalina i gminy Będzino pozwoliła na wytypowanie szeregu obszarów wymagających prawnej ochrony ze względu na ich znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i wartości krajobrazowej.

Uznanie tych obszarów za prawnie chronione bardzo korzystnie wpłynie na wzmocnienie ciągłości przyrodniczej poszczególnych elementów jego osnowy ekologicznej w mieście. We wspomnianej inwentaryzacji i waloryzacji miasta Koszalin i gminy Będzino ich układ powiązań przyrodniczych nazwano Ekologicznym Systemem Obszarów Chronionych.

Zgodnie z „Waloryzacją przyrodniczą miasta Koszalin” (2003) i „Waloryzacją przyrodniczą gminy Będzino” (2004) w granicach obszaru miasta Koszalin planowane jest ustanowienie następujących form ochrony przyrody i krajobrazu:

- 1) Park Krajobrazowy „Koszaliński Park Krajobrazowy”
- 2) Obszar Natura 2000 „Bukowy Las Górki”
- 3) Użytki ekologiczne
- 4) Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Lasy Mścickie”
- 5) Pomniki przyrody

Wszystkie zaproponowane do ochrony obiekty wymagają opracowania dokumentacji według wymogów prawnych, a następnie zatwierdzenia przez odpowiedni organ. W rozporządzeniach powołujących obiekty powinny zostać określone szczegółowe wytyczne konserwatorskie gwarantujące zachowanie walorów przyrodniczych tych obszarów.

Do czasu powołania powierzchniowych form ochrony należy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz innych dokumentach planistycznych wynikających z obowiązujących przepisów szczególnych zapisać między innymi zakaz zmiany użytkowania terenów wskazanych do objęcia szczególnymi formami ochrony przyrody.

1) Park Krajobrazowy „Koszaliński Park Krajobrazowy”

Przeprowadzona w 2002 roku inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza miasta Koszalina i gminy Będzino przeanalizowała wytyczne z Projektu ochrony przyrody Pobrzeża Koszalińskiego (Jasnowska i in.1996) wskazujące na potrzebę utworzenia „Koszalińskiego Parku Krajobrazowego.

Park objąłby całą nieckę Jeziora Lubiatowskiego z rezerwatem „Jezioro Lubiatowskie im. prof. Wojciecha Górskiego” i doliną Dzierżęcinki oraz centralną i północno-wschodnią część przyległej do miasta od południa gminy Manowo z kompleksem lasów na obszarze moreny kemowej z licznymi jeziorkami śródleśnymi, trzęsawiskami i mszarami.

Za utworzeniem parku krajobrazowego przemawia także fakt włączenia w jego granice największego i najcenniejszego obiektu jakim jest Jezioro Lubiatowskie. Jest to zbiornik zbierający wody cieków wpadających do niego od południa, takich jak: Wyszewka, Bagnica i Dzierżęcinka oraz rowów melioracyjnych, którymi pocięto otaczające udokumentowane złoża torfowe. Niecka jeziora jest także zlewnią dla wód naporowych spływających z sąsiednich wzniesień. Wody te charakteryzują się wysokim stopniem czystości. Jest to obszar bogaty w osobliwości florystyczne, charakterystyczne dla siedlisk bogatych w wapń oraz faunę, zwłaszcza ptaki lęgowe i przelotne – gatunki te mogą rozprzestrzeniać się stąd na sąsiednie terytoria, podnosząc ich walory przyrodnicze.

Kompleksy lasów po północnej i południowej stronie rezerwatu stwarzają swoistą otulinę, a nawet strefę ekotonową zabezpieczającą teren rezerwatu przed zagrożeniami zewnętrznymi i stanowią jednocześnie naturalne drogi migracji dla zwierząt i roślin.

Obszar parku obejmowałby swoim zasięgiem szereg form geomorfologicznych i krajobrazowych, takich jak:

- rozległe obszary moreny dennej-moreny kemowej z licznymi zagłębieniami wypełnionymi jeziorami, astatycznymi zbiorniczkami wodnymi i torfowiskami;
- obszary moreny czołowej w gminie Manowo (rejon Dębogórow) – mozaika wzgórz i wielu drobnych, rozproszonych w krajobrazie zagłębień terenowych;
- równiny akumulacji torfowiskowej w rejonie Jeziora Lubiatowskiego oraz w dolinie Dzierżęcinka i Wyszewki;
- rynny subglacjalne przecinające obszary morenowe, których spadki wykorzystuje rzeka Unieść i Dzierżęcinka;
- płaskie powierzchnie wysoczyznowe w okolicach Wiewiórowa (gmina Manowo);
- rozcięcia erozyjne (wąwozy) na stokach moreny czołowej, na krawędziach rynny i zboczach wysoczyzn.

W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z dnia 30 kwietnia 2004 r.) w art. 16 mówi się, że „Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Zaś w art. 17.1 określono następujące zakazy obowiązujące na terenie parku krajobrazowego:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.);
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;

- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Z przedstawionych zapisów ustawy wynika, że na obszarze parku krajobrazowego nadal będzie można prowadzić normalną, racjonalną gospodarkę rolną i leśną, nie stwarzającą zagrożeń dla środowiska.

2) Obszar Natura 2000 „Bukowy Las Górki”

Poniżej przedstawiono informacje o obszarze Natura 2000 na podstawie opracowanego Standardowego Formularza Danych, zamieszczonego w Ministerstwie Środowiska.

Obszar Natura 2000 o nazwie „Bukowy Las Górki” kod obszaru PLH320062 został wyznaczony w celu ochrony:

- siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG,
- gatunków, których dotyczy Artykuł 4 Dyrektywy Rady 79/409/EWG i gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz siedlisk warunkujących ich istnienie.

Dyrektywa siedliskowa:

- 1) 9130 – żyzne buczyny (*Dentario glandulosae*-Fagenion, *Galio odorati*-Fagenion), pokrycie - 47.89%;
- 2) 9160 – grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*), pokrycie – 28.62%;
- 3) 91F0 – łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*), pokrycie – 6.67%;
- 4) 91E0 – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe), pokrycie – 4.29%;
- 5) 91D0 – bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagnogirgensohnii-Piceetum* i brzoźowo-sosnowy), pokrycie – 0.08%.

Fauna: wydra.

Obszar Natura 2000 (postulowany) pod nazwą „Bukowy Las Górki” kod obszaru PLH 320062 stanowi zwarty kompleks leśny, położony w krajobrazie morenowym, w bliskości Jeziora Jamno i miasta Koszalin. W obszarze występują płaty starodrzewów z dominacją łąk subatlantyckich, łąki jesionowej i buczyn – cały kompleks leśny wyjątkowo dobrze zachowany. Unikatem w skali Pomorza jest występowanie łąk jesionowych w typie siedliska „91F0”, tworzą one ekoton między buczynami a łąkami olszowymi. W obszarze występuje wiele gatunków atlantyckich roślin – np. ziół pochwołistna i górskich – np. pierwiosnka wyniosła (unikat w regionie).

Wchodzi w części w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”; poza tym nie ma innych istniejących form ochrony przyrody. Ponadto na części obszaru planowane jest ustanowienie Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego pod nazwą „Lasy Mścickie”. PLH 320062 – siedlisko: lasy liściaste – pokrycie w 97% i grunty orne w 3%.

3) Użytki ekologiczne

Przeprowadzona w 2002 roku inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza miasta Koszalina wykazała, że na terenie miasta należałoby objąć ochroną poprzez uznanie za użytek ekologiczny cztery tereny, które wyznaczono pod roboczą nazwą:

UE – 10 użytek ekologiczny „**Śródpolne oczko wodne**” położony jest na osiedlu Karola Marksa (Północ), celem jest zachowanie unikatowych zasobów genowych i pełnej różnorodności biologicznej w naturalnym śródpolnym zbiorniku wodnym.

Śródpolne oczko wodne jest o odkrytym lustrze wody z zaznaczonymi pięcioma strefami roślinności, wokół szuwar wąskopalkowy, szuwar trzciniowy, szuwar z panującą manną mielec, szeroki pas łąki ziołoroślowej i krzewiasta otulina z wiklinami nadrzecznyymi.

Występują tu liczne gatunki płazów (ropucha szara, żaby jeziorkowa i wodna), owadów (ważki: świtezianka błyszcząca, świtezianka dziewica, żagnica okazała, tęznica wytworna) i ptaków (kokoszka, łyska, krzyżówka). Obiekt pełni ważną rolę biocenotyczną oraz w kształtowaniu okolicznych stosunków wodnych.

Ocena walorów – lokalna.

Dyrektywa siedliskowa i ptasia oraz Konwencja berneńska – brak.

Śródpolne oczko wodne zagrożone jest zaśmiecaniem i zasypywaniem gruzem przez właścicieli pobliskich ogrodów działkowych.

Wskazaniem konserwatorskim i planistycznym jest nakaz utrzymania stosunków wodnych i ustanowieniem go użytkiem ekologicznym.

UE – 11 użytek ekologiczny „**Śródleśne oczka wodne**” położony jest na wschód od osiedla Chełmoniewo, wzdłuż drogi do Maszkowa, celem jest zachowanie unikatowych zasobów genowych i pełnej różnorodności biologicznej w naturalnych śródleśnych zbiornikach wodnych.

Jest to miejsce o dużych walorach przyrodniczych. Stanowi zespół czterech niewielkich śródleśnych „oczek wodnych” z zachowanymi zbiorowiskami dolinkowymi m.in. czermieni błotnej, darniami torfowców oraz zbiorowiskami olsu porzeczkowego, lasu brzoźowo-sosnowego i pła szalejowego.

Siedlisko dla traszek, żab, owadów i wielu innych gatunków bezkręgowców związanych ze środowiskiem wodnym.

Ocena walorów – lokalna.

Dyrektywa siedliskowa: 91D0- las brzoźowo-sosnowy *Betula pubescens*-*Thelypteris palustris*.

Dyrektywa ptasia i Konwencja berneńska – brak.

Śródleśne oczka wodne zagrożone są zaśmiecaniem i zmianą stosunków wodnych.

Wskazaniem konserwatorskim i planistycznym jest nakaz utrzymania stosunków wodnych i ustanowieniem ich jako użytek ekologiczny. Proponowany użytek ekologiczny znalazłby się na terenie OChK „Koszaliński Pas Nadmorski”.

UE – 12 użytek ekologiczny „**Uboga łąka z drzączką średnią**”, położenie: Jezioro Lubiatowskie, przy drodze Dzierżęcino - Lubiatowo, celem jest zachowanie funkcji biocenotycznej łąki z drzączką średnią.

Obiekt o cennych walorach przyrodniczych. Jest jedynym na terenie gminy Koszalin stanowiskiem drzączki średniej – trawy ubogich łąk trwałych, wykazującej wysoki walor krajobrazowy i kulturowy (tzw. „Izy Matki Boskiej”).

Ocena walorów – lokalna.

Dyrektywa siedliskowa i ptasia oraz Konwencja berneńska – brak. Zagrożeniem jest zmiana użytkowania.

Wskazaniem konserwatorskim i planistycznym jest wymagane zachowanie jednokrotnego koszenia w końcu lata, zachowanie stosunków wodnych, zakaz wprowadzania obcych gatunków roślin oraz ustanowieniem jej jako użytek ekologiczny.

UE – 13 użytek ekologiczny „**Wilgotna łąka storczykowa**” położony jest w okolicach Jeziora Lubiatowskiego, na wschód od drogi Dzierżęcino - Lubiatowo, celem jest zachowanie cennej roślinności wilgotnych łąk.

Łąka o cennych walorach przyrodniczych. Jest to wilgotna łąka użytkowana ekstensywnie z licznymi gatunkami ziołorośli (także chronionych – bobrek trójlistkowy) i licznie występującymi storczykami (głównie storczyk szerokolistny) i welnianką szerokolistną – rośliną cenną dla Pomorza Zachodniego.

Ocena walorów – lokalna.

Dyrektywa siedliskowa i ptasia oraz Konwencja berneńska – brak. Zagrożeniem jest zmiana użytkowania.

Wskazaniem konserwatorskim i planistycznym jest wymagane zachowanie jednokrotnego koszenia w końcu lata, zachowanie stosunków wodnych, nakazem zabezpieczenia przed bezpośrednim zniszczeniem i proponuje się ustanowić użytek ekologiczny.

Proponowany użytek ekologiczny znajduje się na terenie OChK „Koszaliński Pas Nadmorski”.

Pomimo, że są to obiekty o stosunkowo małych powierzchniach poprzez ochronę istnieje możliwość zachowania warunków środowiskowych i trwałości istnienia gatunków zagrożonych.

Zasady ochrony oraz możliwe do wprowadzenia zakazy i ograniczenia są identyczne jak dla wymienionego wcześniej zespołu przyrodniczo – krajobrazowego.

Proponowane użytki ekologiczne z terenu byłej gminy Będzino, której część została włączona w granice administracyjne miasta Koszalin, to:

UE – 14 (6) użytek ekologiczny „**Mokradła pod Łabuszem**” położony jest na wschód i północny-wschód od Jamna, na południe od Łabusza, celem jest ochrona olsu wraz z przylegającymi do niego fragmentami łąk.

Obszar ten charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi.

Są to kompleksy leśne wykształcone na podłożu torfowym (Niedźwiedzie Bagno, Małe Pło, Wielki Łęg), oraz zarastające wyrobiska potorfowe. Do najcenniejszych zbiorowisk leśnych należą fragmenty sosnowego boru bagiennego *Vaccinio uliginosi-Pinetum* oraz łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum*. Łąki i pastwiska z rowami, w których wykształca się roślinność szuwarowa i bagienna

Jest to lokalna ostoja zwierzyny łownej. Miejsce rozrodu płazów i ptaków. W trakcie waloryzacji stwierdzono tutaj występowanie następujących gatunków zwierząt: derkacz, słowik szary, strzyżyk, kos, rokitniczka, brzęczka, kapturka, skowronek, świergotek łąkowy, gajówka, pierwiosnek, piecuszek, zięba, wilga, modraszka, bogatka, żaba wodna, żaba śmieszka. W trakcie wieloletnich badań w latach 1974-75, 1983-88 Górski i inni stwierdzili na terenie łąk pod Łabuszem następujące gatunki ptaków lęgowych (bez wymienionych wcześniej): czajka, potrzos, pliszka żółta, kszyc, czajka, krwawodziób, rycyk, krzyżówka, cyranka, płaskonos, cyraneczka, batalion, łabędź niemy, sieweczka obroźna, świerszczak, pokląskwa, biegus zmienny, czernica, błotniak stawowego, dziwonina.

Ocena walorów – ponadregionalne w przypadku zalania łąk.

Dyrektywa siedliskowa – sosnowy bór bagienny.

Dyrektywa ptasia – derkacz, batalion, błotniak stawowy.

Konwencja berneńska – derkacz, słowik szary, strzyżyk, kos, rokitniczka, brzęczka, kapturka, skowronek, świergotek łąkowy, gajówka, pierwiosnek, piecuszek, zięba, wilga, modraszka, bogatka, żaba wodna, żaba śmieszka, czajka, potrzos, pliszka żółta, kszyc, krwawodziób, rycyk, krzyżówka, cyranka, płaskonos, cyraneczka, batalion, łabędź niemy, sieweczka obroźna, świerszczak, pokląskwa, biegus ziemny, czernica, błotniak stawowy, dziwonina.

Zagrożenia dla planowanego użytku to obniżenie poziomu wód gruntowych – osuszenie, presja inwestycyjna – tworzenie działek rekreacyjnych i budowlanych w niedalekim sąsiedztwie.

Wskazania konserwatorskie i planistyczne to podwyższenie poziomu wody, prowadzenie gospodarki łąkarskiej i wypasu zwierząt. W przypadku właściwego zagospodarowania łąk mogą stać się one ważnym miejscem żerowania, i odpoczynku dla ptaków wędrujących wzdłuż polskiego wybrzeża.

UE-15(7) użytek ekologiczny „**Ujście Dzierżęcinki**” położony na zachód od Jamna. Ujście rzeki Dzierżęcinki do Jeziora Jamno.

Celem ustanowienia użytku jest ochrona olsu wraz przylegającymi do niego łąkami położonymi nad przyujściową częścią rzeki Dzierżęcinki oraz fragmentu brzegu Jeziora Jamno.

Przewidywany do ochrony obiekt charakteryzuje się dużymi walorami przyrodniczymi. Jest to ols oraz częściowo użytkowane i zarastające łąki na torfach nad Dzierżęcinką, nad jeziorem Jamno. Lokalna ostoja zwierzyny łownej. Dzierżęcinka na tym odcinku jest miejscem żerowania narybku sandacza. Stwierdzono tutaj występowanie następujących gatunków zwierząt: świerszczak, derkacz - 3-4 samce, przepiórka, wodnik, żuraw, potrzos, słowik szary, łożówka, brzęczka, rokitniczka, sarna, dzik, żaba wodna. Ocena walorów: regionalne – lub ponadregionalne w przypadku wprowadzenia właściwej gospodarki łąkarskiej i okresowego zalewania łąk.

Dyrektywa siedliskowa – nie dotyczy. Dyrektywa ptasia – derkacz, żuraw.

Konwencja berneńska – świerszczak, derkacz, przepiórka, wodnik, żuraw, potrzos, słowik szary, łożówka, brzęczka, rokitniczka, sarn, żaba wodna.

Zagrożeniem obiektu jest brak użytkowania części łąk, zarastanie łąk. Presja inwestycyjna – tworzenie działek rekreacyjnych w niedalekim sąsiedztwie. Kłusownictwo na jeziorze.

Wskazania konserwatorskie i planistyczne to zapobieganie zarastaniu łąk. Wprowadzenie wypasu zwierząt. W miarę możliwości doprowadzić do okresowego zalewania łąk. W przypadku właściwego zagospodarowania łąk mogą stać się one ważnym miejscem żerowania i odpoczynku dla ptaków wędrujących wzdłuż polskiego wybrzeża.

4) Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Lasy Mścickie”(ZPK-II)

Na podstawie wspomnianej inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej miasta stwierdzono, że na jego terenie występuje cenny kompleks leśny, który ze względu na różnorodność biologiczną, a także wysokie walory estetyczno - krajobrazowe należy uznać za zespół przyrodniczo – krajobrazowy pod nazwą „Lasy Mścickie”. Aktualnie północna część tego terenu znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”.

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Lasy Mścickie” obejmowałby kompleks leśny przy północno-zachodniej granicy miasta.

Celem ochrony jest zachowanie siedlisk i gatunków chronionych oraz walorów krajobrazowych kompleksu leśnego o wysokiej bioróżnorodności.

Obiekt ten stanowi kompleks leśny wraz z malowniczymi, głęboko powcinanymi jarami z ciekami wodnymi, oraz licznymi oczkami śródleśnymi.

Dobrze wykształcone duże płyty żyznej buczyny niżowej i kwaśnej buczyny niżowej. W zagłębieniach terenu i dolinach cieków łągi jesionowo-olszowy i wiązowo-jesionowy. Liczne choć w rozproszeniu olesy porzeczkowy i torfowcowy. Większość wymienionych siedlisk objętych jest ochroną prawną w Polsce. Licznie występujące gatunki chronione: marzanka wonna, pierwiosnki wyniosła i lekarska, przylaszczka pospolita, bluszcz pospolity, wiciokrzew pomorski, porzeczką czarna, kruszyna pospolita, kalina koralowa, buławnik mieczolistny oraz roślina cenna dla Pomorza rzęśl wiosenna.

Lasy Mścickie to przede wszystkim ostoja zwierzyny płowej (dzik, jeleń, sarna), drobnych gryzoni (baza żerowiskowa ptaków drapieżnych) oraz nietoperzy. Miejsce bytowania i rozrodu żab brunatnych: moczarowej i trawnej oraz jaszczurek zwinki i żyworodne, padalca i zaskrońca. Miejsca lęgowe żurawia, strumieniówki i świerszczaka, obserwowano tu także jastrzębia i myszołowa zwyczajnego. Z bezkręgowców: motyle (bielinek rzepnik, latolistek cytrynek) i ważki (świtezianki błyszcząca i dziewica, żagnica wielka.

Ocena walorów – lokalne.

Dyrektywa siedliskowa: 9130 – żyzna buczyna niżowa Galio odorati-Fagetum
9110 – kwaśna buczyna niżowa Luzulo-pilosae-Fagetum
91E0 – łąg jesionowo-olszowy Fraxino-Alnetum

91F0 – łęg wiązowo-jesionowy Ficario-Ulmetum minoris.

Dyrektywa ptasia – żuraw.

Konwencja berneńska: żaba moczarowa, jaszczurka zwinka, jastrząb, myszołów, żuraw, świerszczak strumieniówka.

Zagrożenia to głównie odwodnienie terenu i intensywna konserwacja rowów.

Wskazanie konserwatorskie i planistyczne to zachować obiekt w krajobrazie, nie zabudowywać, kontrolować stanowiska gatunków chronionych, zabezpieczyć przed nieupoważnionym wjazdem na teren leśny.

W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z dnia 30 kwietnia 2004 r.) w art. 43 mówi się, że „zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne”. Natomiast w art. 45. 1 określono następujące zakazy, które mogą być wprowadzone:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

Wprowadzenie tylko części wymienionych powyżej zakazów skutecznie może ograniczyć rosnącą presję spacerowiczów i niekontrolowane zagospodarowanie turystyczne, które stanowi poważne zagrożenie dla wartości przyrodniczych tego obszaru.

Z drugiej strony ustanowienie zespołu przyrodniczo - krajobrazowego pozwoli na zachowanie cennych walorów przyrodniczych tego obszaru i ograniczy dążenia do obniżenia poziomu wód gruntowych. Zastosowanie tej formy ochrony zapewni stałość funkcjonowania tego ekosystemu. Obiekt ten może odgrywać bardzo ważną rolę w edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży nie tylko ze szkół Koszalina, ale i gmin przyległych.

5) Proponowane pomniki przyrody

W granicach miasta Koszalin proponuje się do uznania za pomnik przyrody pojedyncze drzewa, grupy drzew oraz aleje drzew wykazane poniżej:

Do ochrony pomnikowej proponuje się następujące pojedyncze drzewa:

- P1. Buk zwyczajny, przy ul. O. Lange, przy nasypie kolejowym o obwodzie pnia ok. 380 cm;
- P2. Wierzba biała, przy ul. O. Lange, przy nasypie kolejowym o obwodzie pnia ok. 430 cm;
- P3. Dąb szypułkowy w Nadl. Karniszewice, oddz. 325a o obwodzie pnia ok. 430 cm;
- P4. Dąb szypułkowy w Nadl. Karniszewice, oddz. 336d o obwodzie pnia ok. 425 cm;
- P5. Dąb szypułkowy w Nadl. Karniszewice, oddz. 328 o obwodzie pnia ok. 330 cm;

- Pomniki proponowane: Park Książąt Pomorskich „A”

- P6. Klon pospolity - na skarpie, przy pomniku Norwida o obwodzie pnia 283 cm;
- P7. Klon zwyczajny, narożnik parku, przy ul. Młyńskiej o obwodzie pnia 265 cm;
- P8. Klon zwyczajny - na skarpie przy pomniku Norwida o obwodzie pnia 330 cm;
- P9. Kasztanowiec zwyczajny - powyżej fontanny przy istniejącym pomniku przyrody o obwodzie pnia ok. 320 cm;
- P10. Buk zwyczajny – obok fontanny o obwodzie pnia 300 cm;

- Pomniki proponowane: Park Kościuszki

- P11. Lipa drobnolistna – przy Placu Polonii obwodzie pnia 300 cm;
- P12. Dąb szypułkowy - przy alejce od strony Alei Monte Cassino o obwodzie 450 cm;
- P13. Buk zwyczajny, odmiana czerwonolistna - przy alejce od strony Alei Monte Cassino o obwodzie. 390 cm;

- Pomniki proponowane: Park przy Amfiteatrze

- P14. Dąb szypułkowy - przy amfiteatrze o obwodzie pnia 390 cm,
- P15. Buk zwyczajny, odmiana czerwonolistna – przy alejce na skapie o obwodzie 320 cm;

- Pomniki proponowane: w innych rejonach miasta

- P16. Klon polny o obwodzie 211cm - ciąg zieleni wzdłuż ul. Zwycięstwa - Andersa, skrzyżowanie z ul. Piłsudskiego;
- P17. 2 dęby szypułkowe, lipa drobnolistna, 2 klony jawory i platan klonolistny, - na terenie Archiwum Państwowego przy ul. M. Skłodowskiej;
- P18. Dąb szypułkowy o obwodzie 270 cm pomiędzy ul. Wopistów a ul. Zdobywców Wału Pomorskiego;
- P19. Buk zwyczajny odm. czerwonolistna o obwodzie pnia 290 cm przy ul. Szczecińskiej, koło „Agromy”;
- P20. 6 dębów szypułkowych o obwodzie pni od 340 – 405 cm i 7 buków zwyczajnych o obwodzie od 335 – 420 cm w Parku w Rokosowie przy ul. Zwycięstwa;
- P21. 2 kasztanowce o obwodzie pni 380 - 450 cm przy ul. Zwycięstwa 287, obok sklepu „Żabka”;
- P22. Buk purpurowy o obwodzie ok. 360 cm przy ul. Zwycięstwa 291;
- P23. Buk zwyczajny odm. czerwonolistnej o obwodzie pnia ok. 300 cm przy ul. Kochanowskiego 7;
- P24. Buk zwyczajny odm. czerwonolistnej o obwodzie pnia ok. 300 cm przy ul. Szczecińskiej 36a
- P25. Dąb szypułkowy z gładem narzytowym, przy wjeździe do Jamna, ul. Koszalińska 46;
- P26. Dąb szypułkowy, przy ogrodzeniu gospodarstwa, ul Koszalińska vis a vis szkoły, ul Szkolnej (Jamno);
- P27. Dąb szypułkowy, na posesji gospodarstwa pomiędzy ul. Morską a Bałtycką;
- P28. Dąb szypułkowy w Łabuszu, po prawej stronie drogi przy wjeździe do wsi;
- P29. Dąb szypułkowy w centrum Łabusza, po prawej stronie drogi przy stodole gospodarstwa;
- P30. Dąb szypułkowy w centrum Łabusza, po prawej stronie drogi od sklepu spożywczego.

-Proponowane grupy drzew do ochrony jako pomniki przyrody (PG):

- PG1. 8 leszczyn tureckich o obwodzie od 152 do 226 cm - przy wodospadzie w Parku im. Książąt Pomorskich „A” od ul. Młyńskiej;
- PG2. 4 wierzby białe o obwodzie pni 235-310 cm w Parku im. Książąt Pomorskich „B” przy alejce na wysokości budynku „Polikliniki”;
- PG3. 4 modrzewie europejskie o obwodzie pni ok. 340 cm przy ul. Ogrodowej na posesji prywatnej
- PG4. 2 dęby szypułkowe o obwodzie pni 359 i 200 cm w Nadl. Karniszewice, oddz.324.

- Proponowane aleje drzew do ochrony (Al.):

- Al1. Aleja wierzbowa o obwodzie pni wierzb od 141 do 379 cm - długości 50 m, ul. O. Lange, przy nasypie kolejowym, obr. 17;
- Al2. Aleja lipowa, długość ok. 400 m, wzdłuż drogi na trasie Koszalin-Kłos;
- Al3. Aleja lipowa, długość 200 m w Parku im. T. Kościuszki przy bibliotece;
- Al4. Aleja dębowa, długość 100 m, dęby o max. obwodzie 240 cm, pomiędzy ul. Wopistów a ul. Zdobywców Wału;
- Al5. Aleja kasztanowa, długość 550 m, wzdłuż drogi polnej odchodzącej od ul. Szczecińskiej, przy zach. granicy miasta;
- Al6. Aleja klonowa, długość 350 m wzdłuż zabytkowego muru Parku im. Książąt Pomorskich „A”;
- Al7. Aleja kasztanowa, długość 700 m wzdłuż drogi wylotowej z Koszalina do Polanowa;
- Al8. Aleja lipowa, długość 70 m, na starym cmentarzu ewangelickim koło Chełmoniewa;
- Al9. Aleja klonowa, długość ok. 5000 m, wzdłuż ul. Lubiatowskiej, od ul. Zwycięstwa do Lubiatowa.

2.3.11.3. Inne cenne obszary i obiekty przyrodnicze

W czasie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej miasta wskazano szereg innych cennych przyrodniczo obiektów, do których zaliczono układy biocenotyczne ze stanowiskami chronionych i zagrożonych gatunków flory, zbiorowiska roślinne oraz miejsca bytowania i rozrodu rozmaitych gatunków fauny, skupiska starodrzewu, aleje i szpalery niezgłoszone do ochrony pomnikowej i inne.

1) Trzy obszary cenne przyrodniczo:

● OC -1

- Obszar łączący rezerwat faunistyczny „Jezioro Lubiatowskie” z jeziorem Jamno, będącym ostoją przyrody o randze europejskiej. Oba zbiorniki wodne łączy rzeka Dzierżęcinka – korytarz ekologiczny o znaczeniu regionalnym.

- Lęgowisko wielu gatunków ptaków m.in. trzciniak, żuraw, derkacz, cyranka, krzyżówka, kszyc.

- Ostoja ssaków: sarna, jeleń, dzik, lis rudy, norniki zwyczajny i północny, nietoperze oraz siedlisko płazów: żaba wodna, żaba moczarowa, żaba trawna, ropucha szara oraz gady: zaskroniec zwyczajny.

- Miejsce występowania wielu gatunków roślin chronionych: konwalia majowa, bobrek trójlistkowy, storczyk szerokolistny, kocanki piaskowe, kruszyna pospolita, śnieżyca wiosenna, listera jajowata, bluszcz pospolity, kalina koralowa, porzeczka czarna.

- Nadrzeczne łągi wierzbowe i topolowe, ziołorośla, wilgotne łąki, szuwary m.in. z manną mielec, z jeżogłówką gałęziastą.

Zalecenia:

- zachować naturalny bieg koryta rzeki i drożność korytarza ekologicznego;
- nie zmieniać stosunków wodnych;
- nie niszczyć roślinności nadbrzeżnej;
- łąki w dolinie rzeki użytkować ekstensywnie, nie meliorować i nie osuszać;
- wytyczyć i oznakować ścieżki turystyczne;
- zakaz budowy budynków i stawiania tymczasowych obiektów budowlanych.

● OC -2

- Aleje przydrożne i śródpolne, ciągi zarośli na terenie całego miasta, nie wytypowane do ochrony pomnikowej.

- podstawowe liniowe korytarze ekologiczne;

- elementy stabilizacji ekologicznej krajobrazu, osłony przed wiatrem;
- elementy o walorach krajobrazowych.

● **OC -3**

- Stanowiska bociana białego na terenach zamieszkałych na obszarze całego miasta.
- Uwaga: gatunek chroniony w prawie polskim i europejskim (Dyrektywa Ptasia).

2) Lasy ochronne i płyty cennego drzewostanu w lasach

Wszystkie lasy na terenie miasta uznane zostały za lasy ochronne. Pośród nich wyznaczono między innymi:

- las komunalny – park leśny o powierzchni 99,6ha,
- las wodochronny o powierzchni 7,0ha,
- lasy nasienne o powierzchni 6, 02ha.

Drzewostan w lasach wykazuje dobrą kondycję biologiczną.

W północno-zachodniej części miasta Koszalin, w Nadleśnictwie Karnieszewice występują grupy, kępy, aleje starych drzew oraz pojedyncze ich okazy. Wykaz ich oraz położenie znajduje się w poniższym zestawieniu:

- kępa przestojów bukowych - oddz. 294 g
- pas starodrzewu sosnowego - oddz. 296 i
- stare dęby - oddz. 299 a
- stare daglezie - oddz. 306a
- stare dęby- oddz. 307 a
- przestoje bukowe i dębowe - oddz. 310 a
- okazałe stare dęby - oddz. 324 c, f, i
- aleja starych lip
- grupa starych dębów - oddz. 334 c
- dwa stare dęby - Oddz. 357 b, d

3) Strefy węzłowe – biocentra

Obszary węzłowe stanowią tereny o złożonej, mozaikowej strukturze krajobrazowej z występującymi obok siebie różnymi ekosystemami. Cechuje je dominacja zbiorowisk naturalnych lub prawie naturalnych, a także obecność ugrupowań związanych z nimi szeregami ekologicznymi, bądź sukcesyjnymi. W ich skład wchodzi roślinność z licznymi stanowiskami gatunków prawnie chronionych oraz rzadkich regionalnie. Obiekty te posiadają wysokie walory wizualne, na przykład związane z obecnością wód, panoram i osi widokowych. Wyodrębnione obiekty węzłowe przeważnie są otoczone przestrzenią mocno przeobrażoną — obszary rolnicze.

Wg ogólnopolskiej koncepcji sieci obszarów chronionych ECONET teren miasta Koszalin leży częściowo na **obszarze węzłowym o znaczeniu międzynarodowym 02M – obszar Wybrzeża Bałtyku**.

Strefami węzłowymi niższego rzędu, określonymi dla miasta Koszalin są:

I. Obiekty krajowego systemu obszarów chronionych

1. Obszar Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”, zajmujący dwa kompleksy leśne: północny fragment „Lasów Mścickich” oraz lasy leżące przy wschodniej granicy gminy.
2. Koszaliński Park Krajobrazowy”
3. Rezerваты przyrody – 2 istniejące (1 z nich położony jest poza OChK).

II. Obiekty lokalnego systemu obszarów chronionych – strefy węzłowe (biocentra)

1. Użytki ekologiczne położone w granicach obszaru chronionego krajobrazu.
2. Obszary cenne położone poza obszarami chronionego krajobrazu.

III. Inne obiekty lokalne ustawowo chronione

1. Parki miejskie, zieleń cmentarna oraz inna zieleń urządzona.
2. Zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne.
3. Astatyczne zbiorniki wodne, bagna, torfowiska.
4. Korytarze i bariery ekologiczne

4) Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest drogą przepływu materii, energii i migracji organizmów. Pełni funkcję przewodząco-łącznikową (generująco-zbierającą). Rozróżniane są dwa typy korytarzy – **liniowe i pasowe**.

Istotną cechą korytarza są jego wymiary. Szerokość obszaru pełniącego rolę korytarza nie powinna być mniejsza niż 500 m, a korytarza rangi europejskiej powinna być kilkukilometrowej szerokości. Miejsca zwężenia powinny być uważane za obszary zwiększonego zagrożenia ich ciągłości. Cechą istotną jest także jego długość. Można przyjąć założenie, iż im dłuższy korytarz jest, tym efektywność jego funkcjonowania jest mniejsza. Warunki bytowania gatunków roślin i zwierząt w korytarzach są gorsze niż w obszarach węzłowych.

Korytarze liniowe stanowią przede wszystkim układy biocenotyczne tras komunikacyjnych: dróg gruntowych, dróg o krytych nawierzchniach i tras kolejowych, także miedz śródpolnych itp. Ich struktura w bardzo dużym stopniu jest kształtowana przez otoczenie, którym są przeważnie krajobrazy antropogeniczne, zdominowane przez roślinność synantropijną. Są ekosystemami mało stabilnymi. Ich rola w utrwalaniu przyrodniczych funkcji krajobrazu jest dużo mniejsza niż korytarzy pasowych.

Korytarze pasowe, w odróżnieniu od liniowych, mają odpowiednio wyższy poziom organizacji. Stanowią układ na tyle obszerny przestrzennie, że w jego obrębie może rozwinąć się mozaika (agregacja) zbiorowisk różnych kręgów dynamicznych roślinności. Korytarzami o charakterze pasowym są strefy wododziałowe i dolinne. Na terenie miasta Koszalin sieć rzeczną tworzy rzeka Dzierżęcinka i innymi mniejszymi dopływami, będącymi naturalnymi korytarzami ekologicznymi, łączącymi poszczególne ekosystemy w różnych częściach miasta.

Niżej zostanie scharakteryzowany system korytarzy ekologicznych dla obszaru miasta. Proponowane korytarze ekologiczne należy powiązać z innymi obszarami w systemie ESOCH oraz przypisać do krajowej części (ECONET-PL) ponadeuropejskiego systemu EECONET.

Pasowe korytarze ekologiczne:

Sieć głównych korytarzy ekologicznych Koszalina to sieć hydrograficzna zlewni rzeki Dzierżęcinki oraz wszystkie biotopy wykształcone wzdłuż jej biegu.

Na terenie miasta Koszalin wyodrębniono **korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym** łączący obszar węzłowy 02M – Wybrzeże Bałtyku z obszarem 09M – Pojezierze Kaszubskie (Liro, 1995), przechodzący wschodnim skrajem miasta obejmujący:

- kompleks Góry Chełmskiej (Góra Krzyżanka) – jego integralną częścią jest Jezioro Lubiatowskie wraz z otaczającymi je podmokłymi łąkami;
- rzekę Dzierżęcinkę, łączącą Jezioro Lubiatowskie z Jeziorem Jamno; na rzece występują bariery ekologiczne powodujące zanik drożności ekologicznej – brak dostępności dla większości fauny bezkręgowej i ryb wędrownych dorzecza rzeki;
- lokalną ostoję przyrody o nazwie „Lasy Mścickie” – ostoja jest bardzo cennym obiektem zarówno dla flory jak i fauny.

Liniowe korytarze ekologiczne:

Na terenie miasta występuje sieć luźniejszych powiązań związana z obecnością ekstensywnie użytkowanych lub odłogowanych obszarów rolniczych, wysp leśnych,

śródpolnych i śródleśnych zagłębień, różnego rodzaju zbiorników, mniejszych cieków, rowów i torfowisk oraz obecnością skarp przy liniach komunikacyjnych. Za liniowe korytarze ekologiczne można uznać aleje oraz ciągi zarośli wzdłuż miedz wśród pól.

5) Bariery ekologiczne

Intensywna działalność ludzka wpływa na otaczające środowisko w różnoraki sposób. Najczęściej spotykamy się z jej negatywnym wpływem. Zwierzęta i rośliny żyjące w otoczeniu człowieka coraz częściej poddawane są jego presji, a zwierzęta i rośliny dziko żyjące w naturalnym środowisku popadają w konflikt z potrzebami rozwijającej się gospodarki ludzkiej.

Oprócz bezpośredniego wpływu człowieka, jak polowanie, zbieractwo, niszczenie siedlisk (np. wypalanie, przeprowadzanie melioracji) czy zanieczyszczenie środowiska, oddziałuje on także pośrednio, np. przez tworzenie nienaturalnych barier ekologicznych.

Bariery ekologiczne ze względu na ich pochodzenie można podzielić na: **bariery sztuczne i bariery naturalne**.

W obrębie miasta Koszalin brak jest wyraźnych barier ekologicznych pochodzenia naturalnego. Wyróżniono tu natomiast kilka rodzajów sztucznych barier ekologicznych, które utrudniają naturalne połączenia siedlisk zwierząt i drogi ich migracji w obrębie obszarów cennych przyrodniczo lub stanowią zagrożenie dla otaczającego środowiska.

Podstawowymi barierami stanowiącymi przeszkodę podczas wędrówek niektórych gatunków bezkręgowców, ryb, płazów, gadów i ssaków, na terenie miasta są:

- główne ciągi komunikacyjne, m. in. droga krajowa i linia kolejowa na odcinku Szczecin – Gdańsk;
- obszary zabudowane;
- napowietrzne linie energetyczne (dla ptaków);
- 2 jazy elektrowni wodnych w mieście, przy ul. Młyńskiej oraz 300m przed ujściem Dzierżęcinki do Jamna.
- zbyt wysokie stężenia substancji zawartych w wodzie, które przekraczają granice tolerancji w stosunku do określonych gatunków.

6) Obiekty przyrody nieożywionej i krajobrazu

Obiekty geomorfologiczne

Na obszarze wysoczyzny morenowej, na której położony jest Koszalin, najwyraźniejszymi elementami rzeźby są:

- położona we wschodniej części miasta, wyraźnie zaznaczona w krajobrazie miasta morena czołowa o kulminacji 136,21 m, leżąca 50 do 100 m powyżej moreny dennej. Wzgórza porożcinane są wąwozami erozyjnymi często prowadzącymi wodę, występują na nich również niewielkie zagłębienia bezodpływowe wypełnione wodą, lub podmokłe i zatorfione;
- obszar moreny dennej, na której usytuowana jest większość zabudowań Koszalina – teren równinny lub lekko falisty;
- dolina rzeki Dzierżęcinki przecinająca teren miasta w kierunku SE – NW. W dużej części jest tworem sztucznym i wykorzystuje średniowieczną fosę miejską oraz zagłębienia bezodpływowe, łączy teren miasta z Jez. Jamno. W centrum miasta szerokość doliny dochodzi do 400 m.;
- rozcięcia erozyjne występujące na stokach moreny czołowej oraz dochodzące do dolin rzek Dzierżęcinki i Uniesty, a także przecinające krawędź wysoczyzny w północnej części miasta;
- obniżenie zajęte przez Jezioro Lubiatowo otoczone obszarami podmokłymi,
- niewielkie wzgórza kemowe na południu omawianego terenu.

Ochrona georóżnorodności

Budowa geologiczna obszaru miasta i jego najbliższych okolic jest bardzo ciekawa i poznawczo interesująca dla celów geoturystyki.

Glacitektonicznie spiętrzone wzgórza moreny chełmskiej o charakterystycznej rzeźbie strukturalnej oddającej ich genezę, rynnowa dolina Dzierżęcinki, bliskie sąsiedztwo zatoki morskiej zajętej obecnie przez jezioro Jamno z fragmentami brzegu klifowego – to wszystko stwarza obraz georóżnorodności i prezentuje jej walory w powiązaniu z krajobrazem kulturowym i historycznym. Kamienne i szachulcowe obiekty budowlane, formy rzeźby, profile warstw geologicznych można zaprezentować na szlaku ścieżki geoturystycznej miasta Koszalina.

Proponuje się ustanowienie przez Samorząd miasta kilku inicjujących tę inicjatywę stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej. Opracowanie geologiczne tych stanowisk winno zostać przeprowadzone przez Oddział Pomorski PIG w Szczecinie.

Proponowane geostanowiska (wersja wstępna) to:

1. brzeg klifowy nad jeziorem Jamno na północny-zachód od wsi Łabusz;
2. brzeg klifowy (zbocze wzniesienia Jeziernica o wys. 8,4 m n.p.m.) nad jeziorem Jamno;
3. profil osadów wodnolodowcowych (kemowych) w starym wyrobisku poeksploatacyjnym we wsi Raduszka;
4. profil osadów miocenu na zboczu Wzgórz Chełmskich w starym wyrobisku pomiędzy Chełmską Górą i Rokosowem;
- 5 i 6. profile osadów miocenu i glacitektoniczna rzeźba strukturalna na przykładzie odsłoneń w rejonie drogi Rokosowo-Maszkowo.

Stanowiska te będą łączyć w sobie i prezentować dla celów poznawczych, dydaktycznych i geoturystycznych walory przyrody nieożywionej i ożywionej środowiska przyrodniczego Koszalina i jego okolic.

Głazy i gładzowiska

W okresie czwartorzędu, w plejstocenie, lądolód z Półwyspu Skandynawskiego osadził i wydobył z powierzchni terenu wiele głazów będących zwietrzeliną starego podłoża (głównie prekambryjskiego i paleozoicznego, najczęściej krystalicznego – gnejsy i granity) niszczonego w kolejnych epokach geologicznych, ale przede wszystkim w czwartorzędzie.

Głazy te osadzone były na całym terenie objętym zlodowaceniem i są tym większe, im dalej na północ. Na terenie miasta nie zarejestrowano wprawdzie głazu, którego wymiary kwalifikowałyby go jako pomnik przyrody, ale spotykane są głazy o imponującej wielkości, czasem mające jeszcze świeże krawędzie pęknięć.

Obwód największych głazów waha się od 100 do 400 cm., a wysokość ponad poziom terenu od 60 do 120 cm.

Największe skupiska głazów, często o znacznej wielkości, występują na szczycie Góry Chełmskiej, gdzie wykorzystane są jako fragmenty obiektów kultowych, oraz u podnóża pasma wzgórz, gdzie stanowią zapory ograniczające drogę przejazdu.

Na terenie miasta wykorzystywane są jako elementy pomników, fragmenty murów oporowych na skarpach oraz podmurówki niektórych budynków, zarówno w stanie surowym, jak i po uprzednim obrobieniu do pożądanego kształtu.

Prace budowlane i drogowe na terenie starówki koszalińskiej spowodowały odsłonięcie licznych głazów o różnej wielkości, nierzadko od 2 do 3 m w obwodzie i wysokości do 1 m. Głazy te są pozostałością po fundamentach starej zabudowy centrum Koszalina. Na powierzchni wielu kamieni są linie pęknięć i ślady obróbki, co pozwala sądzić, że pierwotnie głazy były większe. Często głazy są elementami dekoracyjnymi placyków wewnątrz zwartej zabudowy.

Formy krajobrazowe charakterystyczne dla Koszalina

Formami krajobrazu, które wyróżniają się na terenie Koszalina są:

- obszar moreny czołowej we wschodniej części miasta Wzgórza Koszalińskie, wyraźnie górujące nad terenem miasta, porozcinane są wąwozami erozyjnymi i porośnięte lasem,
- równiny lub lekko pagórkowaty obszar moreny dennej zajmujący centrum miasta,
- głównie na tym terenie występuje zwarta zabudowa miasta,
- dolina rzeki Dzierżęcinki przecinająca centrum miasta z południowego wschodu na północny zachód,
- zielone tereny parkowe położone w obrębie miasta, głównie wzdłuż Dzierżęcinki oraz las bukowy na północno-zachodnim skraju miasta, rosnący po obydwu stronach drogi w kierunku Kołobrzegu,
- misa Jeziora Lubiatowo i Jamno,
- Wąwozy Grabowe w północnej części miasta na osiedlu Przylesie.

2.3.12. Ponadregionalne struktury ochrony przyrody

2.3.12.1. Konwencje międzynarodowe

Polska ratyfikowała szereg konwencji ochrony środowiska. Wśród nich są także konwencje dotyczące ochrony zasobów przyrodniczych, takie jak:

- Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, tzw. **Konwencja Berneńska**;
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, tzw. **Konwencja Bońska**;
- Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, tzw. **Konwencja Paryska**;
- Konwencja o obszarach wodno-błotnych tzw. **Konwencja Ramsarska**;
- **Konwencja o różnorodności biologicznej**.

W granicach administracyjnych miasta nie znajdują się obszary, który pełniłyby kluczową funkcję z punktu widzenia którejkolwiek z wymienionych konwencji, jakkolwiek występują gatunki wymienione na listach tych konwencji.

2.3.12.2. Przepisy Unii Europejskiej w zakresie ochrony przyrody

W celu ochrony i zachowania zasobów przyrody państwa zrzeszone w Unii Europejskiej wydały decyzje oraz przyjęły tzw., dyrektywy służące realizacji zapisów konwencji międzynarodowych, a jednocześnie będących podstawą przyjętej przez te kraje koncepcji sieci obszarów chronionych zwanych „Natura 2000”. Omawiane akty prawne to:

- Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków, zwana Dyrektywą Ptasią,
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, zwana Dyrektywą Siedliskową (Habitatową).

Zarówno Dyrektywa Ptasia jak i Siedliskowa zostały uznane za podstawę tworzonej sieci NATURA 2000. **Na terenie miasta oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie występuje obszar proponowany do włączenia do Europejskiej Sieci NATURA 2000.** Jest to obszar Natura 2000 o nazwie „Bukowy Las Górki” kod obszaru PLH320062; został wyznaczony w celu ochrony:

- siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG,
- gatunków, których dotyczy Artykuł 4 Dyrektywy Rady 79/409/EWG i gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz siedlisk warunkujących ich istnienie.

2.3.12.3. Uwarunkowania przyrodnicze wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

Uchwalony przez Sejmik Samorządowy Województwa Zachodniopomorskiego plan zagospodarowania województwa (po uwzględnieniu różnorodności przyrodniczej i gospodarczej, preferencji i potencjału rozwoju poszczególnych gmin) zaliczył obszar miasta do **VI Koszalińskiego Obszaru Węzłowego** – wielofunkcyjny obszar intensywnego rozwoju, urbanizacji i przekształceń przestrzennych. Do obszaru tego zaliczono oprócz miasta Koszalina gminy: Sianów, Manowo i Świeszyno. Plan zakłada utrzymanie funkcji przemysłowych i produkcyjnych przy daleko idącej modernizacji technologicznej, rozwój przemysłów wysokiej techniki, w tym przede wszystkim powrót do przemysłu elektronicznego i elektrotechnicznego, z których miasto było znane jeszcze pod koniec lat 90 - tych. Jako podstawowy kierunek rozwoju funkcji przemysłowych wskazano na przemysł obojętny dla środowiska przyrodniczego.

Jednocześnie uznano miasto za krajowe centrum turystyki, ukierunkowane na wysoko specjalistyczne jej formy. Czynnikiem decydującym o rozwoju tych form turystyki będzie zapewnienie dostępności komunikacyjnej tej części wybrzeża.

W planie wskazano na znaczącą rolę rozwoju leśnictwa i rolnictwa oraz funkcji ochrony środowiska przyrodniczego. Dlatego oprócz zachowania i pielęgnacji istniejących, ustanowionych form ochrony przyrody i krajobrazu projektuje się utworzenie nowych, w tym obszaru chronionego krajobrazu „Okolice Manowa”, obejmującego doliny rzek Dzierżęcinki i Unieść.

W celu zdecydowanej poprawy jakości życia mieszkańców miasta w planie zagospodarowania przestrzennego województwa wyznaczono korytarz projektowanej północnej obwodnicy miasta w ciągu drogi krajowej nr 6 oraz wskazano na konieczność dalszych prac nad wyznaczeniem nowego przebiegu drogi krajowej nr 11 z pominięciem centrum miasta.

Niezmiernie ważnym elementem struktury przestrzennej wschodniej części województwa jest włączenie znacznych fragmentów miasta do Zespołu Stref Ochrony Konserwatorskiej nr 19 i 21.

2.3.13. Zagospodarowanie turystyczne

Ścieżki przyrodnicze

Na Górze Chełmskiej, na południe od trasy Koszalin – Polanów usytuowana jest bardzo dobrze zorganizowana leśna ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna, którą zaprojektowało i opiekuje się Nadleśnictwo Karnieszewice.

Szlaki turystyczne na terenie miasta

Obszary otaczające miasto Koszalin, a zwłaszcza wzgórza morenowe oraz kompleksy leśne we wschodniej części miasta, stanowią cel licznych wycieczek pieszych i rowerowych.

Początek tras wycieczkowych ma miejsce w Koszalinie. Przez teren Koszalina przebiegają 4 szlaki turystyczne:

- Szlak „Porwanego Księcia” rozpoczyna się na skraju lasu przy ul. Gdańskiej – ma długość 12,5 km i dochodzi do Sianowa (oznakowany kolorem niebieskim);
- Szlak „Pętla Tatrzańska” – trasa ma początek przy ul. Gdańskiej na skraju lasu, prowadzi przez najwyższe partie Wzgórz Koszalińskich – ma długość 11,5 km, (oznakowany kolorem żółtym);
- Szlak im. Józefa Chrząszczyńskiego – rozpoczyna się na Górze Chełmskiej, prowadzi przez Górę Kamienną, Górę Gołabek, Maszkowo, Lubiatowo, Manowo, Rosnowo i dalej do Tychowa - ma długość ok. 50 km (oznakowany kolorem czerwonym);

- Szlak pieszy „Pięciu Kamieni Granicznych” – ma długość 12 km, rozpoczyna się w Dzierżęcinie, prowadzi wokół Jeziora Lubiatowskiego do Bonina (oznakowany kolorem zielonym).

Wszystkie trasy przebiegają przez Górę Chełmską lub u jej podnóża. Jest to teren wypoczynku i rekreacji mieszkańców Koszalina i okolic.

Wzdłuż tras turystycznych usytuowane są liczne ławki, na ścieżce zdrowia wybudowane są drewniane urządzenia do gimnastyki: równoważnie, płotki, drążki, poręcze itp.

Niestety, zarówno urządzenia sportowe, jak i elementy wypoczynkowe na trasach turystycznych, wymagają więcej troski służb miejskich, a przede wszystkim użytkowników, ponieważ stan techniczny i porządek w sąsiedztwie tych obiektów stanowi często zagrożenie dla osób z nich korzystających.

Baza noclegowa

Poza kilkoma hotelami średniej kategorii, na terenie miasta znajduje się czynne cały rok schronisko PTSM przy internacie Zespołu Szkół Samochodowych przy ul. Gnieźnieńskiej oraz czynne w sezonie wakacyjnym schronisko przy bursie szkolnej na ul. Morskiej.

Nie ma wydzielonych pól namiotowych, prawdopodobnie ze względu na bliskość Mielna, gdzie takich pól jest kilka.

Obiekty wypoczynkowo – sportowe

Obszary zieleni na terenie Koszalina są „oazą” przyrodniczo-krajobrazową.

Rozległe przestrzenie zielone, na które składają się 2 rezerваты przyrody, 7 parków spacerowo-wypoczynkowych, 34 zieleńce (w tym 5 parków i 2 zieleńce wpisane do rejestru zabytków) oraz 23 ogrody działkowe na terenie miasta, pozwalają zaliczyć Koszalin do miast „zielonych”.

2.3.14. Problemy antropizacji środowiska

2.3.14.1. Źródła i przejawy antropizacji środowiska – diagnoza stanu

Antropizacja środowiska przyrodniczego obszaru opracowania przejawia się następującymi zjawiskami, aczkolwiek występują one w zróżnicowanym natężeniu:

- przekształceniem litosfery (efekt procesów inwestycyjnych);
- zanieczyszczeniem powietrza przez komunikację samochodową i lokalne emitery miejskie;
- obciążeniem akustycznym środowiska głównie przez komunikację samochodową i kolejową;
- zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i przekształceniem obiegu wody;
- przekształceniem gleb w wyniku ich dawnego użytkowania „ogrodowego” oraz zanieczyszczeniem gleb w zasięgu terenów zainwestowanych (infrastrukturalnych);
- przekształceniem stosunków wodnych;
- przekształceniem szaty roślinnej (zieleni typowo miejskiej).

Przekształcenie litosfery

Do podstawowych przejawów przekształceń litosfery na obszarze opracowania należą:

- powierzchniowe przekształcenia morfologii (niwelacje i skarpy) na terenach zainwestowania kubaturowego i infrastrukturalnego, zwłaszcza w obrębie skłonu wysoczyzny;

- nasypy pod drogami ciągami komunikacyjnymi, zwłaszcza w niektórych rejonach Al. Monte Cassino, ul. Młyńskiej i oś. Tysiąclecia i innych ulic;
- większe powierzchnie z gruntami nasypowymi, zwłaszcza w obrębie dna doliny sportowej i stadionu sportowego;
- nieznaczne przekształcenia związane z rozwojem sieci drogowej, m.in. w rejonie ronda przy ul. Gnieźnieńskiej;
- drobne nagromadzenia gruzu i ziemi z wykopów budowlanych w rejonie oś Tysiąclecia;
- geomechaniczne zniszczenia podłoża typu klepiska, większe i mniejsze place składowe, itp.

2.3.14.2. Stan czystości powietrza atmosferycznego

O stanie czystości powietrza w mieście decydują źródła emisji zlokalizowane na jego terenie w tym przede wszystkim:

- ciepłowne zakładów usługowych oraz obiektów użyteczności publicznej;
- lokalne źródła ciepła obiektów mieszkalnych, wykorzystujących wysokoemisyjne paliwa takie jak węgiel kamienny (przeważnie miał węglowy) i koks;
- komunikacja samochodowa, w tym głównie na „tranzytowych” ulicach;
- nie utwardzone tereny pozbawione szaty roślinnej (źródło pylenia);
- ogólne oddziaływanie Koszalina (w rozkładzie przestrzennym zanieczyszczeń atmosferycznych charakterystyczna jest ich intensyfikacja w centralnej części miasta i zmniejszenie stężeń na obrzeżach Koszalina, co jest wynikiem rozkładu głównych źródeł zanieczyszczeń atmosfery. Ze względu na położenie obszaru opracowania w centralnej części Koszalina, pozostaje on w rejonie wzmożonych stężeń zanieczyszczenia atmosferycznego m.in. z centralnej części miasta;
- w granicach miasta przy ul. Słowiańskiej i przy ul. Mieszka I, znajdują się dwie ciepłownie miejskie o mocy zainstalowanej 134 MW przy ul. Mieszka I i 99 MW przy ul. Słowiańskiej. Ciepłownie te zlokalizowane są na przeważającym kierunku wiatru południowym i południowo-zachodnim, stąd oddziaływanie ich nie będzie obojętne dla miasta.

Znaczna część miasta objęta jest miejskim systemem ciepłowniczym, którego głównym źródłem ciepła są powyższe dwie kotłownie, wykorzystujące miał węgla kamiennego o mocy zainstalowanej:

- 133,745 MW - przy ulicy Mieszka I (10/28),
- 98,855 MW - przy ulicy Słowiańskiej (FUB).

Uzupełnieniem układu miejskiego jest pięć lokalnych kotłowni wyposażonych w kotły opalane gazem ziemnym o łącznej mocy 0,834 MW.

Pozostałe potrzeby ciepłe tej części miasta pokrywane są poprzez lokalne i indywidualne kotłownie opalane węglem, gazem lub olejem opałowym.

W przeciwieństwie do dużych emitorów, małe rozproszone punkty spalania paliw stałych nie są wyposażone w urządzenia do zatrzymywania pyłów. Ma to wpływ na wzrost zapylenia atmosfery. W indywidualnych źródłach ciepła na paliwo stałe często także spala się odpady stałe powodujące znacznie większą emisję gazów toksycznych do atmosfery niż podczas spalania paliw węglowych lub drewna.

Na podstawie wielkości emisji zanieczyszczeń energetycznych z terenu miasta Koszalina zauważa się zwiększenie wielkości emisji dwutlenku siarki o około 11%, to jest z 517 Mg w 2000 roku do 564 Mg w 2001 roku.

Podobny wzrost zanotowano w przypadku pyłu, gdzie emisja z 248 Mg w 2000 roku wzrosła do 272 Mg w 2001 roku oraz emisji dwutlenku węgla (odpowiednio z 16784 Mg w 2000 roku do 181873 Mg w 2001 roku).

W przypadku emisji dwutlenku azotu zanotowano w tym okresie spadek z 162 Mg w 2000 roku do 154 Mg w 2001 roku, czyli spadek około 5%. Emisja zanieczyszczeń energetycznych do powietrza w Koszalinie w roku 2001 według danych WIOŚ w Szczecinie

wynosiła: SO₂ – 564 Mg/rok, NO₂ – 154 MG/rok, CO₂ – 181873 Mg/rok i pyłu ogółem 272 Mg/rok.

Miasto Koszalin zostało włączone do regionalnego i lokalnego systemu monitoringu stanu wybranych elementów środowiska przyrodniczego, w tym także i poziomu zanieczyszczenia powietrza. Punkty pomiarowe stężeń SO₂ i NO₂ zlokalizowane są m.in. przy ul. Rzemieśniczej, na Rynku przy Ratuszu i przy ul. Poprzecznej, sąsiadującej z Rondem Solidarności w pobliżu obszaru opracowania. Na terenie miasta przy ulicy Morskiej 43 zlokalizowany jest stały punkt pomiarowy wybranych zanieczyszczeń powietrza (NO₂, SO₂ i pyłu zawieszonego). Według WIOŚ Szczecin, średnioroczne stężenie SO₂ i NO₂ w 2002 roku na stanowisku pomiarowym na Rynku przy Ratuszu wynosiło: SO₂ – 6,7µg/m³ i NO₂ – 19,7µg/m³; przy ul. Rzemieśniczej – 8,6µg/m³ i NO₂ – 23,6µg/m³ oraz przy ul. Poprzecznej wynosiło: SO₂ – 6,4µg/m³ i NO₂ – 13,2µg/m³ przy wartości dopuszczalnej 40,0µg/m³.

Z Raportu o stanie środowiska województwa zachodniopomorskiego za rok 2002 wynika, że na terenie miasta dla wszystkich trzech wskaźników zanieczyszczenia powietrza wyniki pomiarów z wielolecia 1997-2001 nie wykazują przekroczeń dopuszczalnych wartości średniorocznych. Obserwuje się tendencję spadkową stężeń tych zanieczyszczeń w powietrzu miasta. W przypadku SO₂ jest ona znaczna i w 2001 roku obniżyła się o około 72% w stosunku do roku 1997, zaś pyłu zawieszonego o prawie 19%. Stężenia NO₂, pomimo tendencji spadkowych nadal utrzymują się na poziomie 33% wartości dopuszczalnych średniorocznych. Co, jak podaje Raport, jest skutkiem znacznego ruchu samochodowego na terenie miasta.

W marcu 2003 r. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Szczecinie wykonał obowiązkową pierwszą coroczną ocenę jakości powietrza za 2002 r. na obszarach województwa zachodniopomorskiego (w tym m. Koszalina).

Oceną obejmuje się substancje zawarte w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, mianowicie: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, pył zawieszony PM10 (o średnicy ziaren poniżej 10 mikronów), ołów w pyłe zawieszonym, tlenek węgla i ozon.

Ocena przeprowadzona pod kątem wartości kryterialnych określonych dla celu ochrony zdrowia oraz ochrony roślin ekosystemów została wykonana zgodnie z obowiązującą ustawą Prawo ochrony środowiska oraz rozporządzeniami wykonawczymi w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji. Wynikiem przeprowadzonej oceny jakości powietrza za rok 2002 był podział województwa zachodniopomorskiego na strefy klasyfikacyjne. Klasyfikacja ta wykazała, że na obszarze Koszalina nie wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych wartości dla wszystkich objętych oceną substancji. Wszystkim zanieczyszczeniom przypisana została „klasa A”, co oznacza, iż w 2003 roku nie obowiązuje na tym obszarze tworzenie programów poprawy jakości powietrza. Jednocześnie ocena ta wykazała występowanie na terenie miasta wysokich, zbliżonych do wartości dopuszczalnej, krótkookresowych stężeń pyłu zawieszonego PM10.

Wysokie stężenia tego zanieczyszczenia mają niewątpliwie związek z oddziaływaniem transportu samochodowego na jakość powietrza w środowisku miejskim. Oddziaływanie emisji zanieczyszczeń ze źródeł liniowych odzwierciedlają również podwyższone wartości NO₂ w wyżej wymienionych punktach pomiarowych na obszarze opracowania. Wstępna klasyfikacja stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla m. Koszalina (według oceny) przedstawia się następująco: SO₂ – IIIb, NO₂ – IIIb, PM10 – I, PB – IIIb, CO – IIIb, benzen – II.

Stan aerosanitarny na terenie obszaru opracowania zaliczono do korzystnych klas z uwzględnieniem szacunkowych parametrów kryterialnych pod kątem ochrony zdrowia, i tak: dla parametru SO₂, NO₂, pyłu zawieszonego PM10, ołowiu, benzenu, CO₂, O₃ (nie obejmującego obszarów ochrony uzdrowiskowej) – poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnych. Wymaganiem działaniem dla obszaru miasta jest dążenie do utrzymania poziomu stężeń na poziomie nie powodującym pogorszenia klasy.

Wobec charakteru źródeł zanieczyszczeń oraz warunków przewietrzania, stan aerosamitarny jest prawdopodobnie zróżnicowany gorszy w części centralnej miasta i środkowej, zadawalający na pozostałym obszarze, a najlepszy na terenach zieleni leśnej i parkowej.

2.3.14.3. Warunki klimatu akustycznego

Przez miasto przebiegają dwie drogi krajowe: droga nr 6 z Łęgowa do granicy państwa w Kołbaskowie i droga nr 11 z Kołobrzegu do Poznania. Łączna długość dróg krajowych na terenie miasta wynosi około 10km.

Średnio na dobę wzdłuż drogi krajowej nr 6 na odcinku ulicy Gdańskiej przemieszcza się około 15000 pojazdów, zaś na odcinku ulicy Szczecińskiej – około 13000 pojazdów. Na odcinku ulicy Morskiej w ciągu na drogi krajowej nr 11 średnie dobowe natężenie ruchu waha się w granicach 12500 pojazdów, natomiast na ulicy Gnieźnieńskiej – około 9800pojazdów.

Drogi wojewódzkie mają łączną długość około 2,5km. Są to odcinki wylotowe ulic Zwycięstwa – w kierunku na Polanów i ul. Połczyńskiej, w kierunku na Połczyn.

W samym mieście największe średnie dobowe natężenia ruchu notowane są na ulicach:

- Aleja Monte Casino,
- Armii Krajowej,
- Krakusa i Wandy,
- Zwycięstwa (od Armii Krajowej do 4 Marca),
- Gnieźnieńska do Połczyńskiej.

W 1997 i 1998 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadził cykliczne, raz w miesiącu, kompleksowe badania hałasu drogowego w wybranych dwóch punktach monitoringowych w Koszalinie. Pierwszy punkt wybrano na Rynku Staromiejskim, a drugi w pobliżu osiedla „Przylesie”, przy drodze krajowej relacji Szczecin – Gdańsk.

Pomiary te wykazały, że średnie roczne wartości równoważnego poziomu hałasu wykazały wartości przekraczające dopuszczalne normy i wynosiły:

- punkt na Rynku Staromiejskim
  - 73,3 dB w 1999 r.
  - 72,6 dB w 2000 r.
- punkt przy drodze krajowej nr 6
  - 73,5 dB w 1999 r.
  - 73,2 dB w 2000 r.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez drogi lub linie kolejowe zgodnie z tabelą nr 1 (będącą załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. dla terenów położonych w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ze zwartą zabudową mieszkaniową i koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych) w porze dziennej nie powinny przekraczać 65dB, zaś w porze nocnej – 55dB. Analizując otrzymane wyniki bezpośrednich pomiarów natężenia hałasu na Rynku Staromiejskim można powiedzieć, że notowane są na nim przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu, tak dla pory dnia, jak i nocy.

Dopuszczalny poziom hałasu dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego zgodnie ze wspomnianym rozporządzeniem wynosi w porze dziennej 60dB, zaś w nocy – 50dB. W tym przypadku można mówić o niekorzystnym oddziaływaniu ruchu samochodowego na tereny zabudowy mieszkaniowej osiedla „Przylesie”.

Analizując lokalizację budynków związanych ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży (szkoły, przedszkola, itp.), które często położone są w bezpośrednim sąsiedztwie ulic o dużym natężeniu ruchu pojazdów samochodowych, np. szkoła podstawowa nr 1, przedszkole przy skrzyżowaniu ulicy Piłsudskiego z ulicą Kościuszki, można powiedzieć, że na tych terenach także mogą być niedotrzymane dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku.

Zgodnie z Ustawą Prawo ochrony środowiska w aglomeracjach o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. starosta (prezydent) sporządza co 5 lat mapę akustyczną, która zawiera między innymi identyfikację głównych źródeł hałasu do środowiska, terenów zagrożonych hałasem oraz wnioski dotyczące działań niezbędnych do ograniczenia uciążliwości akustycznych.

2.3.14.4. Stan czystości wód powierzchniowych

O stanie czystości wód zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych na terenie miasta decyduje stopień rozbudowy miejskich układów kanalizacji sanitarnej.

Do najważniejszych źródeł zanieczyszczeń rzeki Dzierżęcinki zaliczyć należy miasto Koszalin (kanalizacja ogólnospławna, kanalizacje deszczowe i miejska oczyszczalnia ścieków) oraz nieuporządkowana gospodarka ściekowa w gminie Manowo. Sieć ogólnospławna kanalizacji sanitarnej znajduje się w ulicach: Kościuszki, Matejki, Moniuszki, Szymanowskiego, Chopina, Sygietyńskiego, Rejtana, Wybickiego, Piłsudskiego, Traugutta (częściowo), Zgody, Karłowicza (częściowo), Piastowska, Waryńskiego, Głowackiego, Hołdu Pruskiego, Krucza, Sportowa, Jedności, Hałubińskiego (częściowo).

Aktualnie na terenie miasta można wydzielić sześć obszarów, które nie posiadają kanalizacji sanitarnej, są to:

- tereny przyległe do ulicy Lubiatowskiej, Chełmoniewo, Dzierżęcino i Lubiatowo,
- osiedle Zagórzyno (ulica Dzierżęcińska i Topolowa),
- ulice Sowronków, Słowików, Sikorek i Jaskółek oraz teren Wyższego Seminarium Duchownego,
- osiedle Sarzyno (za wyjątkiem ulicy Żytniej i bloków wielorodzinnych),
- osiedle Raduszka,
- tereny przyległe do ulicy Szczecińskiej od ulicy Syrenki do granicy z gminą Biesiekierz.

Na terenach tych ścieki socjalno – bytowe gromadzone są w zbiornikach, które od samego początku ich użytkowania były nieszczelne. Innym wyjątkowo niekorzystnym, choć powszechnie występującym zjawiskiem było podłączanie zbiorników „bezodpływowych” do kanalizacji deszczowej.

W 1994 roku oddano do eksploatacji nową mechaniczno – biologiczno - chemiczną oczyszczalnię ścieków dla miasta zlokalizowaną w miejscowości Jamno. Pomimo uruchomienia tej oczyszczalni wody Dzierżęcinki poniżej Koszalina są w dalszym ciągu pozaklasowe, co świadczy o utrzymującym się negatywnym wpływie miasta. Na odcinku powyżej i poniżej nowej oczyszczalni ścieków występują ponadnormatywne wartości azotu azotynowego, fosforu ogólnego i miana Coli typu kałowego. Uruchomienie oczyszczalni ścieków przyczyniło się jednak do zmniejszenia stężeń zanieczyszczeń poniżej Koszalina. Poza ściekami komunalnymi istotnym zagrożeniem dla czystości wód powierzchniowych, w tym przede wszystkim rzeki Dzierżęcinki stanowią ścieki deszczowe i roztopowe spływające z dróg, parkingów, terenów przemysłowych itp. Na terenie miasta wybudowanych jest 7 kolektorów burzowych, wyposażonych w osadniki piasku i separatory ropopochodnych, odprowadzających ścieki deszczowe z ulic do rzeki. Planowana jest budowa dwóch kolejnych kolektorów odprowadzających ścieki deszczowe z terenu osiedla Północ II. Ponadto wody deszczowe odprowadzane są z terenu Koszalina 14 kolektorami burzowymi, które nie posiadają na wylotach osadników piasku i separatorów ropopochodnych. Zjawisko to jest niebezpieczne dla ekosystemu rzeki, gdyż ścieki deszczowe, w pierwszych dziesięciu minutach trwania opadów charakteryzują się większym stężeniem zanieczyszczeń niż ścieki bytowo - gospodarcze. Brak urządzeń do oczyszczania ścieków deszczowych oznacza wprowadzanie w okresach opadów znacznych ładunków zanieczyszczeń do rzeki Dzierżęcinki. Z kolei przyjęty ogólnie do oczyszczania ścieków deszczowych układ urządzeń składający się z osadnika i separatora ropopochodnych nie gwarantuje satysfakcjonującego stopnia oczyszczenia.

Oceny jakości wód Dzierżęcinki cykliczne prowadzone były w ramach monitoringu regionalnego. Ostatnie badania rzeki przeprowadzono w roku 1998. Jakość wód Dzierżęcinki kontrolowano w 1998 roku na pięciu stanowiskach. Według tych badań Dzierżęcinka w górnym biegu od źródeł do miejscowości Manowo (odcinek 7,0 km) prowadzi wody spełniające normy II klasy czystości. W rejonie Manowa wzrasta zanieczyszczenie wód i na krótkim 2,0 km odcinku do Jeziora Lubiatońskiego płyną wody klasy III (ChZT_{Mn} miano Coli). Wypływająca z jeziora rzeka ponownie spełnia wymagania norm klasy II (odcinek długości 9,0 km). Poniżej Koszalina, na odcinku długości 8 km, rzeka jest nadmiernie zanieczyszczona. Dopływ ścieków z Koszalina powoduje wzrost liczby bakterii Coli typu kałowego do wartości pozaklasowych. Poniżej wylotu z oczyszczalni ścieków jakość dyskwalifikują także wysokie stężenie azotynów, a w rejonie ujściowym – także fosfor ogólny.

W porównaniu z wynikami oceny z 1994 r. stan zanieczyszczenia Dzierżęcinki uległ poprawie. Poprawa ta wynika ze zmniejszenia stężeń substancji organicznych (ChZT_{Cr}), ilości niesionych zawiesin i korzystniejszych wartości miana Coli typu kałowego, na odcinku rzeki powyżej Koszalina.

Do pozytywnych zmian na przestrzeni ostatnich lat (1990, 1994, 1998 i 2008) zaliczyć należy zmniejszenie się ilości substancji organicznych, związków biogenych i zanieczyszczeń bakteriologicznych na odcinku rzeki powyżej miasta. Warto też podkreślić, że mimo utrzymującego się pozaklasowego charakteru wód Dzierżęcinki poniżej nowo uruchomionej oczyszczalni ścieków dla miasta Koszalina, odnotowano bardzo duże zmniejszenie ogólnych stężeń zanieczyszczeń.

Jezioro Lubiatońskie jest położone przy południowych granicach Koszalina, częściowo na terenie gminy Manowo. W 1956 r. utworzono rezerwat o nazwie Jezioro Lubiatońskie w celu ochrony miejsc lęgowych ptactwa wodnolotnego.

Jezioro to jest płytkim zbiornikiem polodowcowym. Jego powierzchnia wynosi 265,1ha, głębokość średnia 0,7m, głębokość maksymalna 2,4 m. Jest to zbiornik przepływowi, eutroficzny, szybko zarastający. Poziom wody ulega sezonowym wahaniom. Brzegi jeziora są zamulone. Długość linii brzegowej wynosi 13100 m, ale w wielu miejscach brak jest wyraźnego przejścia litoralu jeziorowego w strefę lądową. Zaznacza się to szczególnie wokół misy południowej i wschodniej. Dno jeziora pokryte jest mułem o znacznej miąższości. Roślinność wynurzona okala całe jezioro oraz dzieli je na trzy zbiorniki wodne: Lubiatowo Północne (176,0ha), Lubiatowo Południowe (62,6ha) i Lubiatowo Wschodnie (26,5ha).

Bezpośrednie otoczenie jeziora stanowią tereny bagienne, podmokłe (częściowo zmeliorowane) łąki, tereny leśne i pola uprawne.

Wsie Lubiatowo, Manowo, Wyszewo, Wyszebórz nie mają uporządkowanej gospodarki wodno - ściekowej. Tylko wieś Bonin, położona po zachodniej stronie jeziora, wyposażona jest w oczyszczalnię, która odprowadza ścieki do rzeki Dzierżęcinki poniżej Jeziora Lubiatońskiego.

Wody Jeziora Lubiatońskiego w granicach miasta ostatnio badane były w latach 1990 - 2001. Wyniki pomiarów przedstawiono w tabeli nr 18

Klasyfikacja jezior jest prowadzona na podstawie badań wykonanych zgodnie z programem Systemu Oceny Jakości Jezior opracowanym przez Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie. Zgodnie z tym programem ocena wód jeziora opiera się na określeniu zasobności wód w związki mineralne i organiczne, a więc w azot ogólny i mineralny, ortofosforany, fosfor ogólny oraz stopnia eutrofizacji.

Jezioro jest bardzo podatne na degradację i zostało zaliczone do zbiorników poza kategorią. Na podstawie sumarycznej oceny jakości wód Lubiatowo zakwalifikowane zostało do III klasy czystości. Stan sanitarny wód był dobry; wyniki badania miana Coli spełniały normy I klasy.

W czasie badań wiosennych i letnich płytkie jezioro Lubiatowo cechowała wyrównana temperatura i dobre warunki tlenowe w całej masie wody. Wody jeziora charakteryzowała

duża zasobność w substancje biogenne. Stężenia fosforu całkowitego i azotu całkowitego były wysokie. Natomiast zawartość substancji organicznych była umiarkowana.

W wodach jeziora ma miejsce bardzo intensywna produkcja pierwotna. Świadczą o tym wysokie wartości wskaźników rozwoju fitoplanktonu, takich jak: koncentracji chlorofilu, sucha masa sestonu oraz niska przezroczystość wody.

W fitoplanktonie dominowały okrzemki o dużej różnorodności gatunkowej. Zielenice i sinice stanowiły niewielki udział w ogólnej ilości oznaczonych organizmów.

W zooplanktonie wiosennym przeważały wrotki, gatunki występujące w różnych typach wód. Znaczący był również udział Widłonogów gatunku charakterystycznego dla wód oligosaprobowych. Latem znacznie zmniejszył się udział wrotków, znacząco zwiększyła się liczebność widłonogów oraz pojawiły się wioślarki.

Najliczniej, na wszystkich stanowiskach, bentos reprezentowany był przez gatunki charakterystyczne dla wód polisaprobowych. Ponadto w mule dennym na różnych stanowiskach występowały małże charakterystyczne dla wód β -mezosaprobowych.

2.3.14.5. Jakość wód podziemnych

Wody podziemne dzieli się na wody wgłębne i wody gruntowe biorąc pod uwagę stopień naturalnej izolacji wód podziemnych, głównie pod względem ich wrażliwości na zanieczyszczenia antropogeniczne.

Do wód wgłębnych zalicza się wody poziome wodonośnego o charakterze subarteryjskim lub artezyjskim oraz o dobrej i średniej izolacji przed wpływem zanieczyszczeń. Do wód gruntowych zalicza się poziome wodonośne o swobodnym zwierciadle wody.

Monitoring jakości zwykłych wód podziemnych jest prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, koordynowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Wody podziemne na terenie miasta nie są badane w ramach wspomnianego monitoringu. Na terenie powiatu koszalińskiego wody te badane są w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w miejscowości Świeszyno – Włoki w bezpośrednio przyległej od południa gminie Świeszyno. Wyniki tych badań są reprezentatywne także dla wód podziemnych na terenie i miasta. Jakość tych wód w latach 1997 – 2001 przedstawiono w tabeli nr 19 .

Jakość wód podziemnych ocenia się według następujących klas:

- klasa Ia – wody o najwyższej jakości,
- klasa Ib – wody wysokiej jakości,
- klasa II – wody średniej jakości,
- klasa III – wody niskiej jakości.

Jakość wód gruntowych na terenie miasta badano w latach 1997-2001. Wśród wskaźników podstawowych wartości nie odpowiadające normom III klasy stwierdzono jedynie dla zanieczyszczeń pochodzenia naturalnego; chlorków sodu, potasu oraz żelaza.

Miasto zaopatrywane jest w wodę z trzech ujęć podziemnych:

- ujęcie "Centrum" przy ulicy Rzecznej o wydajności 19200 m³/dobę wraz ze zmodernizowaną stacją uzdatniania wody;
- ujęcie "Mostowo", które zlokalizowane jest w odległości około 20 km od miasta o wydajności 61200 m³/dobę;
- ujęcie "Jamno" (2 studnie): SW – 1/78 o wydajności 42,4 m³/godz. i SW – 2/86 o wydajności 42,0 m³/godz. (pozwolenie wodno-prawne wydane decyzją Starosty Koszalińskiego z dnia 1 lipca 2009 r. Nr OŚ-IV-6223/18/09).

W ujęciu „Centrum” woda ujmowana jest z 14 studni usytuowanych pomiędzy ulicami: Rzeczna, Piaskową, Korczaka i 4-go Marca. Na terenie ujęcia znajduje się też stacja uzdatniania wody pokrywająca około 35 % potrzeb miasta. Woda z tego ujęcia, po uzdatnieniu ma parametry lepsze od wymaganych wg przepisów z 19.11.2002 r. Pozostała część wody jest dostarczana z ujęcia „Mostowo”, gdzie funkcjonuje 37 studni. Na ujęciu tym

realizowana jest budowa stacji uzdatniania wody, której praca pozwoli uzyskać w dostarczanej do miasta wodzie $Fe < 0,05 \text{ mg/l}$.

2.3.14.6. Oddziaływanie linii elektroenergetycznych

Przez północno – zachodnie fragmenty terenu miasta miejscowego przebiegają linie elektroenergetyczne - 400kV i 110kV.

Linie te są źródłami niekorzystnych oddziaływań na środowisko, zdrowie ludzi poprzez emisje promieniowania elektromagnetycznego, hałasu oraz zakłóceń RTV.

Wszystkie czynne urządzenia elektroenergetyczne wytwarzają pole elektryczne. Zgodnie z obowiązującymi przepisami natężenie pola elektromagnetycznego w miejscach przeznaczonych na pobyt ludzi przez czas nie przekraczający 8 godzin na dobę nie powinno przekraczać 10kV/m, zaś w miejscach zamieszkiwania - 1kV/m. Pomiary przeprowadzone przez Zakład Wysokich Napięć Instytutu Energetyki wykazały, że maksymalny zasięg strefy o natężeniu pola elektromagnetycznego powyżej 1kV/m dla linii 110kV wynosi 14,5m od skrajnego przewodu. Badania te potwierdziły, że w większości eksploatowanych linii elektroenergetycznych pole elektryczne i pole elektromagnetyczne nie przekraczają wartości dopuszczalnych, określonych w przepisach szczególnych dla miejsc dostępnych dla ludzi.

Linie elektroenergetyczne są jednocześnie źródłami emisji hałasu do środowiska. Hałas ten w literaturze przedmiotu określany jest – hałasem ulotu. Hałas ten silnie uzależniony jest od warunków atmosferycznych i podlega dużym zmianom w czasie. Najbardziej niekorzystne warunki potęgujące akustyczne oddziaływania linii elektroenergetycznej to deszcze o różnej intensywności, śnieg, mróz, mgła.

Przeciętny poziom dźwięku A hałasu ulotu w odległości 15m od skrajnego przewodu linii 400kV waha się od 35dB podczas dobrej pogody do 53dB w złych warunkach pogodowych, krótkotrwały poziom hałasu niższy jest od wartości poziomu równoważnego podczas złych warunków atmosferycznych o 5 – 8dB, średnio o 6,7dB.

2.3.14.7. Strefy kontrolowane gazociągu wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno-pomiarowej gazu

Miasto Koszalin jest zgazyfikowane gazem ziemnym zaazotowanym podgrupy GZ -35 otrzymanym ze zmieszania gazu wysokometanowego z gazem ziemnym ze złóż lokalnych w rejonie Wierzchowa, Trzebiatowa, Daszewa, Białogardu i Karlina. Dostarczenie gazu gazociągami wysokiego ciśnienia do istniejących dwóch stacji redukcyjno-pomiarowych gazu I^o w St. Bielicach o przepustowości $Q=20\ 000 \text{ m}^3/\text{h}$. Stacje zasilają sieć gazową średniego ciśnienia wykonaną w układzie pierścieniowym zasilającą 14 istniejących stacji redukcyjno-pomiarowych II°, które zasilają sieć rozdzielczą niskiego ciśnienia rozprowadzającą gaz do odbiorców.

Ogólne zaopatrzenie gazowe Koszalina jest dobre; dla potrzeb lokalnych kotłowni układ sieciowy średniego ciśnienia wymaga rozbudowy.

Zasoby lokalne gazu ziemnego i wykonany gazociąg przemysłowy Ujście –Szczecinek – Koszalin zabezpiecza potrzebne ilości gazu dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego i podmianę paliwa stałego na gazowe w lokalnych kotłowniach miasta Koszalin.

Zwiększone zapotrzebowanie gazu zostanie zabezpieczone po połączeniu systemu regionalnego z systemem ogólnopolskim.

Istniejący układ sieci gazowej i dwustronne zasilanie miasta Koszalin pozwala na rozbudowę sieci średnioprężnej dla potrzeb ogrzewnictwa w szerokim zakresie;

Obiekty nie objęte gazyfikacją przewodową są zaopatrywane w gaz płynny w butlach 11 kilogramowych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 97 z 11 września 2001 r., poz. 1055), szerokość stref kontrolowanych, których linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu, powinna wynosić:

1) dla gazociągów podwyższonego średniego ciśnienia i gazociągów wysokiego ciśnienia, o średnicy nominalnej oznaczonej symbolem "DN":

- a) do DN 150 włącznie - 4 m,
- b) powyżej DN 150 do DN 300 włącznie - 6 m,
- c) powyżej DN 300 do DN 500 włącznie - 8 m,
- d) powyżej DN 500 - 12 m,

2) dla gazociągów niskiego i średniego ciśnienia - 1 m."

„W strefach kontrolowanych nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew oraz nie powinna być podejmowana żadna działalność mogąca zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji. Dopuszcza się, za zgodą operatora sieci gazowej, urządzenie parkingów nad gazociągiem.”

2.3.15. Wytyczne do kształtowania i ochrony środowiska

2.3.15.1. Zasady kształtowania i ochrony środowiska

Na podstawie omówionej oceny stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, ze szczególnym uwzględnieniem zmian jego poszczególnych komponentów oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego dla miasta określonych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego uwzględniono następujące zasady kształtowania i ochrony środowiska:

- utrzymanie ciągłości przyrodniczej i przestrzennej wszystkich elementów osnowy ekologicznej miasta poprzez wyznaczanie nowych terenów zieleni ogólnodostępnej oraz pod lokalizację układów zieleni osiedlowej i przyulicznej oraz terenów i urządzeń rekreacyjnych z dużym udziałem powierzchni biologicznie czynnej i z odpowiednimi układami zadrzewień i zakrzewień,
- utrzymanie spójności hydrograficznej obszarów położonych w górnej części zlewni Dzierżęcinki z Jeziolem Jamno oraz przez Raduszkę z Radwią i Parsętą,
- utworzenie silnej biotycznie, strefy ekotonowej wzdłuż wschodniej i północno – zachodniej granicy miasta (od strony przyległych lasów) poprzez zachowanie łąkowego użytkowania i możliwością wprowadzenia nowych zadrzewień i zakrzewień, zgodnych z warunkami siedliskowymi gatunkami drzew i krzewów w celu ich ochrony,
- wprowadzenie w granicach wydzielonych terenów przeznaczonych pod korytarze planowanych dróg ekspresowych S6 i S11 pasów zieleni izolacyjno – krajobrazowej o szerokości nie mniejszej niż 30 m, a nowe zadrzewienia wprowadzane wzdłuż istniejących i planowanych ulic winny posiadać luźną strukturę ażurową tak, aby nie utrudniać swobodnego przewietrzania terenu i powinny być zgodne z gatunkami występującymi już na tym terenie, a charakteryzującymi się dobrym stanem sanitarno – zdrowotnym,
- przeznaczenie części likwidowanych ogrodów działkowych na ogólnodostępne tereny zieleni wraz z wprowadzeniem biogrup zróżnicowanej zieleni ekologiczno – krajobrazowej,
- poprawa warunków zamieszkiwania w terenach sąsiadujących z głównymi ciągami komunikacyjnymi będąca skutkiem wyprowadzenia ruchu tranzytowego na realizowane drogi ekspresowe S6 i S11,
- zagospodarowanie środowiska przyrodniczego na obszarach leśnych dla turystyki i rekreacji mieszkańców miasta,
- uwzględnienie powierzchni biologicznie czynnej w ogólnej powierzchni terenu istniejących działek, w szczególności na terenach istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
- obowiązek wprowadzenia nowych zadrzewień i zakrzewień zgodnych z miejscowymi warunkami siedliskowymi oraz w formie biogrup drzew i krzewów,

- wprowadzenie do zapisów planów miejscowych dla planowanych parkingów terenowych nakazu nowych nasadzeń drzew w stosunku: minimum jedno drzewo na pięć miejsc postojowych,
- rozwój przestrzenny miasta w pasmach południowo – zachodnim, północnym oraz zachodnim z maksymalnym ograniczeniem rozwoju w kierunku południowo – wschodnim,
- kompleksowa realizacja miejskich układów kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz przebudowa sieci ogólnospławnej na rozdzielczą,
- wykluczenie możliwości zastosowania tymczasowych rozwiązań w zagospodarowaniu ścieków sanitarnych i deszczowych,
- preferowanie niskoemisyjnych źródeł ciepła wraz z pomocą Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska dla osób zmieniających źródło ciepła na niskoemisyjne,
- wprowadzenie zasady lokalizacji miejsc postojowych wyłącznie w granicach posiadanego terenu, z preferowaniem lokalizacji parkingów kubaturowych z maksymalnym ograniczeniem realizacji garażowisk,
- maksymalne ograniczenie stosowania szczelnych nawierzchni do utwardzenia dróg dojazdowych do poszczególnych budynków oraz ciągów pieszych i parkingów w obrębie posesji w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej.

2.3.15.2. Przyrodnicze zagospodarowanie terenów miasta

1) Uwarunkowania przyrodnicze: stan funkcjonowania środowiska przyrodniczego miasta Koszalina jest generalnie korzystny; wynika z dobrze zachowanych walorów przyrodniczo-krajobrazowych, zachowania względnej równowagi ekologicznej w podstawowych ekosystemach oraz ze stosunkowo niedużych (ograniczonych do niektórych elementów) niekorzystnych zmian spowodowanych działalnością gospodarczą i antropopresją.

2) Miasto położone jest na terenach o korzystnych warunkach fizjograficznych w obrębie wysoczyzny moreny dennej charakteryzującej się dobrymi warunkami budowlanymi i klimatyczno – zdrowotnymi; posiada duże walory krajobrazowo - przyrodnicze jak: dolinę rzeki Dzierżęcinki z parkami, zalesione wzgórza moreny czołowej (kulminacja 137 m n.p.m.), kompleks lasu bukowego, część obszaru malowniczego jeziora Lubiatowskiego (rezerwat przyrody).

3) Środowisko przyrodnicze znajduje się we względnej równowadze ekologicznej. Obszary o niskim potencjale samoregulacyjno-odpornościowym są użytkowane w większości w sposób właściwy; podmokłe torfiaste obniżenia zajęte są przez trwałe użytki zielone i bagna, wzniesienia morenowe o dużych spadkach porastają lasy zabezpieczając zbocza przed erozją; obszary wysoczyzny moreny dennej o podłożu gliniastym, charakteryzujące się dużym potencjałem somoregulacyjno-odpornościowym są zabudowane lub użytkowane rolniczo.

4) Miasto i rejon otaczający jest ubogi w surowce naturalne (kopaliny), posiada znaczne zasoby przyrody ożywionej, stanowiące bazę rozwoju gospodarczego; są to: dość żyzne gleby, lasy zdrowe biologicznie o dużym przyroście masy drzewnej, wody powierzchniowe (baza dla rybactwa) oraz zasoby wód wglębnych.

5) Obszary o największych walorach przyrodniczych i wartościach użytkowych środowiska objęte są ochroną prawną:

a) z mocy ustawy o ochronie przyrody:

- 2 rezerваты przyrody „Bielica”, o pow. 1.3 ha i „Jezioro Lubiatowskie”, o pow. 370ha,
- zespół krajobrazowo-przyrodniczy „Wąwozy Grabowe”, o pow. 10.32 ha,
- 9 użytków ekologicznych o pow. 26.63 ha,

- parki śródmiejskie o pow. 40 ha, w tym 30 ha objętych ochroną konserwatora zabytków; 59 drzew stanowią pomniki przyrody,
- obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”, obejmujący całą strefę wybrzeża morskiego wraz z częścią wzgórz Góry Chełmskiej w obrębie miasta;

b) **z mocy ustawy o lasach:** lasy w obrębie miasta i w promieniu 10 km od miasta zaliczone zostały do kategorii lasów ochronnych (zieleni wysokiej wokół miast) z tego część posiada znaczenie szczególne: las komunalny (park leśny) - o pow. 99.6 ha, las wodochronny - o pow. 7.0 ha, lasy nasienne - o pow. 6.02 ha;

c) **z mocy ustawy prawo wodne i prawo geologiczne:**

- teren komunalnego ujęcia wody pitnej objęty strefą ochronną przy ul. Rzecznej,
- udokumentowane złoża kredy jeziornej nad jeziorem Lubiatowskim.

6) Stan zniszczeń i zagrożeń środowiska nie jest znaczny; jest różny w stosunku do poszczególnych elementów składowych środowiska:

a) wody powierzchniowe wykazują największe zanieczyszczenie: rzeka Dzierżęcinka posiada kl. II od jeziora Lubiatowskiego do terenów zabudowy miejskiej, w obrębie miasta III kl., poniżej wody nie odpowiadające normom; jezioro Lubiatowskie kl. II/III;

b) gleby wykazują skażenia metalami ciężkimi (ołowiem i kadmem) w ogrodach działkowych zlokalizowanych w śródmieściu i przy ruchliwych trasach komunikacyjnych; w rejonach miasta, w których zaniechano uprawy roli (Lubiatowo, Dzierżęcina) i nie zagospodarowano dla innych celów następuje znaczna degradacja gleby (zachwaszczenie i erozja); na pozostałych terenach rolniczej przestrzeni produkcyjnej nie stwierdzono zanieczyszczeń;

c) szata roślinna lasów i parków wskazuje dobrą kondycję biologiczną; zagrożone są zadrzewienia w pasach drogowych ulegające znacznej degradacji;

d) powietrze atmosferyczne jest dość czyste, zanieczyszczenia gazami SO₂ i NO₂, niewielkie - do 8% dopuszczalnej normy, większe jest zanieczyszczenie pyłami opadającymi, wynosi od 20 – 25% dopuszczalnej normy.

7) Uciążliwości i zagrożenia dla mieszkańców związane z istniejącym zainwestowaniem są związane głównie z hałasem komunikacyjnym, który wzdłuż głównych ulic z zabudową mieszkaniową osiąga 65 – 70 dB; obiekty przemysłowe uciążliwe, kotłownie CO, ciągi systemów infrastruktury (linie kV, gazociąg), obiekty wytwarzające szkodliwe promieniowanie (anteny i urządzenia radiolokacyjne) posiadają ograniczone zasięgi i w większości usytuowane są poza granicami zabudowy mieszkaniowej.

8) Możliwości i kierunki przestrzennego rozwoju miasta wynikające z diagnozy stanu środowiska i uwarunkowań jego funkcjonowania wskazują, że dalsza rozbudowa miasta może odbywać się w kierunku północnym, zachodnim i południowym, natomiast barierami ograniczającymi przestrzenny rozwój są:

a) przyrodnicze struktury niekorzystne dla zabudowy, które stanowią tereny o niekorzystnych warunkach fizjograficznych (podmokłe, torfiaste obniżenia przyjeziorne, dolina rzeki, obniżenia wytopiskowe, jak również stoki doliny i wzgórz o znacznych spadkach);

b) przyrodnicze struktury (ekosystemy) o dużych walorach i o wartościach ekologicznych, niewskazane do zabudowy, chronione przed zabudową, do których należą: wzgórz morenowe masywu Góry Chełmskiej, doliny rzek: Dzierżęcinki, Raduszki, Czarnej;

c) obszary o zasobach użytkowych środowiska, które stanowią rejony żyznych gleb (rolnicza przestrzeń produkcyjna), zwłaszcza pod liniami wysokiego napięcia w rejonie ul. Morskiej oraz obszar rolniczy w rejonie ulicy Lechickiej – Szczecińskiej, udokumentowane złoża surowców - wapna jeziornego nad jeziorem Lubiatowskim, obszar strefy ochronnej ujęcia wody, w rejonie ulicy Rzecznej;

d) obszary konfliktowe, w których występują zagrożenia i uciążliwości dla mieszkańców spowodowane istniejącym zainwestowaniem jak: zanieczyszczenia powietrza, emitujące wyziewy, jak kotłownie o nazwach: „10/28” przy ul. Mieszka I-go i „FUB” przy ul. Słowiańskiej, oraz ciągi infrastruktury technicznej stanowiące źródło promieniowania - są to pola elektromagnetyczne pod liniami o napięciu 110 kV i 400 kV, w pierścieniu wokół Koszalina i na trasie linii o napięciu 400 kV relacji Dolna Odra – Żarnowiec.

2.4. Uwarunkowania środowiska kulturowego

2.4.1. Uwarunkowania historyczne

Najstarsze ślady związane z obecnością ludzką na obszarze dzisiejszego Koszalina pochodzą z okresu późnego neolitu (kultury pucharów lejkowatych i amfor kulistych).⁷

Ślady późniejsze (z okresu kultury łużyckiej) to cmentarzyska i osady w rejonie śródmieścia, na Górze Chełmskiej, w Rokosowie, Dzierżęcinie i Lubiawie.

Na okres wpływów rzymskich (do IV w.n.e) datuje się punkty osadnicze w Lubiawie i Wilkowie.

Osadnictwo wczesnośredniowieczne rozwijało się przy głównym szlaku łączącym Pomorze Zachodnie z Pomorzem Gdańskim. Ponadlokalne znaczenie miał ośrodek kultowy na szczycie Góry Chełmskiej, od VIII do XII w. pogański, a od XIII w. chrześcijański, Maryjny (znane w całej Europie miejsce pątnicze i odpustowe). Pierwsza udokumentowana wzmianka nazwy *Cossalitz* (Koszalice) pochodzi z 1188 r. i dotyczy wsi, przypuszczalnie zlokalizowanej nad Dzierżęcinką lub na Górze Chełmskiej.

Rozwój przestrzenny miasta rozpoczął się od aktu lokacyjnego z 23 maja 1266r., zgodnie z którym założono miasto na prawie lubeckim, prawdopodobnie w całości jako nowe założenie przestrzenne.

Od czasu lokacji trwa ciągły rozwój przestrzenny układu miejskiego, pomimo trzykrotnych kataklizmów, które w znacznym stopniu niszczyły substancję miejską (dwa pożary – w 1504 i 1718 r. oraz zniszczenie śródmieścia przez wojska sowieckie w 1945 r.).

Miasto założono na wzniesieniu otoczonym wodami rzeki Dzierżęcinki, z prostokątnym rynkiem w środku. W kwartale północno-wschodnim zlokalizowano klasztor cysterek. Na początku XIV w. miasto otoczono obwodem murów obronnych z fosą i wałem ziemnym oraz trzema bramami, związanymi z przebiegiem tranzytowych traktów komunikacyjnych (od strony północnej, południowej i zachodniej). Miasto posiadało trzy szpitale, w tym jeden w granicach murów miejskich. Za bramami powstały trzy niewielkie przedmieścia.

W okresie średniowiecznym istniały na terenie dzisiejszego Koszalina wsie: Rokosowo, Dzierżęcino, Lubiawo i Raduszka.

W r. 1313 miastu przekazana została na własność Góra Chełmska, w r. 1331 – wieś Jamno. W r. 1353 miasto nabyło część jeziora Jamno wraz z mierzeją i grodem Unieście, wskutek czego Koszalin uzyskał bezpośredni dostęp do morza, stając się od r. 1386 członkiem związku miast Hanzy – początkowo reprezentowanym przez Kołobrzeg, a po wygranej bitwie z Kołobrzegiem w r. 1446 – samodzielnie.

Po pożarze w 1504 r., który zniszczył większość zabudowy średniowiecznej (ocalał kościół Mariacki i nieliczne prywatne budynki), miasto odbudowano w granicach murów, zasadniczo na planie lokacyjnym.

Na rynku wzniesiono nowy ratusz, w kwartale poklasztornym wzniesiono rezydencję dla biskupów kamieńskich, dawną kaplicę cysterek odbudowano jako kościół zamkowy, założono ogród nad Dzierżęcinką. W XVII w. rozbudowie uległy przedmieścia za bramami.

⁷ Na terenach Jamna i Łabusza przyłączonych do Koszalina zaewidencjonowano stanowiska z okresu mezolitu (obozowiska).

W XVI i XVII w. miasto kilkakrotnie było niszczone, zwłaszcza w czasie wojny trzydziestoletniej. W 1718 r. wybuchł pożar, który strawił większość zabudowy mieszkalnej, zamkowej z kościołem oraz ratusz.

W trakcie odbudowy układ urbanistyczny uległ zmianom – poszerzono niektóre ulice, powiększono rynek, ratusz wzniesiono nie jak dotychczas na środku placu rynkowego, a w jego południowej pierzei. Obniżono mury i bramy, rozebrano kaplicę św. Jakuba na przedmieściu za bramą Młyńską.

W drugiej połowie XVIII w. powstały w mieście i jego okolicy pierwsze obiekty przemysłowe – manufaktury, rozpoczynając XIX-wieczny etap przemian spowodowanych rozwojem przemysłu.

W XIX w. układ miejski przekroczył obwód średniowiecznych murów obronnych. Rozebrano część murów oraz bramy miejskie, zlikwidowano wały i zasypano fosy, zakładając w ich miejsce zieleń parkową.

Główna oś rozwoju przebiegała na wschód od starego miasta (dzisiejszą ul. Zwycięstwa), dzięki czemu miasto uzyskało wschodni kierunek wylotowy. Wzdłuż osi powstało przedmieście Fryderyka Wilhelma III z zabudową o charakterze reprezentacyjnym.

Po stronie zachodniej wykształciło się przedmieście przemysłowo-usługowe.

Wytyczono nowe ulice, rozbudowano sieć dróg tranzytowych, z których najważniejszą była modernizacja i rozbudowa szosy Szczecin-Gdańsk.

W drugiej połowie XIX w. zrealizowano budowę kolei żelaznej – powstały linie do Stargardu, Słupska i Gdańska. W sąsiedztwie kolei powstała dzielnica przemysłowa.

Przedmieścia wypełniała zabudowa o charakterze śródmiejskim, złożona głównie z kamienic czynszowych, oraz willowa i o charakterze podmiejskim.

Wiek XX przyniósł dalszą ekspansję terytorialną miasta we wszystkich kierunkach. W zabudowie mieszkaniowej pojawiły się wolnostojące bloki mieszkalne oraz domy jedno- i kilkurodzinne. W okresie międzywojennym powstały wartościowe obiekty publiczne o charakterze reprezentacyjnym oraz skromniejsze obiekty sakralne.

Nastąpił dalszy rozwój przemysłu głównie na dotychczasowych obszarach. Kontynuowano prace nad urządzeniem parków po wschodniej stronie miasta, oddano do użytku stadion sportowy.

W trakcie trzeciego w historii wielkiego pożaru miasta, który został wzniecony po zdobyciu miasta przez wojska sowieckie w marcu 1945 r., zniszczeniu uległo ok. 70% zabudowy starego miasta oraz część zabudowy przedmieść.

W obrębie murów miejskich ocalały m.in. katedra, kościół św. Józefa, kwartały w ich rejonie oraz pojedyncze obiekty w pozostałych kwartałach.

W latach 50- i 60-tych trwała odbudowa starego miasta, początkowo w obrębie przedwojennych granic administracyjnych. W 1954 r. w granice miasta włączono wieś Rokosowo. Od lat 60-tych rozpoczęła się ekspansja przestrzenna, która trwa po dzień dzisiejszy; zapoczątkowana uzyskaniem przez Koszalin statusu stolicy województwa, związana była z budową przede wszystkim nowych osiedli mieszkaniowych, początkowo głównie w kierunku północnym, a następnie (w latach 70-tych) również w kierunku wschodnim oraz południowym; ponadto na terenie śródmieścia dokonano kolejnych wyburzeń pod nowe realizacje.

Nowym inwestycjom towarzyszyła rozbudowa sieci komunikacyjnej. W pierwszej połowie lat 70-tych wykonano część obwodnicy śródmiejskiej, której ostatni odcinek oddano do użytku w 2006 r.

W r. 1988 obszar Koszalina zwiększył się o ponad 25% w wyniku przyłączenia dawnych wsi Chełmoniewo, Dzierżęcino, Lubiatowo, Raduszka, Sarzyno, Wilkowo i Żabowo. W ostatnich latach tereny te podlegają postępującej urbanizacji poprzez realizację osiedli zabudowy jednorodzinnej.

Od stycznia 2010 r. formalnie przyłączone zostały do Koszalina dwie zabytkowe wsie o metryce średniowiecznej: Łabusz i Jamno.

Jamno to wieś placowa w typie owalnicy, z kościołem pośrodku; jest jedną z najstarszych osad słowiańskich w okolicach Koszalina (pierwsza wzmianka z 1224 r.); również w XIII w. wzmiankowano kościół parafialny. Od 1331 r. (nadanie wsi miastu Koszalin) dzieje wsi związane były z historią Koszalina.

Pierwsza wzmianka historycznie potwierdzona o Łabuszu pochodzi z XIV w. Pierwotnie była to wieś o formie placowej typu sakowego (nieprzejezdna), o zwartej kompozycji.

Zachowały się układy przestrzenne obu wsi oraz zabudowa historyczna z okresu od końca XVIII w. do XX w.

Powiększenie obszaru miasta o teren w bezpośrednim sąsiedztwie jeziora Jamno umożliwi rozwój bazy turystycznej i ruchu turystycznego.

2.4.2. Krajobraz kulturowy

Na krajobraz kulturowy Koszalina składają się:

1) **krajobraz miasta w granicach murów obronnych**, o praktycznie nie zachowanych cechach krajobrazowych miasta średniowiecznego. Podczas odbudowy miasta po dwu wielkich pożarach, a zwłaszcza po drugim w r. 1718, modyfikacji uległ plan średniowieczny – powiększono rynek, poszerzono niektóre ulice, zatarciu uległ układ katastralny (pierzaje rynkowe oraz ulic wychodzących z rynku zabudowano ciągami o ujednoczonych elewacjach frontowych i mansardowych dachach); dominowały barokowe, całościowe koncepcje urbanistyczne. Zmieniła się lokalizacja ratusza, częściowo rozebrano mury i bramy miejskie.

Na współczesny stan zespołu w obrębie miasta średniowiecznego składają się:

a) zachowany zasadniczo (z wymienionymi powyżej zmianami) schemat sieci ulic miasta lokacyjnego z placem rynkowym,

b) nieliczne obiekty zabytkowe, wśród nich kościół katedralny, tzw. kościół zamkowy (poklasztorny cysterek), obecnie prawosławny, neogotycki kościół św. Józefa, budynki z relikwiami gotyckimi i pozostałości murów obronnych,

c) zabudowa kwartałów realizowana według dwóch kolejnych koncepcji urbanistycznych odbudowy starego miasta – obrzeżna z podziałem na sekcje z lat 50-tych XX w., bloki zabudowy z lat 50-tych i 60-tych, usytuowane obrzeżnie wzdłuż ulic lub wolnostojące, często bez nawiązania do historycznych linii zabudowy; jeden z kwartałów zabudowany współczesną 5-kondygnacyjną zabudową pierzejową z ostatnich lat,

d) wnętrza blokowe w większości wypełnione zielenią;

2) **strefa otulinowa miasta lokacyjnego** spełniająca ważną rolę uczytelniającą układ przestrzenny średniowiecznego miasta:

a) od strony zachodniej – obszar na sztucznie nadsypanym tarasie nad doliną dawnego potoku, w części południowej o niskim standardzie zagospodarowania, z kilkoma zabytkowymi obiektami, wśród których najcenniejszy to modernistyczny budynek straży pożarnej przy ul. Kazimierza Wielkiego z początku XX w.; część południowo-zachodnia strefy wymaga rewaloryzacji z wprowadzeniem zieleni komponowanej jako kontynuacji pierścieniowego układu zieleni;

b) od strony wschodniej – teren zieleni parkowej stanowiący część obszaru Parku Książąt Pomorskich o proveniencji średniowiecznej.

3) **teren historycznego i współczesnego ośrodka pielgrzymkowego – Sanktuarium Maryjnego na Górze Chełmskiej** z relikwiami XIII-wiecznej kaplicy, XV-wiecznego kościoła i pomnika ofiar wojen napoleońskich, z XIX-wieczną wieżą widokową oraz zabytkami archeologicznymi, w otoczeniu zieleni komponowanej i naturalnej;

4) wartościowe zespoły architektoniczno-krajobrazowe:

a) dawne przedmieście Fryderyka Wilhelma III:

- założenie wzdłuż ulic Zwycięstwa i Andersa, z dwoma placami: Wolności i Zwycięstwa oraz reprezentacyjną zabudową (neogotycki budynek poczty, późnomodernistyczny obiekt dawnego urzędu wojewódzkiego, szkoła) wraz z układem zieleni parkowej (południowy fragment przedmieścia),
- 3 zespoły szkolne, zabudowa północnej pierzei ul. Zwycięstwa i wzdłuż ul. Piłsudskiego (północny fragment),
- zespół zabudowy willowej z ogrodami wzdłuż ul. Piłsudskiego (północno-wschodni fragment),
- zespół modernistycznej zabudowy przy ul. Wyspiańskiego,

b) zespół zabudowy przy ul. Modrzejewskiej – Curie-Skłodowskiej z gotycką kaplicą św. Gertrudy z 1383 r. (pierwotnie kaplicą cmentarną), modernistycznym budynkiem teatru (dawnego zboru ewangelickiego) oraz gmachem Archiwum Państwowego (pierwotnie lazaretu garnizonowego), z cennymi okazami starodrzewu,

c) zespół dawnego młyna między ulicami Młyńską, Podgrodzie i Dąbrowskiego a rzeką Dzierżęcinką,

d) zespół modernistycznych obiektów Szpitala Wojewódzkiego przy ul. Chełmońskiego, w znacznym stopniu zdegradowany rozbudowami po II w. św.,

e) pojedyncze obiekty o wysokiej wartości architektonicznej i urbanistycznej wraz z otoczeniem: budynek szkoły przy ul. Komisji Edukacji Narodowej z początku XX w. (najcenniejszy obiekt modernistyczny), neobarokowy budynek Rejencji, budynek policji z ogrodem przy ul. Krakusa i Wandy z pierwszej ćwierci XX w. (dawny zakład opiekuńczy, monumentalny przykład ceglanego historyzmu z elementami neorenesansu), modernistyczny obiekt straży pożarnej przy ul. Kazimierza Wielkiego z początku XX w., neogotycki gmach szpitala przy ul. Szpitalnej z lat 70-tych XIX w.,

f) ciągi zabudowy pierzejowej wzdłuż ulic: Jana z Kolna, Dworcowej, Grunwaldzkiej, Spółdzielczej, Niepodległości, Batalionów Chłopskich, Dąbrowskiego, Kaszubskiej, Lechickiej, Dzieci Wrzesińskich, Pl. Gwiazdzysty-Modrzejewskiej, Młyńskiej, Kościuszki, ciągi krajobrazowe ulic: Zwycięstwa w kierunku wschodnim, Piłsudskiego,

g) obszar zabudowy mieszkaniowej między ul. Drzymały, Komisji Edukacji Narodowej, Krakusa i Wandy, podzielony na kwartały ulicami Barlickiego, Wróblewskiego, Mariańską i Harcerską (tzw. „Trójkąt Bermudzki”) - ukształtowany w 2 połowie XIX w., z dopełnieniem na początku XX w. wytyczeniem ulic Drzymały i KEN, z zabudową kamienicową historyzującą i współczesnymi uzupełnieniami; znaczny stopień degradacji zespołu, liczne luki w zabudowie, wnętrza kwartałów zdewastowane,

h) osiedla zabudowy willowej, domów kilku- i jednorodzinnych w ogrodach, w większości z okresu 20-lecia międzywojennego;

5) zespoły militarne:

a) zespół obiektów Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej przy ul. Piłsudskiego – monumentalne założenie dawnej Szkoły Kadetów z przełomu XIX i XX wieku w stylu ceglanego historyzmu, modernistyczna kaplica, internat z lat 20-tych XX w. z ogrodem (dawne Pedagogium dr Reusse),

b) zespół modernistycznej i późnomodernistycznej zabudowy koszar między ul. Zwycięstwa, 4-go Marca a doliną Dzierżęcinki z reprezentacyjnymi obiektami szpitala przy ul. Zwycięstwa 204a, kasyrna od ul. Wojska Polskiego oraz starodrzewem;

6) **zespoły i obiekty przemysłowe:**

- a) browar przy ul. Grunwaldzkiej na terenie historycznego przedmieścia Za Nową Bramą z zachowanym budynkiem browaru z drugiej połowy XIX w. w ceglanej wersji historyzmu,
- b) zespół dawnej papierni w rejonie ul. Papierniczej – Franciszkańskiej, z późnomodernistyczną wieżą ciśnień i halą przemysłową w ceglanej wersji uproszczonego historyzmu,
- c) modernistyczna hala przemysłowa w zespole dawnej rzeźni i budynek dawnego młyna przy ul. Morskiej w ceglanej wersji historyzmu, jeden z najcenniejszych przykładów architektury przemysłowej Koszalina,
- d) modernistyczna hala przemysłowa przy ul. Batalionów Chłopskich,
- e) zespół gazowni przy ul. Połczyńskiej z głównym budynkiem z 2 połowy XIX w.,
- f) zakłady Bumar przy ul. Lechickiej z lat 30-tych XX w. – zespół hali przemysłowej i budynków administracyjnych;

7) **wartościowe zespoły krajobrazowe:**

- a) Park Książąt Pomorskich z XIX w., ukształtowany ostatecznie w latach 30-tych XX w., najcenniejszy zespół parkowy Koszalina,
- b) Park przy Amfiteatrze o proveniencji XIX-wiecznej, o kompozycji krajobrazowej, poszerzony w okresie powojennym,
- c) Park Kościuszki – utworzony w okresie po II w.św. na terenie XIX-wiecznego cmentarza,
- d) cmentarz komunalny przy ul. Gnieźnieńskiej, założony przy końcu XIX w., poszerzony w okresie międzywojennym, z zachowaną w części frontowej neogotycką kaplicą,
- e) tereny dawnych cmentarzy ewangelickich przy ul. Lubiatowskiej oraz żydowskich przy ul. Rzecznej i Piaskowej (starodrzew na terenie Politechniki),
- g) obszary dolin rzek:
  - Dzierżęcinki (odcinek między ul. Młyńską a ul. Monte Cassino o charakterze naturalno-parkowym),
  - Raduszki i Czarnej,
- h) otulina Jeziora Lubiatowskiego o wysokich walorach krajobrazu naturalnego i rolniczego;

8) **tereny dawnych wsi** o wysokich walorach krajobrazu naturalnego i historycznych układach ruralistycznych o układzie ulicowym, owalnicowym oraz sakowym z zachowanymi zespołami zabudowy lub obiektami (Lubiatowo, Raduszka, Sarzyno, Zagórzyn, Jamno, Łabusz);

9) **kompleksy leśne:**

- a) Las Bukowy w północno-zachodniej części miasta z historycznym przebiegiem ul. Morskiej,
- b) las na stokach Góry Chełmskiej przecięty historycznymi przebiegami dróg (ul. Gdańska, Słupska, Zwycięstwa);

10) **główne komponenty kompozycji urbanistycznej:**

a) historyczne **dominanty architektoniczne** istotne dla krajobrazu miasta. Główną dominantą budującą sylwetę centrum miasta jest kościół katedralny; kolejną ważną w skali krajobrazu miejskiego jest wieża widokowa na Górze Chełmskiej, pełniąca jednocześnie rolę punktu widokowego, z którego rozciąga się panorama Koszalina i okolic aż po Bałtyk. Pozostałe dominanty pełnią rolę lokalnych; należą do nich:

- budynek Straży Pożarnej przy ul. Kazimierza Wielkiego 7
- Pałac Młynarzy, obecnie siedziba Muzeum Regionalnego przy ul. Młyńskiej 37-39
- Kościół Zamkowy, obecnie prawosławny przy ul. Mickiewicza 22
- Kościół p.w. św. Józefa przy ul. ks. bpa Domina 10
- Kaplica św. Gertrudy przy ul. Modrzejewskiej
- budynek szkoły (liceum ogólnokształcącego) przy ul. Komisji Edukacji Narodowej 1
- budynek dawnego młyna (obecnie magazyn zbożowy) przy ul. Morskiej 17
- wieża ciśnień przy ul. Franciszkańskiej 32a,

b) **osie widokowe** wzdłuż głównych ciągów ulic: Zwycięstwa, 1-go Maja-Młyńskiej, Piłsudskiego, Władysława IV-go.

2.4.3. Historyczna sieć komunikacyjna

2.4.3.1. Drogi

Główny szlak wczesnośredniowieczny łączący Pomorze Zachodnie z Pomorzem Gdańskim Szczecin – Kołobrzeg – Gdańsk prowadził od Kołobrzegu na wschód przez Rusowo, Strachomino, Wierzchomino, Cieszyn, Stare Bielice do Koszalina, a stąd przełęczą Góry Chełmskiej do Sianowa, Sławna, Słupska i Gdańska. Na terenie dzisiejszego Koszalina przebiegał na północ od Starego Miasta. Szlak do Szczecina przez Karlino prowadził w przybliżeniu przebiegiem obecnej ul. Szczecińskiej.

W okresie średniowiecza główne trakty tranzytowe prowadziły: na wschód – zgodnie z przebiegiem szlaku wczesnośredniowiecznego Bramą Młyńską i dzisiejszą ul. Młyńską, na południe Bramą Wysoką do Białogardu i Bobolic oraz na zachód – Bramą Nową do Kołobrzegu i Szczecina. W tym okresie istniały lub powstawały na terenie dzisiejszego miasta wsie (Rokosowo, Dzierżęcino, Lubiatowo, Raduszka, powiązane z miastem lokacyjnym siecią drożną, której przebiegi przetrwały częściowo w dzisiejszej sieci komunikacyjnej.

Dzisiejsze ulice o proveniencji średniowiecznej to m.in. Młyńska – Fałata (dawny szlak w kierunku Słupska i Gdańska), Władysława IV (w kierunku Jamna), Lechicka (w kier. Białogardu), Morska – Kołobrzegu, Połczyńska – Świeszyna, Szczecińska – Szczecina, Wojska Polskiego – Dzierżęcina, Lubiatowska – Wyszecborza.

Znaczący rozwój sieci komunikacyjnej nastąpił w latach 10-20-tych XIX w. – wraz z rozbiórką murów i bram miejskich i wyjściem układu miejskiego poza średniowieczny obwód obronny – zwłaszcza w kierunku wschodnim, gdzie przedłużono główną równoleżnikową oś komunikacyjną układu staromiejskiego (odcinek ul. Zwycięstwa) oraz zrealizowano równoległy do niej odcinek ul. Andersa.

Wytyczono nowe ulice pod przyszłą zabudowę – m. in. Głowackiego, Moniuszki, Niepodległości.

Do lat 70-tych XIX w. trwała rozbudowa sieci dróg ponadlokalnych z wykorzystaniem średniowiecznych przebiegów komunikacyjnych. W latach 1829-1835 zbudowano bitą drogę łączącą Koszalin ze Szczecinem i Gdańskiem, po stronie zachodniej regulując i utwardzając historyczną trasę (dzisiejszy przebieg ul. Szczecińskiej i odcinka Zwycięstwa), po stronie wschodniej wytyczając nowy przebieg – ul. Piłsudskiego, Słupska.

Powstały (na bazie wcześniejszych przebiegów) ulice Harcerska, Mariańska, Wróblewskiego i Barlickiego.

W drugiej połowie XIX w. dokonano adaptacji wcześniejszych przebiegów traktów komunikacyjnych: ulice Modrzejewskiej-Gnieźnieńska do Bobolic, Zwycięstwa – wschodni odcinek do Polanowa, Jana z Kolna-Morska do Kołobrzegu.

Od lat 80-tych XIX w. trwał intensywny rozwój sieci ulicznej w rejonie ul. Piłsudskiego (Matejki, Waryńskiego, Hołdu Pruskiego). Na przełomie XIX-XXw. rozbudowano układ komunikacyjny Rokosowa.

W latach 1899-1900 wybudowano drogę bitą z Jamna w kierunku Koszalina na miejscu dawnego traktu, co położyło kres kilkusetletniej izolacji kulturowej miejscowości.

Na początku XX w. powstały nowe ciągi uliczne po południowo-zachodniej i południowej stronie starego miasta – Poławska, Komisji Edukacji Narodowej, Drzymały, odcinek Krakusa i Wandy między ulicami Drzymały i Konstytucji 3 Maja (zaczątek przebiegu dzisiejszej obwodnicy śródmiejskiej), Kaszubska i Dzieci Wrzesińskich (adaptacja i przedłużenie wcześniejszych dróg).

W okresie międzywojennym wytyczano nowe pojedyncze ulice oraz siatki ulic, dowiązując je do dróg tranzytowych i głównych lokalnych (Lechickiej, Szczecińskiej, Mieszka I, Morskiej, Franciszkańskiej, Władysława IV, Zwycięstwa, Wojska Polskiego, Piłsudskiego). Wykonano przedłużenie ul. Krakusa i Wandy między ulicami Zwycięstwa i Drzymały, z zamiarem przeprowadzenia trasy obwodowej do ul. Gnieźnieńskiej.

Intensywna rozbudowa sieci komunikacyjnej nastąpiła w latach 70-tych XX w. w związku z rozwojem przestrzennym miasta i powstawaniem nowych dzielnic. Powstała obwodnica śródmieścia od strony północno-wschodniej, północnej, zachodniej i południowej (Monte Cassino, Armii Krajowej, Krakusa i Wandy). Zewnętrzny pierścień utworzyły ulice: Jana Pawła II, Orłąt Lwowskich, Traugutta, 4-go Marca.

W r. 2006 oddano do użytku pełny pierścień obwodnicy śródmiejskiej.

W układzie przestrzennym miasta zachowały się i nadal są czytelne przebiegi historycznych traktów komunikacyjnych oraz powiązania komunikacyjne poszczególnych zespołów. Natomiast uzasadnione wymogami komunikacyjnymi przebudowy i modernizacji ulic oraz ich skrzyżowań, skutkujące zmianą szerokości, nawierzchni jezdni i chodników, zieleni przyulicznej, niejednokrotnie powodowały utratę historycznych wartości w przestrzeni ulic.

2.4.3.2. Linie kolejowe

Budowę kolei żelaznej rozpoczęto w 2 połowie XIX w. po stronie zachodniej miasta. Pierwszy fragment linii kolejowej, łączącej Koszalin ze Stargardem Szczecińskim, oddano do użytku w r. 1859. W r. 1869 zbudowano linię do Słupska, w r. 1870 do Gdańska. Pierwszy, nieistniejący dworzec kolejowy powstał w miejscu dzisiejszego. Lokalizacja linii kolejowej miała wpływ na układ i rozwój przestrzenny miasta – w sąsiedztwie kolei wykształciła się dzielnica przemysłowa, zlokalizowano także Urząd Powiatowy (u zbiegu ulic Zwycięstwa oraz Krakusa i Wandy).

W r. 1899 uruchomiono linię do Kołobrzegu, w r. 1914 dworzec kolejowy (nie zachowany).

W r. 1898 zrealizowano połączenie wąskotorowe do Polanowa i w 1905 r. do Bobolic. Koszalińska kolej wąskotorowa stała się istotnym czynnikiem przyspieszenia rozwoju gospodarczego i społecznego, jako środek transportu osobowego oraz najbardziej ekonomiczny środek transportu towarowego.

Stacja wraz z linią kolei wąskotorowej na trasie Koszalin – Bobolice stanowi zabytek wpisany do rejestru.

2.4.4. Uwarunkowania formalno-prawne

2.4.4.1. Uwarunkowania wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Podstawą formalną ochrony zabytków jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami), która weszła w życie 17 listopada 2003 r.

Ustawa określa przedmiot ochrony, zakres i formy ochrony i opieki nad zabytkami.

Zabytki nieruchome, będące w szczególności krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi, ruralistycznymi, zespołami budowlanymi, dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego, obiektami techniki, cmentarzami, parkami, ogrodami, innymi zespołami zieleni, miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź znaczące osoby czy instytucje oraz **zabytki archeologiczne**, będące w szczególności pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyskami, kurhanami, relikwiami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej, podlegają ochronie i opiece, **bez względu na stan zachowania**.

Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formy ochrony zabytków to:

- wpis do rejestru zabytków
- uznanie za pomnik historii
- utworzenie parku kulturowego
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na etapie studium uwzględnia się ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru oraz ich otoczenia
- zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków
- parków kulturowych.

Na etapie studium ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej.

2.4.4.2. Uwarunkowania wynikające z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami), która weszła w życie 27 maja 2003 r., ustala konieczność uwzględnienia w studium uwarunkowań wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, a także określenia obszarów chronionych i zasad ich ochrony – w szczególności wymóg zapisu wytycznych do zasad ochrony w planach miejscowych (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. do ustawy w sprawie zakresu projektu studium).

2.4.5. Ochrona środowiska kulturowego w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego z czerwca 2002 r. określono zasady ochrony oraz kształtowania krajobrazu kulturowego⁸.

⁸ z uwzględnieniem wymogów obowiązującej wówczas ustawy z dnia 15 lutego 1962 r., zmienionej ustawą z dnia 17 lipca 1990 r., o ochronie dóbr kultury.

Zgodnie z obowiązującą wówczas ustawą z dnia 15 lutego 1962 r., zmienioną ustawą z dnia 17 lipca 1990 r., o ochronie dóbr kultury wyznaczono w planie tereny rezerwatów kulturowych, parków kulturowych i stref ochrony konserwatorskiej. Ponadto zaproponowano formę ochrony w postaci utworzenia obszarów kulturowych.

W rejonie Koszalina zaplanowano utworzenie Parku Kulturowego „Góra Chełmska” oraz Obszaru Kulturowego „Święte Góry”.

W projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (uchwała z dnia 27 marca 2006 r. nr XXVIII/332/06 o przystąpieniu do sporządzenia zmiany planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego – procedura w toku) zalecono formę ochrony obszarowej **nie ustanowionej ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** – w postaci „obszarów kulturowo-krajobrazowych”:

- „Obszaru kulturowo-krajobrazowego OKK Święte Góry” na terenie Koszalina oraz gmin Polanów i Sianów, w oparciu o Górę Chełmską w Koszalinie, Świętą Górę koło Polanowa oraz górę Rowokół koło Smołdzina. Część obszaru zalecanego Parku znajduje się w granicach administracyjnych Koszalina i obejmuje teren Lasu Miejskiego pomiędzy ul. Gdańską a Maszkowem,
- „Obszaru kulturowo-krajobrazowego OKK Zachodniopomorski Pas Nadmorski” na terenie Koszalina oraz gmin: Świnoujście, Międzyzdroje, Wolin, Dziwnów, Rewal, Trzebiatów, Kołobrzeg, Postomino, Darłowo, Ustronie Morskie, tzn. obszaru, na którym występują elementy historycznego zagospodarowania najbardziej charakterystyczne dla terenu województwa (latarnie morskie, uzdrowiska, porty, stocznie),
- „Obszaru kulturowo-krajobrazowego OKK Kolejka do elektrowni” na terenie Koszalina oraz gminy Manowo.

2.4.6. Obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 8) rejestr zabytków na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Ochronie podlega forma i funkcja oraz otoczenie obiektu zabytkowego.

Zasady ochrony zabytków wpisanych do rejestru ustalone są przepisami odrębnymi (art.36 ust.1 pkt 1-6, pkt 8-11 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Wszelkie działania na substancji obiektu zabytkowego, w tym zagospodarowanie na cele użytkowe oraz wszelkie zmiany, w tym zmiana funkcji, wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Pomimo, że ochrona obszarów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków nie jest przedmiotem prawa miejscowego, obowiązuje ich wykazanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Warunki ochrony układów i zespołów wpisanych do rejestru zabytków:

- utrzymanie historycznej kompozycji układu / zespołu wpisanego do rejestru zabytków, w tym odpowiednio do cech zagospodarowania obszaru:
  - istniejących ciągów ulicznych z ich przekrojami, szerokościami ulic i chodników, liniami zabudowy frontowej oraz z historycznymi nawierzchniami ciągów komunikacyjnych,
  - zasad historycznej parcelacji,
  - linii zabudowy wyznaczonej przez zachowaną zabudowę historyczną,
  - kompozycji zabudowy,
  - gabarytów wysokościowych zabudowy wytyczonych wysokością zachowanej zabudowy historycznej,
  - historycznych dominant i ich ekspozycji,
  - osi widokowych oraz ekspozycji i otoczenia obiektów zabytkowych,

- istniejącej historycznej zabudowy i zagospodarowania terenu, w tym: zabudowy, małej architektury, zieleni komponowanej.

Warunki ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

- trwale zachowanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru zabytków,
- utrzymanie (ew. rewitalizacja) otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem,
- opracowanie rozwiązań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dotyczącymi ochrony zabytków.⁹

Wykaz zabytkowych obszarów oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków przedstawia tabela nr 7.

Tabela 7. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Data wpisu	Nr rejestru	Adres
1.	Teren Starego Miasta Koszalina wraz z otaczającymi je zabytkowymi murami oraz pasami zieleni	09.06.1953 r.	Nr rej. 6	-
2.	Kościół katedralny p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Koszalinie wraz z wystrojem wnętrza	23.05.1955 r.	Nr rej. 71	ul. Zwycięstwa
3.	Mury miejskie (otaczające teren starego miasta)	25.05.1955 r.	Nr rej. 90	-
4.	Dom mieszczkański	10.08.1956 r.	Nr rej. 95	ul. B. Chrobrego 6
5.	Dom mieszkalny	25.08.1956 r.	Nr rej. 100	Pl. Wolności 2-3
6.	Kaplica p.w. św. Gertrudy	24.08.1956 r.	Nr rej. 103	ul. Modrzejewskiej
7.	Dom mieszkalny (zwany Domem Kata)	24.08.1956 r.	Nr rej. 104	ul. Grodzka 5
8.	Kaplica zamkowa	08.11.1956 r.	Nr rej. 126	ul. Mickiewicza 22
9.	Dom poplebanijny - Pałac Biskupi	06.06.1956 r.	Nr rej. 127	ul. Ks. Kardynała Wyszyńskiego 16
10.	Dom mieszkalny z oficyną	08.11.1956 r.	Nr rej. 128	Pl. Wolności 4
11.	Dom mieszkalny – Pałac Ślubów	29.08.1966 r.	Nr rej. 599	ul. Bogusława II-go 15
12.	Zespół budynków byłego młyna miejskiego wraz z przylegającą do nich kamienicą	04.05.1976 r./ 18.06.1996 r.	Nr rej. 910	ul. Młyńska 37/39
13.	Willa	03.04. 1979 r.	Nr rej. 1088	ul. Batalionów Chłopskich 83
14.	Willa	29.04. 1982 r./18.06. 1996 r.	Nr rej. 1163	ul. Piłsudskiego 53
15.	Założenie przestrzenne zieleni obejmujące Park Książąt Pomorskich łącznie z ciągiem zieleni przy ul. Zwycięstwa, park przy Amfiteatrze i park im. Tadeusza Kościuszki	13.06. 1983 r.	Nr rej. 1173	-

⁹ Według propozycji formy i zapisu wniosków opracowanej przez zespół w składzie: Jolanta Welc-Jędrzejewska, Ewa Kulesza-Szerniewicz, Beata Makowska, Ewa Stieler, Elżbieta Jagielska („Wnioski w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków do projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego” stan prawny na dzień 30 sierpnia 2009 r.)

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Data wpisu	Nr rejestru	Adres
16.	Szczyt Góry Chełmskiej	06.06. 1986 r.	Nr rej. 1204	-
17.	Neoklasycystyczne elewacje kamieniczki (frontowa i od ul. Piłsudskiego)	26.09. 1991 r.	Nr rej. 1225	ul. Zwycięstwa 125
18.	Wieża widokowa na Górze Chełmskiej	30.12. 1992 r.	Nr rej. 1235	-
19.	Budynek Poczty Głównej z neogotyckim budynkiem gospodarczym i ogrodzeniem	05.02. 1993 r.	Nr rej. 1236	ul. Andersa 22
20.	Willa wraz z wyposażeniem wewnątrz oraz budynkiem dawnej wędzarni	05.02. 1993 r.	Nr rej. 1237/1-2	ul. Jana z Kolna 38
21.	Willa z zabytkowym detalem i wyposażeniem wewnątrz	16.05. 1997 r.	Nr rej. 1254	ul. Zwycięstwa 126
22.	Kościół pomocniczy p.w. św. Józefa Oblubieńca	31.12. 1998 r.	Nr rej. 1262	ul. Ks. Biskupa Domina 10
23.	Linia kolei wąskotorowej nr 1056 Koszalin Wąskotorowy- Bobolice na odcinku Koszalin Wąskotorowy - Świelino wraz z dworcem kolejowym przy ul. Kolejowej 4	27.07. 2000 r.	Nr rej. A-50	-
24.	Willa z otoczeniem	06.04. 2001 r.	Nr rej. A-60	ul. Szczecińska 1
25.	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Różańcowej z otoczeniem i wystrojem wnętrza	21.05.1955 r.	Nr rej. 69	Jamno
26.	Rzeźba plenerowa „Płomienne Ptaki” Wł. Hasióra, poświęcona „Tym, którzy walczyli o polskość i wolność Pomorza”	29.06.2007 r.	Nr rej. B-69	ul. Jana Pawła II-go/ Gdańska

2.4.7. Obszary i obiekty w ewidencji zabytków

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochrona zabytków należy do obowiązków organów administracji publicznej, które zobowiązane są do podejmowania działań w mających na celu „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” (art. 4 pkt 1 ustawy); w szczególności ochrona zabytków znajdujących się na terenie gminy należy do obowiązków samorządu lokalnego. Zgodnie z art. 22 ust. 4 ustawy prezydent miasta Koszalin zobowiązany jest do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków.

Ochrona obiektów zabytkowych nie wpisanych do rejestru odbywa się poprzez ustalenia planów miejscowych.

Na czas sporządzania niniejszej zmiany studium miasto nie posiada aktualnej gminnej ewidencji zabytków. W związku z tym jako spis obiektów zabytkowych zakwalifikowanych do ochrony w planach miejscowych przyjęto wykaz obiektów zawarty w katalogu obiektów zabytkowych stanowiącym część dokumentacji „Koszalin - studium historyczno-urbanistyczne” (sporządzonej przez PKZ „Arkona” w Krakowie w 2004 r.), zaktualizowany przez autorów zmiany studium w trakcie opracowywania niniejszego dokumentu.

Wykaz obiektów zabytkowych zakwalifikowanych do ochrony w planach miejscowych zostanie poddany weryfikacji w oparciu o gminną ewidencję zabytków.

Ponadto na etapie sporządzania kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, konieczna jest każdorazowa weryfikacja obiektów w ewidencji

konserwatorskiej kwalifikowanych do ochrony ustaleniami planu, z uwagi na możliwość utraty wartości w trakcie niekontrolowanego użytkowania, znaczne przekształcenia lub rozbiórki. Zapisy ochrony konserwatorskiej w planach winny być sporządzone indywidualnie dla każdego obiektu, uwzględniając wymogi utrzymania historycznej formy obiektu, kompozycji i wystroju elewacji oraz istotnych elementów substancji zabytkowej, a także zakresy niezbędnych działań rewaloryzacyjnych i dopuszczalnych zmian, w tym rozbudowy, nadbudowy i przebudowy z adaptacją do nowych funkcji.

W tabeli nr 8 zamieszczono obiekty zabytkowe o szczególnie wysokiej wartości, zakwalifikowane do wpisu do rejestru, przeznaczone do ścisłej ochrony konserwatorskiej ustaleniami planów miejscowych do czasu sfinalizowania procedury ich wpisu do rejestru.

Warunki ochrony obiektów rekomendowanych do wpisu do rejestru zabytków:

- trwale zachowanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru zabytków,
- utrzymanie (ewentualnie rewaloryzacja) otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem.

Tabela 8. Wykaz zabytków rekomendowanych do wpisu do rejestru, przeznaczonych do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską w planach miejscowych

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
1.	Gmach dawnej Rejencji z ogrodem i ogrodzeniem	ul. Andersa 12
2.	Gmach Urzędu Wojewódzkiego (dawny tzw. Nowy Gmach Rejencji)	ul. Andersa 34
3.	Szpital wojewódzki	ul. Chałubińskiego 1-9
4.	Kamienica	ul. Dworcowa 4
5.	Wieża ciśnień	ul. Franciszkańska 32a
6.	Budynek straży pożarnej	ul. Kazimierza Wielkiego 7
7.	Budynek Liceum Ogólnokształcącego im. S. Dubois	ul. Komisji Edukacji Narodowej 1
8.	Gmach policji z ogrodem (dawny zakład opiekuńczy fundacji Karkutscha)	ul. Krakusa i Wandy 11
9.	Kamienica	ul. Matejki 19
10.	Kamienica	ul. Matejki 21
11.	Kamienica	ul. Matejki 23
12.	Gmach Urzędu Miejskiego (dawny Sąd Nadworny, później Wyższy Sąd Krajowy)	ul. Mickiewicza 26
13.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 28
14.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 30
15.	Budynek dawnego młyna parowego Heisig Paula (obecnie magazyn zbożowy)	ul. Morska 17
16.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 1
17.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 2/Zwycięstwa 123
18.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 3
19.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 6
20.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 8
21.	Budynek biurowy	ul. Piłsudskiego 11-15
22.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 14
23.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 16
24.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 18
25.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 20
26.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 22
27.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 24
28.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 26

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
29.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 28
30.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 43
31.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 49
32.	Zespół dawnej szkoły kadetów (obecnie Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej)	ul. Piłsudskiego 92-94
33.	Kamienica	ul. Powstańców Wielkopolskich 38/Lechicka
34.	Budynek Archiwum Państwowego (dawny lazaret garnizonowy) z ogrodem z ceglany murem obwodowym	ul. Skłodowskiej - Curie 2
35.	Zespół szpitala przeciwgruźliczego (budynek główny, budynek tylny)	ul. Słoneczna 15
36.	Wieża wodociągowa	ul. Słupska b. nr
37.	Budynek szpitala (dawny Szpital Miejski)	ul. Szpitalna 2-4
38.	Gmach Sądu Okręgowego	ul. Waryńskiego 7
39.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 5
40.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 7
41.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 9
42.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 11
43.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 13
44.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 17/Grottgera 7
45.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 19
46.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 21
47.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 23
48.	Kamienica	ul. Wyspiańskiego 25/ Chełmońskiego 8
49.	Zespół budynków Dyrekcji PKS (dawny Urząd Powiatowy)	ul. Zwycięstwa 6-6a
50.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 8
51.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 10
52.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 12
53.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 14
54.	Budynek dawnego Banku Pomorskiego	ul. Zwycięstwa 42
55.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 113
56.	Budynek szkoły podstawowej i gimnazjum nr 1 wraz z budynkiem sali gimnastycznej	ul. Zwycięstwa 117
57.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 121
58.	Willa	ul. Zwycięstwa 138
59.	Dom mieszkalno-gospodarczy	Jamno ul. Bałtycka 70
60.	Zagroda (budynek bramny, obora, stodoła, dom)	Łabusz 7

W tabeli nr 9 zamieszczono obiekty zabytkowe, przeznaczone do ochrony konserwatorskiej ustaleniami planów miejscowych.

Warunki ochrony obiektów przeznaczonych do ochrony konserwatorskiej ustaleniami planów miejscowych:

- utrzymanie historycznej formy architektonicznej obiektu (gabaryty wysokościowe, forma dachu i rodzaj pokrycia, kompozycja i wystrój elewacji, forma stolarki okiennej i drzwiowej),
- ograniczony zakres dopuszczalnych przekształceń określony każdorazowo w planie,
- opracowanie dokumentacji konserwatorskiej obiektu w przypadku jego rozbiórki.

Tabela 9. Wykaz zabytków przeznaczonych do objęcia ochroną konserwatorską w planach miejscowych

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
1.	Kamienica	ul. 1 Maja 8
2.	Kamienica	ul. 1 Maja 10
3.	Budynek banku	ul. 1 Maja 36
4.	Kamienica	ul. Andersa 17
5.	Dawny budynek Zakładów Poligraficznych, obecnie usługowy	ul. Andersa 18
6.	Dawny budynek Zakładów Poligraficznych, obecnie usługowy	ul. Andersa 20
7.	Budynek Zespołu szkół zawodowych im. M. Kopernika (dawne seminarium nauczycielskie)	ul. Andersa 30
8.	Budynek kasyna wojskowego	ul. Andersa 32
9.	Zespół stacji kolejowej (dwa budynki na terenie torowiska, perony z wiatami, wieża ciśnień, wiadukt nad ul. Zwycięstwa)	ul. Armii Krajowej 7, 9, Zwycięstwa bez numeru
10.	Dom jednorodzinny	ul. Artylerzystów 24
11.	Dom	ul. Asnyka 8
12.	Kamienica	ul. Barlickiego 7
13.	Kamienica	ul. Barlickiego 9
14.	Kamienica	ul. Barlickiego 15
15.	Kamienica	ul. Barlickiego 16
16.	Kamienica	ul. Barlickiego 22
17.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 4
18.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 6
19.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 8
20.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 10
21.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 12
22.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 13
23.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 18
24.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 20
25.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 23
26.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 24
27.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 25
28.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 26
29.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 34-36
30.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 35
31.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 38
32.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 39
33.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 40
34.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 41
35.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 42
36.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 44
37.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 49
38.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 54
39.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 56
40.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 58
41.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 60

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
42.	Dom z ogrodem	ul. Batalionów Chłopskich 76a-76b
43.	Hala przemysłowa (pierwotnie w zespole dawnej papierni)	ul. Batalionów Chłopskich 77
44.	Budynek szkoły	ul. Batalionów Chłopskich 79
45.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 80
46.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 82
47.	Dom z ogrodem	ul. Batalionów Chłopskich 84a-84b
48.	Budynek poprzemysłowy (pierwotnie w zespole dawnej papierni)	ul. Batalionów Chłopskich 85b (na tyłach budynku frontowego)
49.	Dom	ul. Batalionów Chłopskich 90
50.	Kamienica	ul. Batalionów Chłopskich 98
51.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Bema 1-3
52.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Bema 4-6
53.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Bema 5-7
54.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Bema 8
55.	Dom kilkurodzinny z przedogródkiem	ul. Bema 10
56.	Dom kilkurodzinny z przedogródkiem	ul. Bema 12
57.	Dom kilkurodzinny z przedogródkiem	ul. Bema 14
58.	Dom kilkurodzinny z przedogródkiem	ul. Bema 16
59.	Kamienica	ul. Bogusława II -go 26
60.	Kamienica	ul. Bogusława II -go 39
61.	Kamienica	ul. Bogusława II -go 43
62.	Kamienica	ul. Bolesława Chrobrego 7
63.	Kamienica	ul. Bolesława Chrobrego 8
64.	Kamienica	ul. Bolesława Chrobrego 12
65.	Kamienica	ul. Bolesława Chrobrego 14
66.	Kamienica	ul. Bolesława Chrobrego 16
67.	Kamienica	ul. Bolesława Chrobrego 18
68.	Dom kilkurodzinny z ogrodem, z ceglany murem obwodowym	ul. Bolesława Krzywoustego 3
69.	Budynek szkoły podstawowej nr 2 (dawna szkoła miejska)	ul. Bolesława Krzywoustego 5
70.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Boya-Żeleńskiego 8-10
71.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Boya-Żeleńskiego 12-14
72.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Boya-Żeleńskiego 16-18
73.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Boya-Żeleńskiego 20-22
74.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Boya-Żeleńskiego 24-26
75.	Dom dwurodzinny (część)	ul. Brzozowa 5
76.	Dom dwurodzinny	ul. Brzozowa 6-8
77.	Dom dwurodzinny (część)	ul. Brzozowa 12
78.	Dom dwurodzinny	ul. Brzozowa 14-16
79.	Dom dwurodzinny	ul. Brzozowa 15-17
80.	Dom dwurodzinny	ul. Brzozowa 18-20
81.	Dom dwurodzinny	ul. Brzozowa 19-21
82.	Dom dwurodzinny	ul. Brzozowa 22-24
83.	Dom dwurodzinny (część)	ul. Brzozowa 25
84.	Kamienica	ul. Chełmońskiego 1

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
85.	Budynek szkoły	ul. Chełmońskiego 3-5-7
86.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 3
87.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 5
88.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 7
89.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 9
90.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 11
91.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 13
92.	Blok kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 15
93.	Blok kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 17-19
94.	Blok kilkurodzinny	ul. Chopina 25
95.	Blok kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 30
96.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 31-33
97.	Blok kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 32
98.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 34
99.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 35-37
100.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Chopina 39-41
101.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 40
102.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 43-45
103.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 47-49
104.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 51-53
105.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 55-57
106.	Dom z ogrodem	ul. Chopina 59-61
107.	Dom	ul. Dąbrowskiego 14
108.	Dom	ul. Dąbrowskiego 16
109.	Kamienica	ul. Dąbrowskiego 32
110.	Kamienica	ul. Dąbrowskiego 34
111.	Kamienica	ul. Dąbrowskiego 36
112.	Kamienica	ul. Dąbrowskiego 44
113.	Kamienica	ul. Dąbrowskiego 46
114.	Kamienica	ul. Dąbrówki 8
115.	Kamienica	ul. Dąbrówki 10
116.	Kamienica	ul. Drzymały 1
117.	Kamienica	ul. Drzymały 3
118.	Kamienica	ul. Drzymały 5
119.	Kamienica	ul. Drzymały 7/Wróblewskiego 28
120.	Kamienica	ul. Drzymały 9
121.	Kamienica	ul. Drzymały 11
122.	Kamienica	ul. Drzymały 13
123.	Kamienica	ul. Drzymały 15/ Barlickiego 25
124.	Kamienica	ul. Drzymały 18
125.	Kamienica	ul. Dworcowa 1-3 / Zwycięstwa 19
126.	Kamienica	ul. Dworcowa 2
127.	Kamienica	ul. Dworcowa 9
128.	Kamienica	ul. Dworcowa 17
129.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 11

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
130.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 13
131.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 17
132.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 21
133.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 27
134.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 28
135.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 29
136.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 30
137.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 32
138.	Kamienica	ul. Dzieci Wrzesińskich 34
139.	Dom jednorodzinny	ul. Dzierżęcińska 3
140.	Zagroda (dom, dwa budynki gospodarcze, ogrodzenie)	ul. Dzierżęcińska 4
141.	Dom dwurodzinny	ul. Dzierżęcińska 5-5a
142.	Dom jednorodzinny, stodoła	ul. Dzierżęcińska 9
143.	Dom jednorodzinny	ul. Dzierżęcińska 14
144.	Dom jednorodzinny	ul. Dzierżęcińska 53
145.	Zagroda (dom, stodoła)	ul. Dzierżęcińska 108
146.	Budynek usługowy (dawny dom starców)	ul. Fałata 3
147.	Dom z ogrodem	ul. Franciszkańska 4
148.	Dom z ogrodem	ul. Franciszkańska 8
149.	Dom z ogrodem	ul. Franciszkańska 12
150.	Dom	ul. Franciszkańska 19
151.	Hala dawnej papierni	ul. Franciszkańska 32b
152.	Willa z ogrodem	ul. Głowackiego 2
153.	Kamienica	ul. Głowackiego 8
154.	Blok mieszkalny (dawne hospicjum)	ul. Głowackiego 11
155.	Blok mieszkalny (dawne hospicjum)	ul. Głowackiego 11a
156.	Blok mieszkalny (dawne hospicjum)	ul. Głowackiego 11b
157.	Blok mieszkalny (dawne hospicjum)	ul. Głowackiego 11c
158.	Blok mieszkalny (dawne hospicjum)	ul. Głowackiego 13
159.	Blok kilkurodzinny	ul. Gnieźnieńska 22
160.	Blok kilkurodzinny	ul. Gnieźnieńska 28-28a
161.	Blok kilkurodzinny	ul. Gnieźnieńska 30-30a
162.	Kaplica cmentarna	ul. Gnieźnieńska b.nr
163.	Budynek sądu	ul. Grottgera 4
164.	Kamienica	ul. Grottgera 5
165.	Blok kilkurodzinny z przedogródkami	ul. Grottgera 8-10
166.	Budynek główny browaru	ul. Grunwaldzka 1
167.	Kamienica	ul. Grunwaldzka 5
168.	Dom	ul. Grunwaldzka 6
169.	Kamienica	ul. Grunwaldzka 7
170.	Kamienica, kino	ul. Grunwaldzka 8-10
171.	Kamienica	ul. Grunwaldzka 11
172.	Kamienica	ul. Grunwaldzka 12
173.	Kamienica	ul. Grunwaldzka 20
174.	Kamienica	ul. Gwardii Ludowej (Rotmistrza W.

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
		Pileckiego) 4
175.	Blok (dawny zespół hospicjum)	ul. Gwardii Ludowej (Rotmistrza W. Pileckiego) 13
176.	Blok (dawny zespół hospicjum)	ul. Gwardii Ludowej (Rotmistrza W. Pileckiego) 15
177.	Blok (dawny zespół hospicjum)	ul. Gwardii Ludowej (Rotmistrza W. Pileckiego) 17
178.	Kamienica	Pl. Gwiazdzisty 3
179.	Kamienica	Pl. Gwiazdzisty 5
180.	Kamienica	Pl. Gwiazdzisty 7
181.	Kamienica	ul. Harcerska 8
182.	Kamienica	ul. Harcerska 14
183.	Kamienica	ul. Harcerska 16
184.	Kamienica	ul. Harcerska 17
185.	Kamienica	ul. Harcerska 18
186.	Kamienica	ul. Harcerska 19
187.	Kamienica (dawny budynek Urzędu Miar i Wag)	ul. Harcerska 21
188.	Kamienica	ul. Harcerska 23
189.	Kamienica	ul. Harcerska 25
190.	Kamienica	ul. Hołdu Pruskiego 1
191.	Dom	ul. Hołdu Pruskiego 2
192.	Kamienica	ul. Hołdu Pruskiego 3
193.	Kamienica	ul. Hołdu Pruskiego 5
194.	Kamienica	ul. Hołdu Pruskiego 7
195.	Kamienica	ul. Hołdu Pruskiego 9
196.	Kamienica	ul. Hołdu Pruskiego 10
197.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 4
198.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 6
199.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 7
200.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 8
201.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 10
202.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 14
203.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 16
204.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 20
205.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 22
206.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 24
207.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 26
208.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 28
209.	Kamienica	ul. Jana z Kolna 30
210.	Budynek szkoły	ul. Jedności 5
211.	Budynek szkoły	ul. Jedności 9-11
212.	Budynek gospodarczy, stodoła	ul. Jeziorna 9
213.	Dom mieszkalny	ul. Jeziorna 8-10
214.	Dom w zagrodzie	ul. Jeziorna 17a
215.	Dom mieszkalny i budynek gospodarczy	ul. Jeziorna 19
216.	Dom z ogrodem	ul. Karłowicza 8
217.	Dom z ogrodem	ul. Karłowicza 10

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
218.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 1-3
219.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 5-7
220.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 9-11
221.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 15-17
222.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 21-23
223.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 25-27
224.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 28-30
225.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 29-31
226.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 32-34
227.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 33-35
228.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 36-38
229.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 40-42
230.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Kasprowicza 44-46
231.	Kamienica	ul. Kaszubska 3
232.	Kamienica	ul. Kaszubska 5
233.	Kamienica	ul. Kaszubska 6
234.	Kamienica	ul. Kaszubska 7
235.	Kamienica	ul. Kaszubska 8
236.	Kamienica	ul. Kaszubska 9
237.	Kamienica	ul. Kaszubska 11
238.	Kamienica	ul. Kaszubska 13
239.	Kamienica	ul. Kaszubska 18
240.	Kamienica	ul. Kaszubska 20
241.	Kamienica	ul. Kaszubska 22
242.	Kamienica	ul. Kaszubska 25
243.	Kamienica	ul. Kaszubska 27
244.	Kamienica	ul. Kaszubska 29
245.	Kamienica	ul. Kaszubska 31
246.	Zespół dawnych piwnic browarnych	ul. Kazimierza Wielkiego
247.	Kamienica	pl. Kilińskiego 1
248.	Dom	pl. Kilińskiego 3-5
249.	Kamienica	ul. Kolejowa 1
250.	Dom	ul. Kolejowa 7
251.	Dom z ogrodem	ul. Komisji Edukacji Narodowej 4
252.	Dom z ogrodem	ul. Komisji Edukacji Narodowej 6
253.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 2
254.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 4
255.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 7
256.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 9
257.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 11
258.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 13
259.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 15
260.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 17
261.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 19
262.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 23
263.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 25

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
264.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 27
265.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 30
266.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 32
267.	Dom	ul. Konstytucji 3 Maja 33
268.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 34
269.	Kamienica	ul. Konstytucji 3 Maja 35
270.	Dom z ogrodem	ul. Kościuszki 4
271.	Dom z ogrodem	ul. Kościuszki 6
272.	Blok kilkurodzinny	ul. Kościuszki 8
273.	Bloki kilkurodzinne	ul. Kościuszki 16-18
274.	Kamienica	ul. Kościuszki 30
275.	Kamienica	ul. Kościuszki 32
276.	Willa z ogrodem	ul. Kościuszki 33
277.	Kamienica	ul. Kościuszki 36
278.	Kamienica	ul. Kościuszki 55
279.	Kamienica	ul. Kościuszki 57
280.	Kamienica	ul. Kościuszki 59
281.	Blok wielorodzinny	ul. Krakusa i Wandy 1-9
282.	Blok wielorodzinny	ul. Krakusa i Wandy 2-10
283.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 12
284.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 14
285.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 16
286.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 18
287.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 20
288.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 22
289.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 24
290.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 26
291.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 28
292.	Kamienica	ul. Krakusa i Wandy 30
293.	Zagroda: dom, budynki gospodarcze	ul. Krokusów 1 (dok. pomiar. i fot.)
294.	Zagroda: dom i stodoła	ul. Krokusów 8a
295.	Dom w zagrodzie	ul. Krokusów 13
296.	Dom	ul. Ks. kard. St. Wyszyńskiego 14
297.	Kamienica	ul. Ks. kard. St. Wyszyńskiego 17
298.	Gmach Kurii Biskupiej (z dawną kamienicą)	ul. Ks. kard. St. Wyszyńskiego 25/ Chrobrego 5
299.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 1-1a
300.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 3-3a
301.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 5-5a
302.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 7-7a
303.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 9-9a
304.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 10-10a
305.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 11-11a
306.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 12-12a
307.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 13-13a
308.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 15-15a
309.	Dom dwurodzinny	ul. Kwiatkowskiego 16-16a
310.	Dom	ul. Lechicka 6
311.	Dom	ul. Lechicka 8
312.	Kamienica	ul. Lechicka 9
313.	Dom kilkurodzinny	ul. Lechicka 10
314.	Kamienica	ul. Lechicka 11
315.	Dom kilkurodzinny	ul. Lechicka 12
316.	Kamienica	ul. Lechicka 13
317.	Kamienica	ul. Lechicka 15
318.	Kamienica	ul. Lechicka 17

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
319.	Dom	ul. Lechicka 19
320.	Dom	ul. Lechicka 21
321.	Kamienica	ul. Lechicka 25
322.	Kamienica	ul. Lechicka 27/Łużyckiej 46
323.	Dom kilkurodzinny	ul. Lechicka 33
324.	Dom	ul. Lechicka 47
325.	Dom	ul. Lechicka 48
326.	Dawny spichlerz	ul. Lechicka 49
327.	Zespół hali przemysłowej i trzech budynków administracyjnych w obrębie zakładów "Bumar"	ul. Lechicka 51-51a
328.	Dom	ul. Lechicka 62
329.	Kamienica	ul. Legnicka 19
330.	Kamienica	ul. Legnicka 21
331.	Kamienica	ul. Legnicka 23
332.	Kamienica	ul. Legnicka 26
333.	Dom z ogrodem	ul. Leśna 22
334.	Dom z ogrodem	ul. Leśna 24
335.	Dom z ogrodem	ul. Leśna 26
336.	Dom jednorodzinny	ul. Lubiatońska 32
337.	Dom jednorodzinny	ul. Lubiatońska 36
338.	Dom jednorodzinny	ul. Lubiatońska 40
339.	Dom jednorodzinny	ul. Lubiatońska 65
340.	Dom jednorodzinny	ul. Lubiatońska 73
341.	Dom jednorodzinny	ul. Lubiatońska 78
342.	Dom w zagrodzie	ul. Lubiatońska 84
343.	Kamienica	ul. Lutyków 1
344.	Kamienica	ul. Lutyków 3
345.	Kamienica	ul. Lutyków 5
346.	Kamienica	ul. Lutyków 7
347.	Kamienica	ul. Lutyków 9
348.	Blok mieszkalny	ul. Lutyków 12-14
349.	Blok mieszkalny	ul. Lutyków 16-18
350.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Lutyków 19
351.	Blok mieszkalny	ul. Lutyków 20-22
352.	Blok mieszkalny	ul. Lutyków 21-23
353.	Blok mieszkalny	ul. Lutyków 25-27
354.	Blok mieszkalny	ul. Lutyków 29-31
355.	Blok mieszkalny	ul. Lutyków 33-35
356.	Stodoła	ul. Łąkowa 5
357.	Dom jednorodzinny	ul. Łąkowa 15
358.	Dom w zagrodzie	ul. Łąkowa 18
359.	Dom jednorodzinny	ul. Łąkowa 19
360.	Dom jednorodzinny	ul. Łąkowa 21
361.	Dom jednorodzinny	ul. Łąkowa 23
362.	Kamienica	ul. Łużycka 1
363.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Łużycka 2
364.	Dom	ul. Łużycka 3
365.	Dom	ul. Łużycka 4
366.	Dom	ul. Łużycka 5
367.	Kamienica	ul. Łużycka 6
368.	Kamienica	ul. Łużycka 7
369.	Kamienica	ul. Łużycka 9
370.	Kamienica	ul. Łużycka 11
371.	Dom kilkurodzinny	ul. Łużycka 12
372.	Kamienica	ul. Łużycka 13
373.	Dom z ogrodem	ul. Łużycka 31

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
374.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Łużycka 33
375.	Dom z ogrodem	ul. Łużycka 35
376.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Łużycka 37
377.	Dom kilkurodzinny	ul. Łużycka 38-40
378.	Blok kilkurodzinny	ul. Łużycka 47-49
379.	Blok kilkurodzinny z przedogródkiem	ul. Łużycka 48-50
380.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Łużycka 51-53
381.	Dom kilkurodzinny	ul. Łużycka 52-54
382.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Łużycka 55-57
383.	Dom kilkurodzinny	ul. Łużycka 56-62
384.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Łużycka 59-61
385.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Łużycka 66-68
386.	Dom kilkurodzinny	ul. Łużycka 70
387.	Kamienica	ul. Mariańska 4
388.	Kamienica	ul. Mariańska 6
389.	Kamienica	ul. Mariańska 8
390.	Kamienica	ul. Mariańska 11
391.	Kamienica	ul. Mariańska 19
392.	Kamienica	ul. Mariańska 21
393.	Kamienica	ul. Mariańska 23
394.	Kamienica	ul. Mariańska 25
395.	Kamienica	ul. Mariańska 26
396.	Kamienica	ul. Matejki 3
397.	Kamienica	ul. Matejki 5
398.	Kamienica	ul. Matejki 7
399.	Kamienica	ul. Matejki 9
400.	Kamienica	ul. Matejki 11
401.	Kamienica	ul. Matejki 12
402.	Kamienica	ul. Matejki 14
403.	Kamienica	ul. Matejki 16/Waryńskiego 6
404.	Kamienica	ul. Matejki 17
405.	Dom z ogrodem	ul. Matejki 20
406.	Kamienica	ul. Matejki 25/Waryńskiego 4
407.	Dom z ogrodem	ul. Matejki 26
408.	Dom z ogrodem	ul. Matejki 28
409.	Dom z ogrodem	ul. Matejki 30/Moniuszki 2
410.	Dom z ogrodem	ul. Matejki 37
411.	Budynek frontowy dawnych zakładów "Bogusławka" (pierwotnie wędzarni Waldemanna)	ul. Mickiewicza 6-8
412.	Kamienica	ul. Mickiewicza 9
413.	Budynek biurowo-handlowy (dawna kamienica)	ul. Mickiewicza 10
414.	Dom kilkurodzinny	ul. Mickiewicza 13
415.	Kamienica	ul. Mickiewicza 15
416.	Kamienica	ul. Mickiewicza 17
417.	Dom z ogrodem	ul. Mieszka I-go 2
418.	Dom z ogrodem	ul. Mieszka I-go 5
419.	Dom jednorodzinny	ul. Mieszka I 8
420.	Dom jednorodzinny	ul. Mieszka I 9
421.	Dom jednorodzinny	ul. Mieszka I 17
422.	Dom jednorodzinny	ul. Mieszka I 19
423.	Dom kilkurodzinny	ul. Mieszka I 23-23a
424.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Miła 1-3
425.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 2
426.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 5
427.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 8
428.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Miła 9

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
429.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 10
430.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 11
431.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 14
432.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 15
433.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Miła 18
434.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 21
435.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 23
436.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 24
437.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 25
438.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 26
439.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 27
440.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 29
441.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 30
442.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 32
443.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Miła 33
444.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Mireckiego 7
445.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Mireckiego 8
446.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Mireckiego 10
447.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Mireckiego 12
448.	Kamienica	ul. Młyńska 48
449.	Kamienica	ul. Młyńska 50
450.	Kamienica	ul. Młyńska 51
451.	Kamienica	ul. Młyńska 52a
452.	Kamienica	ul. Młyńska 54/Kościuszki 61
453.	Kamienica	ul. Młyńska 56
454.	Kamienica	ul. Młyńska 58
455.	Kamienica	ul. Młyńska 60
456.	Kamienica	ul. Młyńska 62
457.	Kamienica	ul. Młyńska 63
458.	Kamienica	ul. Młyńska 64
459.	Kamienica	ul. Młyńska 65
460.	Kamienica	ul. Młyńska 67
461.	Dom (obecnie w ramach zespołu Aresztu Śledczego)	ul. Młyńska 69
462.	Kamienica	ul. Młyńska 72
463.	Kamienica	ul. Młyńska 74
464.	Kamienica	ul. Młyńska 75
465.	Kamienica	ul. Młyńska 77
466.	Dom kilkurodzinny	ul. Młyńska 78/78a
467.	Dom	ul. Młyńska 79
468.	Dom	ul. Młyńska 81
469.	Dom kilkurodzinny	ul. Młyńska 82-84
470.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 1
471.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 3
472.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 5
473.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 9
474.	Budynek Bałtyckiego Teatru Dramatycznego (dawny zbór ewangelicki)	ul. Modrzejewskiej 12
475.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 13
476.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 14
477.	Dom	ul. Modrzejewskiej 16
478.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 18
479.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 19
480.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 20
481.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 24
482.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 26
483.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 27

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
484.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 29
485.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 31
486.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 37
487.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 39
488.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 41
489.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 43
490.	Kamienica	ul. Modrzejewskiej 48
491.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Modrzejewskiej 58
492.	Dom kilkurodzinny	ul. Modrzejewskiej 60
493.	Budynek biurowy	ul. Modrzejewskiej 71-71a
494.	Dom	ul. Moniuszki 2/Matejki 30
495.	Willa z ogrodem	ul. Moniuszki 3
496.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Moniuszki 4
497.	Dom kilkurodzinny	ul. Moniuszki 5
498.	Dom kilkurodzinny	ul. Moniuszki 7
499.	Dom kilkurodzinny	ul. Moniuszki 10
500.	Dom kilkurodzinny	ul. Moniuszki 11
501.	Dom kilkurodzinny	ul. Moniuszki 12
502.	Dom kilkurodzinny	ul. Moniuszki 13
503.	Dom kilkurodzinny	ul. Moniuszki 14
504.	Dom kilkurodzinny	ul. Moniuszki 16
505.	Blok kilkurodzinny z ogrodem	ul. Moniuszki 20-22
506.	Blok kilkurodzinny z ogrodem	ul. Moniuszki 31-33
507.	Hala przemysłowa dawnej rzeźni (pierwotnie zajezdnia tramwajowa)	ul. Morska 2
508.	Kamienica z dobudowanym skrzydłem tylnym przeznaczonym na usługi	ul. Morska 9
509.	Kamienica	ul. Morska 9a
510.	Kamienica	ul. Morska 11
511.	Dom z ogrodem	ul. Morska 12
512.	Dom	ul. Morska 13
513.	Dom	ul. Morska 15
514.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 18
515.	Dom	ul. Morska 19
516.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 21
517.	Dom jednorodzinny	ul. Morska 22
518.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 23
519.	Dom	ul. Morska 28
520.	Dom	ul. Morska 30
521.	Dom dwurodzinny	ul. Morska 32
522.	Dom z ogrodem	ul. Morska 36
523.	Dom	ul. Morska 38
524.	Dom	ul. Morska 40
525.	Dom dwurodzinny	ul. Morska 42
526.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 45
527.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 66
528.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 67-69
529.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 68-72
530.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 71-73
531.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 74-76
532.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 75-77
533.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 78-80
534.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 79-81
535.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 82-84
536.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 83-85
537.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 86-88

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
538.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 87-89
539.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 90-92
540.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 91-93
541.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 94-96
542.	Blok kilkurodzinny	ul. Morska 95-97
543.	Dom	ul. Morska 98
544.	Dom	ul. Morska 100
545.	Dom w gospodarstwie	ul. Morska 111
546.	Kamienica	ul. Niepodległości 1
547.	Kamienica	ul. Niepodległości 2
548.	Kamienica	ul. Niepodległości 3
549.	Kamienica	ul. Niepodległości 4
550.	Kamienica	ul. Niepodległości 5
551.	Kamienica	ul. Niepodległości 6
552.	Kamienica	ul. Niepodległości 7
553.	Kamienica	ul. Niepodległości 8
554.	Kamienica	ul. Niepodległości 9
555.	Kamienica	ul. Niepodległości 11
556.	Kamienica	ul. Niepodległości 12
557.	Kamienica	ul. Niepodległości 13
558.	Kamienica	ul. Niepodległości 14
559.	Kamienica	ul. Niepodległości 15
560.	Kamienica	ul. Niepodległości 16
561.	Kamienica	ul. Niepodległości 18
562.	Kamienica	ul. Niepodległości 20
563.	Dom	ul. Niepodległości 21
564.	Kamienica	ul. Niepodległości 23
565.	Kamienica	ul. Niepodległości 25
566.	Kamienica	ul. Niepodległości 27
567.	Kamienica	ul. Niepodległości 29
568.	Kamienica	ul. Niepodległości 30
569.	Kamienica	ul. Niepodległości 31
570.	Kamienica	ul. Niepodległości 32
571.	Kamienica	ul. Niepodległości 33
572.	Kamienica	ul. Niepodległości 34
573.	Kamienica	ul. Niepodległości 35
574.	Kamienica	ul. Niepodległości 37
575.	Kamienica	ul. Niepodległości 39
576.	Dom kilkurodzinny	ul. Niepodległości 40
577.	Kamienica	ul. Niepodległości 41
578.	Kamienica	ul. Niepodległości 43
579.	Kamienica	ul. Niepodległości 45
580.	Kamienica	ul. Niepodległości 47
581.	Kamienica	ul. Niepodległości 49
582.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 8
583.	Dom kilkurodzinny	ul. Obotrytów 10
584.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 12-14
585.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Obotrytów 16-18
586.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 17-19
587.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 21-23
588.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Obotrytów 22-24
589.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 25-27
590.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Obotrytów 28-30
591.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 29-31
592.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 33-35
593.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 37-39

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
594.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 41-43
595.	Blok kilkurodzinny	ul. Obotrytów 45-47
596.	Dom z ogrodem	ul. Ogrodowa 3
597.	Dom z ogrodem	ul. Ogrodowa 5
598.	Dom z ogrodem	ul. Ogrodowa 6
599.	Dom z ogrodem	ul. Ogrodowa 8
600.	Dom z ogrodem	ul. Ogrodowa 10
601.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ogrodowa 13
602.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ogrodowa 19
603.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ogrodowa 20
604.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ogrodowa 21
605.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ogrodowa 22
606.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ogrodowa 23
607.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ogrodowa 31
608.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ogrodowa 33
609.	Budynek BWSH	ul. Orla 2a
610.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Orląt Lwowskich 3
611.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Orląt Lwowskich 5
612.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Orląt Lwowskich 6
613.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Orląt Lwowskich 12
614.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Orląt Lwowskich 13
615.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Orląt Lwowskich 17
616.	Zagroda: dom budynek gospodarczy	ul. Paproci 1
617.	Dom w zagrodzie	ul. Paproci 16
618.	Dom	ul. Paproci 27
619.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Partyzantów 2
620.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Partyzantów 15
621.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 1
622.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 2/Zwycięstwa 123
623.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 3
624.	Dom	ul. Piłsudskiego 4
625.	Dom (prawa część dwuczłonowego zespołu ze wspólną klatką schodową)	ul. Piłsudskiego 10
626.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 12
627.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 17
628.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 19
629.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 23
630.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 25
631.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 27
632.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 29
633.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 31
634.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 33
635.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 34
636.	Kamienica	ul. Piłsudskiego 35/Kościuszki 1
637.	Dom z ogrodem	ul. Piłsudskiego 39
638.	Dom kilkurodzinny	ul. Piłsudskiego 40
639.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 44
640.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 45
641.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 46
642.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 47
643.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 48
644.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 50
645.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 51
646.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 52
647.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 54
648.	Budynek użyteczności publicznej	ul. Piłsudskiego 55

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
649.	Dom kilkurodzinny	ul. Piłsudskiego 60
650.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Piłsudskiego 61
651.	Dom kilkurodzinny	ul. Piłsudskiego 62
652.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Piłsudskiego 63
653.	Dom kilkurodzinny	ul. Piłsudskiego 64
654.	Dom kilkurodzinny	ul. Piłsudskiego 71
655.	Dom kilkurodzinny	ul. Piłsudskiego 73
656.	Willa z ogrodem	ul. Piłsudskiego 82
657.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Piłsudskiego 87
658.	Dom kilkurodzinny	ul. Piłsudskiego 90
659.	Budynki Internatu Ośrodka Szkolenia Straży Pożarnej (dawne Pedagogium dr. Reusse)	ul. Piłsudskiego 95-97
660.	Kamienica	ul. Płowce 1
661.	Kamienica	ul. Płowce 9
662.	Kamienica	ul. Płowce 11
663.	Budynek w zespole dawnych zakładów poligraficznych C. Hendessa	ul. Pocztowa b. nr
664.	Kamienica	ul. Podgórna 1/pl. Kilińskiego 5
665.	Kamienica	ul. Podgórna 3
666.	Budynek Ośrodka Pomocy Społecznej	ul. Podgórna 16
667.	Budynek dawnego kościoła wyznania neoapostolskiego (obecnie restauracja "Fregata")	ul. Podgrodzie 1a
668.	Budynek przemysłowy	ul. Połczyńska 18
669.	Dom	ul. Połczyńska 102
670.	Kamienica	ul. Połtawska 7
671.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Poprzeczna 12-14
672.	Kamienica	ul. Powstańców Wielkopolskich 17
673.	Kamienica	ul. Powstańców Wielkopolskich 19
674.	Kamienica	ul. Powstańców Wielkopolskich 26
675.	Kamienica	ul. Powstańców Wielkopolskich 28
676.	Kamienica	ul. Powstańców Wielkopolskich 30
677.	Kamienica	ul. Powstańców Wielkopolskich 32
678.	Kamienica	ul. Powstańców Wielkopolskich 34
679.	Kamienica	ul. Radogoszczańska 1
680.	Kamienica	ul. Radogoszczańska 3
681.	Dom kilkurodzinny	ul. Radogoszczańska 5
682.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Radogoszczańska 7
683.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Radogoszczańska 23
684.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Radogoszczańska 25
685.	Dom kilkurodzinny	ul. Rejtana 1
686.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Rejtana 2
687.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Rejtana 4
688.	Blok wielorodzinny	ul. Rejtana 5-7
689.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Rejtana 6
690.	Blok kilkurodzinny	ul. Rejtana 9
691.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rejtana 10
692.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rejtana 12
693.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rejtana 14
694.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Rejtana 16
695.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Reymonta 1-3
696.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Reymonta 5-7
697.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Reymonta 9-11
698.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Reymonta 13-15
699.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Reymonta 17-19
700.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ruszczyca 1
701.	Dom	ul. Ruszczyca 3

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
702.	Dom	ul. Ruszczycza 5
703.	Dom z ogrodem	ul. Ruszczycza 6
704.	Dom kilkurodzinny	ul. Ruszczycza 7
705.	Dom z ogrodem	ul. Ruszczycza 9
706.	Blok kilkurodzinny z ogrodem	ul. Ruszczycza 13
707.	Budynek Centrum Edukacji Nauczycieli	ul. Ruszczycza 16
708.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Ruszczycza 17
709.	Dom dwurodzinny	ul. Ruszczycza 25
710.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 2
711.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 4
712.	Zespół bloków mieszkalnych	ul. Rybacka 5-11
713.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 6-8
714.	Zespół bloków mieszkalnych	ul. Rybacka 15-19
715.	Zespół bloków mieszkalnych	ul. Rybacka 16/ Sienkiewicza 10
716.	Blok mieszkalny	ul. Rybacka 18
717.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 19-21
718.	Blok mieszkalny	ul. Rybacka 20
719.	Blok mieszkalny	ul. Rybacka 22
720.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 23-25
721.	Blok mieszkalny	ul. Rybacka 24
722.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 26
723.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 27-33
724.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 32-38
725.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 35-41
726.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 40-46
727.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 43-49
728.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 48-54
729.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Rybacka 51-57
730.	Budynek Banku PEKAO (dawna Powiatowa Kasa Oszczędności)	Rynek Staromiejski 8
731.	Kamienica	ul. Rzemieślnicza 2
732.	Kamienica	ul. Rzemieślnicza 3
733.	Kamienica	ul. Rzemieślnicza 5
734.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Sanatoryjna 6
735.	Blok wielorodzinny	ul. Sienkiewicza 2-4-6
736.	Blok wielorodzinny	ul. Sienkiewicza 10-16
737.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. ks. P. Skargi 5-7
738.	Blok kilkurodzinny	ul. ks. P. Skargi 12-18
739.	Dom kilkurodzinny	ul. ks. P. Skargi 20-26
740.	Kamienica	ul. Skłodowskiej-Curie 4
741.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 2-8
742.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 1-3
743.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 5-7
744.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 9-15
745.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 10-12
746.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 14-20
747.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 17-23
748.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 25-31
749.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 22-24
750.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 26-32
751.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 33-39
752.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 34-36
753.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 38-44
754.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 41-47
755.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 49-55
756.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 57-63

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
757.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 65-71
758.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Spokojna 73-79
759.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Sportowa 1
760.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Sportowa 2
761.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Sportowa 3
762.	Willa z ogrodem	ul. Sportowa 4
763.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Sportowa 6
764.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Sportowa 7
765.	Blok kilkurodzinny z ogrodem	ul. Sportowa 8-10
766.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Sportowa 9-11
767.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Sportowa 12
768.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Sportowa 13-15
769.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 1
770.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 2-4
771.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 9
772.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 11
773.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 13
774.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 15
775.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 16
776.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 17
777.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 19
778.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 25
779.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 27
780.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 29
781.	Kamienica	ul. Spółdzielcza 29a
782.	Dom dwurodzinny	ul. Struga 2-4
783.	Dom dwurodzinny	ul. Struga 6-8
784.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Szczecińska 2
785.	Dom (obecnie siedziba hurtowni)	ul. Szczecińska 3a
786.	Willa	ul. Szczecińska 13
787.	Dom kilkurodzinny	ul. Szczecińska 21
788.	Dom kilkurodzinny	ul. Szczecińska 22
789.	Dom kilkurodzinny	ul. Szczecińska 23
790.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Szczecińska 25
791.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Szczecińska 27
792.	Budynek poprzemysłowy (obecnie hurtownia)	ul. Szczecińska 32
793.	Blok mieszkalny	ul. Szeroka 2-16
794.	Blok mieszkalny	ul. Szeroka 3-15
795.	Kamienica	ul. Szpitalna 8
796.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 1
797.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 5
798.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 7
799.	Blok mieszkalny	ul. Szymanowskiego 13
800.	Blok mieszkalny	ul. Szymanowskiego 17-19
801.	Blok mieszkalny	ul. Szymanowskiego 21-23
802.	Dom kilkurodzinny	ul. Szymanowskiego 26
803.	Dom kilkurodzinny	ul. Szymanowskiego 28
804.	Dom kilkurodzinny	ul. Szymanowskiego 32
805.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 34-36
806.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 38-40
807.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 39
808.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 41
809.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 43
810.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 45
811.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 47
812.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 49

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
813.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 46-48
814.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 50-52
815.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 53-55
816.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 58-60
817.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 62-64
818.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 70-72
819.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Szymanowskiego 74-76
820.	Dom w zagrodzie	ul. Św. Wojciecha 14
821.	Dom kilkurodzinny	ul. Św. Wojciecha 19-21
822.	Słup transformatora	ul. Św. Wojciecha b. nr/Akacyjowa
823.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Topolowa 2
824.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Traugutta 5
825.	Blok mieszkalny	ul. Traugutta 10-12
826.	Blok mieszkalny	ul. Traugutta 14-16
827.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Traugutta 11
828.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Traugutta 13
829.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Traugutta 19
830.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Traugutta 21
831.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Traugutta 25
832.	Willa	ul. Waryńskiego 1
833.	Willa	ul. Waryńskiego 3
834.	Willa	ul. Waryńskiego 5
835.	Kamienica	ul. Waryńskiego 6
836.	Kamienica	ul. Waryńskiego 8-10
837.	Kamienica	ul. Waryńskiego 12
838.	Kamienica	ul. Waryńskiego 14
839.	Kamienica	ul. Waryńskiego 16-18
840.	Dom jednorodzinny	ul. Westerplatte 1-3
841.	Dom jednorodzinny	ul. Westerplatte 9
842.	Dom jednorodzinny	ul. Westerplatte 13
843.	Dom jednorodzinny	ul. Westerplatte 18
844.	Dom	ul. Westerplatte 20
845.	Dom jednorodzinny	ul. Westerplatte 21
846.	Dom kilkurodzinny	ul. Westerplatte 34
847.	Kamienica	ul. Wojska Polskiego 6
848.	Kamienica	ul. Wojska Polskiego 8
849.	Budynek Ośrodka Matki i Dziecka	ul. Wojska Polskiego 13
850.	Kamienica	ul. Wojska Polskiego 19-21
851.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 28
852.	Blok kilkurodzinny	ul. Wojska Polskiego 29
853.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 38
854.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 39-41
855.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 40
856.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 43-45
857.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 44-46
858.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 48-50
859.	Dom kilkurodzinny	ul. Wojska Polskiego 51-53
860.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 52-54
861.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 56-58
862.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Wojska Polskiego 60-62
863.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 4-6
864.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 7
865.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 8
866.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 9
867.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 11
868.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 12

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
869.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 14
870.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 15
871.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 16
872.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 17
873.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 18
874.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 19
875.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 20
876.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 21
877.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 23
878.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 24
879.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 25
880.	Kamienica	ul. Wróblewskiego 27
881.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Wybickiego 1
882.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Wybickiego 2
883.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Wybickiego 3
884.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Wybickiego 4
885.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Wybickiego 6
886.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Wybickiego 7
887.	Budynek przedszkola (dawna willa)	ul. Wyspiańskiego 4
888.	Willa z ogrodem	ul. Wyspiańskiego 8
889.	Willa z ogrodem	ul. Wyspiańskiego 10
890.	Willa z ogrodem	ul. Wyspiańskiego 12
891.	Blok mieszkalny	ul. Wyspiańskiego 14
892.	Willa z ogrodem	ul. Wyspiańskiego 16-18
893.	Willa z ogrodem	ul. Wyspiańskiego 20
894.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 2-4
895.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 6-8
896.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 3
897.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 5
898.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 9
899.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 10-12
900.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 14-16
901.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 15
902.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 18-20
903.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 22-24
904.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 26-28
905.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 30-32
906.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 17-19
907.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 21-23
908.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 25-27
909.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 29-31
910.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 33-35
911.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 37-39
912.	Dom j dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 41-43
913.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 42-44
914.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 45-47
915.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 49-51
916.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 54-56
917.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zacisze 58-60
918.	Kamienica	ul. Zawiszy Czarnego 13
919.	Dom jednorodzinny	ul. Zdobywców Wału Pomorskiego 13
920.	Dom jednorodzinny	ul. Zdobywców Wału Pomorskiego 15
921.	Dom jednorodzinny	ul. Zdobywców Wału Pomorskiego 17
922.	Dom jednorodzinny	ul. Zdobywców Wału Pomorskiego 30
923.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Zielona 20
924.	Budynek kolejowy z ogrodem	ul. Zwycięstwa 1

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
925.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 26
926.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 30
927.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 32
928.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 81
929.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 95
930.	Frontowa część budynku Miejskiego Ośrodka Kultury (dawny teatr impresaryjny i sala koncertowa Georga Lüdtkego)	ul. Zwycięstwa 105
931.	Budynek Towarzystwa Ubezpieczeń Warta (dawny bank hipoteczny)	ul. Zwycięstwa 107
932.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 131
933.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 133
934.	Willa, obecnie siedziba PZU	ul. Zwycięstwa 134
935.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 135
936.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 136
937.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 142
938.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 143
939.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 144
940.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 145
941.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 149
942.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 151
943.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 152
944.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 155
945.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 156
946.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 157
947.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 158
948.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 159
949.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 160
950.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 161
951.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 162
952.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 164
953.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 165
954.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 166
955.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 167
956.	Budynek przychodni rejonowej	ul. Zwycięstwa 168
957.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 170
958.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 171
959.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 172
960.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 173
961.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 174
962.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 175
963.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 176
964.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 177-177a
965.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 178
966.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 180
967.	Kamienica	ul. Zwycięstwa 182
968.	Dom z ogrodem	ul. Zwycięstwa 186a
969.	Blok kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zwycięstwa 189
970.	Blok mieszkalny	ul. Zwycięstwa 191-193
971.	Dom z ogrodem	ul. Zwycięstwa 194
972.	Blok mieszkalny	ul. Zwycięstwa 195-197
973.	Dom z ogrodem	ul. Zwycięstwa 196
974.	Blok mieszkalny	ul. Zwycięstwa 199-201
975.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zwycięstwa 200
976.	Zespół budynków wojskowych (m.in. szpital, kasyno, koszary)	ul. Zwycięstwa 202-204a, ul. 4-go Marca, ul. Wojska Polskiego

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
977.	Blok mieszkalny	ul. Zwycięstwa 203-205
978.	Blok mieszkalny	ul. Zwycięstwa 207-209
979.	Dom dwurodzinny	ul. Zwycięstwa 206-208
980.	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Zwycięstwa 210-212
981.	Blok mieszkalny	ul. Zwycięstwa 211-213
982.	Blok mieszkalny	ul. Zwycięstwa 215-217
983.	Dom z ogrodem	ul. Zwycięstwa 219
984.	Dom jednorodzinny	ul. Zwycięstwa 224
985.	Dom jednorodzinny	ul. Zwycięstwa 226
986.	Chałupa	ul. Zwycięstwa 230
987.	Dom dwurodzinny	ul. Zwycięstwa 232
988.	Dom kilkurodzinny	ul. Zwycięstwa 252
989.	Chałupa	ul. Zwycięstwa 256
990.	Chałupa	ul. Zwycięstwa 260
991.	Dom jednorodzinny	ul. Zwycięstwa 262
992.	Dom dwurodzinny	ul. Zwycięstwa 270
993.	Dom	ul. Zwycięstwa 279
994.	Dom kilkurodzinny	ul. Zwycięstwa 295
995.	Dom kilkurodzinny	ul. Zwycięstwa 297
996.	Dom kilkurodzinny	ul. Zwycięstwa 301
997.	Dom jednorodzinny z ogrodem	ul. Zwycięstwa 307
998.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zwycięstwa 317
999.	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Zwycięstwa 319
1000	Dom	ul. Zwycięstwa 323
1001	Dom kilkurodzinny z ogrodem	ul. Żeromskiego 2-4
1002	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Żeromskiego 6-8
1003	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Żeromskiego 10-12
1004	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Żeromskiego 14-16
1005	Dom dwurodzinny z ogrodem	ul. Żeromskiego 18-20
1006	Dom jednorodzinny	ul. Żurawia 2
1007	Dom z ogrodem	ul. Żwirki i Wigury 1
1008	Dom z ogrodem	ul. Żwirki i Wigury 2
1009	Kamienica	ul. Żwirowa 6
1010	Obiekty małej architektury z lat międzywojennych (mostki, schody, mury oporowe, balustrady) w Parku Książąt Pomorskich, parku przy Amfiteatrze i parku im. Tadeusza Kościuszki	-
1011	Góra Chełmska - istniejące relikty kultu religijnego o wartości zabytkowej: - fundament kaplicy z XIII w. - fragment ściany kościoła z XV w. - fragment cokołu monumentu z 1829 r. - cmentarz z XIII wieku	-
1012	Budynek inwentarski	Jamno ul. Bałtycka 4
1013	Zagroda (dom, obora, stodoła)	Jamno ul. Bałtycka 12
1014	Zagroda (dom, obora, stodoła)	Jamno ul. Bałtycka 18
1015	Budynek gospodarczy	Jamno ul. Bałtycka 19
1016	Zagroda (dom, budynek bramny, obora)	Jamno ul. Bałtycka 20
1017	Dom mieszkalny, budynek gospodarczy	Jamno ul. Bałtycka 23
1018	Dom mieszkalny	Jamno ul. Bałtycka 25
1019	Zagroda (dom, obora)	Jamno ul. Bałtycka 28-30
1020	Zagroda (dom, obora, stodoła)	Jamno ul. Bałtycka 32
1021	Budynek gosp.- mieszkalny	Jamno ul. Bałtycka 40
1022	Zagroda (dom, obora, stodoła)	Jamno ul. Bałtycka 42
1023	Zagroda (dom, obora, stodoła)	Jamno ul. Bałtycka 46-48
1024	Zagroda (dom, obora, stodoła)	Jamno ul. Bałtycka 54

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
1025	Dom mieszkalny	Jamno ul. Bałtycka 62
1026	Dom mieszkalny, budynek gospodarczy	Jamno ul. Bałtycka 64-66
1027	Budynek inwentarski	Jamno ul. Boczna 3
1028	Dom mieszkalny, budynek inwentarski	Jamno ul. Boczna 4
1029	Dom mieszkalny, stodoła	Jamno ul. Boczna 13
1030	Dom mieszkalny, budynek inwentarski	Jamno ul. Bursztynowa 10-12
1031	Dom mieszkalny	Jamno ul. Bursztynowa 14
1032	Stodoła	Jamno ul. Bursztynowa 14
1033	Budynek gospodarczy	Jamno ul. Bursztynowa 20
1034	Dom mieszkalny	Jamno ul. Grodzka 7-9
1035	Dom mieszkalny z ogrodzeniem	Jamno ul. Grodzka 17
1036	Zagroda (dom, budynek gospodarczy)	Jamno ul. Jeziorna 7
1037	Dom mieszkalny, budynek inwentarski	Jamno ul. Koszalińska 46
1038	Gospoda ob. sklep	Jamno ul. Koszalińska 48
1039	Mleczarnia ob. skup mleka i dom mieszkalny	Jamno ul. Koszalińska 50
1040	Zagroda (dom, budynek gospodarczy)	Jamno ul. Koszalińska 51
1041	Dom mieszkalny	Jamno ul. Koszalińska 56
1042	Stodoła w zagrodzie	Jamno ul. Koszalińska 59
1043	Zagroda (dom, obora)	Jamno ul. Koszalińska 63
1044	Zagroda (bud. mieszk.-gosp., stodoła, obora)	Jamno ul. Koszalińska 65
1045	Budynek inwentarski	Jamno ul. Koszalińska 67
1046	Zagroda (dom, budynek bramny, stodoła)	Jamno ul. Koszalińska 69
1047	Dom mieszkalny, budynek gospodarczy	Jamno ul. Koszalińska 71
1048	Dom mieszkalny	Jamno ul. Koszalińska 70-72
1049	Dom mieszkalny ob. sklep	Jamno ul. Koszalińska 73
1050	Stodoła	Jamno ul. Koszalińska 74
1051	Dom mieszkalny	Jamno ul. Koszalińska 75
1052	Stodoła	Jamno ul. Koszalińska 75
1053	Dom mieszkalny	Jamno ul. Koszalińska 81
1054	Dom mieszkalny	Jamno ul. Koszalińska 83
1055	Dom mieszkalny	Jamno ul. Koszalińska 90
1056	Dom mieszkalny	Jamno ul. Łąkowa 1
1057	Dom mieszkalny	Jamno ul. Morska 1
1058	Dom mieszkalny	Jamno ul. Morska 2
1059	Zagroda (bud. mieszk.-gosp., stodoła)	Jamno ul. Morska 5
1060	Dom mieszkalny	Jamno ul. Piaskowa 2 -4
1061	Stodoła	Jamno ul. Spokojna 3
1062	Budynek szkoły	Jamno ul. Szkolna 1
1063	Dom mieszkalny	Jamno ul. Szkolna 7
1064	Zagroda (dom, stodoła, budynek inwentarski)	Łabusz 4
1065	Zagroda (dom, stodoła)	Łabusz 5
1066	Dom, budynek inwentarski	Łabusz 6
1067	Szkoła ob. świetlica	Łabusz 8
1068	Budynek stodołno - inwentarski	Łabusz 8
1069	Budynek mieszkalno - inwentarski	Łabusz 9
1070	Budynek mieszkalno - gospodarczy	Łabusz 10
1071	Budynek inwentarski	Łabusz 11
1072	Dom, budynek inwentarski	Łabusz 12
1073	Stodoła	Łabusz 15
1074	Zagroda (dom, obora)	Łabusz 18
1075	Zagroda (dom mieszkalny, stodoła, obora)	Łabusz 19/20
1076	Kapliczka przydrożna	Łabusz b. nr
1077	Cmentarz ewangelicki	ul. Lubiatowska dz.39 obr.42
1078	Cmentarz ewangelicki	ul. Lubiatowska dz.72 obr.42
1079	Cmentarz ewangelicki	ul. Lubiatowska dz.101 obr.42
1080	Cmentarz żydowski	ul. Rzeczna dz.18/1 obr.26

Lp.	Typ obiektu lub obszaru	Adres
1081	Cmentarz ewangelicki	Jamno dz.76 obr. Jamno

2.4.8. Wartości niematerialne

Zgodnie z art. 6 ust.2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne – obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej. Ich ochrona bądź przywrócenie odbywa się poprzez realizację ustaleń planu miejscowego.

Ze względu na historyczną tradycję i znaczenie zaleca się utrzymanie bądź przywrócenie historycznych nazw własnych:

- nazwy dawnych wsi: Chełmoniewo, Dzierżęcino, Jamno, Lubiatowo, Łabusz, Raduszka, Rokosowo, Sarzyno, Wilkowo,
- nazwy geograficzne: Góra Chełmska,
- nazwy ulic: Grodzka, Młyńska, Płowce, Targ Drzewny.

2.4.9. Dobra kultury współczesnej

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako dobra kultury współczesnej należy rozumieć dobra kultury o wysokiej wartości artystycznej lub historycznej (pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe), stanowiące uznany dorobek współcześnie żyjących pokoleń.

Ochrona dóbr kultury współczesnej odbywa się na mocy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze miasta Koszalina znajdują się obecnie dwa obiekty uznane za dobra kultury współczesnej, chronione zapisami planów miejscowych mających moc prawną:

- Kościół parafialny pw. św. Kazimierza przy ul. ks. J. Popiełuszki (uchwała nr XXXI/500/2005 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 29 grudnia 2005 r.),
- Kościół parafialny pw. Ducha Świętego przy ul. ks. S. Staszica (uchwała nr XXI/487/2005 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 listopada 2005 r.).

Obiekty **rekomendowane** do kategorii dóbr kultury współczesnej:

- Amfiteatr im. Ignacego Jana Paderewskiego z 1973 r. z największą krytą widownią w Polsce (na ok. 6000 miejsc); ochronie podlega zadanie o konstrukcji wiszącej wstępnie sprężonej wg projektu prof. inż. J. Filipkowskiego wykonane w r. 1975, będące dziełem sztuki inżynierskiej,
- Dom handlowy „Saturn” przy ul. Zwycięstwa 44; ochronie podlega unikalna konstrukcja przekrycia wiszącego,
- Ratusz Miejski, Rynek Staromiejski 6-7,
- Kościół i klasztor o.o. Franciszkanów p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego,
- Pomnik „Dziewczyna z mangustą”.

2.4.10. Ochrona zabytków archeologicznych

Na obszarze w granicach administracyjnych miasta występują liczne ślady dawnego osadnictwa. Należą do nich:

- znaleziska ze starszych okresów pradziejów (mezolit, neolit, wczesna epoka brązu) oraz kilka punktów osadniczych z tego okresu,

- osadnictwo z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza (tzw. kultura łużycka i pomorska) – 64 punkty osadnicze, zlokalizowane najliczniej na południe i południowy wschód od śródmieścia (Rokosowo, Dzierżęcino, Lubiato),
- nieliczne ślady osadnicze ze schyłku starożytności (okres wpływów rzymskich) – kilka punktów osadniczych,
- osadnictwo wczesnośredniowieczne i średniowieczne, najliczniej reprezentowane i zlokalizowane równomiernie wokół śródmieścia (84 punkty z okresu wczesnego średniowiecza i 80 średniowiecznych),
- ślady osadnicze z okresu nowożytnego, zwłaszcza zachowana w ziemi infrastruktura historyczna nowożytnego miasta.

Do najcenniejszych należą: cmentarzysko kultury pomorskiej, osada i miejsce kultu wczesnośredniowiecznego oraz cmentarzysko średniowieczne na Górze Chelmskiej (wpis do rejestru zabytków), obozowiska ze środkowej epoki kamienia – mezolitu w rejonie Łabusza, osady i cmentarzyska kultury łużyckiej w rejonie Dzierżęcina i Lubiato, grodzisko wczesnośredniowieczne w Kretominie (na granicy z Koszalinem, wpis do rejestru zabytków).

Na terenie Koszalina zlokalizowano 167 stanowisk zabytków archeologicznych, znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej, w większości zaewidencjonowanych w ramach ogólnopolskiego programu inwentaryzacji AZP („Archeologiczne Zdjęcie Polski”), opartej na jednolitych zasadach penetracji terenowej powierzchniowej.

Nierównomierne występowanie śladów osadniczych (np. brak stanowisk na zachód i północ od śródmieścia) wynika nie tyle z ich braku, co z nierównomiernej dostępności rejonów miasta; wiele obszarów zabudowano przed podjęciem programu badań AZP. Ponadto stanowiska niezniszczone mogą być ukryte pod ziemią i praktycznie niewykrywalne podczas badań powierzchniowych. Dlatego obszary niezabudowane powinny podlegać obserwacji archeologicznej, a przy realizacji prac ziemnych istotny będzie poziom świadomości społecznej w zakresie ochrony zabytków archeologicznych.

Tabela 10. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie miasta Koszalina znajdujących się w ewidencji dóbr kultury wojewódzkiego konserwatora zabytków (według wykazu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie Delegatura w Koszalinie)

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
1.	Koszalin	56	56	14-21	średniowiecze i okres nowożytny	punkt osadniczy	W III
2.	Koszalin	69	69	14-21	neolit	znalezisko pojedyncze - siekiera krzemienienna	
3.	Koszalin	55	55	14-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze i okres nowożytny	punkt osadniczy	
4.	Koszalin	57	57	14-21	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
5.	Koszalin	58	58	14-21	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
6.	Koszalin	67	67	14-21	kultura łużycka	osada	W III
7.	Koszalin	54	54	14-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze i okres nowożytny	punkt osadniczy	
8.	Koszalin	76	65	14-21	okres nowożytny	osada	
9.	Koszalin	52	52	14-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
10.	Koszalin	75	64	14-21	średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					okres nowożytny	punkt osadniczy	
11.	Koszalin	59	59	14-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
12.	Koszalin	74	63	14-21	średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					okres nowożytny	osada	
13.	Koszalin	77	66	14-21	okres nowożytny	osada	
14.	Koszalin	73	62	14-21	okres nowożytny	osada	
15.	Koszalin	60	60	14-21	wczesne średniowiecze	znalezisko pojedyncze – przęślik gliniany	W III
16.	Koszalin	53	53	14-21	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III
17.	Koszalin	51	51	14-21	średniowiecze i okres nowożytny	osada	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
18.	Koszalin	49	49	14-21	średniowiecze i okres nowożytny	osada	W III
19.	Koszalin	50	50	14-21	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III
					średniowiecze i okres nowożytny	osada	
20.	Koszalin	61	61	14-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze i okres nowożytny	osada	
21.	Koszalin – Góra Chełmska	28	21	14-21	kultura pomorska – La AB	cmentarzysko	W II (1204)
22.	Koszalin – Góra Chełmska	29	22	14-21	wczesne średniowiecze IX – XII w.	osada, miejsce kultu	W II (1204)
					średniowiecze XIII – XVI w.	cmentarz	
23.	Koszalin – Góra Chełmska	2	72	14-21	neolit	znalezisko pojedyncze – ostrze siekiery kamiennej	
24.	Koszalin	48	25	14-21	pradzieje	osada (kilka palenisk)	
25.	Koszalin	19	19	14-21	kultura pomorska – Ha C	osada ?	W III
26.	Koszalin	20	16	14-21	XVII – XVIII w.	kolektor wodociagowy (konstrukcja kamienno-ceglana)	W III
27.	Koszalin	21	17	14-21	415-403 p.n.e.	znalezisko pojedyncze – moneta grecka	
28.	Koszalin	15	11	14-21	średniowiecze (XIV-XVI w.)	znalezisko pojedyncze – dzban gliniany	

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
29.	Koszalin	22	18	14-21	wczesne średniowiecze (XII – XIII w.)	chrzcielnica kamienna (zapewne na złożu wtórnym)	
30.	Koszalin	5	5	14-21	średniowiecze i okres nowożytny (XIV – XVIII w.)	cmentarz	W III
31.	Koszalin	47	24	14-21	neolit	znalezisko pojedyncze – siekiera kamienna	
32.	Stare Bielice	31	76	15-20	pradzieje	śląd osadnictwa	W III
					okres nowożytny	punkt osadniczy	
33.	Koszalin	62	1	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
34.	Koszalin	63	2	15-21	średniowiecze	osada	W III
35.	Koszalin	64	3	15-21	średniowiecze	punkt osadniczy	W III
36.	Koszalin	65	4	15-21	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
37.	Koszalin	67	6	15-21	średniowiecze	osada	W III
38.	Koszalin	68	7	15-21	średniowiecze	osada	W III
39.	Koszalin	66	5	15-21	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
40.	Koszalin	46	8	15-21	średniowiecze (XIV-XV w.)	znalezisko pojedyncze – ostroga żelazna	
41.	Koszalin	80	132	15-21	wczesne średniowiecze	osada	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
42.	Koszalin	12	9	15-21	kultura pomorska, La A/B	osada (1 jama)	W III
43.	Zagórzyno	1	10	15-21	kultura pomorska, La A/B	osada	W III
44.	Zagórzyno	2	11	15-21	kultura pomorska, Ha CD	osada	W III
					okres nowożytny	śląd osadnictwa	
45.	Zagórzyno	3	12	15-21	kultura pomorska	punkt osadniczy	W III
					okres nowożytny	śląd osadnictwa	
46.	Zagórzyno	4	140	15-21	kultura łużycka ?	śląd osadnictwa	W III
					wczesne średniowiecze	osada	
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
47.	Zagórzyno	5	141	15-21	kultura łużycka	śląd osadnictwa	W II
48.	Dzierżęcino	2	13	15-21	kultura łużycka, IV/V okres epoki brązu	cmentarzysko	W II
49.	Dzierżęcino	9	133	15-21	kultura łużycka	śląd osadnictwa	W II
					wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	
50.	Dzierżęcino	3	14	15-21	kultura łużycka, IV okres epoki brązu	cmentarzysko	W II
51.	Dzierżęcino	1	15	15-21	kultura łużycka, IV/V okres epoki brązu	cmentarzysko	W II
52.	Dzierżęcino	13	137	15-21	neolit/wczesna epoka brązu	śląd osadnictwa	W III
					wczesne średniowiecze	osada	
					średniowiecze	osada	

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
53.	Dzierżęcino	14	138	15-21	neolit/wczesna epoka brązu	punkt osadniczy	W III
					wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	
					średniowiecze	punkt osadniczy	
54.	Dzierżęcino	4	16	15-21	średniowiecze i okres nowożytny (1498-1525)	skarb monet	
55.	Dzierżęcino	6	18	15-21	pradzieje	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
56.	Dzierżęcino	7	19	15-21	mezolit, neolit, kultura łużycka	osada wielokulturowa	W II
57.	Dzierżęcino	5	17	15-21	neolit	osada	W II
					kultura łużycka	osada	
					okres nowożytny	osada	
58.	Koszalin - Rokosowo		131	15-21	kultura łużycka	skarb przedmiotów brązowych (ozdoby i broń)	
59.	Dzierżęcino	8	20	15-21	neolit ?	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
60.	Wilkowo	1	22	15-21	okres nowożytny	osada	
61.	Kretomino	6	21	15-21	okres wpływów rzymskich	znalezisko pojedyncze – dzban brązowy	
62.	Wilkowo	2	23	15-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
					średniowiecze	osada	
63.	Wilkowo	5	26	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
64.	Wilkowo	3	24	15-21	średniowiecze	osada	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
65.	Wilkowo	4	25	15-21	średniowiecze	osada	W III
66.	Wilkowo	8	30	15-21	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III
67.	Wilkowo	7	29	15-21	średniowiecze	punkt osadniczy	W III
					okres nowożytny	punkt osadniczy	
68.	Wilkowo	6	27	15-21	kultura pomorska, La A/B	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
69.	Koszalin	35	28	15-21	wczesne średniowiecze	znalezisko pojedyncze – spodni kamień żarnowy	
70.	Wilkowo	9	31	15-21	kultura pomorska	punkt osadniczy	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
					okres nowożytny	punkt osadniczy	
71.	Wilkowo	10	62	15-21	okres wpływów rzymskich?	śląd osadnictwa	W III
					wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	
72.	Wilkowo	11	63	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	osada	
73.	Sarzyno	3	65	15-21	średniowiecze i okres nowożytny	osada	W III
74.	Sarzyno	8	70	15-21	neolit	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	osada	
					okres nowożytny	osada	
75.	Sarzyno	9	71	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
					średniowiecze	punkt osadniczy	
					okres nowożytny	punkt osadniczy	
76.	Sarzyno	10	72	15-21	kultura pomorska ?	śląd osadnictwa	W III
					wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	
77.	Konikowo	2	73	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					okres nowożytny	śląd osadnictwa	
78.	Sarzyno	16	104	15-21	średniowiecze i okres nowożytny	osada	W III
79.	Sarzyno	15	103	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	punkt osadniczy	
80.	Sarzyno	17	105	15-21	okres nowożytny	osada	
81.	Sarzyno	14	102	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					okres nowożytny	osada	
82.	Sarzyno	12	75	15-21	okres nowożytny	punkt osadniczy	
83.	Sarzyno	11	74	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
84.	Sarzyno	7	69	15-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
85.	Sarzyno	6	68	15-21	wczesne średniowiecze ?	punkt osadniczy	W III
86.	Sarzyno	2	64	15-21	wczesne średniowiecze	osada	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
87.	Sarzyno	5	67	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
88.	Sarzyno	4	66	15-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
					okres nowożytny	osada	
89.	Konikowo	2	77	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					okres nowożytny	śląd osadnictwa	
90.	Sarzyno	13	76	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					okres nowożytny	śląd osadnictwa	
91.	Konikowo	3	78	15-21	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III
					okres nowożytny	osada	
92.	Konikowo	4	79	15-21	kultura łużycka ?	śląd osadnictwa	W III
					wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	
					średniowiecze i okres nowożytny	punkt osadniczy	
93.	Konikowo	25	100	15-21	średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
94.	Konikowo	24	99	15-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
					okres nowożytny	punkt osadniczy	
95.	Konikowo	5	80	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					okres nowożytny	punkt osadniczy	
96.	Konikowo	6	81	15-21	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III
					okres nowożytny	punkt osadniczy	

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
97.	Konikowo	7	82	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze i okres nowożytny	osada	
98.	Raduszka	2	53	15-21	kultura pomorska, Ha D ?	cmentarzysko ?	W III
99.	Raduszka	1	52	15-21	kultura łużycka lub pomorska	punkt osadniczy	W III
					średniowiecze	punkt osadniczy	
100.	Raduszka	3	54	15-21	kultura pomorska, Ha D ?	osada	W III
101.	Raduszka	4	55	15-21	wczesne średniowiecze ?	śląd osadnictwa	W III
					średniowiecze	punkt osadniczy	
102.	Raduszka	5	56	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
103.	Raduszka	6	57	15-21	kultura pomorska ?	śląd osadnictwa	W III
					wczesne średniowiecze	osada	
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
104.	Raduszka	10	61	15-21	średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
105.	Raduszka	7	58	15-21	kultura łużycka	śląd osadnictwa	W III
					wczesne średniowiecze	osada	
106.	Raduszka	8	59	15-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
107.	Raduszka	9	60	15-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
108.	Dzierżęcino	16	1	15-22	średniowiecze	punkt osadniczy	W III
					okres nowożytny	punkt osadniczy	
109.	Dzierżęcino	17	2	15-22	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
110.	Dzierżęcino	18	3	15-22	kultura pomorska	śląd osadnictwa	W III
					wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	
					średniowiecze	punkt osadniczy	
111.	Dzierżęcino	20	5	15-22	kultura pomorska	punkt osadniczy	W III
					wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	
					okres nowożytny	punkt osadniczy	
112.	Dzierżęcino	21	6	15-22	wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	W III
113.	Dzierżęcino	19	4	15-22	wczesne średniowiecze	osada	W III
					średniowiecze	punkt osadniczy	
114.	Lubiatowo	4	7	15-22	epoka kamienia	śląd osadnictwa	W III
					kultura pomorska, La A/B	punkt osadniczy	
115.	Lubiatowo	6	8	15-22	kultura pomorska	punkt osadniczy	W III
116.	Lubiatowo	7	9	15-22	kultura wielbarska okres wpływów rzymskich	cmentarzysko ?	W II
					wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	
					średniowiecze	śląd osadnictwa	
117.	Lubiatowo	9	11	15-22	wczesne średniowiecze	osada	W III
					średniowiecze	osada	
118.	Lubiatowo	8	10	15-22	kultura pomorska, La A/B	punkt osadniczy	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
					wczesne średniowiecze	osada	
					średniowiecze	osada	
119.	Lubiatowo	5	14	15-22	kultura pomorska, Ha CD	cmentarzysko ?	W II
120.	Lubiatowo	3	13	15-22	wczesne średniowiecze	osada	W II
					średniowiecze	osada	
121.	Lubiatowo	2	12	15-22	kultura łużycka, Ha CD	cmentarzysko	W II
					okres wpływów rzymskich	osada ?	
					wczesne średniowiecze	osada ?	
					średniowiecze	osada ?	
122.	Lubiatowo	1	34	15-22	wczesne średniowiecze	osada palowa ?	W III
123.	Kretomino - Młynary	5	33	15-21	wczesne średniowiecze	skarb – 18 monet arabskich	W III
					średniowiecze	młyn	
124.	Kretomino	1	32	15-21	wczesne średniowiecze	grodzisko	W I (669)
125.	Koszalin Stare Miasto	-	-	14-21 15-21	średniowiecze	miasto	W III (6)
126.	Łabusz	1	1	13-21	mezolit	obozowisko	W II
127.	Łabusz	2	2	13-21	mezolit, średniowiecze	obozowisko, ślad osadnictwa	W II
128.	Łabusz	3	3	13-21	mezolit	obozowisko	W II
129.	Łabusz	4	4	13-21	mezolit	ślad osadnictwa	W III
130.	Łabusz	5	5	13-21	mezolit, średniowiecze	obozowisko, osada	W III
131.	Łabusz	6	6	13-21	średniowiecze	ślad osadnictwa	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
132.	Łabusz	7	7	13-21	okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze, średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
133.	Łabusz	8	8	13-21	średniowiecze	punkt osadniczy	W II
134.	Łabusz	9	9	13-21	mezolit, okres wpływów rzymskich, średniowiecze	obozowisko, osada, śląd osadnictwa	W II
135.	Łabusz	10	10	13-21	mezolit, okres wpływów rzymskich, średniowiecze	obozowisko, osada, śląd osadnictwa	W III
136.	Łabusz	11	11	13-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
137.	Łabusz	12	12	13-21	okres wpływów rzymskich, średniowiecze	osada, śląd osadnictwa	W III
138.	Łabusz	13	13	13-21	wczesne średniowiecze, średniowiecze	osada	W III
139.	Łabusz	14	14	13-21	wczesne średniowiecze, średniowiecze	osada, śląd osadnictwa	W III
140.	Jamno	1	15	13-21	wczesne średniowiecze, średniowiecze	osada	W III
141.	Jamno	2	16	13-21	kultura pomorska, średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
142.	Jamno	3	17	13-21	epoka kamienia, średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
143.	Jamno	4	18	13-21	pradzieje, średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
144.	Jamno	5	19	13-21	epoka kamienia, średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
145.	Jamno	6	20	13-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
146.	Jamno	7	21	13-21	pradzieje, wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
147.	Jamno	8	22	13-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
148.	Jamno	9	23	13-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
149.	Jamno	10	24	13-21	mezolit	śląd osadnictwa	W III
150.	Jamno	11	25	13-21	pradzieje, średniowiecze	śląd osadnictwa	W III

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stan. na obszarze AZP	Obszar AZP	Okres chronologiczny	Forma osadnicza	Strefa (nr rej. zab.)
151.	Jamno	12	26	13-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
152.	Jamno	13	27	13-21	mezolit, wczesne średniowiecze, średniowiecze	osada	W III
153.	Jamno	14	28	13-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
154.	Jamno	15	29	13-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
155.	Jamno	16	30	13-21	wczesne średniowiecze, średniowiecze	osada	W III
156.	Jamno	17	31	13-21	epoka kamienia	śląd osadnictwa	W III
157.	Jamno	18	32	13-21	epoka kamienia	śląd osadnictwa	W III
158.	Jamno	19	33	13-21	epoka kamienia, wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
159.	Jamno	20	34	13-21	średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
160.	Jamno	21	35	13-21	pradzieje, średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
161.	Jamno	22	36	13-21	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
162.	Jamno	23	37	13-21	średniowiecze	śląd osadnictwa	W III
163.	Jamno	24	38	13-21	okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze	osada	W III
164.	Jamno	25	39	13-21	wczesne średniowiecze	osada	W III
165.	Jamno	26	40	13-21	pradzieje, wczesne średniowiecze, średniowiecze	osada	W III
166.	Jamno	27	41	13-21	pradzieje	śląd osadnictwa	W III
167.	Jamno	28	42	13-21	epoka kamienia, kultura pomorska, wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa	W III

2.4.11. Strefy ochrony konserwatorskiej

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jedną z form ochrony wartości kulturowych w studium oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jest ustalenie stref ochrony konserwatorskiej.

Obecnie na terenie Koszalina obowiązują 24 uchwalone plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego oraz zmiany do planów, a w ich granicach – strefy ochrony konserwatorskiej A, B, K, W I, W II, W III.

W ramach niniejszej aktualizacji studium dokonano, w oparciu o analizę opracowania „Studium historyczno-urbanistyczne” wykonane dla Koszalina przez Pracownię Konserwacji Zabytków „Arkona” oraz wizje w terenie, weryfikacji granic pozostałych stref ochrony konserwatorskiej.

Strefami „A” ochrony historycznej struktury przestrzennej objęto: teren średniowiecznego miasta lokacyjnego wraz z otaczającymi je zabytkowymi murami oraz fragmentem otuliny, zespół dawnego młyna, otoczenie kaplicy św. Gertrudy, teren dawnego przedmieścia Fryderyka Wilhelma, obszar historycznego ośrodka pielgrzymkowego – Sanktuarium Maryjnego na Górze Chełmskiej oraz teren kościoła w Jamnie w granicach historycznego cmentarza.

Strefami „B” ochrony układów przestrzennych objęto tereny przedmieść lub ich części oraz tereny dawnych wsi, w obrębie których dominuje historyczne rozplanowanie i zabudowa o cechach zabytkowych.

Strefami „K” ochrony krajobrazu komponowanego objęto: teren otuliny obszaru miasta lokacyjnego, parki o proveniencji XIX-wiecznej, obszar doliny rzeki Dzierżęcinki pomiędzy ulicami Młyńską i Monte Cassino, XIX-wieczną część cmentarza komunalnego przy ul. Gnieźnieńskiej, tereny dawnych cmentarzy ewangelickich: przy Bibliotece Wojewódzkiej (Park im. Tadeusza Kościuszki), przy ul. Lubiatowskiej i Północnej (Jamno) oraz żydowskiego przy ul. Rzecznej.

Strefami „E” ochrony ekspozycji układów zabytkowych objęto otoczenie zabytkowych układów ruralistycznych o metryce średniowiecznej – Jamna i Łabusza.

Strefą „W.I” pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej objęto obszar grodziska średniowiecznego położonego w Kretominie na granicy z miastem Koszalin, wpisanego do rejestru zabytków, strefami „W.II” częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych – szczególnie cenne i wartościowe poznawczo stanowiska na Górze Chełmskiej oraz na obszarze Dzierżęcina, Lubiatowa i Łabusza, strefami „W.III” ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych – pozostałe stanowiska oraz rejon zabytkowego układu średniowiecznego miasta Koszalina i historycznych przedmieść.

Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego granice stref mogą ulec korektom.

Zasady ochrony obowiązujące w strefach:

1) strefa „A” ochrony historycznej struktury przestrzennej:

a) ścisłej ochronie podlega historyczna kompozycja przestrzenna obszaru, układ, geometria i historyczne materiały nawierzchni ulic, podział parcelacyjny, zabudowa historyczna, elementy zagospodarowania i wyposażenia wnętrz publicznych,

b) warunki ochrony:

- zachowanie i odtworzenie zasadniczych proporcji wysokościowych kształtujących sylwetę zespołu,
- zachowanie i odtworzenie osi kompozycyjnych i powiązań widokowych,
- zachowanie i odtworzenie historycznego charakteru wnętrza urbanistycznych,
- zachowanie i odtworzenie układu ulic i placów z zachowaniem bądź przywróceniem ich historycznych: przebiegu, przekrojów, dawnych linii rozgraniczających i linii zabudowy,
- uczytelnienie historycznych podziałów parcelacyjnych w postaci historycznych szerokości frontów zabudowy,
- utrzymanie istniejącej zabudowy zabytkowej oraz zachowanych elementów zagospodarowania terenu we właściwym stanie technicznym i funkcjonalnym,

- utrzymanie zachowanych układów zieleni wysokiej z koniecznością uzupełniania ubytków i zakazem niekontrolowanych dosadzeń;
- nawiązanie w nowej zabudowie do zasad historycznej kompozycji zespołu i cech zabudowy historycznej;

2) strefa „B” ochrony układów przestrzennych:

a) ochronie podlega historyczne: rozplanowanie, układ, geometria i materiały nawierzchni ulic, zachowany historyczny układ parcelacyjny, historyczne szerokości frontów parceli, linie zabudowy i jej rozplanowanie, zabudowa historyczna, elementy zagospodarowania i wyposażenia wnętrz publicznych,

b) warunki ochrony:

- utrzymanie układu ulic i placów wraz z zachowanymi historycznymi nawierzchniami,
- utrzymanie i uczyelnienie historycznej zasady podziałów parcelacyjnych,
- utrzymanie historycznych linii zabudowy,
- utrzymanie istniejącej zabudowy zabytkowej we właściwym stanie technicznym i funkcjonalnym,
- utrzymanie zachowanych układów zieleni wysokiej z koniecznością uzupełniania ubytków i zakazem niekontrolowanych dosadzeń;
- nawiązanie w nowej zabudowie do gabarytów i cech zabudowy historycznej,
- obowiązują procedury wynikające z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz innych przepisów dotyczących zabytków;

3) strefa „K” ochrony krajobrazu komponowanego:

a) ochronie podlega historyczna kompozycja przestrzenna obszaru, ukształtowanie terenu, rozplanowanie zieleni, dróg i ścieżek, zabudowa historyczna, skład gatunkowy zieleni;

b) warunki ochrony:

- utrzymanie istniejącego ukształtowania oraz kompozycji pokrycia terenu (rozplanowanie zieleni, dróg i ścieżek, skład gatunkowy zieleni),
- utrzymanie istniejących obiektów zabytkowej we właściwym stanie technicznym i funkcjonalnym,
- utrzymanie istniejącego starodrzewu;

4) strefa „E” ochrony ekspozycji zespołu zabytkowego:

a) ochronie podlega obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołu zabudowy i zieleni wraz z dominantą – kościołem,

b) warunki ochrony:

- utrzymanie istniejącego ukształtowania terenu,
- wyłączenie terenu spod zabudowy oraz innych elementów zagospodarowania terenu zakłócających wgląd na zespół,
- w przypadku planowanej lokalizacji obiektów kubaturowych lub liniowych wymagane opracowanie studium ekspozycji we współdziałaniu z odpowiednim organem do spraw ochrony zabytków.

5) strefa „W.I” pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, wykluczającej wszelką działalność inwestycyjną i inną. Rygory obowiązujące w strefie:

a) zakaz wszelkiej działalności inżynierskiej, budowlanej i innej związanej z pracami ziemnymi,

b) zachowanie istniejącego układu topograficznego wraz z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków i ujętymi w ewidencji,

c) współdziałanie w zakresie jakiegokolwiek działalności podejmowanej w obrębie strefy, a wynikającej ze sposobu użytkowania terenu, z odpowiednim organem do spraw ochrony zabytków.

6) strefa „W.II” częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, dopuszczającej inwestowanie pod określonymi warunkami:

a) zachowanie stanowiska ujętego w ewidencji służby ochrony zabytków,

b) współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych podejmowanych w obrębie strefy, związanych z pracami ziemnymi, z odpowiednim organem do spraw ochrony zabytków,

c) przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie w granicach strefy, wyprzedzających rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zamierzenia, na zasadach określonych przepisami szczególnymi dotyczącymi ochrony zabytków.

7) strefa "W.III" ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, polegającej na prowadzeniu interwencyjnych badań archeologicznych w przypadku podejmowania prac ziemnych. Dopuszcza się inwestowanie pod niżej określonymi warunkami:

a) współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych podejmowanych w obrębie strefy, związanych z pracami ziemnymi, z odpowiednim organem do spraw ochrony zabytków,

b) przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie w granicach strefy, wyprzedzających rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zamierzenia, na zasadach określonych przepisami szczególnymi dotyczącymi ochrony zabytków.

2.4.12. Zagrożenia dla środowiska kulturowego

Do głównych zagrożeń i czynników degradujących zasoby dziedzictwa kulturowego należą:

1) zaniechanie działań remontowo-rewaloryzacyjnych na obiektach zabytkowych, powodujące postępującą degradację zabudowy,

2) niekontrolowane działania inwestycyjne, nieprawidłowa ingerencja w substancję zabytkową podczas remontu, adaptacji, przebudowy i rozbudowy (np. wymiana stolarki okiennej, remonty częściowe – fragmentów budynków i elewacji, zewnętrzne ocieplenia elewacji z wystrojem architektonicznym, adaptacje poddaszy, adaptacje lokali mieszkalnych na użytkowe, zwłaszcza w parterach budynków, związane z realizacją nowych otworów w elewacjach frontowych – drzwi, witryny),

3) niewystarczające mechanizmy ochrony (np. brak szczegółowych zapisów w planach miejscowych dotyczących zasad działania na substancji zabytkowej, brak nadzoru),

4) brak odpowiedniego programu użytkowego dla obiektów zabytkowych, zmiany funkcjonalne związane z niszczeniem substancji zabytkowej, brak środków,

5) nowe obiekty o gabarytach i formie nie uwzględniających historycznego otoczenia,

6) tymczasowe realizacje obniżające wartość krajobrazu kulturowego, ingerencje w krajobraz w postaci reklam wielkogabarytowych,

7) brak cezurę pomiędzy historycznymi układami osadniczymi, zwłaszcza ruralistycznymi, a nową zabudową, bezplanowa zabudowa realizowana w sposób żywiołowy, chaotyczny, jako rozproszona bez komponowania w układy,

8) niekontrolowane podziały parcelacyjne terenu,

9) zagrożenia ze strony układu komunikacyjnego – przebieg ruchu tranzytowego przez obszar centrum, przebudowa i modernizacja historycznych ciągów ulicznych i drogowych z dostosowaniem do obowiązujących parametrów, likwidacja ciągów zieleni przydrożnej,

10) dewastacja terenów historycznych cmentarzy.

2.5. Uwarunkowania społeczne

2.5.1. Sytuacja demograficzna

2.5.1.1. Stan ludności

W latach 1999 – 2008 (podstawowy okres badań) liczba ludności miasta zmniejszyła się o 2795 osób (w tym 1661 mężczyzn i 1134 kobiety), a złożyły się na to: ogólnie ujemny

(zmienny w czasie) przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji, które dla badanego okresu wyniosło aż minus 1,9 tys. mieszkańców. Dane stanów ludnościowych w badanym okresie przedstawia tabela nr 11.

Tabela 11. Ludność miasta Koszalina w latach 1999 – 2008r.

Rok	Liczba ludności			kobiety na 100 mężczyzn
	Ogółem	mężczyźni	kobiety	
1999	109 941	52 537	57 404	109,3
2000	108 899	51 981	56 918	109,5
2001	108 582	51 834	56 748	109,5
2002	108 480	51 795	56 685	109,4
2003	107 877	51 454	56 423	109,7
2004	107 773	51 325	56 448	110,0
2005	107 886	51 426	56 460	109,8
2006	107 693	51 309	56 384	109,9
2007	107 376	51 042	56 334	110,4
2008	107 146	50 876	56 270	110,6
2008-1999	-2 795	-1 661	-1 134	1,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych (<http://www.stat.gov.pl/bdr/n/app/strona.indeks.stan> na 20.01.2010r.).

Po zmianie granic administracyjnych miasta liczba ludności wzrosła do ponad 109,5 tys. Mieszkańców.¹⁰

Na koniec 2009 r. gęstość zaludnienia miasta Koszalin wyniosła 1286 osób na 1 km² (przy średniej wojewódzkiej 74 osoby na 1 km² powierzchni ogólnej i 850 osób na 1 km² na terenach miast).

Gęstość zaludnienia na terenach zabudowanych i zurbanizowanych, w tym samym czasie, wynosiła odpowiednio:

- miasto Koszalin – 4 579 osób na 1 km²;
- województwo – 1 714 osób na 1 km²
- tym na terenach miejskich 2 503 osoby na 1 km².

Jak widać z powyższych zestawień miasto Koszalin cechuje się o wiele większą gęstością zaludnienia w porównaniu ze wskaźnikami dla województwa zachodniopomorskiego.

W analizowanym okresie ostatnich 10 lat tylko w 2005 roku odnotowano 0,1% przyrost ludności miasta, w pozostałych latach nastąpił spadek liczby ludności o różnym nasileniu (najniższy wystąpił w roku 2003 i od tego czasu utrzymuje się średnio-rocznie na poziomie 0,2 – 0,3%.

W ostatniej dekadzie wystąpiła przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami. W roku 2008 było 56 270 kobiet (52,5% - o 0,3 p.p. więcej niż w roku 1999). Na 100 mężczyzn w roku 1999 przypadało 109 kobiet, a w roku 2008 wskaźnik ten wynosił 110. Wskaźnik feminizacji jest uzależniony od wieku, w młodszych grupach wiekowych występowała przewaga mężczyzn, w starszych – kobiet. Przewagę liczby kobiet nad mężczyznami odnotowuje się od wieku 35 lat (dane dla 2008 r.). Strukturę wieku ludności z podziałem na płeć wg stanu na dzień 31.12. 2008 r. przedstawia tabela nr 12 oraz wykres 1.

¹⁰ Stan na 01.01.2010r. Źródło: dane Urzędu Miasta Koszalin

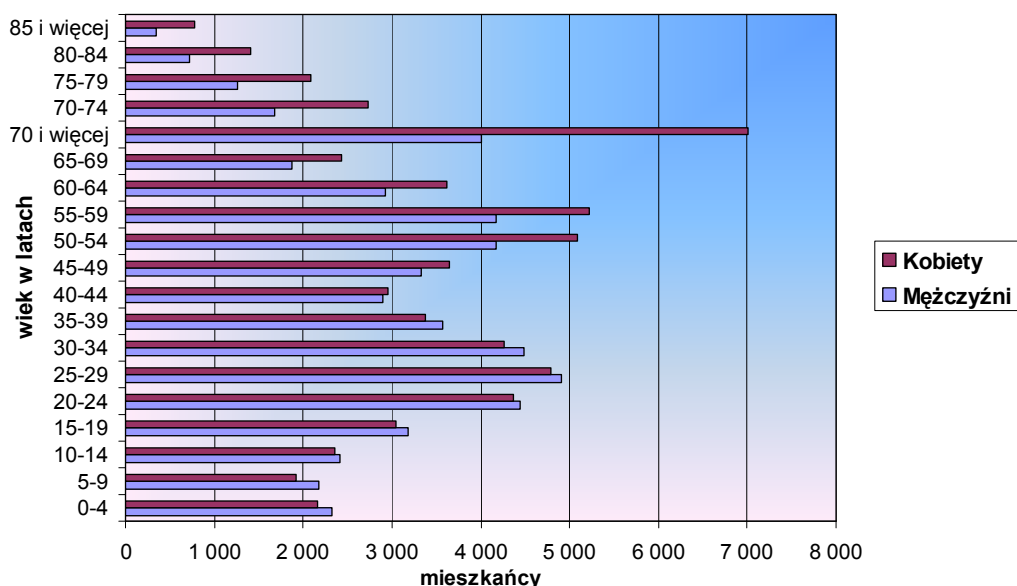

Tabela 12. Struktura wiekowa populacji mieszkańców Koszalina wg grup roczników i płci (stan na 31.12.2008)¹¹

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	[osoby]	[%]	[osoby]	[%]	[osoby]	[%]
ogółem	107 146	100,0	50 876	100,0	56 270	100,0
0-4	4 487	4,2	2 319	4,6	2 168	3,9
5-9	4 095	3,8	2 170	4,3	1 925	3,4
10-14	4 763	4,4	2 414	4,7	2 349	4,2
15-19	6 227	5,8	3 180	6,3	3 047	5,4
20-24	8 804	8,2	4 438	8,7	4 366	7,8
25-29	9 701	9,1	4 915	9,7	4 786	8,5
30-34	8 754	8,2	4 487	8,8	4 267	7,6
35-39	6 948	6,5	3 569	7,0	3 379	6,0
40-44	5 858	5,5	2 901	5,7	2 957	5,3
45-49	6 975	6,5	3 329	6,5	3 646	6,5
50-54	9 252	8,6	4 166	8,2	5 086	9,0
55-59	9 408	8,8	4 179	8,2	5 229	9,3
60-64	6 549	6,1	2 930	5,8	3 619	6,4
65-69	4 309	4,0	1 878	3,7	2 431	4,3
70 i więcej	11 016	10,3	4 001	7,9	7 015	12,5
70-74	4 412	4,1	1 680	3,3	2 732	4,9
75-79	3 347	3,1	1 258	2,5	2 089	3,7
80-84	2 135	2,0	720	1,4	1 415	2,5
85 i więcej	1 122	1,0	343	0,7	779	1,4

Opracowanie: T. Szczygieł, D. Dziechciarz na podstawie danych GUS, Warszawa 2009 r.

Wykres 1. Struktura wiekowa populacji mieszkańców Koszalina (stan na 31.12.2008)

Opracowanie: T. Szczygieł, D. Dziechciarz na podstawie danych GUS, Warszawa 2009 r.

Strukturę wieku ludności w analizowanym okresie kształtowały dwa czynniki: przesuwające się przez kolejne grupy wiekowe wyżej i niżej demograficzne oraz depresja

¹¹ Szczegółowe dane (Koszalin na tle województwa) zawarto w tabeli załączonej do niniejszego opracowania.

urodzeniowa. Dopiero w ostatnich dwóch latach (poza rokiem 2004) odnotowuje się wzrost liczby urodzeń w stosunku do roku bazowego. Dane charakteryzujące ruch naturalny ludności przedstawia tabela 13.

Tabela 13. Ruch naturalny ludności miasta Koszalina w latach 1999 – 2008 r.

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	1999-2008
małżeństwa	648	559	513	549	486	453	547	628	679	685	5747
urodzenia żywe	881	843	815	786	842	915	846	879	928	942	8677
zgony ogółem	870	826	823	805	836	877	906	878	917	969	8707
przyrost naturalny	12	17	9	-19	7	38	-60	1	11	-27	-11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Szczecinie oraz GUS - Bank Danych Regionalnych.

Zmiany w strukturze prowadzą do postarzania się mieszkańców Koszalina. Proces starzenia się zmienia strukturę według grup ekonomicznych ludności i rodzi konsekwencje społeczne oraz ekonomiczne. W analizowanym dziesięcioleciu malała liczba i udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (ogółem spadek o 7 tys.), a rosła liczba i udział pozostałych grup, szczególnie grupa ludności w wieku poprodukcyjnym. Dane te dają podstawę do postawienia tezy, że tendencja ta latach następnych będzie się utrzymywać, prowadząc do podwojenia udziału osób w wieku poprodukcyjnym i spadku o prawie jedną trzecią udziału osób w wieku przedprodukcyjnym.

Obserwowany charakter zmian w analizowanym dziesięcioleciu nie doprowadził do wzrostu obciążenia ekonomicznego ludności w wieku produkcyjnym, a nawet licząc do roku bazowego spowodował jego zmniejszenie – z 54,3 do 50,1 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Na okres perspektywy, kiedy mało liczebne roczniki osiągną wiek produkcyjny, a w wiek poprodukcyjny wejdą jeszcze liczne roczniki aktualnie w wieku produkcyjnym, prognozuje się wzrost współczynnika obciążenia ekonomicznego.

Tabela 14. Zmiany liczby ludności Miasta Koszalina wg grup ekonomicznych.

Wyszczególnienie	Ludność ogółem	Ludność w wieku:			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	
1999	109 941	23 823	71 230	14 888	54,3
2000	108 899	22 665	70 866	15 368	53,7
2001	108 582	21 397	71 436	15 749	52,0
2002	108 480	20 361	71 915	16 204	50,8
2003	107 877	19 279	72 103	16 495	49,6
2004	107 773	18 616	72 331	16 826	49,0
2005	107 886	18 044	72 751	17 091	48,3
2006	107 693	17 552	72 473	17 668	48,6
2007	107 376	17 218	71 881	18 277	49,4
2008	107 146	16 797	71 405	18 944	50,1
2008-1999	-2 795	-7 026	175	4 056	-4,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Szczecinie oraz GUS - Bank Danych Regionalnych.

2.5.1.2. Ruch naturalny ludności

W ciągu ostatnich 10 lat pogłębia się w Koszalinie niekorzystna sytuacja w zakresie migracji ludności, decydującej o bezpośrednim spadku liczby ludności.

Odływ ludności był wyższy o 1,9 tys. osób od napływu na pobyt stały. W ciągu badanego okresu na pobyt stały zameldowało się w Koszalinie 12,6 tys. osób, z tego: 6,6 tys. z miast, 5,6 tys. z obszarów wiejskich i 0,4 tys. z zagranicy. Z kolei odływ kształtował się na poziomie 14,5 tys. osób, z tego wymeldowania do miast – 6,4 tys. osób, na wieś – 6,9 tys. osób oraz 1,2 za granicę. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli 15.

Tabela 15. Migracje - Miasto Koszalin

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	1999-2008
Napływ											
(zameldowania):											
Ogółem	1 167	1 243	1 013	1 563	1 206	1 309	1 229	1 261	1 314	1 268	12 573
z miast	599	681	549	821	673	709	615	619	645	639	6 550
ze wsi	542	523	438	714	512	589	592	583	586	550	5 629
z zagranicy	26	39	26	28	21	11	22	59	83	79	394
Odływ											
(wymeldowania):											
Ogółem	1 230	1 273	1 242	1 434	1 610	1 531	1 492	1 566	1 729	1 374	14 481
do miast	649	630	579	697	730	612	659	628	706	524	6 414
na wieś	494	550	552	673	804	841	694	690	840	713	6 851
za granicę	87	93	111	64	76	78	139	248	183	137	1 216
Saldo migracji ogółem	-63	-30	-229	129	-404	-222	-263	-305	-415	-106	-1 908

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Szczecinie oraz GUS - Bank Danych Regionalnych.

Na szczególną uwagę zasługuje zwiększająca się liczba osób migrujących z miasta na wieś nad ilością ludności przybyłych z obszarów wiejskich do miasta. Ujemne saldo migracji za ostatnie dziesięć lat wyniosło 1,2 tys. osób, tj. około 64% ogółu migrujących. Na drugim miejscu znalazła się grupa osób migrujących za granicę. Saldo migracji zagranicznej w ostatniej dekadzie lat 1999 – 2008 wyniosło 900 osób (dotyczy to tylko grupy osób ujętych w publicznej statystyce).

W oparciu o powyższe dane prezentuje się wskaźniki demograficzne modułu gminnego w tabeli 16.

Tabela 16. Wskaźniki demograficzne modułu gminnego.

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
ludność na 1 km ²	1 304	1 297	1 295	1 297	1 293	1 289	1 286
kobiety na 100 mężczyzn	109	110	110	110	110	110	111
małżeństwa na 1000 ludności	5,1	4,6	4,3	5,2	5,9	6,4	6,5
urodzenia żywe na 1000 ludności	7,4	7,9	8,6	8,0	8,3	8,8	9,0
zgony na 1000 ludności	7,5	7,8	8,3	8,5	8,3	8,7	9,2
przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,2	0,1	0,4	-0,6	0,0	0,1	-0,3

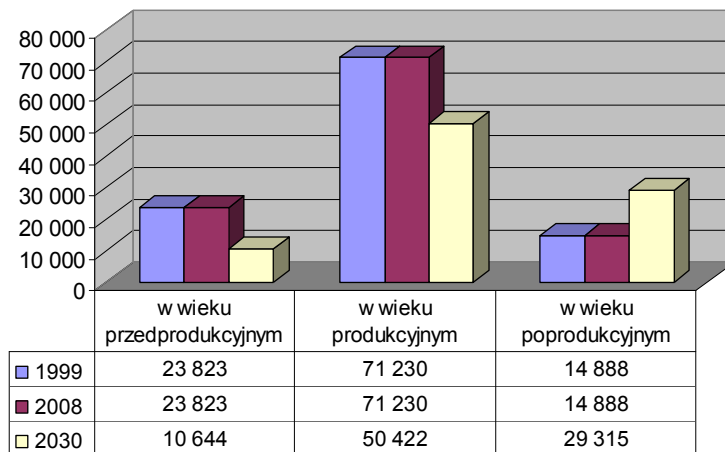
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Szczecinie oraz GUS - Bank Danych Regionalnych.

Mając na uwadze dane¹² postawiono poniższą tezę. Liczba ludności miasta Koszalina do roku 2030 ulegnie zmniejszeniu¹³ do 90,2 tys. osób, z tego w 5 letnich okresach stan ludności będzie się przedstawiał jak niżej:

Stan istniejący rok 2010 – 108,0 tys. m.
 rok 2015 – 105,1 tys. m.
 rok 2020 – 101,2 tys. m.
 rok 2025 – 96,2 tys. m.
 rok 2030 - 90,2 tys. m.

Wykres 2. Struktura wiekowa (wg grup ekonomicznych) mieszkańców Koszalina w latach 1999, 2008 i 2030r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Szczecinie Prognoza ludności Polski do 2030 r., GUS Warszawa 2004 r.

Ponadto wpływ na rozwój sfery społecznej miasta Koszalina ma struktura gospodarstw domowych oraz poziom wykształcenia mieszkańców. Dane opisujące w/w zagadnienia przedstawiono w poniższych tabelach. Z uwagi na brak aktualnych danych analizę oparto na wynikach NSP 2002 r.

Według danych z NSP z roku 2002 liczba i struktura gospodarstw domowych przedstawiała się następująco:

¹² Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa wrzesień 2009, Projekt koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, grudzień 2008 r.

¹³ Spadek liczby ludności o 17 tys. mieszkańców wg danych Urzędu Miejskiego w Koszalinie, Wydział Rozwoju i Współpracy Zagranicznej, Liczba ludności Koszalina do 2030 r. zmniejszy się o ponad 20 tys. mieszkańców.

Tabela 17. Struktura gospodarstw domowych wg liczby osób w Koszalinie (stan na 2002 r.)

Wyszczególnienie		Koszalin		ZACHODNIOPOMORSKIE - miasta	
		[szt]	[%]	[osoba]	[%]
Gospodarstwa	ogółem	44 127	100,0	448 612	100,0
	1 osoba	13 895	31,5	121 263	27,0
	2 osoby	11 644	26,4	114 358	25,5
	3 osoby	9 261	21,0	96 958	21,6
	4 osoby	6 693	15,2	77 959	17,4
	5 osób i więcej	2 634	6,0	38 074	8,5
ludność gospodarstwach	ogółem	106 017	100,0	1 160 942	100,0
	1 osoba	13 895	13,1	121 263	10,4
	2 osoby	23 288	22,0	228 716	19,7
	3 osoby	27 783	26,2	290 874	25,1
	4 osoby	26 772	25,3	311 836	26,9
	5 osób i więcej	14 279	13,5	208 253	17,9

Opracowanie: T. Szczygieł, D. Dziechciarz na podstawie Spisu Powszechnego 2002, GUS 2003 r.

Tabela 18. Struktura wykształcenia

Wyszczególnienie	ZACHODNIOPOMORSKIE		Koszalin	
Ogółem	1 441 377	100,0	95 616	100,0
Wyższe	144 034	10,0	15 989	16,7
Policealne	43 172	3,0	2 729	2,9
średnie razem	413 705	28,7	35 019	36,6
<i>w tym:</i>				
Zawodowe	270 901	18,8	21 708	22,7
ogólnokształce	142 804	9,9	13 311	13,9
Zasadnicze zawodowe	316 444	22,0	16 026	16,8
Podstawowe ukończone	433 306	30,1	20 087	21,0
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	59 727	4,1	2 193	2,3
Nieustalony	30 989	2,1	3 573	3,7

Opracowanie: T. Szczygieł, D. Dziechciarz na podstawie Spisu Powszechnego 2002, GUS 2003.

2.5.2. Wybrane aspekty życia mieszkańców

Na koniec 2009 r. gęstość zaludnienia miasta Koszalina wyniosła 1 286 osób na 1 km² (przy średniej wojewódzkiej 74 osoby na 1 km² powierzchni ogólnej i 850 osób na 1 km² na terenach miast (pow. ogólnej)).

Gęstość zaludnienia na gruntach zabudowanych i zurbanizowanych, w tym samym czasie, wynosiła odpowiednio:

- miasto Koszalin – 4 600 osób na 1 km²

- województwo – 17 600 osób na 1 km²
w tym na terenach miejskich – 3 400 osób na 1 km²

Jak widać z powyższych zestawień Koszalin cechuje się większą gęstością zaludnienia w porównaniu ze średnimi wskaźnikami dla województwa zachodniopomorskiego. Uzupełniającym badaniem było obliczenie udziału wskaźnika terenów biologicznie czynnych na 1-go mieszkańca. W Koszalinie wskaźnik ten wynosi 570 m² terenów podstawowych¹⁴ i 590 m² ogólnej powierzchni biologicznie czynnej¹⁵. W pozostałych miastach województwa wskaźniki te wynoszą odpowiednio 656 m² (pow. podstawowa) i 930 m² (ogólnej pow. biologicznie czynnej). Istniejąca sytuacja uległa zmianie na korzyść po włączeniu w granice administracyjne miasta nowych terenów położonych w gminie Będzino.

2.5.3. Zasoby mieszkaniowe

W roku 2008 (stan na 31.12) stan zasobów mieszkaniowych wynosił 41 238 mieszkań¹⁶, co stanowiło ok. 7% zasobów mieszkaniowych województwa. Pod względem liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, Koszalin ze wskaźnikiem 385 jest powyżej średniej wojewódzkiej (341 mieszkań na 1000 mieszkańców) i średniej krajowej (346), podczas gdy średnio w Unii Europejskiej wynosi on 440. Na jedno mieszkanie przypada 3,2 izby¹⁷, a średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 60,8 m² (w województwie średnio 66,6m²).

Wskaźnik zamieszkania – liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie wynosi 2,3 osoby, co daje 0,7 osoby na jedną izbę, przy średniej wojewódzkiej 1,3. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1-go mieszkańca w Koszalinie wynosi 23,4 m², co jest zbliżone do średniej wojewódzkiej (23,3 m²).

Pod względem form własności w zasobie mieszkaniowym Koszalina dominują mieszkania należące do sektora spółdzielczego – 41,4% (średnia wojewódzka – 26,5%), na drugim miejscu znajdują się mieszkania osób fizycznych – 36,5% (średnia wojewódzka 54,6%), komunalny zasób mieszkaniowy to 16,7%, pozostało 5,5% to zasób mieszkaniowy zakładów pracy, Towarzystwa Budownictwa Spółdzielczego i pozostałych podmiotów.¹⁸

2.5.4. Kultura, turystyka, sport

2.5.4.1. Kultura

Koszalin jest drugim pod względem ilościowym i jakościowym centrum kultury w województwie zachodniopomorskim, skupiającym zarówno instytucje, placówki kultury jak i rozrywki. Zadania z zakresu kultury realizują też środowiska twórcze. Celem w/w jednostek jest przede wszystkim rozwijanie, upowszechnianie i ochrona kultury, edukacja kulturalna, działalność artystyczna. Podejmowane przez nie inicjatywy i realizowane przedsięwzięcia niejednokrotnie mają wymiar ponadregionalny, ogólnopolski lub międzynarodowy.

Główne instytucje kultury – ogółem 5 obiektów:

- **Centrum Kultury 105**, ul. Zwycięstwa 105 (CK 105). Centrum Powstało w roku 2007 na bazie Miejskiego Ośrodka Kultury w Koszalinie. jest samorządową

¹⁴ Za podstawowe tereny biologicznie czynne na terenie miast uważa się sumę gruntów, w skład której wchodzi: grunty rolne, grunty leśne i zadrzewione, zurbanizowane tereny niezabudowane oraz tereny rekreacyjne.

¹⁵ Ogólna powierzchnia terenów biologicznie czynnych to suma powierzchni podstawowej powiększona o powierzchnię wód otwartych, użytków ekologicznych i nieużytków, dla których nie ustanowiono stref zagrożenia bądź uciążliwości.

¹⁶ Źródło: Dane GUS, Bank Danych Regionalnych, Warszawa 2009.

¹⁷ W mieszkaniach położonych w Mieście Koszalin istniało 145 465 izb o łącznej powierzchni użytkowej ca. 2 509 tys. m².

¹⁸ Źródło: Dane GUS, Bank Danych Regionalnych, Warszawa 2009, stan na 31.12.2007r.

instytucja kultury, posiadającą osobowość prawną, wpisaną do rejestru kultury prowadzonego przez Miasto Koszalin. Aktualnie instytucja zarządza 3 obiektami, tj: obiekt przy ul. Zwycięstwa 105, będący siedzibą instytucji (sala widowiskowa o pow. 255,6 m² i 420 miejsc), Amfiteatr, ul. Piastowska 7 (widownia 1 066 m² 5000 miejsc), Domek Kata, przy którym mieści się Teatr Propozycji Dialog, ul. Grodzka 3 (ilość miejsc 150);

- **Bałtycki Teatr Dramatyczny im. Juliusza Słowackiego**, ul. H. Modrzejewskiej 12. Teatr jest samorządową instytucją kultury, posiadającą osobowość prawną, wpisana do rejestru kultury prowadzonego przez Miasto Koszalin. Celem Teatru jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona dóbr kultury, a zwłaszcza sztuki teatru i dyscyplin artystycznych tworzących Teatr posiada 2 sceny: scena duża (widownia parter 264 miejsca, widownia balkon 92 miejsca), scena mała (widownia 85 miejsc);
- **Koszalińska Biblioteka Publiczna im. Joachima Lelewela**, ul. Polonii 1. Biblioteka jest samorządową instytucją kultury, posiadającą osobowość prawną, wpisana do rejestru kultury prowadzonego przez organizatora, którym jest Miasto Koszalin, a w imieniu którego działa Prezydent Miasta. Nadzór merytoryczny nad biblioteką sprawuje Książnica Pomorska w Szczecinie. Ponadto Biblioteka posiada następujące filie:
  - Filia nr 1, ul. Powstańców Wielkopolskich 6
  - Filia nr 3, ul. Młyńska 12
  - Filia nr 4, ul. Ruszczyca 14
  - Filia nr 5, ul. Władysława IV 23b
  - Filia nr 6, ul. J. Lelewela 7
  - Filia nr 8, ul. gen. W. Andersa 2
  - Filia nr 9, ul. Struga 5
  - Filia nr 11, ul. M. Wańkowicza 82
  - Filia nr 12, ul. Spokojna 48
  - Filia nr 15, ul. H. Sucharskiego 5
- **Muzeum w Koszalinie**, ul. Młyńska 37-39. Muzeum jest samorządową jednostką kultury. Organizatorem Muzeum jest Miasto Koszalin. Wpisane jest do rejestru kultury prowadzonego przez organizatora i posiada osobowość prawną. Celem działania Muzeum jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów. Instytucja zarządza 7 obiektami, znajdującymi się pod ww. adresem: Pałac (obiekt zabytkowy z 1890r.), budynek Młyna (obiekt zabytkowy powstały w I połowie XIX w.), Garaże (Gospoda Jamieńska - rok budowy: 1954 r.), Chałupa etnograficzna (zagroda skansenowska - obiekt zabytkowy, powstała w I połowie XIX w.), budynek administracji (2002 r.), Stodoła (2005 r.), budynek działu archeologii (2008 r.)
- **Filharmonia Koszalińska im. Stanisława Moniuszki w Koszalinie**. Filharmonia jest samorządową instytucją kultury, posiadającą osobowość prawną, wpisana do rejestru kultury prowadzonego przez Miasto Koszalin, powołana do tworzenia, promocji i ochrony kultury muzycznej. Zakres działania Filharmonii obejmuje kultywowanie i rozwijanie dziedzictwa muzycznego kultury narodowej i światowej. W planach miasta zaplanowana jest realizacja projektu „Filharmonia Koszalińska

im. Stanisława Moniuszki” – budowa nowego obiektu z salą koncertową (widownia 500 miejsc i scena dla 70 osobowej orkiestry).

Wykaz najważniejszych imprez cyklicznych organizowanych przez instytucje kultury oraz środowiska twórcze:

- Koszaliński Festiwal Debiutów Filmowych „Młodzi i Film”;
- Europejski Festiwal Filmowy „Integracja Ty i Ja”;
- Międzynarodowy Festiwal Filmów Dokumentalnych o Włodzimierzu Wysockim;
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej;
- Hanza Jazz Festiwal;
- Dni Koszalina;
- Lato Polonijne;
- Międzynarodowy Plener Malarski w Osiekach „Czas i miejsce dla sztuki”;
- Noc Muzeów;
- Międzynarodowy Festiwal Zespołowej Muzyki Akordeonowej;
- Letni Festiwal Kabaretu;
- Targ Młyński, Jarmark Jamneński i Międzynarodowy Festiwal Kataryniarzy;
- Muzealne Spotkania z Fotografacją;
- Międzynarodowy Festiwal Rockowy GENERACJA;
- Koszaliński Festiwal na Ulicy Smaków;
- Ogólnopolski Festiwal Piosenki Aktorskiej „REFLEKTOR”

2.5.4.2. Turystyka, sport i rekreacja

W Koszalinie wg danych GUS znajduje się 10 całorocznych obiektów zbiorowego zakwaterowania dysponujących ok. 450 miejscami noclegowymi, z czego ponad połowa to miejsca w hotelach. Do najważniejszych obiektów należą:

- Hotel „Gromada” – 169 miejsc;
- Hotel „Club 2 CV” – 23 miejsca;
- Hotel „Formula” – 60 miejsc;
- Hotel Sportowy „Gwardia” – 34 miejsca.

Ponadto w mieście znajdują się motele, schroniska młodzieżowe oraz centrum szkoleniowe dysponujące miejscami noclegowymi.

Liczba korzystających z noclegów w roku 2008 wyniosła 31 492 osób, w tym udział turystów zagranicznych wyniósł 14%. Udzielono 62 288 noclegów, w tym turystom zagranicznym 7845 noclegów, średni długość pobytu turystów w Koszalinie to ok. 2-3 dni (2 noclegi).

W Koszalinie funkcjonuje ponad 60 klubów sportowych - stowarzyszeń kultury fizycznej, w których pracuje ok. 200 trenerów. Ćwiczy w nich i bierze udział w zajęciach sportowych ponad 8.000 osób, z czego zdecydowaną większość stanowią dzieci i młodzież. Dynamicznie rozwija się sport akademicki. Studiujący mają do wyboru kilkanaście dyscyplin.

Koszalin dysponuje bazą obiektów sportowych, która umożliwia uprawianie sportu, wychowania fizycznego, rekreacji. Większość z nich zbudowana została w latach 60-tych i 70-tych ubiegłego stulecia, a jedynie nieliczne w ostatnich latach. Nie były modernizowane, nie przeprowadzano w nich remontów kapitalnych, jak też większych remontów bieżących, wobec czego stan techniczny wielu z nich jest niezadowolający.

Wobec powyższego rozwój społeczno-gospodarczy miasta Koszalina w dużej mierze uzależniony jest od szybkiego podniesienia standardu obiektów już istniejących i budowy nowych.

Baza sportowo – rekreacyjna:

- Hala sportowa i stadion ZOS-Gwardia, ul. Fałata 34;
- Hala sportowa ZOS, ul. Głowackiego 3-5;
- Hala sportowa ZOS, ul. Orla 14;
- Hala sportowa Politechniki Koszalińskiej, ul. Raławicka 15-17;
- Stadion ZOS „Bałtyk”, ul. Andersa 16;
- Basen kryty ZOS, ul. Głowackiego 3-5;
- Kort tenisowy - Klub Sportowy „Bałtyk”, ul. Andersa 16;
- Kort tenisowy - ZOS-Gwardia, ul. Fałata 34;
- Kryte lodowisko sztuczne, ul. Fałata 34;
- Kręgielnia, Galeria Emka, ul. Jana Pawła II 20;
- Ośrodek Szkoleniowy Taekwondo WTF, ul. Orłąt Lwowskich 26 B;
- Sportowa Dolina, ul. Niepodległości – Podgrodzie – Dąbrowskiego;
- Tor wyścigowy „Motopark”, ul. Gnieźnieńska 8A;
- Park Linowy na Górze Chełmskiej;
- Tereny podożynkowe u podnóża Góry Chełmskiej przy ul. Orłąt Lwowskich.

Znaczącą grupę obiektów wchodzących w skład miejskiej infrastruktury sportowej stanowią również obiekty przyszkolne, takie jak boiska o różnych funkcjach, hale sportowe czy tereny i urządzenia lekkoatletyczne. Zlokalizowane są one na terenach wszystkich koszalińskich szkół publicznych.

Miasto Koszalin, na przestrzeni ostatnich lat, angażowało wiele własnych środków budżetowych z przeznaczeniem na poprawę stanu i dostosowanie infrastruktury sportowej do potrzeb społecznych poprzez modernizacje, remonty i budowę nowych obiektów sportowych.

W ramach poprawy stanu bazy sportowo – rekreacyjnej wymaga ciągłych nakładów remontowo-modernizacyjnych oraz podejmowania realizacji nowych inwestycji w tym zakresie. Podstawowym założeniem jest przeciwdziałanie pogarszaniu się stanu technicznego istniejących obiektów i budowa nowych oraz przede wszystkim stworzenie prawidłowych warunków do masowego i kwalifikowanego uprawiania sportu i rekreacji.

2.5.5. Pomoc społeczna

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Koszalinie prowadzi swoją działalność wykorzystując 9 obiektów:

- Siedziba Ośrodka, - Rejon Pracy Socjalnej nr 1, ul. Al. Monte Cassino 2,
- Ośrodek Wsparcia "Złoty Wiek", ul. Piłsudskiego 64,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi "ODRODZENIE", ul. Odrodzenia 34,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi "PRZYSZŁOŚĆ", ul. Łużycka 12A,
- Placówka opiekuńczo-wychowawcza wsparcia dziennego Świetlica Środowiskowa ul. Dworcowa 2,
- Rejon Pracy Socjalnej nr 3, ul. Dworcowa 2,

- Rejon Pracy Socjalnej nr 2, Rejon Pracy Socjalnej nr 4, Miejski Zespół Orzekania o Niepełnosprawności, ul. Podgórna 16,
- Mieszkanie chronione, ul. Wyspiańskiego 7/8,
- Mieszkanie chronione, ul. Piłsudskiego 25/1A.

2.5.6. Ochrona zdrowia

Ochroną zdrowia mieszkańców Koszalina zajmują się jednostki podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistycznej ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, opieki stacjonarnej – w ramach zamkniętych ośrodków – szpitale.

2.5.6.1. Podstawowa opieka zdrowotna

Podstawowa opieka zdrowotna na terenie Koszalina sprawowana jest przez następujące jednostki:¹⁹

- Zamknięte ośrodki opieki zdrowotnej (publiczne):
  - Szpitale – ogółem 3:
    - Specjalistyczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc, ul. Niepodległości 44;
    - ZOZ MSWiA (poliklinika), ul. Szpitalna 2;
    - Szpital Wojewódzki im. Kopernika, ul. Chałubińskiego 7.
- poradnie specjalistyczne – 87 jednostek;
- pracownie diagnostyczne – 17 jednostek;
- stomatologia podstawowa – 43 jednostki;
- stomatologia specjalistyczna – 10 jednostek;
- rehabilitacja – 10 jednostek;
- poradnie psychiatryczne i leczenie uzależnień – 16 jednostek;
- opieka długoterminowa – 5 jednostek;
- zaopatrzenie ortopedyczne – 62 jednostki;
- świadczenia kontraktowane – 4 jednostki.

Według danych statystycznych na terenie Koszalina w 2008 roku funkcjonowały 4 żłobki dysponujące 360 miejscami.

W 2008 roku w placówkach ambulatoryjnych podstawowej opieki zdrowotnej (obiekty podległe samorządowi terytorialnemu) udzielono ponad 528 tys. porad lekarskich.

Podstawowy personel lekarski na terenie miasta Koszalina to 484 lekarzy ogólnych i specjalistów oraz 100 lekarzy dentyistów, spośród których 150 prowadzi prywatną praktykę lekarską.²⁰

Inne ważniejsze obiekty opieki zdrowotnej na terenie miasta Koszalina:

- Jednostka Ratownictwa Medycznego MEDICA, ul. Kolejowa 1;
- Hospicjum im. Św. Maksymiliana Kolbe, ul. Wojska Polskiego 13;
- Hospicjum NZOZ, ul. Słoneczna 15
- Środkowopomorskie Regionalne Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, ul. Orłąt Lwowskich 26a;

¹⁹ Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NFZ o/zachodniopomorski.

²⁰ Źródło: Dane NFZ o/zachodniopomorski

- Zachodniopomorskie Centrum Organizacji i Promocji Zdrowia w Szczecinie o/Koszalin, ul. Andersa 34;
- MEDICUS Poradnia Stomatologiczno-ginekologiczna, ul. 1-go Maja 20/9;
- Pogotowie Ratunkowe i Stacja Pogotowia Ratunkowego, ul. Kościuszki 5;
- MEDISON NZOZ, ul. Słoneczna 15;
- Poradnia Cukrzycowa, ul. Chałubińskiego 7;

2.5.6.2. Apteki i punkty apteczne

W roku 2008 na terenie Miasta Koszalina funkcjonowały 29 aptek. Szczegółową lokalizację zamieszczono w tabeli 7.15) oraz 2 punkty apteczne, co daje wskaźnik 3 350 osób na jedną aptekę ogólnodostępną (przy średniej wojewódzkiej 3 700 osób na aptekę).

2.5.7. Edukacja, oświata i szkolnictwo wyższe.

2.5.7.1. Edukacja, szkolnictwo, nauka

Koszaliński system edukacji i oświaty zapewnia potrzeby społeczności lokalnej w pełnym zakresie. System jest w fazie reformowania, która jest konsekwencją przemian demograficznych i realizacji zadań zapisanych w resortowych aktach normatywnych, co wymusza zmiany zarówno w sieci szkół jak i organizacji. Podobna sytuacja wstępuje w miejskich przedszkolach.

Na 245 szkół i placówek oświatowych i edukacyjnych położonych na terenie Miasta Koszalina, a nadzorowanych przez zachodniopomorskiego kuratora oświaty, 114 to podmioty publiczne, zaś pozostałe 131 to podmioty niepubliczne.

Ogółem w Koszalinie było: - 102 szkoły, w tym 1 009 oddziałów, uczyło się 18 123 uczniów, a ukończyło je – 3 975 absolwentów.

W tym samym czasie funkcjonowały 23 szkoły dla dorosłych w których uczyło się 1 895 osób, a w ostatnim roku szkolnym ukończyło naukę 350 absolwentów.

W roku 2008 na obszarze miasta opieką przedszkolną objęto 2 363 dzieci, które uczęszczały do 21 przedszkoli i 10 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Szczegółową charakterystyką szkolnictwa przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 19. Edukacja i oświata w Koszalinie w 2008r. - obiekty, uczniowie i absolwenci

Wyszczególnienie	szkoły	oddziały	uczniowie	absolwenci	
Szkoły dla dzieci i młodzieży	szkoły podstawowe	15	352	5 482	1 052
	gimnazja	14	149	3 492	984
	zawodowe szkoły zasadnicze	5	37	869	214
	licea ogólnokształcące	10	105	2 907	978
	licea profilowane	5	18	417	121
	technika	17	222	2 299	510
	szkoły policealne	36	126	2 657	116
	razem	102	1 009	18 123	3 975
Szkoły dla dorosłych	23	84	1 845	350	
ogółem	125	1 093	19 968	4 325	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Regionalnych, Warszawa 2009.

2.5.7.2. Nauka (szkolnictwo wyższe)

W Koszalinie swoją siedzibę bądź oddział posiada 10 uczelni wyższych. Według danych Urzędu Miasta kształci się tu obecnie 18 tys. studentów, w większości na Politechnice Koszalińskiej. Koszalin nie jest postrzegany jako miasto szczególnie atrakcyjne dla młodzieży podejmującej naukę. Pod tym względem znacznie silniej (drenażowo) oddziałują Gdańsk i Szczecin - w każdym z tych miast jest dwukrotnie więcej studentów. Wykaz szkół wyższych zamieszczono w załączniku.

2.5.8. Administracja i instytucje publiczne

Koszalin jako byłe miasto wojewódzkie i drugi ośrodek pod względem wielkości ma dobrze wykształcone instytucje i jednostki w zakresie obsługi ludności zarówno na poziomie lokalnym jak i ponadlokalnym.

Zachodniopomorska administracja rządowa

W Koszalinie mają swoje siedziby następujące instytucje państwowe:

- Wojewoda Zachodniopomorski - delegatura,
- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny,
- Prokuratura Rejonowa i Okręgowa,
- Sąd Rejonowy i Okręgowy,
- Urząd Celny,
- Urzędy Skarbowe,
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie - delegatura

oraz inne urzędy administracji rządowej w formie oddziałów lub delegatur.

Koszalin jest również siedzibą diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej Kościoła Rzymsko-Katolickiego.

Samorząd województwa zachodniopomorskiego

Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego stanowią mieszkańcy województwa, tworzący z mocy prawa regionalną wspólnotę samorządową. W Koszalinie ma swoją siedzibę Wydział Zamiejscowy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie. Ponadto w mieście znajdują się następujące wojewódzkie osoby prawne oraz wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne m. in:

- Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie;
- Zachodniopomorski Ośrodek Ruchu Drogowego w Koszalinie;
- Zespół Kolegiów Nauczycielskich;
- Centrum Edukacji Nauczycieli;
- Policealna Szkoła Medyczna im. Tytusa Chałubińskiego;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital Wojewódzki im. Mikołaja Kopernika;
- Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc;
- Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy.

Samorząd gminny i powiatowy

Koszalin od 1 stycznia 1999 roku jest gminą na prawach powiatu, czyli gminą miejską wykonującą zadania powiatu. Podstawowym elementem struktury samorządowej jest Urząd Miasta Koszalina, któremu podlegają lub, z którym współdziałają spółki i jednostki organizacyjne gminy, m. in:

- MZK Koszalin Sp. z o.o.;
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o.;
- Zarząd Dróg Miejskich;
- Zarząd Budynków Mieszkalnych;

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości
- Izba Wyrzeźwień w Koszalinie;
- Straż Miejska;
- Szkoły Podstawowe;
- Gimnazja;
- Licea Ogólnokształcące;
- Zespoły Szkół;
- Poradnie psychologiczno-pedagogiczne;
- Inne placówki oświatowo-wychowawcze;
- Placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- Przedszkola;
- Żłobki;
- Instytucje kultury;
- Filie biblioteczne;
- Komenda Miejska Policji;
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego;
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej.

Organy nadzoru i kontroli

- Regionalna Izba Obrachunkowa w Szczecinie. Zespół Zamiejskowy w Koszalinie;
- Samorządowe Kolegium Odwoławcze;
- Najwyższa Izba Kontroli. Departament Kontroli Doraźnych. Oddział zamiejskowy;
- Urząd Kontroli Skarbowej

Wymiar sprawiedliwości

- Sąd Okręgowy w Koszalinie
- Sąd Rejonowy
- Prokuratura Okręgowa w Koszalinie
- Prokuratura Rejonowa
- Samorządowe Kolegium Odwoławcze
- Wojskowa Prokuratura Garnizonowa
- Areszt Śledczy
- Zakład Karny
- Młodzieżowy Ośrodek Adaptacji Społecznej

Pozostałe instytucje

- Urząd Pocztowy Koszalin (14 oddziałów)
- Banki (21 przedstawicielstw banków, w tym niektóre posiadają w Koszalinie po kilka oddziałów);
- Apteki (ponad 30 obiektów)
- oraz szereg innych specjalistycznych jednostek usługowych.

2.5.9. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Szczegółowa analiza zagrożeń bezpieczeństwa mienia i ludności miasta Koszalina wskazuje, że postrzeganie zagrożenia przez lokalną społeczność zależy od sposobu zaistnienia zagrożenia, dotychczasowych doświadczeń w ich przewyżczeniu oraz stanu świadomości społecznej. Wpływ na obiektywną ocenę wrażliwości ma lokalna specyfika przestrzeni cywilizacyjnej i naturalnej miasta: powierzchnia, zaludnienie, zurbanizowanie, zabudowanie, wyposażenie w elementy infrastruktury technicznej i komunikacji, struktura

społeczna i posiadane zasoby sił i środków. Podstawowy katalog zagrożeń istniejących i mogących się ujawnić w badanym obszarze to:

- 1) Zagrożenia wynikające z położenia geograficznego i ukształtowania terenu miasta:
  - zagrożenia transgraniczne, radiologiczne, chemiczno-ekologiczne oraz militarne;
  - zagrożenia zjawiskami anomalii pogodowych mających swoje źródło w oddziaływaniu klimatu morskiego;
  - zagrożenia chemiczne wód przybrzeżnych;
  - masowe zakażenia wynikające z turystycznego charakteru miasta;
- 2) Zagrożenia wynikające ze struktury przestrzennej miasta:
  - zagrożenia terrorystyczno-sabotażowe z uwagi na usytuowanie na terenie miasta obiektów specjalnych o podwyższonym stopniu ryzyka (jednostki wojskowe),
  - zagrożenia pożarowe terenów zieleni (lasy, parki) i zwartej zabudowy;
- 3) Zagrożenia wynikające z wyposażenia miasta w elementy infrastruktury technicznej:
  - katastrofy, wypadki i kolizje drogowe jako wynik dużego natężenia ruchu drogowego na układzie drogowym o dużym stopniu zużycia i złych parametrach techniczno-eksploatacyjnych;
  - katastrofy budowlane o różnych źródłach przyczyn zaistnienia.

2.6. Uwarunkowania systemów komunikacji

System komunikacyjny Koszalina można podzielić na trzy podstawowe podsystemy: lotniczy, kolejowy i drogowy. W ramach podsystemu drogowego można wydzielić dwa rodzaje transportu: komunikacja zbiorowa i indywidualna.

2.6.1. Stan podsystemów komunikacji – ogólna charakterystyka

a) podsystem lotniczy

Komunikacja lotnicza w Koszalinie oparta jest na funkcjonującym porcie lotniczym Szczecin – Goleniów oddalonym od miasta ponad 100 km. Jest to port regionalny dla całego województwa Zachodniopomorskiego. Funkcja tego lotniska dla miasta Koszalin jest mało atrakcyjna ze względu na znaczne oddalenie. Stąd też obecnie port lotniczy Szczecin – Goleniów nie ma większego znaczenia dla całego systemu komunikacyjnego miasta.

Widząc istotę problemu władze miasta wraz z firmą Ove Arup & Partners International Limited podjęły kroki do uruchomienia w Zegrzu Pomorskim lotniska cywilnego obsługującego rejon miasta Koszalin. Lotnisko zlokalizowane jest w odległości zaledwie 18 km Koszalina. Perspektywa uruchomienia nowego portu lotniczego jest uzależniona od możliwości przystosowania dawnego lotniska wojskowego do obsługi pasażerskiej. Nowy port lotniczy miałby rocznie obsługiwać docelowo około 400 tys. pasażerów. Celem jest, aby inwestycja w przyszły port lotniczy była opłacalna, a obiekt był samofinansujący się. Samoloty, które mogłyby lądować na tym lotnisku to statki mogące pomieścić około 200 pasażerów. Planowana długość pasa startowego 2.5 km. Dla systemu komunikacyjnego miasta powstanie portu lotniczego w tak niewielkiej odległości miałyby bardzo duże znaczenie powodujące uatrakcyjnienie miasta.

b) podsystem kolejowy

Układ komunikacji szynowej – kolejowej miasta Koszalina składa się z trzech linii kolejowych:

- od wschodu – linia pierwszorzędna – kierunek Gdynia, Gdańsk, jednotorowa zelektryfikowana

- od południowego zachodu – linia pierwszorzędna w kierunku Białogardu, a dalej na południe do Poznania i na zachód do Szczecina – linia jednotorowa zelektryfikowana
- od północnego zachodu – drugorzędna linia w kierunku Kołobrzegu – linia jednotorowa, zelektryfikowana.
- pozostałe linie, w tym wąskotorowe, są w stanie zdegradowanej infrastruktury, wymagającej znacznych nakładów finansowych na ich uruchomienie. Jako uwarunkowanie można jedynie stwierdzić, że istnieją korytarze z przeznaczeniem na linie kolejowe: w kierunku południowo – wschodnim do Bobolic, co mogłoby mieć istotne znaczenie przy uruchomieniu lotniska w Zegrzu Pomorskim oraz odgałęzienia na Rosnowo – Zegrze, a także odgałęzienie z miejscowości Mścice w kierunku Mielna.

Dla samego Koszalina podsystem kolejowy nie ma znaczenia, gdyż w mieście funkcjonuje jedynie stacja Koszalin Główny. Nie ma innych przystanków kolejowych, które mogłyby powodować skutek w ruchu wewnętrznym w mieście. Niemniej jednak lokalizacja dworca PKP w samym centrum miasta powoduje, iż dla przyjezdnych może to być atrakcyjny środek transportu, a jednocześnie miejsce będące swego rodzaju generatorem ruchu indywidualnego i komunikacji zbiorowej kołowej, umożliwiającej dostęp do komunikacji szynowej.

Podsystem kolejowy ma dość duże znaczenie w układzie aglomeracyjnym. Koszalin, jako ośrodek administracyjno – kulturalny oraz przemysłowy, największe miasto w promieniu ponad 50 km jest istotnym punktem dla okolicznych mieszkańców, ze względu na ilość miejsc pracy oraz generowanych przez swoje funkcje miejsc docelowej podróży.

c) podsystem drogowy

System drogowy w mieście oparty jest na istniejącej infrastrukturze ulicznej. Infrastruktura ta jest powiązana z układem dróg zewnętrznych o znaczeniu krajowym oraz wojewódzkim. Przez miasto Koszalin obecnie przebiegają drogi krajowe nr 6 (na kierunku Szczecin – Gdańsk, zachód – wschód) i 11 (na kierunku Poznań – Kołobrzeg, południe – północ). Obie drogi przenoszą ruch regionalny o charakterze gospodarczym i podróży służbowych. Ich znaczenie rośnie w okresie wakacyjnym, gdy przeważa rola dróg turystycznych, obsługujących pasmo nadmorskie.

Przez miasto drogi te przebiegają ulicami:

DK nr 6

Szczecińska, Syrenki, Bohaterów Warszawy, Armii Krajowej, Monte Cassino, Juliana Fałata, Gdańską. Poza odcinkiem ulicy Szczecińskiej i Syrenki droga przebiega ulicami o przekroju 2x2.

DK nr 11

Gnieźnieńska, Krakusa i Wandy, Armii Krajowej, Bohaterów Warszawy, Morską. Odcinek ulicy Morskiej w całym układzie tej drogi jest jednojezdniowy, pozostała część infrastruktury stanowi układ o przekroju 2x2.

Ważnym elementem w całym układzie dróg krajowych są decyzje na szczeblu centralnym dotyczące przebiegu w przyszłości dróg ekspresowych nr S6 i S11. Nie wiadomo, jaką rangę w przyszłości będą miały istniejące drogi krajowe, ale ich rola w mieście nadal będzie znacząca i będzie należała do podstawowego układu drogowego.

Ponadto w układzie regionu przez miasto przebiegają drogi wojewódzkie:

DW nr 167 ulicą Połczyńską od ul. Gnieźnieńskiej południowej granicy miasta

DW nr 203 ulicą Darłowską od ul. Gdańskiej (DK nr 6) do północno – wschodniej granicy miasta

DW nr 206 ulica Zwycięstwa od ul. R. Traugutta do wschodniej granicy miasta.

Wszystkie drogi wojewódzkie są ulicami jednojezdniowymi.

Ponadto występują ulice o znaczeniu dla najbliższej aglomeracji, drogi powiatowe:

Lp.	Nazwa ulicy	Przebieg drogi	Numer drogi
1	4 Marca	od ul. Gnieźnieńskiej do ul. Zwycięstwa	5500Z
2	Andersa Władysława	od ul. 1 Maja do ul. Wojska Polskiego	5501Z
3	Batalionów Chłopskich	od ul. Młyńskiej do ul. Kwiatkowskiego oraz wzdłuż rzeki Dzierżęcinki	5502Z
4	Bojowników o Wolność i Demokrację	od ul. Przemysłowej w kierunku ul. Szczecińskiej	5503Z
5	Chałubińskiego Tytusa	od ul. Piłsudskiego w kierunku ul. Sanatoryjnej	5504Z
6	Dzierżęcińska	od ul. Św. Wojciecha do Lubiatowskiej	5505Z
7	Energetyków	od ul. Morskiej do ul. Martina Kinga	5506Z
8	Franciszkańska	od al. Monte Casino do ul. Krańcowej	5507Z
9	Rotmistrza Witolda Pileckiego	od ul. Zwycięstwa do ul. Kościuszki	5508Z
10	1 Maja	od ul. Zwycięstwa do pl. Gwieździstego	5509Z
11	Jana Pawła II	od ul. Gdańskiej do ul. Władysława IV	5510Z
12	Kędzierzyńska	od DK nr 6 do granic administracyjnych miasta	5511Z
13	Konstytucji 3 Maja	od ul. Krakusa i Wandy do pl. Gwieździstego	5512Z
14	Kościuszki Tadeusza	od ul. Piłsudskiego do ul. Młyńskiej	5513Z
15	Kutrzeby Tadeusza	od al. Monte Casino do ul. Władysława IV	5514Z
16	Kwiatkowskiego Eugeniusza	od ul. Batalionów Chłopskich do ul. Władysława IV	5515Z
17	Lange Oskara	od ul. Gdańskiej do ul. Pomorskiej	5516Z
18	Lechicka	od ul. Krakusa i Wandy do granic administracyjnych miasta	5517Z
19	Lubiatowska	od ul. Zwycięstwa przez Chełomoniewo, Dzierżęcino do Lubiatowa	5518Z
20	Mieszka I	od ul. Szczecińskiej do ul. BoWiD	5519Z
21	Młyńska	od Rynku Staromiejskiego do al. Monte Casino	5520Z
22	Monte Casino	od ul. Fałata do ul. Kościuszki	5521Z
23	Na Jamno	od ul. Morskiej do granic administracyjnych miasta	5522Z
24	Na Skwierzynkę	od ul. Władysława IV do granic administracyjnych miasta	5523Z
25	Niepodległości	od ul. Spółdzielczej do al. Armii Krajowej	5524Z
26	Orląt Lwowskich	od ul. Fałata do ul. Piłsudskiego	5525Z
27	Paproci	od ul. Wrzosów do granic administracyjnych miasta	5526Z
28	Piastowska	od ul. Młyńskiej do ul. Zwycięstwa	5527Z
29	Piłsudskiego Józefa Marszałka	od ul. Zwycięstwa do ul. Słupskiej	5528Z
30	Podgrodzie	od ul. Spółdzielczej do ul. Młyńskiej	5529Z
31	Półczyńska	od ul. Gnieźnieńskiej do pl. Gwieździstego	5530Z
32	Powstańców Wielkopolskich	od ul. Lechickiej do ul. Zwycięstwa	5531Z
33	Przemysłowa	od ul. BoWiD do ul. Morskiej	5532Z

34	Rynek Staromiejski	od ul. Zwycięstwa do ul. Młyńskiej	5533Z
35	Słowiańska	od ul. Lechickiej do ul. półczyńskiej	5534Z
36	Słupska	od ul. Piłsudskiego do granic administracyjnych miasta	5535Z
37	Spokojna	od ul. Sienkiewicza do ul. Franciszkańskiej	5536Z
38	Szczecińska	od ul. Zwycięstwa do ul. Syrenki	5537Z
39	Śniadeckich	od ul. Jana Pawła II do ul. Oskara Lange	5538Z
40	Św. Wojciecha	od ul. Zwycięstwa do ul. Wojska Polskiego	5539Z
41	Traugutta Romualda	od ul. Piłsudskiego do ul. Zwycięstwa	5540Z
42	Wańkowicza Melchiora	od ul. Fałata do ul. Władysława IV	5541Z
43	Waryńskiego Ludwika	od ul. Piłsudskiego do ul. Zwycięstwa	5542Z
44	Władysława IV	od al. Monte Casino do granic administracyjnych miasta	5543Z
45	Wojska Polskiego	od ul. Zwycięstwa do ul. Św. Wojciecha	5544Z
46	Wrzosów	od ul. Paproci do ul. Półczyńskiej	5545Z
47	Zdobyców Wału Pomorskiego	od ul. Zwycięstwa do ul. Słonecznej	5546Z
48	Zwycięstwa	od ul. Szczecińskiej do ul. Traugutta	5547Z
50	Koszalińska Północna Starowiejska	od ul. Władysława IV do ul. Jamneńskiej od ul. Jamneńskiej do ul. Starowiejskiej od ul. Północnej	0360Z

a także drogi o znaczeniu wyłącznie dla samego Koszalina, drogi gminne:

Lp.	Nazwa ulicy	Przebieg drogi
1	Akacyjowa	od ul. Św. Wojciecha do ul. Dębowej
2	Akademicka	od ul. Władysława IV do ul. Staszica
3	Artylerzystów	od ul. Zwycięstwa do ul. Westerplatte
4	Asnyka Adama	od ul. Młyńskiej do ul. Grodzkiej
5	Barlickiego Norberta	od ul. Drzymały do ul. Konstytucji 3 Maja
6	Barłomieja	od ul. Zwycięstwa do ul. Macieja
7	Batorego Stefana	od ul. Sowińskiego
8	Bauera Jana	od ul. Rodła
9	Bema Józefa	od ul. Zwycięstwa do ul. Zielonej
10	Bławatków	od ul. Konwalii
11	Bogusława II	od ul. Zwycięstwa do ul. Podgrodzie
12	Bonifacego	od ul. Światowida
13	Borówkowa	od ul. Malinowej
14	Bosmańska	od ul. Franciszkańskiej do granicy z gruntami KSM „Na Skarpie”
15	Botaniczna	od ul. Św. Wojciecha
16	Boya Żeleńskiego	od ul. Wojska Polskiego do ul. Kasprowicza
17	Bożka Arkadiusza	od ul. Rodła
18	Bożydara	od ul. Lubiatowskiej
19	Bratków	od ul. Paproci
20	Brzoskwiniowa	od ul. Czereśniowej do ul. Morelowej
21	Brzozowa	od ul. Bohaterów Warszawy do ul. Szczecińskiej
22	Bursztynowa	od ul. Franciszkańskiej do ul. Bosmańskiej
23	Bzów	od ul. Dębowej do ul. Dębowej
24	Chabrów	od ul. Łubinów
25	Chełmońskiego Józefa	od ul. Zwycięstwa do ul. Żeromskiego
26	Chełmska	od ul. Tradycji

27	Chodkiewicza Karola	od ul. Sowińskiego
28	Chopina Fryderyka	od ul. Moniuszki do ul. Karłowicza
29	Chrobrego Bolesława	od ul. Zwycięstwa do ul. Krzywoustego
30	Chrzanowskiego Ignacego	od ul. Wąwozowej do ul. Wyki
31	Cisowa	od ul. Jarzębinowej do ul. Sosnowej
32	Czarnieckiego Stefana	od ul. Sowińskiego
33	Czeremchowa	od ul. Wierzbowej do ul. Kalinowej
34	Czereśniowa	od ul. Morelowej do ul. Św. Wojciecha
35	Czwartaków	od ul. Westerplatte
36	Daleka	od ul. Bliskiej do ul. Turowskiego
37	Dąbrowskiego Jarosława	od ul. Franciszkańskiej do ul. Podgródzie
38	Dąbrówki	od ul. Kazimierza Wielkiego do Rynku Staromiejskiego
39	Dębowa	od ul. Zwycięstwa do ul. wojska Polskiego
40	Dokerów	od ul. Sienkiewicza
41	Domańskiego Bolesława Ks. Dr	od ul. Rodło
42	Domina Czesława Ks. Biskupa	od ul. Laskonogiego do ul. Komisji Edukacji Narodowej
43	Dmowskiego Romana	od ul. Warskiego do ul. Kwiatkowskiego
44	Drzymały Michała	od ul. Krakusa i Wandy do ul. Połtawskiej
45	Dworcowa	od ul. Zwycięstwa
46	Dywizji Drezdeńskiej	od ul. Westerplatte
47	Działkowa	od ul. Połczyńskiej
48	Dzieci Wrzesińskich	od ul. Zwycięstwa do ul. Drzymały
49	Fiołków	od ul. Bratków
50	Gąszczak Marii Magdaleny	od ul. Rodła
51	Gerberowa	od ul. Św. Wojciecha do ul. Sadowej
52	Gierczak Emilii	od ul. Kutrzeby do ul. Kwiatkowskiego
53	Głogowa	od ul. Lubiatowskiej do ul. Tataraków
54	Głowackiego Bartosza	Od ul. Jedności do ul. Rotmistrza Witolda Pileckiego
55	Golisza Maksymiliana	od ul. Rodła
56	Goździków	od ul. Paproci
57	Grabowa	od ul. Modrzewiowej do ul. Wiązowej
58	Grodzka	od ul. Asnyka do ul. Zwycięstwa
59	Grottgera Artura	od ul. Zwycięstwa do ul. Wojska Polskiego
60	Grunwaldzka	od ul. Zwycięstwa do ul. Podgródzie
61	Harcerska	od ul. Komisji Edukacji Narodowej do ul. Konstytucji 3 Maja
62	Hebanowa	od ul. Wierzbowej do ul. Topolowej
63	Hołdu Pruskiego	od ul. Zwycięstwa do ul. Szymanowskiego
64	Hubalczyków	od ul. Sianowskiej
65	Irysów	od ul. Goździków
66	Jabłoniowa	od ul. Św. Wojciecha do ul. Zielonej
67	Jachtowa	od ul. Morskiej do ul. Franciszkańskiej
68	Jagodowa	od ul. Malinowej
69	Jagoszewskiego Henryka	od ul. Jana Pawła II do ul. Wańkowicza

70	Jana z Kolna	od al. Armii Krajowej do ul. Zwycięstwa
71	Jantarowa	od ul. Bursztynowej do ul. Franciszkańskiej
72	Jarzębinowa	od ul. Św. Wojciecha do ul. Akacjowej
73	Jaskótek	od ul. Sarzyńskiej
74	Jaskrów	od ul. Paproci
75	Jasna	od ul. Szczecińskiej
76	Jaśminowa	od ul. Zwycięstwa do ul. Zdobywców Wału Pomorskiego
77	Jaworowa	od ul. Jarzębinowej do ul. Akacjowej
78	Jedności	od ul. Piastowskiej do ul. Zwycięstwa
79	Jesionowa	od ul. Dębowej do ul. Kalinowej
80	Jeziorna	od ul. Lubiatowskiej
81	Jeżynowa	od ul. Malinowej
82	Jodłowa	od ul. Zdobywców Wału Pomorskiego do ul. Świerkowej
83	Jutrzenki	od ul. Chałubińskiego do ul. Leśnej
84	Kaczeńców	od ul. Paproci
85	Kadetów	od ul. Zdobywców Wału Pomorskiego
86	Kalinowa	od ul. Topolowej do ul. Palmowej
87	Kamieniarska	od ul. Gnieźnieńskiej
88	Karłowicza Mieczysława	od ul. Piłsudskiego do ul. Ogińskiego
89	Kasprowicza Jana	od ul. Boya Żeleńskiego do ul. Korczaka
90	Kasztanowa	od ul. Dębowej do ul. Kalinowej
91	Kaszubska	od ul. Zwycięstwa do ul. Drzymały
92	Kazimierza Wielkiego	od ul. Bogusława II do ul. Zwycięstwa
93	Kinga Martina	od ul. Franciszkańskiej
94	Klonowa	od ul. Jaśminowej do ul. Zdobywców Wału Pomorskiego
95	Kochanowskiego Jana	od ul. Zwycięstwa
96	Kolejowa	od ul. Zwycięstwa do ul. Lechickiej
97	Kołątaja Hugona	od ul. Śniadeckich do ul. Staszica
98	Komisji Edukacji Narodowej	od ul. Połtawskiej do pl. Gwiazdźstego
99	Konopnickiej Marii	od ul. wojska Polskiego do ul. Jana Kasprowicza
100	Konwalii	od ul. Paproci
101	Kopernika Mikołaja	od ul. Sportowej
102	Korczaka Janusza	od ul. 4 Marca do ul. Kasprowicza
103	Kosynierów	od ul. Spokojnej do ul. Franciszkańskiej
104	Krańcowa	od ul. Morskiej
105	Krawiecka	od ul. Lubiatowskiej do ul. Kupieckiej
106	Krokusów	od ul. Paproci
107	Krucza	od ul. Kościuszki do ul. Sportowej
108	Krzywoustego Bolesława	od ul. Zwycięstwa do ul. 1 Maja
109	Krzyżanowskiego Juliana	od ul. Wąwozowej do ul. Wyki
110	Księżnej Anastazji	od ul. Dąbrówki do ul. Marii Ludwiki
111	Księżycowa	od ul. Jutrzenki do ul. Zorzy
112	Kubusia Puchatka	od ul. 4 Marca
113	Kujawska	od ul. Pomorskiej
114	Kupiecka	od ul. Lubiatowskiej do ul. Krawieckiej

115	Kutrowa	od ul. Teligi
116	Laskonogiego Władysława	od ul. Zwycięstwa do ul. Domina
117	Lawendy	od ul. Malw
118	Legnicka	od ul. Połczyńskiej do ul. Modrzejewskiej
119	Leszczynowa	od ul. Zdobywców Wału Pomorskiego do ul. Modrzewiowej
120	Leśna	od ul. Chałubińskiego do ul. Sanatoryjnej
121	Limanowskiego Bolesława	od ul. Kwiatkowskiego
122	Lotników	od ul. Sianowskiej
123	Lubuska	od ul. Pomorskiej do ul. Śląskiej
124	Lutyków	od ul. Lechickiej do ul. Poprzecznej
125	Łąkowa	od ul. Dzierżęcińskiej
126	Łubinów	od ul. Paproci
127	Łużycka	od ul. Kolejowej do ul. Poprzecznej
128	Macieja	od ul. Pankracego
129	Mahoniowa	od ul. Topolowej do ul. Wojska Polskiego
130	Maków	od ul. Krokusów
131	Malinowa	od ul. Lubiatowskiej
132	Malownicza	od ul. Oskara Lange do ul. Kuczkowskiego
133	Malw	od ul. Goździków
134	Mariańska	od ul. Drzymały do ul. Konstytucji 3 Maja
135	Marii Ludwiki	od ul. Młyńskiej do ul. Kazimierza Wielkiego
136	Marynarzy	od ul. Morskiej do Żeglarzy
137	Matejki Jana	od ul. Zwycięstwa do ul. Moniuszki
138	Mazowiecka	od ul. Pomorskiej
139	Mazurska	od ul. Pomorskiej
140	Mickiewicza Adama	od ul. Młyńskiej do ul. Zwycięstwa
141	Miła	od ul. Mieszka I
142	Mireckiego Józefa	od ul. Piłsudskiego do ul. Rejtana
143	Modrzejewskiej Heleny	od ul. Legnickiej do ul. Gnieźnieńskiej
144	Modrzewiowa	od ul. Leszczynowej do ul. Grabowej
145	Moniuszki Stanisława	od ul. Zwycięstwa do ul. Piłsudskiego
146	Morełowa	od ul. Zwycięstwa do ul. Gerberowej
147	Mściwoja	od ul. Światowida
148	Nagietków	od ul. Malw
149	Nasturcji	od ul. Roż
150	Nerudy Pablo	od ul. Franciszkańskiej
151	Norwida Cypriana Kamila	od ul. Reja
152	Nowowiejskiego Feliksa	od ul. Traugutta do ul. Karłowicza
153	Obotrytów	od ul. Lechickiej do ul. Poprzecznej
154	Obróńców Helu	od ul. Westerplatte
155	Odrodzenia	od ul. Batalionów Chłopskich do ul. Podgórnej
156	Ogińskiego Michała	od ul. Zwycięstwa do ul. Karłowicza
157	Ogrodowa	od ul. Kościuszki do ul. Sportowej
158	Okrężna	od ul. Sarzyńskiej
159	Okrzei Stefana	od ul. Zwycięstwa do ul. Dworcowej
160	Orla	od ul. Modrzejewskiej
161	Orzechowa	od ul. Wierzbowej do ul. Kalinowej

162	Pancerniaków	od ul. Zdobywców Wału Pomorskiego do Westerplatte
163	Pankracego	od ul. Bartłomieja
164	Parkowa	od ul. Westerplatte
165	Partyzantów	od al. Monte Casino do ul. Kruczej
166	Piaskowa	od ul. Wojska Polskiego
167	Picassa Pablo	od ul. Franciszkańskiej
168	Pięiężnego Seweryna	od ul. Rodła
169	Plac Gwieździsty	od ul. 1 Maja do ul. Połczyńskiej
170	Plac Kilińskiego	od ul. Młyńskiej do Podgórnej
171	Plac Wolności	od ul. Zwycięstwa do ul. Andersa
172	Plac Zwycięstwa	od ul. Zwycięstwa do ul. Andersa
173	Platanowa	od ul. Kalinowej do ul. Orzechowej
174	Płowce	od ul. Połczyńskiej do ul. Modrzejewskiej
175	Podchorążych	od ul. Westerplatte
176	Podgórna	od ul. Młyńskiej do ul. Bałtyckiej
177	Podlaska	od ul. Pomorskiej
178	Podmiejska	od ul. Wrzosów
179	Polan	od ul. Słowiańskiej
180	Polnych Kwiatów	od ul. Św. Wojciecha do ul. Tulipanów
181	Poławaska	od ul. Zwycięstwa do ul. Harcerskiej
182	Pomorska	od ul. Oskara Lange
183	Poprzeczna	od ul. Połczyńskiej do ul. Łużyckiej
184	Próchnika Adama	od ul. Akademickiej do ul. Doroszewskiego
185	Przyjaźni	od ul. Westerplatte
186	Pszeniczna	od ul. Żytniej
187	Raławicka	od ul. Andersa
188	Radogoszczańska	od ul. Łużyckiej do ul. Powstańców Wielkopolskich
189	Radości	od ul. Wspólnej
190	Reja Mikołaja	od ul. Zwycięstwa
191	Rejtana Tadeusza	od ul. Orłąt Lwowskich
192	Reymonta Władysława	od ul. wojska Polskiego do ul. Żeromskiego
193	Robotnicza	od ul. Warskiego
194	Rodła	od ul. Oskara Lange
195	Rolna	od ul. Gdańskiej do ul. Słupskiej
196	Róż	od ul. Bławatków
197	Różana	od ul. Morskiej
198	Rumianków	od ul. Malw
199	Ruszczyca Ferdynanda	od ul. Zwycięstwa do ul. Sanatoryjnej
200	Rybacka	od ul. Morskiej
201	Rynek Staromiejski	od ul. Młyńskiej do ul. Dąbrówki
202	Rzeczna	od ul. Gnieźnieńskiej
203	Rzemieślnicza	od ul. Niepodległości do Szkoły Podstawowej Nr 13
204	Sadowa	od ul. Gerberowej
205	Sanatoryjna	od ul. Ruszczyca do ul. Nowosanatoryjnej
206	Sarzyńska	od ul. Gnieźnieńskiej do ul. Połczyńskiej
207	Seminaryjna	od ul. Połczyńskiej do ul. Sarzyńskiej
208	Serwacego	od ul. Pankracego
209	Sezamkowa	od ul. 4 Marca

210	Sianowska	od ul. Westerplatte
211	Sienkiewicza Henryka	od ul. Morskiej do ul. Franciszkańskiej
212	Sierpińskiego Wacława	od ul. Tatarkiewicza do ul. Próchnika
213	Sikorek	od ul. Skowronków
214	Skargi Piotra	od ul. Krakusa i Wandy do ul. Łużyckiej
215	Skłodowskiej Curie Marii	od ul. Połczyńskiej do Modrzejewskiej
216	Skowronków	od ul. Sarzyńskiej
217	Słoneczna	od ul. Sanatoryjnej
218	Słoneczników	od ul. Paproci
219	Słowackiego Juliusza	od ul. Zwycięstwa
220	Słowików	od ul. Skowronków do ul. Jaskółek
221	Sosnowa	od ul. Jarzębinowej do ul. Jaworowej
222	Sowińskiego Józefa	od ul. Czarnieckiego do ul. Zielonej
223	Spokojna	od ul. Rybackiej do ul. Sienkiewicza
224	Sportowa	od ul. Piłsudskiego do Promenady Kopernika
225	Spółdzielcza	od ul. Jana z Kolna do ul. Podgrodzie
226	Staffa Leopolda	od ul. Zwycięstwa do ul. Żeromskiego
227	Staszica Stanisława	od ul. Oskara Lange do ul. Jana Pawła II
228	Stoczniovców	od ul. Franciszkańskiej
229	Stokrotek	od ul. Paproci
230	Strażacka	od ul. Gnieźnieńskiej
231	Struga Andrzeja	od ul. Reymonta do ul. Żeromskiego
232	Strumykowa	od ul. Dąbrowskiego do ul. batalionów Chłopskich
233	Synów Pułku	od ul. Sanatoryjnej do ul. Wopistów
234	Szafirków	od ul. Malw
235	Szarych Szeregów	Od ul. Mieszka I
236	Szeroka	od ul. Konstytucji 3 Maja
237	Szkutnicza	od ul. Franciszkańskiej
238	Szpitalna	od pl. Gwiazdzistego
239	Szymanowskiego Karola	od ul. Karłowicza do ul. Waryńskiego
240	Szyprów	od ul. Krańcowej do ul. Kutrowej
241	Śląska	od ul. Pomorskiej
242	Światowida	od ul. Lubiatowskiej
243	Świerkowa	od ul. Westerplatte do ul. Jodłowej
244	Świętopełka	od ul. Światowida
245	Targowa	od ul. Modrzejewskiej do ul. Raclawickiej
246	Tataraków	od ul. Lubiatowskiej
247	Tetmajera Kazimierza	od ul. 4 Marca do ul. Staffa
248	Tęczy	od ul. Jutrzenki do ul. Zorzy
249	Topolowa	od ul. Zwycięstwa do ul. Dzierżęcińskiej
250	Tradycji	od ul. Oskara Lange do ul. Rodła
251	Tulipanów	od ul. Św. Wojciecha do ul. Polnych Kwiatów
252	Turowskiego Władysława	od ul. Dalekiej
253	Ułańska	od ul. Zdobywców Wału Pomorskiego
254	Walecznych	od ul. Pancerników
255	Warmińska	od ul. Pomorskiej
256	Warskiego Adolfa	od ul. Kwiatkowskiego

257	Wąwozowa	od ul. Władysława IV
258	Wenedów	od ul. Słowińskiej do ul. Poprzecznej
259	Wery - Kostrzewy	od ul. Kwiatkowskiego do ul. Warszawskiego
260	Westerplatte	od ul. Artylerzystów
261	Wiązowa	od ul. Modrzewiowej do ul. Grabowej
262	Wierzbowa	od ul. Dębowej do ul. Mahoniowej
263	Wiklinowa	od ul. Żarnowieckiej
264	Wiśniowa	od ul. Zdobywców Wału Pomorskiego
265	Wopistów	od ul. Westerplatte do ul. Zdobywców Wału Pomorskiego
266	Wróblewskiego Walerego	od ul. Konstytucji 3 Maja do ul. Drzymały
267	Wrześniowa	od ul. Westerplatte
268	Wspólna	od ul. Oskara Lange do ul. Turowskiego
269	Wybickiego Józefa	od ul. Piłsudskiego do ul. Rejtana
270	Wydymowa	od ul. Franciszkańskiej do ul. Rybackiej
271	Wyki Kazimierza	od ul. Wąwozowej do ul. Krzyżanowskiego
272	Wyspiańskiego Stanisława	od ul. Wojska Polskiego do ul. Chełmońskiego
273	Wyszyńskiego Stefana Kardynała	od ul. 1 Maja do ul. Chrobrego
274	Zacisze	od ul. Mieszka I
275	zalesie	od ul. Św. Wojciecha
276	Zamenhoffa Ludwika	od ul. Zwycięstwa do ul. Ruszczycy
277	Zawiszy Czarnego	od ul. Kazimierza Wielkiego do ul. Młyńskiej
278	Zbożowa	od ul. Połczyńskiej do ul. Działkowej
279	Zgoda	od ul. Traugutta do ul. Moniuszki
280	Zielona	od ul. Zwycięstwa do ul. Gerberowej
281	Ziemowita	od ul. Światowida
282	Złotych Kłosów	od ul. Połczyńskiej do ul. Gryczanej
283	Zorzy	od ul. Leśnej
284	Żarnowiecka	od ul. Tataraków
285	Żebrowskiego Michała	od ul. Tradycji
286	Żeglarska	od ul. Morskiej
287	Żeromskiego Stefana	od ul. Wojska Polskiego
288	Żwirowa	od ul. Wojska Polskiego
289	Żytia	od ul. Połczyńskiej do ul. Złotych Kłosów
290	Ariadna	od ul. Koszalińskiej do ul. Jamneńskiej
291	Błękitna	od ul. Pogodnej
292	Deszczowa	od ul. Gradowej do ul. Wodnika
293	Gradowa	od ul. Jamneńskiej do ul. Filtrowej
294	Gryfitów	od ul. Jamneńskiej do ul. Sołeckiej
195	Gwiazdna	równoległa do ul. Pogodnej
296	Julków Jamneńskich	od ul. Północnej
297	Klubowa	od ul. Złotej do ul. Orlików
298	Kogucia	od ul. Północnej do ul. Promowej
299	Koronkowa	od ul. Jamneńskiej
300	Krótką	od ul. Sołeckiej do ul. Jamneńskiej
301	Kwiatowa	od ul. Koszalińskiej
302	Miodowa	od ul. Widokowej do ul. Koszalińskiej
303	Orlików	od ul. Północnej
304	Pogodna	od Jamneńskiej

305	Polna	od ul. Koszalińskiej
306	Południowa	od ul. Miodowej do ul. Widokowej
307	Posagowa	od ul. Jamneńskiej do ul. Sołeckiej
308	Promowa	od ul. Sołeckiej
309	Rycerska	od ul. Jamneńskiej
310	Siewna	od ul. Koszalińskiej
311	Sołecka	od ul. Jamneńskiej
312	Sprężarkowa	od ul. Koszalińskiej
313	Szkolna	od ul. Jamneńskiej
314	Tkacka	od ul. Sołeckiej do ul. Jamneńskiej
315	Torfowa	od ul. Orlików
316	Wiatrów	od ul. Gwiazdnej do ul. Pogodnej
317	Wichrowa	od ul. Gradowej do ul. Wodnika
318	Widokowa	od ul. Koszalińskiej do ul. Miodowej
319	Wodnika	od ul. Jamneńskiej
320	Złota	od ul. Koszalińskiej
321	Żyzna	od ul. Koszalińskiej

Dla dalszego rozwoju systemu drogowego w mieście znaczenie będą miały uwarunkowania środowiskowe, lokalizowanie obiektów o charakterze gospodarczym: przemysłowych, administracyjnych, handlowych, a także lokalizowanie infrastruktury parkingowej oraz stref wyłączonych z ruchu lub z ograniczeniem ruchu.

Ze względu na usytuowanie miasta w okresach wakacyjnych nadal ważnym elementem będzie rozwój sieci drogowej pod względem turystycznym.

2.6.2. Komunikacja zbiorowa

2.6.2.1. Komunikacja zamiejska – regionalna

Przewozy regionalne realizowane są poprzez PKS Koszalin oraz nielicznych przewoźników indywidualnych. Przewoźnicy indywidualni zaznaczają swoją aktywność głównie w okresie wakacyjnym, gdy popyt na tego rodzaju usługi wzrasta. Nie posiadają wydzielonych przystanków i skupiają się na transporcie turystycznym do pobliskich kurortów. PKS Koszalin obsługuje głównie aglomerację koszalińską oraz kilka tras dalekobieżnych (Łódź, Szczecin, Warszawa, Słupsk, Zakopane). Obecnie dysponuje 89 pojazdami. Dworzec zlokalizowane jest przy skrzyżowaniu ulic Zwycięstwa, Armii Krajowej oraz Krakusa i Wandy. Jest istotnym generatorem ruchu zarówno zbiorowego, jak i indywidualnego. Ze względu na swój charakter funkcjonowania nie przewiduje się powiększania w przyszłości dworca czy też znacznego rozwoju tej gałęzi komunikacji.

2.6.2.2. Komunikacja miejska

Przewozy o charakterze miejskim i podmiejskim realizowane są za pomocą komunikacji miejskiej oferowanej przez Miejski Zakład Komunikacji. Obecnie na terenie miasta funkcjonuje 12 linii miejskich, 7 linii podmiejskich oraz 3 linie sezonowe. Łączenie w ciągu roku komunikacja zbiorowa miejska przewozi około 23 milionów pasażerów. W chwili obecnej firma dysponuje 78 pojazdami o dość wysokim standardzie. Komunikacja zbiorowa stanowi ważny element w całym systemie transportowym miasta i powinno dążyć się do jej rozwoju, podnoszenia jakości usługi, poprzez uprzywilejowanie w ruchu za pomocą specjalnych faz ruchu w sygnalizacjach ulicznych, możliwości korzystania ze stref wyłączonych z ruchu ogólnego, wydzielonych pasów ruchu. Daje to możliwość otwarcia niektórych obszarów miasta oraz uatrakcyjnienia komunikacyjnego.

Innym rodzajem transportu indywidualno - zbiorowego są korporacje oraz sieci taksówkarskie. Obecnie na terenie obsługującym Koszalin i okolice funkcjonuje 7 korporacji taksówkarskich zrzeszających około 250 pojazdów. Być może w systemie transportowym pomija się znaczenie tego rodzaju transportu, ale ma on dość duże znaczenie, szczególnie w okresach znacznej intensyfikacji ruchu indywidualnego (święta), w transporcie osób niepełnosprawnych, komunikacji nocnej. W związku z tym, że taksówka może przewieźć od 1÷3 osób minimum lub więcej w zależności od rodzaju pojazdu, może stanowić dość znaczny udział w komunikacji ogólnej. Wydaje się, zasadnym aby ten rodzaj transportu mógł w przyszłości korzystać z równych praw co komunikacja miejska autobusowa. Ze względu na komercyjny charakter transportu będzie on się rozwijał tylko i wyłącznie w sytuacjach przynoszenia korzyści finansowych. Znaczenie w systemie i infrastrukturze jest istotne, gdyż należy przewidzieć dla tego typu transportu postoje taksówek dostępne dla wszystkich korporacji i stowarzyszeń.

2.6.3. Komunikacja indywidualna

Komunikacja indywidualna oparta na posiadaczach samochodów osobowych. Rozwój motoryzacji w ostatnich latach spowodował, że infrastruktura drogowa wydaje się być niewystarczająca. Ciągły wzrost potrzeb do szybkiego i komfortowego przemieszczania się spowodował wzrost liczby pojazdów w miastach i okolicach. Znaczna część społeczeństwa odbywa podróże pojazdami indywidualnymi.

Dość ważnym elementem tego systemu jest również system parkingowy. W mieście zorganizowano i funkcjonuje strefa płatnego parkowania oraz trzy parkingi typu „parkuj i jedź”. Ze względu na obserwowaną dość znaczną rotację parkowania wydaje się, że strefa jest akceptowalna. Niewątpliwie, jeżeli dojdzie do wyznaczenia miejsc, ciągów wyłączonych z ruchu indywidualnego zaistnieje potrzeba rekompensaty w postaci zorganizowanych parkingów umożliwiających dojeżdżenie lub dojazd komunikacją zbiorową do pożądanego celu. Dla zdiagnozowania ogólnej sytuacji w ruchu indywidualnym wykonano pomiary natężenia ruchu oraz skonfrontowano pomiary z prognozą wykonaną w ramach opracowania Zintegrowany Plan Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006÷2013 **(wykonanego w kwietniu 2007 r. przez DHV Polska Sp. z o. o.)**.

Dnia 19.05.2009 r. wykonano pomiary ruchu drogowego na wybranych skrzyżowaniach:

- I. Zwycięstwa – Armii Krajowej – Krakusa i Wandy – Szczecińska
- II. Bohaterów Warszawy – Morska – Armii Krajowej
- III. Monte Cassino – Fałata – Młyńska
- IV. Fałata – Gdańska – Jana Pawła II – Orłąt Lwowskich
- V. Szczecińska – Syrenki
- VI. Gnieźnieńska – 4 Marca
- VII. 4 Marca – Zwycięska - Traugutta

Do analizy wybrano przekroje ulic, które były ujęte w opracowaniu Zintegrowany Plan Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006÷2013 **(wykonanego w kwietniu 2007 r. przez DHV Polska Sp. z o. o.)**, czyli:

- I. przekrój 22 – ul. Gdańska
- II. przekrój 24 – ul. Zwycięstwa
- III. przekrój 26 – ul. Gnieźnieńska
- IV. przekrój 29 – ul. Szczecińska

W ramach wykonanych pomiarów nie dokonano przeliczenia pojazdów rzeczywistych na umowne.

Aby analiza była wiarygodna do dalszych prac można było wykorzystywać wyłącznie wariant bezinwestycyjny.

W tabeli nr 20 przedstawiono wyniki dokonanego pomiaru ruchu przez DHV Polska Sp. z o. o.

Tabela 20. Pomiar natężenia ruchu wykonany na wybranych przekrojach przez DHV Polska Sp. z o. o. w ramach Zintegrowanego Planu Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006-2013

POMIAR WYKONANY W DNIU 2006-04-13 NA PODSTAWIE OPERACJONALNYCH DANYCH DHV POLSKA SP. Z O. O.									
Przekrój	okres	kierunek	osobowe	dostawcze minibusy	ciężarowe	autobusy	podłogi	RAZEM	
Przekrój nr 22 Ul. Gdańska	szczyt poranny	do Centrum	542	70	15	5	23	655	
		z Centrum	376	80	21	5	38	520	
		suma	918	150	36	10	61	1175	
	szczyt popołudniowy	do Centrum	454	57	26	15	22	584	
		z Centrum	776	78	9	14	24	901	
		suma	1240	135	35	29	46	1485	
Przekrój nr 24 Ul. Zwycięstwa	szczyt poranny	do Centrum	718	80	20	12	1	831	
		z Centrum	566	59	15	8	1	649	
		suma	1284	139	35	20	2	1480	
	szczyt popołudniowy	do Centrum	694	66	8	8	6	782	
		z Centrum	773	56	11	11	1	852	
		suma	1467	122	19	19	7	1634	
Przekrój nr 26 Ul. Gnieźnieńska	szczyt poranny	do Centrum	443	76	27	17	37	600	
		z Centrum	219	47	28	12	11	317	
		suma	662	123	55	29	48	917	
	szczyt popołudniowy	do Centrum	575	80	21	12	19	707	
		z Centrum	513	37	23	19	21	613	
		suma	1088	117	44	31	40	1320	
Przekrój nr 29 Ul. Szczecińska	szczyt poranny	do Centrum	564	69	6	22	3	664	
		z Centrum	757	81	14	16	6	874	
		suma	1321	150	20	38	9	1538	
	szczyt popołudniowy	do Centrum	964	35	7	26	2	1034	
		z Centrum	849	43	10	16	0	918	
		suma	1813	78	17	42	2	1952	

Tabela 21. Pomiar natężenia ruchu wykonany w dniu 19.05.2009 r.

POMIAR WYKONANY W DNIU 2009-05-19									
Przekrój	okres	kierunek	osobowe	dostawcze minibusy	ciężarowe	autobusy	podzigi	RAZEM	
Przekrój nr 22 Ul. Gdańska	szczyt poranny	do Centrum	615	110	16	15	34	790	
		z Centrum	366	98	35	11	20	530	
	suma	981	208	51	26	54		1320	
Przekrój nr 24 Ul. Zwycięstwa	szczyt popołudniowy	do Centrum	566	61	21	15	44	707	
		z Centrum	973	63	21	11	17	1085	
	suma	1539	124	42	26	61		1792	
Przekrój nr 26 Ul. Gnieźnieńska	szczyt poranny	do Centrum	912	94	14	7	-	1027	
		z Centrum	616	61	11	7	3	698	
	suma	1528	155	25	14	3		1725	
Przekrój nr 29 Ul. Szeceńska	szczyt popołudniowy	do Centrum	948	63	7	8	-	1026	
		z Centrum	990	60	3	10	2	1065	
	suma	1938	123	10	18	2		2091	
Przekrój nr 26 Ul. Gnieźnieńska	szczyt poranny	do Centrum	495	87	22	20	29	653	
		z Centrum	674	42	30	15	3	764	
	suma	1169	129	52	35	32		1417	
Przekrój nr 29 Ul. Szeceńska	szczyt popołudniowy	do Centrum	760	74	9	15	12	870	
		z Centrum	913	32	21	22	15	1003	
	suma	1673	106	30	37	27		1873	
Przekrój nr 29 Ul. Szeceńska	szczyt poranny	do Centrum	626	58	-	22	3	709	
		z Centrum	959	129	6	18	1	1113	
	suma	1585	187	6	40	4		1822	
Przekrój nr 29 Ul. Szeceńska	szczyt popołudniowy	do Centrum	1039	38	-	20	4	1101	
		z Centrum	849	74	2	17	1	943	
	suma	1888	112	2	37	5		2044	

W tabeli 21 przedstawiono wyniki pomiaru rzeczywistego dokonanego w dniu 19.05.2009 r. dla szczytu porannego 7³⁰ ÷ 8³⁰ oraz dla szczytu popołudniowego 15³⁰ ÷ 16³⁰.

Aby dokonać porównania z wykonanym przez DHV Polska Sp. z o. o. modelem ruchu należało sprowadzić wykonany pomiar rzeczywisty do pierwszego sugerowanego w Zintegrowanym Planie Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006÷2013 horyzontu czasowego dla modelu ruchu, a mianowicie do roku 2010. W tym celu zakładając dalszy stan bezinwestycyjny, dokonano sprowadzenia pomiaru rzeczywistego z 19.05.2009 r. na rok 2010 poprzez zastosowanie wyłącznie współczynnika wzrostu. Zgodnie z dokonywanymi w ostatnich okresach czasowych pomiarami przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad okazuje się, że najbardziej miarodajnym współczynnikiem wzrostu natężenia ruchu jest procentowy Produkt Krajowy Brutto. Przy ostatnich założeniach rządowych oszacowano PKB w 2009 r. na poziomie 0.8%.

Stosując współczynnik PKB dokonano sprowadzenia ruchu na wybranych przekrojach do roku 2010, co pokazuje tabela 22.

Tabela 22. Sprowadzone natężenie ruchu na rok 2010 wraz ze współczynnikami wzrostu

Przekrój	okres	kierunek	szacowany PKB w 2009 r	PRZYRÓST W CIĄGU 4 LAT [%]	PRZYRÓST ŚREDNIOROCZNY PRZEZ 4 LATA [%]
			0,8%		
			KOREKTA POMIARU 2009 NA ROK 2010		
Przekrój nr 22 Ul. Gdańska	szczyt poranny	do Centrum	796	21,53%	5,38%
		z Centrum	534	2,69%	0,67%
		suma	1330	13,19%	3,30%
	szczyt popołudniowy	do Centrum	712	21,92%	5,48%
		z Centrum	1093	21,31%	5,33%
		suma	1805	21,55%	5,39%
Przekrój nr 24 Ul. Zwycięstwa	szczyt poranny	do Centrum	1035	24,55%	6,14%
		z Centrum	703	8,32%	2,08%
		suma	1738	17,43%	4,36%
	szczyt popołudniowy	do Centrum	1034	32,23%	8,06%
		z Centrum	1073	25,94%	6,48%
		suma	2107	28,95%	7,24%
Przekrój nr 26 Ul. Gnieźnieńska	szczyt poranny	do Centrum	658	9,67%	2,42%
		z Centrum	770	142,90%	35,73%
		suma	1428	55,73%	13,93%
	szczyt popołudniowy	do Centrum	876	23,90%	5,98%
		z Centrum	1011	64,93%	16,23%
		suma	1887	42,95%	10,74%
Przekrój nr 29 Ul. Szczecińska	szczyt poranny	do Centrum	714	7,53%	1,88%
		z Centrum	1121	28,26%	7,07%
		suma	1835	19,31%	4,83%
	szczyt popołudniowy	do Centrum	1109	7,25%	1,81%
		z Centrum	950	3,49%	0,87%
		suma	2059	5,48%	1,37%

Po dokonanych sprowadzeniach pomiarów na pierwszy horyzont czasowy 2010 roku należało dokonać porównania z danymi wynikającymi z modelu ruchu wykonanego przez DHV Polska Sp. z o. o. Tabela 23 przedstawia natężenia ruchu odczytane z modelu ruchu.

Tabela 23. Natężenia ruchu w 2010 roku na podstawie modelu ruchu wykonanego przez DHV Polska Sp. z o. o. w ramach Zintegrowanego Planu Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006÷2013

MODEL RUCHU NA PODSTAWIE OPRACOWANIA DHV POLSKA SP. Z O. O.			
Przekrój	okres	kierunek	RAZEM
Przekrój nr 22 Ul. Gdańska	szczyt poranny	do Centrum	1040
		z Centrum	750
		suma	1790
	szczyt popołudniowy	do Centrum	927
		z Centrum	1299
		suma	2226
Przekrój nr 24 Ul. Zwycięstwa	szczyt poranny	do Centrum	350
		z Centrum	180
		suma	530
	szczyt popołudniowy	do Centrum	329
		z Centrum	236
		suma	565
Przekrój nr 26 Ul. Gnieźnieńska	szczyt poranny	do Centrum	1110
		z Centrum	630
		suma	1740
	szczyt popołudniowy	do Centrum	1307
		z Centrum	1218
		suma	2525
Przekrój nr 29 Ul. Szczecińska	szczyt poranny	do Centrum	780
		z Centrum	640
		suma	1420
	szczyt popołudniowy	do Centrum	1214
		z Centrum	672
		suma	1886

Wnioski i cele

W tabeli 24 pokazano, jaki efekt przyniosło porównanie pomiaru sprowadzonego ruchu rzeczywistego do modelu ruchu wykonanego przez DHV Polska Sp. z o. o. w ramach Zintegrowanego Planu Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006÷2013.

Tabela 24. Porównanie sprowadzonego rzeczywistego natężenia ruchu do modelu ruchu wykonanego przez DHV Polska Sp. z o. o. w ramach Zintegrowanego Planu Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006÷2013 w pierwszym horyzoncie czasowym – rok 2010

Przekrój	okres	kierunek	Różnica pomiędzy modelem, a prognozą w 2010 roku	
			Przeszacowanie	
Przekrój nr 22 Ul. Gdańska	szczyt poranny	do Centrum	Przeszacowanie	30,65%
		z Centrum	Przeszacowanie	40,45%
		suma	Przeszacowanie	34,59%
	szczyt popołudniowy	do Centrum	Przeszacowanie	30,20%
		z Centrum	Przeszacowanie	18,85%
		suma	Przeszacowanie	23,32%
Przekrój nr 24 Ul. Zwycięstwa	szczyt poranny	do Centrum	Niedoszacowanie	-66,18%
		z Centrum	Niedoszacowanie	-74,40%
		suma	Niedoszacowanie	-69,51%
	szczyt popołudniowy	do Centrum	Niedoszacowanie	-68,18%
		z Centrum	Niedoszacowanie	-78,01%
		suma	Niedoszacowanie	-73,18%
Przekrój nr 26 Ul. Gnieźnieńska	szczyt poranny	do Centrum	Przeszacowanie	68,69%
		z Centrum	Niedoszacowanie	-18,18%
		suma	Przeszacowanie	21,85%
	szczyt popołudniowy	do Centrum	Przeszacowanie	49,20%
		z Centrum	Przeszacowanie	20,47%
		suma	Przeszacowanie	33,81%
Przekrój nr 29 Ul. Szczecińska	szczyt poranny	do Centrum	Przeszacowanie	9,24%
		z Centrum	Niedoszacowanie	-42,91%
		suma	Niedoszacowanie	-22,62%
	szczyt popołudniowy	do Centrum	Przeszacowanie	9,47%
		z Centrum	Niedoszacowanie	-29,26%
		suma	Niedoszacowanie	-8,40%

Na podstawie tabeli 24 dość jednoznacznie narzuca się stwierdzenie, że należałoby wykonać nowy model ruchu uwzględniający dane ruchowe oraz zachowania uczestników ruchu na przełomie ostatnich 3-4 lat.

Uznając w/w analizę za materiał służący odniesieniu się do wykonanego modelu ruchu można postawić następujące wnioski:

A. Model ruchu wykazuje znaczne niedoszacowanie dla ulic w ścisłym centrum, sięgające rzędu 70%. Dana powyższa na potrzeby Studium ma charakter wyłącznie informacyjny, gdyż nie powinno dokonywać się w Studium zmian tak daleko idących, które miałyby na celu wprowadzenie ruchu do ścisłego centrum. Skutkiem takiego działania byłaby konieczność dokonywania wyburzeń i naruszenia tkanki miejskiej kształtowanej przez stulecia. Zgodnie z sugestią przytoczoną przez DHV Polska Sp. z o. o. w ramach Zintegrowanego Planu Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006÷2013 oraz tendencjami ogólnoeuropejskimi należy dążyć do usunięcia ruchu indywidualnego z centrum miast oraz ze stref chronionych na rzecz wprowadzania transportu zbiorowego. Ze względu na lokalizację w centrum obiektów biznesowo – administracyjnych i znaczną chłonność komunikacyjną należałoby dążyć do wyznaczania stref umożliwiających dotarcie do tych instytucji. Strefami tymi mogłyby być obiekty parkingowe zlokalizowane na obrzeżach

ścisłego centrum, dla których szacowana izochrona dojścia powinna zamknąć się w promieniu 500 m. Innym typem strefy dotarcia jest zlokalizowanie w mieście parkingów typu „Parkuj i jedź”. Należy nadmienić, że system ten nie wykazał znacznej skuteczności w Europie. Bezwzględną koniecznością zminimalizowania chłonności komunikacyjnej obszaru ścisłego centrum byłoby wprowadzenie drastycznych opłat parkingowych powodujących konieczność rotacji na istniejących miejscach postojowych oraz rozważenie wprowadzenia opłat za wjazd do ścisłego centrum. Dodatkowo ważną informacją sygnalizującą przyłożenie mniejszej wagi do wykonanej analizy porównawczej dla ścisłego centrum jest fakt, iż funkcjonuje tu uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Ponadto należy dążyć do dalszego rozpowszechniania komunikacji zbiorowej, autobusowej oraz taksówkarskiej mogących korzystać ze stref o ograniczonym dostępie dla ruchu indywidualnego.

B. Model ruchu wykazał przeszacowanie w stosunku do sprowadzonego ruchu na ulicach znajdujących się poza ścisłym centrum. To przeszacowanie w zależności od rejonu występowania kształtuje się na poziomie od 10% ÷ 40%. Na potrzeby Studium jest to dość istotna informacja mówiąca, że założenia modelu posiadają rezerwy ruchowe. Dzięki temu można wykorzystać model ruchu na potrzeby Studium, gdyż zapewni on sprawność układu drogowego w sytuacjach niekontrolowanego wzrostu natężeń ruchu spowodowanego zmianami w organizacji ruchu na sąsiadujących ulicach. Ponadto istnieje dość znaczne prawdopodobieństwo, że natężenia szczytowe godzinowe zawierają w sobie natężenia chwilowe, które znacznie przekraczają szacunek godzinowy. Stosując model ruchu dla ulic poza ścisłym centrum można wyznaczać odpowiednie zapotrzebowanie w korytarzu i przestrzeni komunikacyjnej zapewniające właściwe poziomy swobody ruchu. Dlatego też sugeruje się wykorzystanie modelu ruchu wykonanego przez DHV Polska Sp. z o. o. w ramach Zintegrowanego Planu Rozwoju Transportu Publicznego Miasta Koszalina na lata 2006÷2013 na potrzeby wyznaczenia przestrzeni na układy komunikacyjne mając gwarancję sprawności ruchowej w mieście.

C. Należy dążyć do uruchomienia lotniska w Zegrzu Pomorskim oraz połączenia komunikacyjnego z tym portem. W tym celu należałoby na nowo wybudować linię w kierunku Bobolic z rozgałęzieniem na Rosnowo i Zegrze Pomorskie, ale już jako linię normalnotorową. Uatrakcyjnieniu powinno ulec również, jako równoległe połączenie drogowe z DK nr 11 w kierunku Zegrza Pomorskiego.

D. Niezależnie od rozwoju zewnętrznej sieci drogowej należy dążyć do utrzymania przebiegu dróg krajowych przez miasto, aby nie powodować jego ograniczenia i znaczenia w komunikacji krajowej i wojewódzkiej. Jednocześnie dla polepszenia środowiska w mieście zalecanym jest eliminacja ruchu tranzytowego na relacjach wschód – zachód i północ – południe. Istnieje ryzyko spadku zainteresowania miastem pod względem turystycznym, niemniej jednak podniesie się komfort życia mieszkańców.

2.7. Uwarunkowania systemów infrastruktury technicznej

2.7.1. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków (wg Miejskie Wodociągi i Kanalizacja spółka z o.o. w Koszalinie oraz Gminny Zakład Komunalny w Będzinie)

2.7.1.1. Podstawowe parametry układu technologicznego zasilania w wodę

System zaopatrzenia miasta Koszalina w wodę komunalną przedstawia się następująco:

A. Ujęcia Wody:

- Mostowo 37 studni głębinowych
- Koszalin 18 studni głębinowych
w tym Jamno 2 studnie głębinowe

B. Stacje Uzdatniania Wody posiadają wydajność:

- S.U.W. Mostowo 30.000 m³/d
- S.U.W. Koszalin 15.558 m³/d
- w tym SUW Jamno 198 m³/d

C. Zbiorniki wodociągowe posiadają pojemność:

- Góra Chełmska 2x 5.000 m³

D. System zaopatrzenia w wodę

System dystrybucji wody dla miasta Koszalina składa się z :

- Dwie magistrale przesyłowe o długości (20km DN800 i 25,5km DB1000) zapewniające tranzyt wody z Ujęcia Wody w Mostowie do miasta Koszalina, na trasie przebiegu magistral umiejscowiono komory wodociągowe połączeniowe umożliwiające w sytuacji awaryjnej wyłączenia miejscowe i przekierowanie przepływu wody w taki sposób, aby zapewnić niezawodność dostawy wody,
- Dwa zbiorniki zapasowo-wyrównawcze o łącznej objętości V=10 000 m³
- System sieci magistralnych zlokalizowanych na terenie miasta,
- System sieci rozdzielczych,
- Przyłącza domowe.

System dystrybucji wody dla Jamna i Łabusza składa się z :

- Magistral przesyłowych w formie pierścienia w Jamnie oraz magistrali przesyłowej do Łabusza.

MWiK Sp. z o.o. w Koszalinie zaopatruje w wodę miasto Koszalin oraz miejscowości na trasie przebiegu magistrali Mostowo – Koszalin, Maszewo, Wyszebórz, Manowo oraz miejscowości zlokalizowane w pasie nadmorskim (Mielno, Mielenko, Sarbinowo, Gąski).

Woda ujmowana na ujęciu w Mostowie systemem magistral wykorzystując naturalne ukształtowanie wysokościowe terenu, transportowana jest do miasta pokrywając bieżące zapotrzebowanie, natomiast jej nadmiar kierowany jest do zbiorników zapasowo – wyrównawczych. Zbiorniki pełnią rolę swoistego stabilizatora, utrzymując stałe ciśnienie wody w sieci w ciągu doby oraz stanowią zapas wody do wykorzystania w sytuacjach awaryjnych (50% dobowego zapotrzebowania). Stosunkowo niewielkie różnice wysokościowe terenu objętego dystrybucją wody oraz zbiorniki zapasowo-wyrównawcze zapewniają średnie ciśnienie w sieci na poziomie 0,45 Mpa (P min=0,2 Mpa, Pmax=0,6 MPA) bez konieczności strefowego podnoszenia ciśnienia.

System zaopatrzenia w wodę w granicach miasta składa się z magistral i sieci rozdzielczych pracujących w systemie pierścieniowym. Tak funkcjonujący układ dystrybucji wody jest układem korzystnym z punktu widzenia hydrauliki (rozkład ciśnień i przepływów masowych) oraz umożliwia skuteczne minimalizowanie obszarów wyłączeń wody w przypadku sytuacji awaryjnych. Na uwagę zasługuje , fakt dywersyfikacji źródeł zasilania miasta w wodę (dwa niezależne ujęcia: w Mostowie i Koszalinie) oraz dwie niezależne i jednocześnie współpracujące za sobą magistrale dosyłowe. Takie rozwiązanie wraz ze zbiornikami zapasowo-wyrównawczymi, stanowiącymi zapas wody, jest gwarantem bezpieczeństwa i zapewnienia stałości dostaw do odbiorców także w sytuacjach specjalnych(awarie ujęć, magistral przesyłowych, sieci rozdzielczych wynikających z zawodności technologii, oraz także w wyniku sabotażu).

2.7.1.2. Określenie zużycia wody

Średnie, dobowe zużycie wody na jednego mieszkańca na podstawie sprzedaży wody dla gospodarstw domowych na dzień 31.12.2008 r. wynosi 114,73 litra/dobę/osobę.

Średniodobowe zużycie wody na podstawie sprzedaży wody dla wszystkich odbiorców w okresie letnim (VI, VII, VIII – 2008 r.) wyniosło 22.922 m³/dobe, w tym dla gminy Mielno 5.210 m³/dobe.

Średniodobowe zużycie wody na podstawie sprzedaży wody dla wszystkich odbiorców w okresie zimowym (XII-2008, I, II –2009 wyniosło 17.721 m³/dobe, w tym dla gminy Mielno 893 m³/dobe.

2.7.1.3. Podstawowe parametry układu technologicznego oczyszczalni ścieków z podaniem ewentualnej rezerwy przepustowości

Oczyszczalnia Ścieków „JAMNO” została zrealizowana na podstawie następujących założeń projektowych:

- Q_{sr-d} = 40 000 m³/d
- C BZT₅ = 380 mg O₂/dm³
- C ChZT = 690 mg O₂/dm³
- C Pog = 14,0 mg P/dm³
- C Nk = 70 mg/dm³
- C zaw.og. = 290 mg/dm³

Wg danych z roku 2008 wartości rzeczywiste uśrednione wynoszą:

- Q_{sr-d} = 26 863 m³/d
- C BZT₅ = 939 mg O₂/dm³
- C ChZT = 1674 mg O₂/dm³
- C Pog = 22,2 mg P/dm³
- C Nog = 104 mg N/dm³
- C zaw.og. = 1123 mg/dm³

Oczyszczalnia Ścieków „JAMNO” jest niedociążona hydraulicznie przy ednoczesnym przeciążeniu technologicznym. Obecnie występuje rezerwa w ilości 700-1000 m³/d przeznaczona jest dla ewentualnego podłączenia miasta Sianowa.

Zrzut oczyszczonych ścieków do rzeki Dzierżęcinki, dalej do Jez. Jamno.

2.7.1.4. Kanalizacja sanitarna

Obszar w granicach opracowania obsługiwany jest zasadniczo systemem kanalizacji sanitarnej w układzie grawitacyjno-ciśnieniowym ze zrzutem na oczyszczalnię ścieków w Jamnie.

Do oczyszczalni miejskiej Jamno doprowadzane są ścieki z następujących miejscowości spoza terenu miasta Koszalina:

- Mścice gmina Będzino
- Konikowo gmina Świeszyno.

Kanalizacja sanitarna grawitacyjna

Kanały sanitarne grawitacyjne wykonane są z rur kamionkowych, betonowych oraz z rur PCV o średnicach 160-1800 mm. Istniejące kolektory I rzędu (o średnicy powyżej 500 mm) zostały wykonane w zdecydowanej większości po roku 1945. Wiek kolektorów rozdzielczych oraz przyłączy kanalizacji sanitarnej od 2 – 80 lat.

Kanalizacja sanitarna tłoczna

System kanalizacji sanitarnej tłocznej oparty jest na 2 głównych elementach, a mianowicie:

- Przepompowniach ścieków
- Rurociągach tłocznych

Systemem kanalizacji sanitarnej tłocznej objęto następujące rejony miasta i wsi:

- Dzielnicę Północ I (północno-wschodni rejon dzielnicy)
- Dzielnicę Północ II (północno – zachodni rejon dzielnicy)
- Dzielnicę Południową I (południowy rejon dzielnicy)
- Dzielnicę Zachód (południowy rejon dzielnicy)
- Jamno

Określenie podstawowych parametrów układu technologicznego istniejących przepompowni ścieków :

1. Zbiorniki szczelne z polimerobetonu o średnicy min. 1500mm
2. Pompy
  - z wolnym przelotem min. 80 mm
  - z wyłącznikiem wilgotnościowym
  - z wyłącznikiem temperaturowym
  - z izolacją klasy „F”
  - z szybkozłączem łączącym z rurociągiem tłocznym z co najmniej podwójnym uszczelnieniem mechanicznym
  - wykonanie z powłoką odporną na ścieki /np. epoksydowe/
  - wykonanie zgodne PN-86/M-44015, ISO STANDARD 2548 CLASS B
  - dopływ ścieków centralnie pomiędzy pompy
3. Zasuwy i uzbrojenie
  - na kanale grawitacyjnym zasuwy doziemne nożowe
  - na kanale tłocznym z klinem gumowanym dostępne z powierzchni terenu
  - zawory zwrotne wg normy PN-EN 12050-4 / np. systemu Szuster/.
4. Zasilanie elektryczne
  - szafa zasilana dwustronnie w połączeniu pierścieniowym
  - w przypadku braku możliwości j.w. należy przewidzieć zasilanie rezerwowe z agregatu prądotwórczego
  - możliwość sterowania lewo-prawo wirnikiem pompy
  - oświetlenie 24V szafy sterowniczej i komory
5. Wskaźnik poziomu – sonda hydrostatyczna Apliesens do ścieków ze zdublowaniem stanów awaryjnych pływakami
6. Części stałe przepompowni – ze stali nierdzewnej
7. Sterowanie i sygnalizacja
  - system sterowania musi współpracować z modułem telemetrycznym MT-201 /prod. Abmicro/ zainstalowanym w panelu odbiorczym pulpitu operatorskiego w dyspozytorni MWiK /np. MT-101/ sygnały w systemie GPRS
  - Mikrokod wykorzystywany w sterownikach MT+101 jest integralną częścią systemu monitoringu przepompowni ścieków należących do spółki MWiK.
8. Transmitowane stany: - transmisja dwukierunkowa:
  - awaria pompy lub pomp – wyłącznik termiczny
  - awaria pompy lub pomp – zadziałanie czujnika wilgoci
  - przekroczenie stanu max
  - zanik napięcia
  - powrót zasilania
  - niski poziom - suchobieg
  - praca pompy lub pomp
  - poziom ścieków w zbiorniku
  - sabotaż w szafie lub komorze
  - pobierany prąd

Przewody kanalizacji sanitarnej tłocznej wykonane są z PE na ciśnienie 6 bar, podwójne (zabezpieczenie przed uszkodzeniem).

2.7.1.5. Sieć kanalizacji deszczowej

Ścieki deszczowe z miasta są odprowadzane kanalizacją deszczową do dwóch odbiorników naturalnych:

- rzeki Dzierżęcinki
- do rowu melioracyjnego - przepompowni melioracyjnej.

W systemie odprowadzającym wody deszczowe z terenu miasta, w celu wyrównania dopływu ścieków deszczowych do odbiorników, znajdują się zbiorniki retencyjne:

- na wylocie kolektora deszczowego z Dzielnicy Północ I, przed zrzutem do rowu melioracyjnego
- w rejonie ul.4 Marca (ul.4 Marca), przed zrzutem do rzeki Dzierżęcinki.

Kolektory deszczowe I i II rzędu wykonane są z rur betonowych, przeważnie o przekroju kołowym. Zdecydowana większość z nich została zrealizowana po 1945r.

Na istniejącej sieci kanalizacji deszczowej urządzenia do oczyszczania wód deszczowych zlokalizowano wg poniższej tabeli :

LP	Numer wyl./NOWA NUERACJA	Stan. Techn.	Km+	Nr PT	PWP	Gdzie/pow. zlewni/średn	Powierzchnia zlewni/terenów utwardzonych	Nr działki obrob, właściciel, administrator	Urządzenie podczyszczające.	Charakterystyka separatora
1	W1		13+830	06/06	OS.I RK.62 10-44/02, do 31 grudnia 2027 dla M Koszalin	Dzierżęcina (2 rowy do rzeki), wylot kolektora dn 500		26/5-separator,25/5, działka należy do Gminy M K., zarządca ZDM, wylot kolektora D-p. Sieradzcy	Osadnik piaskownik poj 5m3-1szt.	Separator lamelowy UNIKON SYSTEM UNISEP 40/400 – szt.
2	W4	Do remontu generalnego	11+545	Separator 00111/06. ST-1-211-4-001,94/96, ST-III-78-658-6. Osadnik: 00065/06, ST-1-211-1-0084,10/02	IK.III.RK 61 10-30/05, do 31 grudnia 2015	4-go Marca/38 ha, 1000 bet.(prawa strona rzeki)	38,00	1i 127/13, 1 Skarb Państwa, Zarząd Melioracji; 127-Gmina M. Koszalin, MWiK K-lin	2 osadniki wirowe V2B1-17 ECOL UNICON(max 1917 dm3/s)	Separator lamelowy UNIKON SYSTEM S 160/1600 – 2 szt.
3	W32	Stan dobry	11+115	00021/06, ST-1-211-1-0022 5/95	IK.III.RK.62 10-19/04, do 31 grudnia 2015	Orla/3ha, 200 bet	3,00	Dz.nr 11/4, obr. 26	Brak	Separator lamelowy UNIKON SYSTEM UNISEP 20/200 - 1
4	W6	stan dobry	10+480	Brak, jest PT ale Zwycięstwa od Grodzkiej do Gw. Ludowej: 00059/06, ST-1-211-1-0078	IK III RK 6210-41/07	Andersa-Baltyk DN800 bet/21,8 ha	21,80	58/1, obrob 21 ZDM	Piaskownik pionowy o śred. 2,0m, pojemność 5,0m3	Separator lamelowy UNIKON SYSTEM S 90/900 – 1 szt
5	W11	Stan b. dobry	9+225	00112 ST-1-211-4-002 23/05	IK.III.RK.62 10-35/06, do 31 grudnia 2015	Batalionów chłopskich/2ha DN500 bet.	2,00	17/1 obrob20 Skarb Państwa ZZMiUW	Osadnik EKOL-UNICON DN2500-1szt.(zawi	Separator lamelowy UNIKON SYSTEM S 160/1600

									esiny)	DN300 szt.1 (ropoch) Max. 117 dmm
6	W19	Stan b. dobry	6+390		IK III RK 6210-18/00	Krancowa DN 600-800, kamionka, beton, 36 ha	36,00	Dz. 10/01 obr. GiM Koszalin	Dwukomorowy osadnik poziomy do zawieszin	Koryto przelewowe z matami absorbycyjnymi
7	W20	Stan b. dobry	5+375		OŚ.I.RK. 6210-2/03	Unii Europejskiej-Dzierżęcinka DN 1 yiel. 14,6 ha, pozost. 48,7 ha	63,30	1/23 1/24 GMK Koszalin 1/15 Sem. Duchowne 1/22,13-Sk.Państwa	Osadnik Os-11000 PURATOR	Sep. Lamelowy ECOPUR 150/1500
8	WZ21	zdewastowana				Strefa ekonomiczna	Dz Nr 2/7 obr 5		Podczyszczalnia wód opadowych typ Ekowodroł	
9	WZ39					Unii europejskiej, TBS do rowu i zbiornika			Osadnik poj. 15m	Separator ACOLISatpr L-CS By-Pass Z 150/1500/15
10	W21					TBS-Unii Europejskiej do Dzierżęcinki			Osadnik cyrkulacyjny AWAS typ 1. OC 400	
11	W3B					Paderewskiego -Sybiraków FORUM			Zbiornik retencyjny pow. 1250 m	Sparator PSV LAMELA 160/1600S
12	WZ41					Ul. Kamieniarska			Osadnik D2000 + zespół rozszczajający	Separator 10/100

2.7.1.6. Sieć kanalizacji ogólnospławnej

Kanalizacja ogólnospławna znajduje się w południowo-wschodniej części miasta (ul. Piłsudskiego). W chwili obecnej trwa przebudowa kanalizacji ogólnospławnej na kanalizację systemu rozdzielczego.

2.7.2. Zaopatrzenie w gaz

Miasto Koszalin zasilane jest w przewodowy gaz ziemny grupy Ls i E. Gaz ziemny pobierany jest z 2 stacji redukcyjnych gazu I-stopnia zlokalizowanych w rejonie Starych Bielic i Bonina.

Gazem ziemnym grupy Ls zaopatrywany jest obszar miasta Koszalin od torów kolejki wąskotorowej na północ, natomiast gazem grupy L obszar miasta Koszalin od torów kolejki wąskotorowej na południe.

2.7.2.1. Stacje redukcyjne I st.

Istniejące stacje redukcyjne I st. zlokalizowane są:

- od zachodu stacja Stare Bielice o przepustowości 40000 Nm³/h
- od południa stacja Bonin o przepustowości 10000 Nm³/h

2.7.2.2. Układ sieci

Układ sieci zaopatrującej zabudowę miejską Koszalina oparty jest na:

- sieci gazociągów Śr/c
- sieci gazociągów N/n
- stacji redukcyjnych 2 st

Układ sieci zaopatrującej Jamno oparty jest na:

- sieci gazociągów Śr/c

Sieć gazociągów Śr/c tworzy układ pierścieniowy. Z układu sieci gazowej Śr/c poprzez stacje redukcyjne 2 st zasilany jest system sieci gazowej N/n ciśnienia.

W poniższych tabelach podano podstawowe dane istniejącego systemu zaopatrzenia w gaz Miasta Koszalina uzyskane od Wielkopolskiego Operatora Systemu Dystrybucyjnego Oddział Dystrybucji Gazu Koszalin.

Tabela długości sieci gazowej – stan na 30.06.2009

Długość gazociągów w Koszalinie [m]				
Rodzaj gazu	Materiał	Ciśnienie		Ogółem
		N/c	Śr/c	
Ls	stal	126771	15087	141858
	PE	41893	40626	82519
E	Stal		470	470
	PE		8552	8552
Razem		168664	64735	233399

Tabela długości i ilości przyłączy gazowych – stan na 30.06.2009

Długość i ilość przyłączy gazowych w Koszalinie				
Rodzaj gazu	Materiał	Ciśnienie		Ogółem
		N/c	Śr/c	
Ls	Długość [m]	78204	18514	96718
	Ilość [szt]	5844	738	6582
E	Długość [m]		3786	3786
	Ilość [szt]		227	227
Razem	Długość [m]	78204	22300	100503
	Ilość [szt]	5844	965	6809

Tabela stacji gazowych II st (sieciowych) – stan na 30.06.2009

L.p.	Jednostka Organizacyjna	Adres stacji	Qnom Nm ³ /h	Rodzaj gazu
1	RDG Koszalin	Koszalin ul. Połczyńska	3000	Ls
2	RDG Koszalin	Koszalin ul. Traugutta	1500	Ls
3	RDG Koszalin	Koszalin ul. Kwiatkowskiego	3000	Ls
4	RDG Koszalin	Koszalin ul. Boh.Warszawy	1200	Ls
5	RDG Koszalin	Koszalin ul. Morska	1500	Ls
6	RDG Koszalin	Koszalin ul. Monte Casino	1500	Ls
7	RDG Koszalin	Koszalin ul. Śniadeckich	1500	Ls
8	RDG Koszalin	Koszalin ul. Lechicka	1200	Ls
9	RDG Koszalin	Koszalin ul. Chałubińskiego	1200	Ls
10	RDG Koszalin	Koszalin ul. Rolna	1500	Ls
11	RDG Koszalin	Koszalin ul. Pomorska	1600	Ls
12	RDG Koszalin	Koszalin ul. Zwycięstwa	1500	Ls
13	RDG Koszalin	Koszalin ul. Morelowa	1500	Ls
14	RDG Koszalin	Koszalin ul. 4 Marca	1600	Ls

2.7.3. Zaopatrzenie w ciepło

Do podstawowych układów i instalacji ogólnozakładowych w MEC Koszalin należą, zgodnie ze stanem na 31.12.2008r.(wg.MEC Koszalin 06.2009):

- sieci ciepłownicze o łącznej długości 80,8 km - wysokoparametrowe, z czego około 56% ogółu sieci należącej do Spółki (tj. 59,0 km) stanowi sieć preizolowana,

- węzły ciepłownicze o łącznej ilości 472 szt. na które składają się :

- 264 węzłów ciepłych stanowiących własność Spółki (56%), z czego:
  - 169 węzłów indywidualnych;
  - 95 węzłów grupowych;
- 43 węzły stanowiących współwłasność z odbiorcami ciepła (9%), z czego:
  - 36 węzłów indywidualnych;
  - 7 węzłów grupowych;
  - 165 węzłów stanowiących własność odbiorców ciepła (35%).

Węzły zbudowane są z wymienników płytowych ciepła oraz wymienników typu Jad 6/50 i 3/18 . W/w węzły zaspokajają potrzeby c.o. i c.w.u,

- 2 ciepłownie rejonowe w Koszalinie o łącznej mocy zainstalowanej 197,7 MW, z czego:

- Ciepłownia DPM o mocy zainstalowanej 110,5 MW;
- Ciepłownia FUB o mocy zainstalowanej 87,2 MW;
- 7 małych kotłowni gazowych o łącznej mocy zainstalowanej ok. 1 MW.

2.7.3.1. Wytwarzanie ciepła

Działalność Spółki w tym zakresie polega na wytwarzaniu energii cieplnej (c.o. i c.w.u.) w dwóch ciepłowniach i w mniejszych kotłowniach gazowych zlokalizowanych na terenie Koszalina. Najwięcej energii cieplnej dla użytkowników Koszalina wytwarzane jest w ciepłowni DPM przy ul. Mieszka I-go oraz w ciepłowni FUB przy ul. Słowiańskiej. Zapotrzebowanie miasta Koszalin w energię cieplną zaspokajane jest przez MEC Koszalin Sp. z o.o. w wysokości ok. 60%. Szczegółowy wykaz kotłowni gazowych, będących w posiadaniu Spółki na 31.12.2008r. w Koszalinie przedstawia tabela w pkt 2.7.4.4.

Kotły grzewcze zainstalowane w Spółce wyposażone są w urządzenia zmniejszające niekorzystne oddziaływanie Spółki na środowisko. Zalicza się do nich zarówno urządzenia eliminujące emisję pyłów do powietrza jak i urządzenia oczyszczające wodę.

2.7.3.2. Instalacje eliminujące emisję pyłów do powietrza

- dwustopniowe układy odpylania spalin, w które wyposażone są kotły WR25 oraz WR10, czyli:

- o I – go stopnia, tj. multicyklonu przelotowego typu MOS,
- o II – go stopnia, tj. baterii cyklonów typu CE,

- jednostopniowy układ odpylania, w który wyposażone są kotły KRM, czyli: odpylacz multicyklonowy MGK-12.

- układy dwustopniowe wyprodukowane zostały przez firmę EKOMEGA Łódź, układ jednostopniowy natomiast jest produkcji firmy KOWENT Końskie.

2.7.3.3. Instalacje oczyszczające wodę

- zainstalowane w ciepłowni DPM, FUB

- odmulacze sieciowe
- odgazowywacze termiczne
- urządzenia stacji uzdatniania wody

- zainstalowane na poziomie węzłów ciepłych:

- odmulacze sieciowe;
- fitro-odmulniki
- fitry siatkowe.

2.7.3.4. Zestawienie źródeł ciepła

Lp.	Adres kotłowni	Rodzaj paliwa	Moc zainstalowana (MW)	Moc wykorzystana (MW)	Stopień wykorzystania zdolności produkcyjnych
1	Ciepłownia DPM ul. Mieszka I 20A	miał węglowy i biomasa	110,5	151,60	74,5%
2	Ciepłownia FUB ul. Słowińska 8	miał węglowy	87,2		
3	Kotłownia gazowa ul. Spokojna 50 Koszalin	gaz ziemny zaazotowany	0,349	0,15	41,6
4	Kotłownia gazowa ul. Zwycięstwa 147 Koszalin	gaz ziemny zaazotowany	0,130	0,05	41,5
5	Kotłownia gazowa ul. Piłsudskiego 30-32 Koszalin	gaz ziemny zaazotowany	0,260	0,22	82,9
6	Kotłownia gazowa ul. Żwirki i Wigury 10 Koszalin	gaz ziemny zaazotowany	0,035	0,02	62,9
7	Kotłownia gazowa ul. Dąbrowskiego 6 Koszalin	gaz ziemny zaazotowany	0,060	0,03	88,3%

8	Kotłownia gazowa ul. Zwycięstwa 111 Koszalin	gaz ziemny zaazotowany	0,162	0,1	59,3%
9	Kotłownia gazowa ul. Zdobyców Wału Pomorskiego 31/12 (HOSPICJUM) Koszalin	gaz ziemny zaazotowany	0,042		

2.7.4. Elektroenergetyka

2.7.4.1. Ogólna charakterystyka układu elektroenergetycznego i zasilania Koszalina w energię elektryczną

Głównym źródłem zasilania Koszalina w energię elektryczną jest zlokalizowana w pobliżu stacja elektroenergetyczna 400/220/110 kV w Dunowie. Stacja Dunowo zasilana jest liniami 400 kV z systemu krajowego, powiązana z elektrownią „Dolna Odra” w Krajniku i elektrownią szczytowo-pompową w Żarnowcu oraz linią 220 kV z elektrownią szczytowo-pompową w Żydowie. Rozdzielnia 110 kV stacji w Dunowie powiązana jest ponadto liniami 110 kV z sąsiednimi Zakładami Energetycznymi t.j. „Enea” w Szczecinie i Poznaniu oraz „Energa” w Słupsku.

Teren miasta Koszalina zasilany jest z 4-ch stacji 110/15 kV zlokalizowanych na terenie miasta (zwanych dalej głównymi punktami zasilania –GPZ) poprzez 2 wydzielone dla miasta linie napowietrzne 110 kV wprowadzone ze stacji Dunowo.

2.7.4.2. Dane techniczne układu zasilającego

Linie 110 kV

Z rozdzielni 110 kV stacji „Dunowo” dla potrzeb zasilania miasta wybudowane zostały 2 linie napowietrzne 110 kV z przewodami AFL-240 mm². Są to n/w linie:

- Stacja „Dunowo” – GPZ „Przemysłowy” - 9,1 km
- GPZ „Przemysłowy” – GPZ „Morska” - 1,24 km
- GPZ „Morska” – GPZ „Północ” - 7,24 km
- GPZ „Północ” – GPZ „Południe” - 15,56 km
- GPZ „Południe” – stacja „Dunowo” - 9,0 km

Razem 42,1 km

Ponadto stacja GPZ „Północ” powiązana jest dodatkowo linią 110 kV ze Sławna z pominięciem stacji „Dunowo”. Zaletą tego powiązania jest możliwość zasilania miasta w przypadku awarii w rozdzielni 110 kV Dunowo.

GPZ 110/15 kV

Jak wcześniej wspomniano dla zasilania miasta wykorzystywane są 4 GPZ-ty zlokalizowane na terenie Koszalina:

- GPZ 110/15 kV „Morska” z 2-ma transformatorami, każdy o mocy 16 MVA
- GPZ 110/15 kV „Północ” z 2-ma transformatorami, każdy o mocy 16 MVA
- GPZ 110/15 kV „Południe” z 2-ma transformatorami, każdy o mocy 16 MVA
- GPZ 110/15 kV „Przemysłowy” z 2-ma transformatorami, każdy o mocy 16 MVA.

Wszystkie GPZ-ty posiadają dwustronne zasilanie liniami 110 kV, a GPZ „Północ” dodatkowo trzecią linią 110 kV do Sławna.

Obciążenie GPZ-tów w szczycie jesienno-zimowym 2008/2009:

GPZ „Morska”	-	15 MW
GPZ „Północ”	-	13,2 MW
GPZ „Południe”	-	17,5 MW
GPZ „Przemysłowy”	-	16,2 MW

Istniejące w minionym szczycie zapotrzebowania mocy oraz obciążenie GPZ-tów wskazuje iż możliwości rezerwowego zasilania odbiorców (w przypadku uszkodzenia i wyłączenia jednego transformatora) są na wyczerpaniu, a w przypadku GPZ „Południe” już wystąpił brak możliwości rezerwowania.

Sieć zasilająca 15 kV

Układ zasilania średniego napięcia (15 kV) na terenie miasta obejmuje blisko 60 linii wyprowadzonych z czterech rozdzielni 15 kV znajdujących się w GPZ 110/15 kV oraz z dwu rozdzielni sieciowych 15 kV RS „Centrum” i RS „Zwycięstwa”. Blokowy schemat sieci głównych 15 kV przedstawia rys. nr 3. W układzie sieci rozdzielczej 15 kV przeważającą większość stanowią linie kablowe 15 kV, z których dwustronne zasilanie posiada ponad 500 stacji transformatorowych. Aktualnie na terenie miasta pozostaje jeszcze 46 słupowych stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Pozostają one głównie na osiedlu Rokosowo (19 stacji) oraz 14 na południowo-zachodnim obrzeżu miasta (Sarzyno, rejon ul. Szczecińskiej). Sieci te nie stanowią istotnych problemów w rozwoju miasta. W miarę prowadzonej modernizacji sieci są sukcesywnie likwidowane i zastępowane liniami kablowymi 15 kV, a stacje słupowe małogabarytowymi stacjami kontenerowymi.

Niezależnie od wspomnianych dwu obszarów sieci napowietrznej 15 kV w układzie zasilania SN pozostaje kilkanaście linii napowietrzno – kablowych 15 kV spełniających istotną funkcję w układzie sieci zasilającej. Linie te są w dobrym stanie technicznym, nie wymagają w ciągu najbliższych 15-20 lat modernizacji. Są to niżej wymienione linie:

1. GPZ Południe – RS Bonin
2. GPZ Południe – stacja ujęcia wody Mostowo
3. GPZ Południe – stacja 400/220/110 kV Dunowo
4. GPZ Południe – stacja 15/0,4 kV „Agros”
5. GPZ Południe – rozdzielnia 15 kV Topolowa
6. GPZ Południe – elektrownia wodna Niedalino
7. GPZ Przemysłowy – Elektrownia Wodna Rosnowo
8. GPZ Przemysłowy – GPZ Morska
9. GPZ Przemysłowy – Bielice, Białogard
10. GPZ Przemysłowy – PZZ „Mścice”
11. GPZ Morska – RS Mielno
12. GPZ Północ – Oczyszczalnia ścieków
13. GPZ Północ – RS Mielno

2.7.4.3. Ocena zasilania w energię elektryczną obiektów użyteczności publicznej

Szereg obiektów w mieście takich jak: szpital, kotłownie, oczyszczalnia ścieków, stacja ujęcia wody, mają bardzo istotne znaczenie w prawidłowym funkcjonowaniu miasta i jego mieszkańców. Przerwy w dostawie energii dla takich obiektów skutkują znaczną dezorganizacją funkcjonowania miasta i znacznymi uciążliwościami dla ogółu mieszkańców. W ocenie wybrano największe obiekty o znaczeniu ogólnomiejskim.

Stacja „Ujęcia Wody Mostowo”

Obiekt ten stanowi podstawowe źródło dostawy wody dla całego miasta. Pewność dostawy energii dla tego obiektu należy uznać za właściwą. Sieć zasilającą 15 kV kilka lat temu została zmodernizowana. Obiekt posiada 2 linie zasilające SN z GPZ Południe. Dodatkowa 3-cia linia z elektrowni wodnej Rosnowo pełni funkcję awaryjnego zasilania.

Oczyszczalnia Ścieków Jamno

Pewność zasilania wystarczająca. Obiekt zasilany jest 3-ma liniami 15 kV wyprowadzonymi z GPZ Morska i GPZ Północ.

Kotłownia „Słowiańska”

Pewność zasilania wystarczająca. Obiekt zasilany wydzielonymi liniami kablowymi 15 kV z GPZ Południ i Przemysłowy.

Kotłownia DPM

Podobnie jak kotłownia „Słowiańska” pewność zasilania wystarczająca. Obiekt zasilany wydzielonymi liniami kablowymi 15 kV z GPZ Przemysłowy i Morska.

Szpital Wojewódzki – Chełmońskiego

Istniejące zasilanie obiektu nie można uznać za wystarczające. Obiekt zasilany z rozległej sieci miejskiej, nie posiada wydzielonych (czystych) linii zasilanych. Brak stacji głównej 15/0,4 kV z zainstalowaną automatyką SZR.

Centrum Handlowe „Forum”

Obiekt nowo oddany. Zasilanie właściwe i wystarczające.

Trakcja PKP

Obiekt posiada własną stację transformatorową – dwusekcyjną, zasilaną 2-ma liniami kablowymi 15 kV. Mankamentem układu zasilającego SN jest fakt wyprowadzenia obydwu linii z jednego GPZ-tu.

Poczta i Telekomunikacja

Obiekty te zasilane są liniami kablowymi z RS 15 kV „Centrum”. Znaczne zwiększenie pewności zasilania nastąpiłoby w przypadku wybudowania bezpośredniej – wydzielonej linii kablowej 15 kV z GPZ-tu do stacji głównej TPSA.

Hale sportowe, stadiony

Na terenie miasta istnieją 2 hale sportowe i 2 stadiony (Gwardii i Bałtyku). Jedynie zasilanie stadionu Bałtyk można uznać jako wystarczające. Pewność zasilania 3 pozostałych obiektów niezadowalająca.

2.7.5. Wnioski

2.7.5.1. System zaopatrzenia w wodę

Analizując uzyskane dane dotyczące systemu zaopatrzenia w wodę można stwierdzić:

- W istniejącym systemie zaopatrzenia w wodę istnieją rezerwy w produkcji wody jak i w przewodach magistralnych – system Koszalin,
- Brak pełnego zaopatrzenia w wodę m. Kretomino i os. Raduszka.

2.7.5.2. System unieszkodliwiania ścieków komunalnych

Analizując uzyskane dane dotyczące systemu unieszkodliwiania ścieki bytowe można stwierdzić:

- W istniejącym systemie oczyszczania ścieków komunalnych brak rezerw w przepustowości oraz występują przekroczenia w istniejącym składzie ścieków w stosunku do założeń projektowych i eksploatacyjnych oczyszczalni ścieków,
- W istniejących kolektorach sanitarnych I rzędu istnieje rezerwa w ich przepustowości na terenie m. Koszalina,
- W Łabuszu, Kretominie, osiedlu Raduszka brak systemu odprowadzania ścieków komunalnych.

2.7.5.3. System unieszkodliwiania ścieków deszczowych

Analizując uzyskane dane dotyczące systemu unieszkodliwiania ścieki deszczowe można stwierdzić:

- W odprowadzeniu ścieków deszczowych istnieją ograniczenia związane z istniejącymi odbiornikami ścieków deszczowych (rzeki Dzierżęcinka, Unięsta, Czarna),
- Istnieją ograniczenia przepustowości kolektorów deszczowych I rzędu, związane z powiększaniem ich zlewni oraz „uszczelnieniem” istniejących zlewni kolektorów deszczowych I rzędu,
- Należy dokończyć przebudowę istniejącej kanalizacji ogólnospławnej w południowo-wschodniej części miasta na sieć rozdzielczą,
- M. Łabusz, Jamno, Kretomino, Raduszka wymagają budowy nowego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków deszczowych.

2.7.5.4. System zaopatrzenia w gaz

Istniejący system zaopatrzenia w gaz miasta Koszalina (w tym Jamna) posiada rezerwę w swojej przepustowości wynikającą z możliwości zmiany rodzaju gazu, z gazu grupy Ls na gaz grupy E (wyższa kaloryczność gazu grupy E). Miejscowość Kretowino oraz osiedle Raduszka wymagają rozbudowy sieci zaopatrzącej te miejscowości w gaz, a Łabusz budowy nowej sieci gazowej.

2.7.5.5. System zaopatrzenia w energię cieplną

Istniejący system ciepłowniczy posiada rezerwy mocy, tak w zakresie wytwarzania jak i przesyłu energii.

2.7.5.6. System zaopatrzenia w energię elektryczną

1. Układ zasilania miasta w energię elektryczną należy uznać jako dobry. Zasilanie ma miejsce ze stacji elektroenergetycznej 400/220/110 kV. Miasto zasilane jest wydzielonymi liniami 110 kV. Stan techniczny linii jest dobry.
2. Mankamentem w zasilaniu miasta staje się problem braku rezerwy mocy w istniejących stacjach 110/15 kV t.j w GPZ Południe i Przemysłowy. Dla tych stacji jest to już problem aktualny. W najbliższym czasie zacznie on dotyczyć również GPZ-tu Północ.

3. Podjęte przez Zakład Energetyczny działania t.j. rozpoczęta budowa nowej stacji 110/15 kV w SSE rozwiążą problem braku rezerwy w GPZ Przemysłowy. Poprawią również możliwości rezerwowego zasilania odbiorców energii zasilanych z GPZ Morska.
4. Przewidywana wymiana transformatorów 110/15 kV w GPZ Południe poprawi w znacznym stopniu pewność zasilania dla odbiorców energii zasilanych z GPZ Południe.
5. Zrealizowanie inwestycji (wyżej omówionych) pozwoli w najbliższych latach zapewnić oczekiwany rozwój miasta.

2.8. Potrzeby i możliwości rozwoju miasta

Potrzeby i możliwości rozwoju miasta zostały zawarte w niniejszym tekście uwarunkowań w punktach 2.1 do 2.7, w całości uwzględniających problematykę określoną w art.10 ust.1, punkty od 1 do 14 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W uwarunkowaniach rozwoju miasta przeanalizowano również wnioski, które zgłoszono w związku z przystąpieniem do zmiany studium i w większości je uwzględniono.

W granicach administracyjnych miasta przewiduje się tereny dla rozwoju funkcji mieszkalnictwa wielo- i jednorodzinnego. W układzie perspektywicznym zakłada się rozgęszczenie liczby mieszkańców w istniejącej zabudowie do ok. 90 000. Realizacja zabudowy na nowych terenach zabezpieczy mieszkania dla ok. 25 000 osób.

W wyniku realizacji powyższych założeń liczba mieszkańców miasta może osiągnąć poziom ok. 115 000 mieszkańców.

Opracowanie wykonane przez STUDIO A4 Sp. z o.o. w Szczecinie

Skład zespołu projektowego:

główny projektant: mgr inż. arch. **Andrzej Morawski**

uprawnienia nr 1104/90 do projektowania w planowaniu przestrzennym
członek nr Z-227 Zachodniej Okręgowej Izby Urbanistów we Wrocławiu.

Projektanci:

mgr inż. arch. Andrzej Morawski

mgr inż. arch. Irena Kukła

mgr inż. Mikołaj Horniatko

dr Ryszard Dobracki

mgr Krzysztof Dobracki

Lucyna Kaczyńska

mgr inż. Sławomir Rabenda

mgr inż. Katarzyna Przybysz

mgr inż. Jerzy Mikrzak

mgr inż. Edward Czaja

mgr inż. Tadeusz Szczygieł

dr Dariusz Dziechciarz

Asystenci:

mgr inż. Dominika Szerniewicz

Jakub Morawski

Współpraca:

mgr inż. Wiesław Makay